

T.C.
FATİH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DÜŞ-NÂME
(Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mehmet GÜMÜŞKILIÇ

Hazırlayan
Abdullah ÖZBEK

ONAYLAMA SAYFASI

Öğrenci : Abdullah ÖZBEK
Enstitüsü : Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Konusu : Düş-nâme (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkı Basım)
Tez Tarihi : 05.06.2015

Bu tezin şekil ve içerik açısından Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

İMZA
Prof.Dr. Mehmet GÜMÜŞKILIÇ
Anabilim Dalı Başkanı

..... Anabilim Dalı numaralı öğrencisi
tarafından hazırlanan bu tezin Yüksek Lisans Tezinde bulunması gereken yeterliliğe,
kapsama ve niteliğe sahip olduğunu onaylıyorum.

İMZA
Prof.Dr. Mehmet GÜMÜŞKILIÇ
Tez Danışmanı

Tez Sınavı Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Mehmet GÜMÜŞKILIÇ

Prof. Dr. Mahmut KAPLAN

Doç. Dr. Ersin TERES

Bu tezin Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

İMZA
Prof.Dr.Mehmet KARAKUYU
Müdür

DÜŞ-NÂME

GİRİŞ-İNCELEME-METİN-SÖZLÜK-TIPKIBASIM

Abdullah ÖZBEK

ÖZET

Çalışmamızın konusunu Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılan bir tâbir-nâme oluşturmaktadır. Düş-nâme adlı bu eser, ilmî yönünün yanı sıra, dönemin sâde diliyle yazılmıştır. Çalışmamız bir rüya tâbiri kitabı olduğu için zengin bir literatür barındırmaktadır. Elli bir bâbtan müteşekkil olan Düş-nâme’de rüyada görülebilecek hemen hemen her şey verilmiş; bunların nelere delâlet edeceği belirtilmiştir.

Çalışmamızda Arap harfli metnin Latin alfabesine çevirisi yapılmıştır. Bunu yaparken Eski Anadolu Türkçesinin temel husûsiyetleri göz önüne alınmış, kelimeler nasıl okunması gerekiyorsa o şekilde okunarak dönemin özelliklerine göre transkribe edilmiştir.

Metnin incelenmesinde Eski Anadolu Türkçesinin gramer yapısı temel alınmış, kelimeler bu şekilde incelenmiştir. Son olarak çalışmamızda yer alan kelimelerin sözlüğü yapılarak çalışma bitirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Düş-nâme, Tâbir-nâme, Rüya, Eski Anadolu Türkçesi, Gramer incelemesi.

THE STUDY OF DREAMS
ENTRY-EXAMINATION-TEXT-DICTIONARY-FACSIMILE
EDITION

ABSTRACT

Abdullah ÖZBEK

But the subject of our study constitutes a phrase written during the Old Anatolian Turkish period. This work which has the name ‘Düş-nâme’ as well as the scientific direction is written with simple language of the Old Anatolian Turkish period. Because of being a dream interpretation book, our study contains a rich literature. Almost everything that can be seen as a dream has given in ‘Düş-nâme’ which is composed of fifty-one issues; is also stated what it will signify to them.

In our study Arabic letters of the text was translated into Latin alphabet. In doing so, the basic characteristic of Old Anatolian Turkish are take into account, how words are transcribed according to the characteristics of that period if necessary to read in the reading.

During the examination of the text, it is based on the grammar of Old Anatolian Turkish, the words have been analyzed in this way. Finally, our study has been completed with the work by making the dictionary of the words which are used in our study area.

Keywords

Düş-nâme, Tâbir-nâme, Dream, Old Anatolian Turkish, Grammar Research.

İÇİNDEKİLER

ONAYLAMA SAYFASI.....	İ
ÖZET	İ
ABSTRACT	İİ
KISALTMALAR.....	V
ÖNSÖZ.....	VI
GİRİŞ	1
TÂBİR.....	1
RÜYA KAVRAMI	5
RÜYANIN ESASI VE ÖZELLİKLERİ.....	6
ÖNCEKİ İLİMLERDE RÜYA.....	9
SAHİH RÜYALAR.....	10
RÜYA TABİRCİSİ İÇİN GEREKENLER.....	13
TABİR-NÂMELER	18
YAZMA TABİR-NÂMELER	21
FREUD'UN RÜYA YORUMU HAKKINDA DÜŞÜNCELERİ.....	24
TASAVVUFİ GELENEKTE RÜYALAR VE YORUMLARI.....	26
DÜŞ-NÂME NÜSHASININ TAVSİFİ	28
DÜŞ-NÂME'NİN MUHTEVÂSİ.....	28
METNİN OKUNUŞUNDA TÂKİP EDİLEN HUSUSLAR	30
1. BÖLÜM.....	32
GRAMER İNCELEMESİ	32
1.1.SES BİLGİSİ	32
1.1.1. ÜNLÜLER	32
1.1.1.2. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ.....	32
1.1.1.3. ÜNLÜ UYUMU	33
1.1.1.4. YUVARLAKLAŞMA	34
1.1.1.5. DÜZLEŞME VE DÜZLÜK.....	36
1.1.1.6. İNCELME.....	37
1.1.1.7. ÜNLÜ TÜREMESİ	38
1.1.1.8. ÜNLÜ DÜŞMESİ	38
1.1.1.9. DERİLME – BİRLEŞME.....	38

1.1.2. ÜNSÜZLER.....	39
1.1.2.1. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ.....	39
1.1.2.2. ÜNSÜZ DÜŞMESİ	42
1.1.2.3. ÜNSÜZ TÜREMESİ.....	43
1.1.2.4. ÜNSÜZ ÇİFTLENMESİ	43
1.1.2.5. ÜNSÜZ YER DEĞİŞTİRMESİ	43
1.1.2.6. HECE DÜŞMESİ	43
1.1.2.7. ÜNSÜZ UYUMU	44
1.1.2.8. İNCELME.....	44
1.2. ŞEKİL BİLGİSİ	45
1.2.1. YAPIM EKLERİ.....	45
1.2.1.1.İSİMDEN İSİM YAPMA EKLERİ.....	45
1.2.1.2. İSİMDEN FİİL YAPMA EKLERİ.....	46
1.2.1.3. FİİLDEN İSİM YAPMA EKLERİ.....	46
1.2.1.4. PARTİSİP GİBİ KULLANILAN FİİLDEN İSİM YAPMA EKLERİ.....	47
1.2.1.5. FİİLDEN FİİL YAPMA EKLERİ.....	48
1.2.2. ÇEKİM EKLERİ VE KELİME TÜRLERİ	49
1.2.2.1. ÇEKİM EKLERİ	49
1.2.2.2. SIFATLAR.....	51
1.2.2.3. ZAMİRLER.....	52
1.2.2.4. ZARFLAR	53
1.2.2.5. EDATLAR	54
1.2.2.6. FİİLLER	54
2. BÖLÜM.....	58
METİN	58
3. BÖLÜM.....	107
SÖZLÜK.....	107
SONUÇ.....	132
KAYNAKÇA	135
TIPKI BASIM	138

KISALTMALAR

a.	: Arapça
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
a.g.t.	: Adı Geçen Tebliğ
bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
Der.	: Derleyen
ed.	: Editör
Çev.	: Çeviren
ET	: Eski Türkçe
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
f.	: Farsça
nu:	:Numara, Sayı
s.	: Sayfa
S.	: Sayı

ÖNSÖZ

Ecdâdımız, târihten bu yana hep insâniyet onuruna lââyık işler yapmış, oluşturduğu eserlerle medeniyetimizi inşâ etmiştir. Kuşaklar boyunca bu medeniyet binâsı yükselmiş, milletimiz sosyal ve kültürel alanlarda muvâzeneyi en üst çitâda tutmayı başarabilmiştir.

Medeniyet minvalinin en önemli kolu hiç şüphesiz dildir. Millî bilinci ön safta tutan mütefekkirlerimiz, bu konudan aslâ ödün vermemiş; lisânımızın her ne sebeple olursa olsun eriyip gitmesine müsaade etmemişlerdir.

Yazılı kültürümüzde oluşturulan eserlere bakıldığında ekseriyeti, günün şartlarına göre ihtiyaç duyulan eserler oluşturmuştur. Bu eserlerden bir kısmını da tâbir-nâmeler oluşturmaktadır. Rûya tâbirlerinin yazılmasında en önemli neden, dînî hassâsiyetler ve dînin insana ve onun hâssalarına verdiği önemden kaynaklanmaktadır. Çünkü bir takım rüyalar, insan rûhunun mukaddes oluşuna ve ilâhî menbâdan beslenebilmeye her an muvaffak olduğuna delildir.

İslâm dünyasında bu konuda kaleme alınmış eser sayısı oldukça fazladır. 11. ve 14. yüzyıllar arasında çok sayıda tâbircinin adından ve eserlerinden bahsedilmektedir. İslâmiyetten önceki dönemlerde de, islâmiyet sonrasında da rûya ve tâbir konusu kültürümüzde önemini muhafaza etmiştir. Türeyiş ve Oğuz Kağan destanlarında, Dede Korkut hikâyelerinde rûya etrafında oluşan olaylar oldukça önemlidir. İslâmiyet dönemi Türk edebiyatında yazılan ilk eserlerden Kutadgu Bilig’de rûya tâbirleriyle ilgili müstakil bir bölüm vardır. Türk edebiyatındaki tâbir-nâmelerin çoğu Arapça’dan tercüme yoluyla dilimize kazandırılmıştır.

Çalışmamızın konusu olan Düş-nâme’de bu minvalde yazılmış bir eserdir. Düşlerin türlerinden ve nelere delâlet edeceğinden bahseden eserimiz, konularına göre 51 bâbdan müteşekkildir.

Üç ana bölümden oluşan çalışmamızın birinci bölümde gramer incelemesi söz konusudur. Burada ses bilgisi ve şekil bilgisi bakımından eser değerlendirilmiştir. İkinci bölümde Arap harfli metnin transkripsiyonu döneminin özelliklerine göre yapılmıştır. Üçüncü bölümü sözlük oluşturmaktadır. Bugün kullanılmayan ya da sözlüğe ihtiyaç duyulan kelimelermetinde geçtiği üzere anlamlandırılmıştır. Bu kelimeler de üçer defa alınmış ve geçtiği yerler belirtilmiştir.

Bu çalışmanın oluşturulmasında her türlü desteği ve kolaylığı sağlayan kıymetli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Mehmet Gümüşkılıç'a şükranlarımı arz ederim.

05. 06. 2015

Abdullah Özbek

GİRİŞ

TÂBİR

Sözlükte “bir kenarından diğer kenarına geçmek; rüyayı yorumlamak” anlamlarındaki “abr” kökünden türeyen tâbir, İsmail Hakkı Bursevî tarafından “uykuda görülen hayâlî şekillerden (sûret), dışta meydana gelen enfüsî ve âfâkî durumlardan örneklere sahip şekillere geçmek” diye tanımlanmıştır.¹ Rüyalarda görülenlerin neleri temsil ettiğini açıklayan ilme tâbir, rüyaları yorumlayanlara da muabbir denilir. Bu konuda yazılan eserlere de tâbir-nâme, düş-nâme, tâbirât-ı vukûât, rüyâ-nâme, vâkıa-nâme ve segir-nâme denilir. İbn-i Haldun’un “*Mukaddime*”, Taşköprizâde’nin “*Mevzûâtü’l-ulûm*” ve Kâtip Çelebi’nin “*Keşfü’z-zünûn*” adlı eserlerinde tâbir ilmi geniş ölçüde yer tutar. Tâbir ilmi, önceleri tedbir alma veya müjdeleme bakımından hem dünya hem de âhîret için muteber olan dinî ilimlerden sayılmıştır. Tarihi Asurlulara kadar dayanan (M.Ö.5000) tâbir-nâmeler eski Mısır, Yunan ve Hindistan medeniyetlerinde de mevcuttur. Kâtip Çelebi Keşfü’z-zünûn adlı eserinde Aristo, Eflâtun, Öklid, Batlamyus ve Câlinus gibi şahsiyetlere ait rüyalardan ve tabirlerinden söz eden eserleri kaydetmiştir. Antik rüya tabirciliğinin önemli eseri olan Artemidor’un *Oneirokritikon*’u Arapça’ya çevrilince İslâm rüya tâbirciliği bundan etkilenmişti. *Talmud*’un son kısımlarındaki rüyalarla ilgili yazılar Yahudi kültüründe rüya ve tâbirin önemli olduğunu göstermektedir.² İncil’de de rüyanın önemine dikkat çekilmiş ve birçok Hristiyan rüya tâbircisi yetişmiştir.

¹İsmail Hakkı Bursevî: *Rûhu’l-Beyân*, Eser Yayınları, İstanbul, 1986, c.4, s. 266.

²Orhan Şaik Gökyay, Vildan Coşkun : “Tabirname” *T. D. V. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 2010, c. 39, s. 332.

Dinimizde rüya tabirine büyük önem verilmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Yusuf'a rüya yorumunun öğretildiği, Hz. İbrahim ile Hz. Yakub ve Hz. Yusuf'un gördükleri rüyaları tabir edip ona göre hareket ettikleri belirtilir. Hz. Yusuf'un rüyasını Hz. Yakub'un yorumlaması, Hz. Yusuf'un zindandayken iki gencin ve daha sonra Mısır kralının rüyalarını tâbir edişi de Kur'ân'da haber verilmektedir.³ Peygamberimize ilk vahyin sâlih rüya şeklinde gelmesi hadis kitaplarında da rüya ve tâbirin yer almasına vesile olmuştur. Rüya tabirinde Hz. Ebubekir ile kızı Esmâ, Saîd b. Müseyyeb ve İbn-i Sîrîn'in adları öne çıkmıştır.⁴

İlk tabirnâmelerin büyük bir kısmı günümüze kadar ulaşmasa da İslam dünyasında bu konuda kaleme alınmış eser oldukça fazladır. İbn-i Sîrîn'in *Kitâbü'l-Cevâmî*'i, Câfer Sâdık'ın *Kitâb fî-Ta'biri'r-Rüyâ*'sı, İbn Kuteybe'nin *Ta'birü'r-rüyâ*'sı, İbn Ebu'd-Dünyâ'nın *Er-Rüyâ*'sı, Nasr b. Yâkub el-Dineverî'nin *Et-Ta'birü'l-Kâdiri fî'l-Ahlâm*'ı bunlardandır. 11. ve 14. yüzyıllar arasında çok sayıda tabircinin adından ve eserlerinden bahsedilmektedir. Hasan b. Hüseyin el-Hallâl, *Tabakatü'l-Mu'abbirîn*'de 7500 tabircinin ismini vererek bunlardan 600 kişiyi ve onların eserlerini tanıtmıştır.⁵Bu dönemde yazılan tabirnâmeler arasında Ziyâeddin İbnü'l-Esîr'in Eyyûbî sarayındayken yazdığı eserle Fettâhî'nin manzum *Kitâb fî-Ma'rifeti'l-Hiyel*'i, Ebû Tahir İbrahim b. Yahyâ b. Gannâm'ın *Dürretü'l-Ahlâm fî-Ta'biri'l-Menâm*'ı, Zeynüddîn İbnü'l-Verdî'nin manzum *Elfiyye*'si, Halil b. Şâhin'in *El-İşârât fî-İlmi'l-İbârât*'ı, Abdülgânî en-Nablûsî'nin 1684'te alfabetik olarak düzenlediği *Ta'tiru'l-Enâm fî-Ta'biri'l-Menâm*'ını saymak mümkündür. İslâm kültüründe Hz. Yâkub ile Dânyâl (a.s.)'in mu'abbir oldukları kabul edilmiştir.

³Bkz. Yûsuf Süresi 12/6, 36-37, 41-49, 100.

⁴M. Abdülhay el-Kettânî: (çev: Ahmet Özel), *Hz. Peygamber'in Yönetimi: et-Terâtibu'l-idâriyye*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 199-200.

⁵Hasan Avni Yüksel: *Türk-İslâm Tasavvuf Geleneğinde Rüya*, M. E. B. Yay. İstanbul, 1996, s. 93-94.

Abbâsî Halîfesi Mehdî Billâh döneminde (775-785) her şeyi iyiye yorma ve tâbircileri mükâfatlandırma yaygın bir hâle getirilmiştir.⁶Diğer taraftan mu‘abbirlerin çeşitli ilimleri bilmesi, dinler, mezhepler ve cemiyetlerle ilgili âdet ve görenekler hakkında bilgi sahibi olması gerektiği ileri sürülmüştür.

İslâmiyetten önceki dönemlerde ve islâmiyet sonrasında rüya ve tâbir konusu kültürümüzde büyük önem taşır. Türeyiş, Oğuz Kağan ve Dede Korkut destanlarında rüya etrafında oluşan olaylar oldukça önemlidir.⁷Ayrıca Kutadgu Bilig’de rüya tabirleriyle ilgili müstakil bir bölüm vardır (4366-4375. beyitler).

Türk edebiyatındaki tâbir-nâmelerin çoğu Arapça’dan tercümedir. İbn Sîrîn ve Cafer es-Sâdık’ın tâbir-nâmeleri Türkçeye ilk çevrilen tâbir-nâmelerdir.⁸Bir de Özbekçe, Başkırtça ve diğer Orta Asya dillerinde tâbir-nâmeler yazılmıştır. Ağâh Sırrı Levent tâbir-nâmeleri edebî türler arasında didaktik eserler arasına koymuştur. Sâde bir dille yazılan bu eserler başvuru kitabı olarak kullanılmakta olup, söz varlığı ve halk inançları bakımından zengin bir kaynak barındırmaktadır. Tâbir-nâmelerin manzum olanları bulunmakla birlikte daha çok mensurdur. Bu eserler ayrı bir kitap halinde bulunsa da kıyafet-nâme yâhut tasavvufi bir eser içerisinde der-kenar ya da bölüm şeklinde bulunabilir. Cönk, mecmua ve risalelerin içinde de rüya tabirleri bulunabilir. Meselâ *Tûtî-nâme* ve *Binbir Gece Masalları* rüya unsurları barındırır. Tâbir-nâmelerin çoğu tasavvufî özellik taşır. Meselâ Halvetîlik’te rüyaya büyük önem verilir. Bu türlü tâbir-nâmeler arasında rüya günlükleri ve rüyaları bir mektup vâsıtasıyla şeyhlerine bildiren dervişlerin şeyhlerinden aldıkları cevaplardan meydana gelen eserler de mevcuttur. Üsküplü Asiye Hatun’un 1640’ta yazdığı eser

⁶ Annemarie Schimmel: (çev: Tuba Erkmen), *Halifenin Rüyalari: İslâm’ da Rüya ve Rüya Tâbiri*,Kabalıcı Yayınları, İstanbul, 2005, s. 17, 31,68.

⁷ Hatice Tören : ‘Ta‘bir-nâme’,*Türkiyat Mecmuası*, nu: 20, İstanbul, 1997, s. 415-452.

⁸ Arzu Erdoğan Öztürk: *Türkçe Rüya Tâbirnâmeleri ve İbn-i Sîrîn’den Tercüme Edilen Bir Tâbirnâme* (yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 1993, s. 2-33.

bu mâhiyettedir.⁹ Rüyaların günlük hayatla ilgisi Aşçı İbrâhim Dede'nin 19. yüzyıla ait eserinden öğrenilmektedir.¹⁰

Tâbir-nâmeler hangi medeniyet ekseninde yazılmış olursa olsun İmam Nablûsî'nin yazdığı tâbir-nâme ya da onun tercümeleri dışında genellikle aynı şemaya sahiptir. Buna göre tâbir-nâmeler iki bölümden oluşur. Birinci bölümde İslâm'da rüyanın yeri, rüya türleri, tâbirin yapılacağı zamanlar ve şartları, kimlerin rüyalarının daha makbul olacağı gibi husûsiyetler yer alır. Bunlar çeşitli menkıbeler ve kıssalarla desteklenir. İkinci bölümde de rüyaların mânâları yer alır. Tâbir-nâmelerin sonunda genellikle segir-nâme veya ihtilâc-nâme gibi bir fal çeşidi sayılabilecek bölümler bulunur.¹¹ Mecmualarda ve cönklerde bulunan tâbir-nâmelerde ise doğrudan rüyayı tâbire geçilir. Türk edebiyatında tâbir-nâmelere husûsî bir önem verildiğinden bu eserlerin kütüphanelerdeki adedi oldukça fazladır. Millî Kütüphâne'deki kırk civarında tâbir-nâme yanında Süleymâniye Kütüphanesi'nde ikisi Farsça, yedisi Arapça, geri kalanları tercüme yoluyla dilimize kazandırılanlar olmak üzere biri manzum yetmiş kadar tâbir-nâme tesbit edilmiştir. Türkçe tâbir-nâmeler üzerinde çalışan Arzu Erdoğan, Süleymâniye ve Nuruosmaniye kütüphanelerinde tek bir kitap olarak ya da başka bir eser içinde yirmi yedi kadar tâbir-nâme nüshası tesbit etmiştir.

Devlet büyüklerinin adına yazılmış Türkçe tâbir-nâmelere biri 14. yüzyıl şâirlerinden Ahmed-i Dâî'nin Germiyanoglu 2. Yâkub Bey için yazdığı *Tercüme-i Kitâbü't-tâbir-nâme*'dir. Eser Ebubekir b. Abdullah el-Vâsîti'nin Arapça kitabından Farsça'ya aktarılmış ve Farsça'dan da gâyet sâde bir dille Türkçe'ye çevrilmiştir. Bu

⁹ Cemal Kafadar: *Kim Var İmiş Biz Burada Yoğ İken*, Metis Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 123-191.

¹⁰ Mustafa Koç, Eyüp Tanrıverdi: *Aşçı Dede'nin Hatıraları: Çok Yönlü Bir Sufinin Gözüyle Son Dönem Osmanlı Hayatı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2006.

¹¹ Arzu Erdoğan Öztürk: *a. g. e. s. 71-72.*

tâbir-nâmenin bilinen en önemli özelliği unutulmuş rüyaların ebced hesabıyla bulunup nasıl yorumlanması gerektiğini açıklamasıdır.¹² Diğer eser, Hubeys et-Tiflisî'nin Sultan 2. Kılıçarslan adına yazdığı *Kâmilü't-Ta'bir*'in Türkçe tercümesidir. Eserin mukaddimesinde verilen bilgiye göre rüyaların harf sırasıyla ele alındığı altı eserden yararlanılarak yazılan kitap Sultan 2. Murad tarafından takdir edilmiş ve Farsça'dan Türkçe'ye tercüme ettirilmiştir. Eserin nüshaları Süleymaniye ve Topkapı Sarayı müzesi kütüphanelerinde bulunmaktadır. Osmanlı sahasında Seyyid Süleyman¹³, Muhyiddin İbnü'l-Arabî¹⁴, İbn Sîrîn, Abdülgânî en-Nablûsî ve Niyâzî-i Mısırî'nin eserleri en tanınmış olanlarıdır.

RÜYAKAVRAMI

Türkçe'de rüya kelimesini daha çok düş sözcüğüyle karşılarız. Ancak rüyanın yerine kullanılan birçok kelime ve deyim mevcuttur. Bunların en çok kullanılanı ise “düş” tabiridir. Bu kelime *Divanü Lügati't-Türk* ve *Kutadgu Bilig* gibi eserlerde “tüş” şeklinde yer almıştır. Bunların bazılarını Orhan Şaik Gökyay şu şekilde sıralamıştır: Düş, ağır basma, seyr, vak'a, vakı'a, zuhurat, düş azmak, düş görmek, düş yormak, karabasan, kara düş, kara kaygılı rüya, karakura, karakura basan, karakura basmak, karakura düş görmek. Farsça hâb kelimesi de Türkçe'de düş anlamında kullanılmıştır. Bir de Türkçe'de “gözü açık rüya görmek, sadık rüya,

¹² Süleymaniye Ktp. Hekimoğlu Ali Paşa, no: 588; İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet, no: 26.

¹³ Ahmet Yaşar Zengin: *Seyyid Süleyman'ın Tâbirnâmesi Üzerine Bir Çalışma* (yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1997.

¹⁴ Bedreddin Habiboğlu: *Tâbirnâme-i Muhyiddin-i Arabî'nin Transkripsiyonu* (yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1990.

rüya-amiz, rüyada bile görememek, rüyalarına girmek, rüya gibi, rüyasında görse hayra yormamak” gibi deyim ve ifadeler de kullanılmaktadır.¹⁵

RÜYANIN ESASI VE ÖZELLİKLERİ

Dinimize göre rüyalar üç türdür: bir kısmı âdemoğlunu üzme için şeytandan olan korkulardır; bir kısmı kişinin uyanırken üzerinde uğraştığı konulardır, kişi bunları rüyasında görür; bir kısmı da öyle rüyalar ki, onlar peygamberliğin kırk altı cüzünden birini oluşturur. Hülâsa rüyalar, İbn-i Mâce'nin Avf İbn-i Mâlik'ten rivâyet ettiği bir hadis-i şerife göre üç kısım:

1- İnsanları mahzun etmek için şeytan tarafından îka edilen bazı hâilevî, korkunç rüyalar. Yüksek bir yerden düşme, köpek tarafından ısırılma gibi. Bunlar esassız şeylerdir. İnsan böyle bir rüya görünce Cenâb-ı Hakk'a sığınmalı ve bunu başkalarına hikâye etmemelidir.

2- İnsanın uyanırken ehemmiyetle meşgul olduğu şeylere ait gördüğü rüyalar. Bunlar da birer kuruntu veya inhiraf-ı mizaç neticesi olduğundan esassız şeylerdir.

3- Nübüvvetin kırk altı cüzünden bir cüzü sayılan rüyalar. Bunlar ilâhî âlemden birer müjde veya uyarı mâhiyetinde olup, bunları bir kısım melekler Ümmü'l-Kitab'dan telakkî ederek uyuyanların ruhlarına ilhâm ederler.

Birinci ve ikinci kısım rüyalar, birer rüyâ-yı bâtiladır. Bunlara “hulüm” denilir. Cem'i ahlâmdır. Bunlar karma karışık şeyler olduğundan “Adgasi ahlâm” da

¹⁵Hasan Avni Yüksel: *Türk İslam ve Tasavvuf Geleneğinde Rüya*, MEB Yayınları, İstanbul, 1996, s. 12.

denilir. Adgas, ‘yaşı kurusuna karışmış ot demetleri’ demektir. Üçüncü kısım rüyalara ise birer “rüya-yı sâdika” denilir. Bu sadık rüyalar, doğru sözlü, saf yürekli, nezih îtkatlı kimselere nasib olur. Bu durumda bu tür rüyalara “rüya-yı sâliha” adı da verilir.

Rüyalar, âlimlere göre de şu iki kısma ayrılmıştır:

1-Herhangi bir hâdiseye delâlet etmeyen, hayâlin bir neticesi olan esassız rüyalar. Bu tür rüyalar ya uyanırken meydana gelen olaylardan oluşur ya da insanın mîzâcındaki değişimlerden ileri gelir. Şöyle ki insan, çok düşündüğü, özlemine çektiği bir dostunu rüyasında görür ya da susuzluktan dudakları kurumuş bir hasta da kendisini rüyasında çeşmelerin, ırmakların kenarında bulur. Tüm bu rüyalar hayâl ve evhamdan ibârettir.

2- Önceden meydana gelmiş veya gelecekte meydana gelecek hâdiselere delâlet eden rüyâlardır. Bu tür rüyalar, birer rüya-yı sâlihâdır. Bu tür sâdık rüyalara örnek olarak şunlar verilebilir:

1- Peygamber Efendimiz ahab-ı kirâmıyla beraber emniyetler içinde Mescid-i Haram’a girdiğini mübarek rüyasında görmüştü. Bu açık ve geleceğe ait bir rüya-yı sâliha idi. Bir sene sonra kazâ umresi vesilesiyle tamamen gerçekleşmiştir.

2- Hazreti Yusuf, onbir yıldızın ve güneş ile kamerin kendisine secde ettiğini rüyasında görmüştü. Bu da geleceğe ait bir rüya-yı sâliha idi. Ancak açık değil, remz ve işaret halinde bir rüya idi. Sonradan on bir kardeşiyle beraber baba ve anasının kendisine karşı şükür secdesinde bulunmaları şeklinde meydana çıkmıştı.

3- Peygamber Efendimiz, bir gece kendi himâyesinde bulunan Huzâ kabilesi hakkında bir rüya görmüştü. Sabahleyin Hz. Aişe validemize Huzâ’nın bir hâdis karşısında kaldığını haber verdi. Aradan bir kaç saat geçmeden Huzâ kabilesi tarafından bir heyet gelerek Beni Bekr kabilesinin hücumuna uğramış olduklarını

Peygamberimize arz ettiler. İşte bu da, mâziye ait ve çok açık olan bir rüya-yı sâlihadr.

Görüldüğü gibi bu tür rüyalar, Peygamber Efendimiz hakkında birer vahy-i ilâhidir ve birer fecr-i sâdık gibi gerçekleşir. Ümmetin iyi kimseleri hakkında ise ilhâm ve müjdeden sayılmıştır. Bir hadiste:“Nübüvvet devresi nihayet buldu, yalnız müjdeleyici hâdiseler kaldı ki, onlar birer rüyâ-yı sâliha yani doğru rüyadan ibarettir”.

Başka bir hadis-i şerifte de şöyle buyrulmuştur: Nübüvvet gitti, hitâma erdi, artık benden sonra nübüvvet yoktur. Ancak mübeşşirat vardır ki, o da rüyâ-yı salihadr. Bu rüyayı ya bir insan kendi hakkında bizzat görür ya da bu onun hakkında başkası tarafından görülür.

Bir insan, böyle bir rüya görürse, iktidar ve istidadı var ise kendisi tâbir edebilir, başka bir zâta tabir ettirecek ise o zât; sâlih, âkil, insanların ve zamanın ahvâline vâkıf ve güzel niyete sahip olmalıdır. Çünkü rüyalar zamana ve şahıslara göre değişir ve rüyalar çoğu kez tabir edildiği şekilde ortaya çıkar. Bu yönleri dikkate almak gerekir. Çünkü bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur: Rüyada istikrar yoktur. O tabir edilmedikçe bir uçar ayağın üstündedir. Fakat tâbir edilince ortaya çıkar. O halde rüyayı öyle herkese anlatmamak gerekir. Onu ya dosta ya da tâbire vâkıf olan bir kişiye anlatmak gerekir.¹⁶

¹⁶Ömer Nasuhi Bilmen: *Rüyanın Mahiyeti ve Çeşitleri*, Cümle Yayınları, İstanbul, 2010, s. 40.

ÖNCEKİ İLİMLERDE RÜYA

Rüya ilmi, âlemin başlangıcından beri devam edegelen bir ilimdir. Nebî ve resuller daima onu kabul ederek onunla amel etmişlerdir. Hatta nebîlerin rüya ile verdikleri haberler, rüyalarında Allah Teâla tarafından kendilerine vahyedilen şeylerdir.

Peygamber Efendimiz'in zamanından önceki ilimlerde, rüya ilminden daha şerefli bir ilim yoktur. Bazı mülhidler rüyayı geçersiz kılmak amacıyla diyorlar ki; uyuyan kişinin rüyasında gördüğü şey tabayi-i erbaadan kendisine galip gelen şeydir.¹⁷Eğer insana sevda galip ise, rüyada: kabir, korkunç ve siyah şeyler görür. Eğer safra galip ise, ateş, kandil ve nebatî boyalarla boyanmış sarı şeyler görür. Eğer balgam galip ise, su, ırmak, dalga ve beyaz şeyler görür. Eğer dem galip ise, şarap, güzel kokulu otlar, tanbur, santur ve düdük gibi çalgı aletleri görür.

Mülhidlerin bu şekilde iddia edip anlattıkları, rüya çeşitlerinden biridir. Fakat rüya sadece ona münhasır değildir. Zira kesin olan, rüyanın çeşitlerinden bazısı da nefsin kendi kendine konuşmasından meydana gelir. İşte bu üç çeşit rüyadan en sahihi de budur. Tabiatların galebesiyle hâsıl olan rüya, hayal ve evhamdan ibaret karma karışık şeylerdir. Onlara 'edgâs' denmesinin sebebi, karmakarışık olmalarından dolayı bitki demetlerine benzetilmelerindendir. İnsanlar tarafından küçük, büyük, muhtelif renklerde, yaş ve kuru olarak yerden toplanmış ve demet haline getirilmiş bir takım otlara 'edgas' denir. Cenâb-ı Hak, Kelâm-ı Kadîm'inde bununla ilgili şöyle buyurmuştur: "Eline bir demet sap al da onunla vur. Yemininde durmazlık etme (dedik)"¹⁸

¹⁷ Tabayi-i Erbaa: Eskilerin insan mizacında kabul ettikleri dört haslettir. Bunlar: 1-Sevda, 2- Safra, 3- Dem, 4- Balgam'dır.

¹⁸ Sâd Süresi 38/44.

SAHİH RÜYALAR

Sahih rüyalar beş kısma ayrılmıştır.

1- Apaçık sadık rüyadır. Bu rüya nübüvvetten bir parçadır. Nitekim Cenâb-ı Hakk'ın: “Andolsun ki Allah, Rasulünün gördüğü rüyanın hak olduğunu tasdik etmiştir. İnşallah hepiniz emniyet içinde, korkusuzca mutlaka Mescid-i Haram'a gireceksiniz.”¹⁹ meâlindeki âyet gereğince Peygamber Efendimiz Hudeybiye'ye seferleri esnasında gördüler ki, ashabı ile beraber korkusuzca Mekke'ye girip, Beytullâh'ı tavaf ederek kurbanlarını kestikten sonra bazısı başlarını tıraş ediyor ve bazısı saçlarını kesiyorlar. Peygamberimiz rüya meleğinin aracılığı olmaksızın bizzat Allah Teâla tarafından müjdelendi. Bu rüyanın Hazret-i İbrahim'in rüyasında oğlu Hz. İsmail'i kesmesi hakkında gördüğü rüyası gibi tâbire ihtiyacı yoktur. Nitekim Allah Teâla: “Oğulcağızım, ben seni rüyamda boğazlıyor görüyorum, dedi.”²⁰ meâlindeki ayetiyle anlatmıştır. Tabirciler şöyle demişlerdir: “En büyük saadet, bir kimsenin rüyasını apaçık bir şekilde görmesidir. Zira açık rüyayı gösteren ancak Allah Teâla'dır. Onda rüyayla görevli meleğın aracılığı yoktur.

2- Allah Teâla tarafından müjdelenen sâlih bir rüyadır. Onunla rüya sahibini, yaptığı veya yapacağı bir şeyle müjdeler. Nitekim kerih rüya, men edici rüyadır ve Allah Teâla o korkunç rüya sebebiyle kişiyi bulunduğu bir gûnahtan dolayı men eder.

3- Rüya meleğinin adı Sıddîkûn'dur. O melek Allah Teâla'nın kendisine Ümmü'l-Kitâb'dan öğretilip bildirdiklerini ve ibretli darb-ı mesellerden ona ilham ettiği şeyi kişiye rüyasında gösterir. Zira eşyadan her şey için Alem-i misal'de bir benzer vardır.

4- Maksada gizlice işaret eden rüyadır. Bu, ruhlar âleminde. Bunun örneğı şu şekildedir: Bir adam rüyasında meleklerden birini görür. Melek o kimseye “hanımın sana, dostun olan filan kimsenin eliyle zehir içirmek istiyor” der. Bu

¹⁹ Fetih Sûresi 48/ 27.

²⁰ Saffât Sûresi 37/102.

durumda o adamın hatırına gelir ki, “o dostum hanımım ile zina etmiştir.” Rüyanın bu duruma işaret etmesi, zehirin gizliliği gibi, zinanında gizli saklı yapılmasına binâendir.

5- Bu tür rüya ise kişinin gördüğü yerin delâletiyle sahih olur. Kişinin rüyasında gördüğü yer, gördüğü şeye galip gelerek şer hayır, hayır da şer olur. Şöyle ki; mescitte tanbur çaldığını gören kimse edepsizlikten dolayı akıl ve şeriata uymayan her şeyden Allah’a tevbe eder. Allah Teâla’yı dâima anar. Hamamda Kur’ân okuduğunu gören yahut oynadığını gören kimse edepsiz, akıl ve şeriata uymayan bir işde şöhret bulur ve deyyusluk yapar. Çünkü hamam avret mahallinin açıldığı yerdir. Şeytanın mescide girmediği gibi oraya da melekler giremez. Hayız ve cünüb kimsenin gördüğü rüya da sahihtir. Çünkü imansızlar ve mecûsîler gusül yapmazlar. Hazreti Yusuf’un rüyasını tabir ettiği Mısır Kralı kâfir olup rüyası gerçekleşmiştir. Çocukların gördükleri rüya da sahihtir. Zira Yusuf Aleyhisselam yedi yaşında bir rüya gördü ve rüyası doğru çıktı.²¹

Danyal Aleyhisselam şöyle buyurmuştur: “ Rüya ile vazifeli meleğin ismi Sıddikûn’dur. Onun kulağının yumuşağı ile omzu arası yediyüz senelik mesafedir. O melek insanlar için misal getirir. Onlara Levh-i mahfuzda olan ilm-i gaybdan, hayır ve şerden olan şeyleri Allah Teâla’nın nuru ile gösterir ve rüyayı görene bunlardan hiçbiri şüpheli olmaz. O melek âdetâ güneş gibi nuru bir şey üzerine düştüğünde o şey nur ile görünür. Yine o melek, Allah’ın nuru ile her şeyi rüyasında gören kimseye bildirir. Hayır ve şerden gerek dünya ve gerekse ahirette kişiye isabet edecek her şeyi öğretir. Kişinin yaptığı ya da yapacağı hayırla kendisini müjdeler. İrtikap ettiği veya edeceği günahla da korkutur. Eğer kişiye korkutucu bir rüya gösterirse, o kimse onu beklemekle daha fazla üzülmeyin diye o rüya hemen

²¹ Yusuf Sûresi 4. ayette bu rüya şöyledir: “*Bir vakit Yusuf babasına, babacığım demişti, gerçekten ben rüyamda on bir yıldız ile güneşi ve ayı gördüm. Onlar bana secde ediyorlardı*”.

meydana çıkar. Eğer kişiye güzel bir rüya gösterirse, o kimse onu beklemekle mutluluk içinde olması için, rüyayı gördükten bir kaç gün sonra meydana çıkar.

En sahil rüya seher vakti ve gündüz vakti görülen rüyadır.

Rüya tabircilerinin çoğu, insanın rüyayı sulh ile gördüğünü ve akılla anladığını savunmuştur. Ruhun kararlaştırdığı yer, kalbin ortasında bulunan kan noktalarıdır. Aklın karar ettiği yer ise beynin temelidir. Ruh, nefis ile asıldır. İnsan uyuduğu zaman onun ruhu adeta güneş gibi uzar ve o halde Allah'ın nuru ve ziyası ile rüya meleğinin gösterdiği şeyi görür. Ruhun nefis tarafına gidip geri dönmesi, güneşin bulutla örtölüp sonra açılması gibidir. Duyguların uyanmakla harekete geçmesi esnasında ruh, rüya meleğinin kendisine gösterdiği şeyi hatırlayarak hayalinde canlandırır.

Bazı tâbirciler, “ruhanî duygular cismanî duygulardan daha şereflidir. Zirâ ruhanî duygu gelecekte meydana çıkacak şeyi gösterdiği halde cismanî duygular mevcut olan şeyleri gösterir” demişlerdir.

Her ülkenin gerek coğrafi gerekse jeopolitik ve kültürel bakımdan farklı olması, her kavmin tabirlerinin değişik yapılmasına sebebiyet verir. Mesela, bir kimse sıcak memleketlerden birine kar, kırağı ve dolu yağdığını görse kıtlığa delalet eder. Sonra aynı adam aynı şeylerin soğuk memleketlerden birine yağdığını görse o memleket halkı için, bolluk ve ucuzluğa delalet eder. Çamur ve bataklık gibi şeyleri görmek Hindistan halkı için mala, başka memleket halkı için mihnet ve belaya delalet eder. Nitekim yelllemek Hind halkı için müjde ve mutlu olmaya, diğerleri için de çirkin söz işitmeye delalet eder. Rüyada balık görmek bazı şehirlerde işkence ve eziyete, bazı şehirlerde birden dörde kadar evlenmeye ve Yahudiler hakkında da musibete delalet eder.

Bazen insanın gördüğü rüya sadece kendisi hakkında çıkmayıp; babası, evladı, hanımı, akrabası, meslekdaşı gibi başkaları hakkında çıkabilir. Nitekim Ebu Cehil b. Hişam rüyasında İslam dinine girip Hazreti Muhammed’e biat ettiğini gördü. Bu rüya Ebu Cehil’in oğlu hakkında çıktı. Yine Ümmü’l-Fazl Hazreti Muhammed’in yanına gelip “Ya Resulallah! Korkunç bir rüya gördüm”; deyince, Peygamberimiz “gördüğün hayırdır” buyurdular. “Ya Resulallah, mübarek vücudunuzdan bir parça kesilip benim kucağıma bırakılmış” şeklinde rüyasını tamamen anlattı. Peygamberimiz tebessüm ederek rüyayı şöyle tâbir etti: “Ey Ümmü’l-Fazl, yakında Hz. Fatıma bir çocuk doğurur da sen onu kucağına alırsın”, buyurdu. Gerçekten Hz. Fatıma, Hz Hasan’ı dünyaya getirdi ve Ümmü’l-Fazl Hz. Hasan’ı kucağına aldı.

Rüyasının doğruluğunu arzu eden kimse doğru söylemeli; yalan, gıybet ve koğuculuktan sakınmalıdır. Eğer rüyayı gören yalancı değil, başkasının yalan söylemesini çirkin gören kimse ise rüyası doğru çıkar. Ama rüyayı yalancı kimse görür, başkasının yalanını da çirkin görmezse rüyası doğru çıkmaz. Bir de rüyasının salih bir rüya olmasını isteyen kimsenin abdestli olarak uyuması müstehabdır.

İffetli olmayan bir kimse de rüya görür. Ancak, niyeti zayıf, günah ve masiyeti çok, yalancı ve koğucu olduğundan gördüğü rüyayı tamamıyla hatırlayamaz.²²

RÜYA TABİRCİSİ İÇİN GEREKENLER

Rüya tâbir eden kimseye bir rüya anlatıldığı zaman, rüyayı gören kimseye: “Gördüğün hayırdır. Hayra erişmeyi, şerden kaçınmayı arzu ederiz. Hayır bizim için,

²²Abdülğani b. İsmail Nablûsî:(Çev: Ali Bayram, M. Sadi Çöğenli), *Ta’tiru’l-Enâm Fi Ta’birü’l-Menam*, Cümle Yayınları, İstanbul, 2010, s. 51.

şer de düşmanlarımız içindir. Hamd âlemlerin Rabbine mahsustur.” dedikten sonra “rüyayı anlat” der.

Tâbirci, rüya sahiplerinin ayıp ve utanacakları şeyleri insanlara söylememelidir. Sualin tümünü dinleyerek iyi ile kötü arasını iyice ayırmalıdır. Cevap vermede acele etmemeli; rüyanın kimin için olduğunu bilmeli, rüyayı görenin cinsini ve ona layık olan şeyleri tefrik etmediği sürece tâbir etmemelidir. Tâbirci, Kitâbullah’ı ve sünnet-i seniyyeyi iyi bilen, her yönden donanımlı, âlim, âkil, zeki, takva sahibi olan ve halkın dilinde dolaşan tabirlere hâkim olan bir kimse olmalıdır. Tâbirci, güneşin doğup battığı vakitle zeval vaktinde rüyayı tâbir etmemelidir. Birisinin kasıtlı olarak ya da görmediği halde tevilini istediği rüyayı, tâbirci cevapsız bırakmamalıdır. Zira cevabı hayır olursa tâbirciye, şer olursa kasıtlı sorana aittir. Çünkü o kimse âdi, tâbirci ise şerefli bir insandır. Nitekim Yusuf Aleyhisselam kıssasında olduğu gibi, onunla zindanda bulunan iki delikanlı, Yusuf Aleyhisselam’a kasıtlı olarak sordukları suallerinde birisi, “Ben rüyamda kendimi şarap (üzüm) sıkıyor gördüm” dedi. Öteki de: “Ben rüyamda kendimi başımda ekmek götürüyor, kuşlar da ondan (gagalayıp) yiyor, gördüm”²³ dedi. Yusuf Aleyhisselam ise onların bu rüyasını şu şekilde tâbir etmiştir: “Biriniz efendisine şarap içirecek, diğeriniz ise asılıp tepesinden kuşlar yiyecektir. İşte hakkında fetva istemekte olduğunuz mesele (böylece) olup bitmiştir.”²⁴

Tâbircinin kasden ters bir şekilde tâbir ettiği rüya eğer hayırsa sorana, şerse tâbirciye aittir.

²³ Yusuf Sûresi 12/36.

²⁴ Yusuf Sûresi 12/41.

Rüyasının tâbir edilmesini isteyen bir kişi, rüyasını ancak bir âlim veya bir öğüt verene anlatmalıdır. Cahil ve düşmana anlatmamalıdır. Rüya, uçan bir kuşun ayağı üzerindedir. Tâbir edilmedikçe onun için istikrar yoktur. Tâbir edildiği anda hemen yerini bulur. Hiç bir kimse bulunduğu şehir veya memleketinde bilgili bir tâbirci bulunduğu sürece ondan daha aşağı olan bir tâbirciye rüyasını anlatmamalıdır.

Tâbirci kimse bir rüyayı tabir etmede kuşkulanırsa, yani tâbirini bilemezse, rüya sahibine, cumartesi günü sabahleyin evinden çıktığında hangi şahısla karşılaşır o şahsın ismini sorar ve o şahsın ismi eğer sâlih kimselerin ismi gibi güzel bir isim ise onun rüyası güzeldir. Eğer isim güzel olmazsa rüya da çirkin ve yaramazdır.

Rüyasını anlatan kimse yalan söylemekten sakınmalıdır. Peygamber Efendimiz'in bu konuyla ilgili şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “Rüyasına yalan katarak anlatan kimseye kıyamet gününde bir arpa tanesinin iki ucunu bir araya getirip düğüm vurması teklif edilir. Bir kimse gözleri üzerine yalan söylerse Cennet kokularını alamaz. İftiranın en büyüğü, kişinin kendi gözlerine yaptığı iftiradır ki, ben gördüm der, hâlbuki bir şey görmemiştir.”

Bazı tâbirciler, rüyasında yalancı olan, yalancılıkla nübüvvet iddiasındadır, demişlerdir. Zira yukarıda anlatıldığı üzere hadiste varid olmuştur ki, rüya nübüvvetten bir cüzdür. Cüz'ün iddiası, küllün iddiası gibidir. Bazı âlimler de şöyle demişlerdir: Tâbirciye gereken, kendisine sorulan rüyayı, herkesin durumu, mertebesi, mezhebi, dîni, şehri, zamanı ve mevsimlere göre tâbir etmesidir. Tâbir, mâna ve isimlerin türetilmesiyle yapılır.

Meyyit, Hakk'ın dergâhındadır. Rüyada söylediği şey de hakır. Yalanın ne olduğunu bilmeyen çocuğun rüyada söylediği söz hakır. Böylece binek ve diğer hayvanların, kuşların rüyada söyledikleri sözler de hakır.

Müneccim ve kâhin gibi gerçek hayatta yalan söz ile gelecekte haber verenlerin sözleri rüyada da yalandır. Cansız varlıkların rüyada konuşmaları, ibret ve taaccüb edilecek şeylerdir.

Rüya, bazen de halk arasında dolaşan meşhur ve yaygın sözlerle de tâbir edilir. Nitekim tâbirciler, kuyumcuyu yalancı bir adamla tâbir ederler. Zira halkın dilinde filan kişi söz döker (laf ebesidir) derler. Yine tabirciler, rüyada ellerinde uzunluk görülen kimseyi iyi bir iş işlemesiyle tabir ederler. Mesela halk arasında: filan kişinin eli senin elinden uzundur, derler ve bunu o kimsenin herkese iyilikte bulunmasından kinaye ederler.

Bazı zaman da tâbir, rüyanın aksiyle olur. Çünkü tâbirciler, ağlamayı sevinç; gülmeyi keder; tâunu harp; harbi tâun; seli düşman; düşmanı sel; incir yemeyi pişmanlık, pişmanlığı incir yemek; çekirgeyi asker, askeri de çekirge ile tâbir ederler.

Tâbirin evlâ olanı, Kur'ân ve Hadis perspektifinde olandır. Eğer tâbirci Kur'ân ve hadisten misal bulursa rüyayı onunla tâbir eder. Mesela, bir kimse rüyasında kendisini gemide görse, gemi; korkudan kurtulmakla tâbir olunur. Nitekim Cenâb-ı Hak şöyle buyurmuştur: “Fakat biz onu da gemi arkadaşlarını da selâmete erdirmiştik.”²⁵ Yine, rüyasında kendisini kuyuya düşmüş bir vaziyette görenkimse bir hileye düşer. Çünkü Peygamber Efendimiz: “Kuyu, hederdir. (zararı sahibini tazmin etmez)” buyurmuştur.

²⁵ Ankebut Sûresi 29/15.

Tâbirler bazen şiirle yapılır. Bir kimsenin koyun otlatıldığını ve kurdun koyunlara saldırarak onlardan bir kısmını parçaladığını görmesi, o memlekette maiyetine zulmeden bir devlet başkanıyla tâbir edilir ve onların düşmanları tarafından idare edilmelerine de delalet eder. Zira bazı şairler: “Aslan yatağında koyun otlatan / Uyursa eğer, aslan olur çoban”, demişlerdir.

Rüyanın aslı, kişinin gördüğü şeyin cins, sınıf ve tabiatına görelerdir.

Cins: Ağaç, yırtıcı hayvan ve kuş gibi şeylerdir. Bunlar erkek kişiyle tâbir edilir.

Sınıf: Ağacın, yırtıcı hayvanın ve kuşun sınıflarını bilmektir. Eğer ağaç hurma ağacı ise Arapla tâbir edilir. Zira hurma ağacı Arabistan’da yetişir. Eğer kuş, tavus kuşu olursa o adam Arap değildir. Kuş, devekuşu olursa o adam bedevî bir Araptır.

Tabiat: O ağacın ne olduğuna bakarak, adamın tabiatına hükmedilebilir. Ceviz ağacı ise, o adamın alış-verişi çetin ve münazarası şiddetli olur. Eğer hurma ağacı olursa o adamın faydalı ve hayır peşinde koşan bir kimse olmasıyla tâbir edilir. Gördüğü kuş uçuyorsa, adamın yolcu olduğu anlaşılır. Sonra o kuşun tabiatına bakılır; Tavus kuşu ise melik ile; karga ise o adamın fâsık, gaddar ve yalancı bir kimse oluşuyla tâbir edilir.

Tâbirciler için birçok tâbir yolları vardır. Tâbir, inhisar altına alınmamıştır. Ancak, tâbircinin ilmi, takvası ve dindarlığı ile tâbir ilmi artar.²⁶

²⁶a. g. e. s. 54.

TABİR-NÂMELER

Bir kimsenin rüyasında gördüğü varlıkların neye işaret ettiğini açıklayan, tâbir eden birçok eser kaleme alınmıştır. Bu eserlere genel adı ile “Tâbir-nâme” denilir. Böylece, İslamî Türk Edebiyatı içerisinde tâbir-nâmeler; düş-nâmeler, tâbirât-ı vâkıât, tâbirât-ı rüya, rüya-nâme, vâkıâ-nâme, hâb-nâme ve segir-nâme adlarıyla da anılmıştır. Tâbir-nâmelerin manzum örnekleri bulunmakla birlikte daha çok mensur olarak yazılmışlardır.

Tâbir-nâme olarak ilk eserlerin M.Ö. 5000 yılına dayandığı tesbit edilmiştir. O zamanlar Babilliler ve Asurlular, ölümlerin ruhlarının rüyalarda kötü tesirlere sebep olduklarına inanırlardı. Bu kötü ruhlardan kurtulmak için rüya tanrıçaları Mamu’dan yardım isterlerdi. Sümerlere ait olan tabletler arasında rüya tâbirlerini anlatan tabletlere rastlanmıştır.

Bu tür eserlerden günümüze ulaşan en eski eser, British Museum’da muhafaza edilen ve M.Ö. 2000’li yıllara ait olduğu tahmin edilen bir Mısır papirüsüdür. Burada ikiyüz çeşit rüya tabirine yer verilmiştir. Eski Mısır inancında Serapis adlı bir rüya tanrısı bulunmaktaydı ve bu rüya tanrısı rüya gören kişileri rüyasında tehlikelere karşı uyarır, onların bilmek istedikleri şeyleri açıklardı. Bu tapınaklarda rüya tâbircileri otururlardı.

Hindistan’da da M.Ö. 1500’lü yıllarda yazılan Vedalar’da rüyalara ait kısımlar yer almaktadır. Rüyaların gelecekte haber verdiğine inanılan yorumlara rastlanmıştır. Kötü durumlardan kurtulmak için merasimler yapılmakta, özel olarak hazırlanmış sularda yıkanılmaktaydı.

Diğer din ve medeniyetlerde olduğu gibi İslam ve Türk dünyasında da rüya tâbiri ile ilgili birçok eser yazılmıştır. Bu konuda yazılmış en eski eser, Muhyiddin

Arabî'ye ait bir rüya tâbiri kitabıdır. Ancak bu eserin İbni Arabî'ye ait olduğu şüphelidir. N. Bland, İslamî dönemde yazılan tabir-nâmeleri çeşitli kaynaklardan toplamış ve bir makalesinde toplamıştır. Bu çalışmasında yer verdiği belli başlı tabir-nâmeler şunlardır: *Kitâbu'l-Usul li-Daniyani'l-Hakim*, *Kitâbu'l- Cevâmi' li-Muhammed bin Sirin*, *Kitâbu't-Taksim li-Cafer-i Sadık*, *Kitâbu'l-Destur li-İbrahimü'l-Kirmanî*, *Kitâbu'l-İrşad li-Cabirü'l-Mağribî*, *Kenzü'l-Rüya el-Mamunî*, *Kakilü't-Tabir* (Ebu'l-Fazl Hüseyin bin İbrahim Et-Tiflisî), *Tuhfetü'l- Mulûk*, *Kitâbu't-Tâbirat*.

İbn-i Sirin'e ait olan *Kitabu't-Tâbirü'r-Rüya* adlı eser, en tanınmış tâbirlerdendir. Bir de İmam Nablusi'nin *Ta'tirü'l-Enam fi-Tâbiri'l-Menam* adlı eseri en önemlilerindendir. Bu iki eser, daha sonra yazılmış pek çok tâbir-nâme kaynaklık etmiştir. Yazmalara bakıldığında müellifler veya mütercimler eserlerini yazarken kaynaklarını şöyle açıklamışlardır: “Amma ba'dü bilgil kim bu nahîf ve za'îf Muhammed ibni Hasan ibni Aliyyi'l- Hüseyin bu ta'bir kitabını Cafer bin Sirin kitâblarından cemi' eyledi.” “Her kim düşde uyusa, İmam-ı Cafer-i Sadık radiyallahu anh, beş vecih üzere buyurmuştur: Gaflet itmek, mütemekkin olmak ve günahı gitmek ve rahat olmak ve gussası gitmektir.”

Yukarıda mevzu bahis tâbir-nâme isimlerinden başka pek çok tâbir-nâme yazılmıştır. Ancak bunların çoğu bu eserlerin ya tercümesi ya da bunların bir derlemesi olmuştur. Bu durumu yazarlar eserlerinde ifade etmişlerdir.

Kendilerinden rüya tâbiri rivayet edilen üç önemli şahsiyet çoğu yerde zikredilmektedir. Bunlar; Danyal Aleyhisselam, Cafer bin Sirin ve İmam-ı Cafer-i Sadık'tır. Bu şahıslara bakıldığında yaptıkları rüya tâbirlerinin kendilerinden sonraki birçok tâbir-nâme kaynaklık ettiği görülür. Bu kişilere kısaca değinecek olursak:

Danyal Aleyhisselam, Kur'ân'da adı geçmeyen ama başka kaynaklarda peygamber olduğu bildirilen bir zâttır. Kitâb-ı Mukaddes'e göre İsrailoğullarının peygamberlerinden biridir. Hakkında bilgiler, Danyal Kitabı'nda bulunmaktadır. Bu bilgilere göre M.Ö. 6. yüzyılda Bâbil sarayında yaşamıştır. Saraydaki olumsuz ve meşru olmayan durumlardan kendisini korumuş, Allah Teâla'da kendisine ve arkadaşlarına her türlü kitap ve hikmette bilgi ve akıl bağışlamıştır. Bir de Danyal Aleyhisselam'a tüm rüyaları anlama melekesi de verilmiştir. Rüya tâbiri hususunda üstad olduğu, yazılan birçok tâbir-nâmede kendisinden bahsedilmesinden anlaşılmaktadır. Babil'den Hatay civarına gelip orada yaşadığı rivayet edilmiştir. *Kitabu'l-Usul li Daniyani'l-Hakim* adlı eserin ona ait olduğu bilinmektedir. Taberi gibi bazı İslam kaynaklarında Danyal Aleyhisselam'ın cesedinin Hz. Ömer zamanında Ebu Musa el-Eşari tarafından fethedilen Sus (Tarsus) şehrinde kralın hazine dairesindeki bir odada ve cenaze namazı kılınarak defnedildiğine dair bir rivayet vardır.²⁷ Eldeki son bilgilere göre mezarı, Mersin'in Tarsus ilçesinde bulunmuştur.

İbni Sîrîn, İslam dünyasının en önde gelen rüya tâbircilerindendir. Hicri 1. yüzyılda Basra'da yaşamıştır. O zamanın önemli âlimlerinden ilim tahsil etmiştir. Tâbirci olmasının yanında tefsir, hadis, fıkıh, şiir, matematik gibi ilimlerde de adını duyurmuştur. İlk zamanlarda daha çok muhaddis ve fakih kimliğiyle bilinse de daha sonraki yüzyıllarda ilk rüya tâbircilerinden biri olarak anılmıştır.²⁸

Cafer-i Sadık, on iki imamın altıncısıdır. Hicri 2. yüzyılda yaşamış, tefsir, hadis, fıkıh, akaid, tarih, cedel ve lügat gibi konularda oldukça derin bilgi sahibidir. Kendisi daha çok dinden uzaklaşmış sapık fırkalarla mücadele etmiştir. Bundan

²⁷ Ömer Faruk Harman: 'Danyâl', *T. D. V. İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul, 1993, c. 8, s. 480-481.

²⁸ Ahmet Yücel: 'İbn Sirin', *T. D. V. İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul, 1999, c. 20, s. 358-359.

dolayı yaptıkları, takdirle karşılanmıştır. Bütün gizli, tasavvufî, felsefî, fikhî, kimyevî ve tabîî ilimlere, ayrıca Zebur, Tevrat, İncil'e ve Hz. İbrahim'in sahifelerine, Hz Fatıma'nın mushafına, her türlü helal ve harama, geçmiş ve gelecekteki bilgi ve haberleri barındıran cifr ilmine vakıftır. İlâhî ilimlerin de taşıyıcısıdır.²⁹

YAZMA TABİR-NÂMELER

Türk edebiyatına 14. yüzyılda bir tür olarak giren tâbir-nâmeler, ilk zamanlar Arapça ve Farsça'dan dilimize çevirmek suretiyle kültürümüzde yerini bulmuştur. Dilimizde rüya yerine kullanılan düş kelimesi Eski Türkçe döneminden beri vardır. *Divanu Lügat-i Türk ve Kutadgu Bilig*'de "tüş" biçiminde geçmekte ve rüyalardan bahsedilmektedir. Başka dillerden dilimize çevrilmiş tâbir-nâmelere kadar elimizde düş tâbiriyle ilgili herhangi bir Türkçe eser mevcut değildir. Birçok kütüphanedeki yazmalar katoloğu tarandığında tâbir-nâmelerin 14. yüzyıldan itibaren yazılmaya başladığı tesbit edilmiştir.

Yapılan incelemeler sonucu yazım tarihi belli olan en eski eser, *Müşkil-güşâ*'dır. Eser, Süleymaniye yazma eserler kütüphanesi, Antalya Tekelioğlu bölümü, 508 numarada kayıtlıdır. Yazarı ve müstensihî belli değildir. Katologda istinsah tarihi olarak hicrî 1081 geçmektedir. Ancak eserin üzerinde doktora tezi çalışması yapan Hatice Eminoğlu, tarihi 891 olarak tesbit etmiştir.³⁰ Yazım veya istinsah tarihi belli olmayan ama takdim edildiği devlet büyüğü göz önüne alındığında en eski eser, Muhammed İbni Hasan İbni Aliyyi'l-Hüseyn'in *Kitabu't-Tabirâ'l*ıdır. O, 1. Murad döneminde yaşadığını ve eserini Murad Bey'e takdim ettiğini ve eserinin adını

²⁹ Mustafa Öz: 'Cafer es-Sadık', *T. D. V. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1993, c.6, s. 1-3.

³⁰ Hatice Eminoğlu: *Müşkil-Güşa-Tabir-name Dil bilgisi-Metin-Dizin*, (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı, Ankara, 2003.

Tuhfetü'l-Mülûk olarak belirlediğini ifade etmiştir. Ondan sonra en eski olduğu düşünülen eser, Orhan Şaik Gökyay'ın tesbitiyle Süleymaniye yazma eserler kütüphanesi, Hekim Ali Paşa bölümünde 588 numarada kayıtlı olan *Tabir-nâme-i Türkî* adlı eserdir. Eserin diğer bir nüshası, İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet bölümü 26 numarada kayıtlıdır.³¹ Bu eser, Germiyan sultanı Yakup bin Şah Süleyman bin Muhammed bin Yakub Han nâmına Farsça'dan çevrilmiştir. Müellifi Ahmed-i Daî'dir. 2.Yakub Han, Germiyan sultanı Süleyman Şah'ın torunudur. Dedesinin yerine 1387'de hükümdar olmuştur.³²

Tâbir-nâmelerin bazıları müstakil bir kitap halinde olup, bazıları da mecmuaların içinde bir bölüm halinde, bazıları da der-kenar olarak yazılmıştır. Bir de mektup yoluyla yazılmış tâbir-nâmeler vardır.

Agâh Sırrı Levend edebî eserleri sınıflandırırken tâbir-nâmeleri öğretici eserler içinde değerlendirir. Bu tür kitaplar sanat kaygısından uzak olduğu için halk diliyle açık ve sade bir şekilde kaleme alınırlar. Tâbir-nâmeler günlük konuşma dilinin birçok sözcüğünü içine alır. Bu yönüyle adeta bir halk dili sözlüğüdür. Bir tâbir-nâme, döneminde yazılan diğer eserlere göre daha çok kelime barındırır. Ayrıca çok değişik tür ve konularla ilgili sözcükleri barındırdığından, bu tür eserler üzerinde hazırlanan sözlükleri o dönemin söz varlığı açısından değerli kılmaktadır.

Tâbir-nâmeler genelde iki bölüm olarak hazırlanmıştır. Birinci bölümde rüya kavramı hakkında bilgiler verilir. Tâbir-nâmelerin çoğunun başında rüyaların tâbirine geçilmeden önce, rüyanın nasıl olduğu, düşünme tabiatı, kuvveti ve zaafı, rüyanın türleri, rüyanın görüldüğü ve tâbir edileceği zamanların önemi, muabbirin âdabı, rüyasını yorduran kişinin âdabı üzerinde durulur ve bu konularda yeteri kadar bilgi

³¹ Orhan Şaik Gökyay: 'Tabir-nâmeler', *Tarih ve Toplum*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1991, c. 16.

³² İsmail Hakkı Uzunçarşılı: *Anadolu Beylikleri*, Ankara, 1937, s. 88.

verilir. İkinci bölümde ise rüyaların tâbirleri yapılır. Bu bölüm her tâbir-nâmeye göre değişiklik gösterir. Eserler genellikle “bâb” esasına dayalı oluşturulmuştur. Bu bâb’lar, bazı tâbir-nâmelerde heceleme sistemi üzerine alfabetik olarak kurulmuş, bazılarında ise rüyada görülen varlıkların cinsine ve türüne göre bâb’lar ve fasıllar oluşturulmuştur.

Birinci tür bâb sisteminde kullanılan yöntem heceleme yöntemidir. Bu sisteme göre rüyada görülen bir şeyin ismi alfabetik sıraya göre dizilmiş kelimelerde aranır. Arap harf sistemine göre dizilmiş bu yapıda hece sistemi kullanılmıştır. Mesela pınar gören bir kişi ‘be’ bâbına bakacaktır. ‘Be’ bâbındaki kelimelerin bazılarının dizilişi şu şekildedir: Pâdişah, bayram, bulut, bag, bagçe, bülbül, bostan, benefşe, pınar, bekmez, bal, bâdem, bakla, bugday, bögrülce, bâdincan, belut, panbuk, bıçak, balta (Muhammed İbni Hasan İbni Aliyyi’l-Hüseyn, 48b-52b)

İkinci tür bâb sisteminde rüyada görülen bir madde, cins ve türüne göre sınıflandırılmıştır. Görülen bir varlık, ilgili bir bâbda, o maddeyle ilgisi olan diğer varlıklar ise o bâbın altında bulunan fasıllarda yorumlanmıştır. Meselâ rüyasında pınar gören birisi, eserin denizler ve sularla ilgili faslına bakacaktır. Bu durum, Süleymaniye yazma eserler kütüphanesinde Antalya Tekelioğlu bölümü 508’de kayıtlı bulunan *Müşkil-güşa*’da şöyle geçmektedir: “On altıncı bâb şol nesnelere ta‘birinüñ beyânındadır ki rü’yâlar anlara müte‘allikdür ve bu bâb yigirmi bir faslı müştemildür. Üçüncü fasl sular ve deñizler ve bıñar görmegün ta‘biri beyânındadır.”

Üçüncü tür bâb sisteminde ise yalnızca bâblar olup, fasıllar yoktur. Bu tür tâbir-nâmelerde ise görülen madde, ilgili bâbda bulunmaktadır. Meselâ pınar gören bir kimsenin eserin ırmak, pınar, deniz, sarnıç ile ilgili bâbına bakması gerekir. Süleymaniye yazmalar kütüphanesi, Bağdatlı Vehbî bölümünde 948 numarada kayıtlı İbn-i Sîrîn’in tercümesinde bu bölüm şu şekilde geçmektedir: “Bâb

dördüncü;gün ve ay ve ılduzlar görmek. Bâb beşinci; deñiz ve ırmak ve pıñar ve sarnıç ve gemi görmek. Bâb altıncı; nūr ve zulümât, şem‘a ve ırağ, saç ve sakkal ve kıl görmek”

Tâbir-nâmelerin birbirinden farklı oluşunun bir başka nedeni, giriş bölümlerindeki değişiklikten ileri gelmektedir. Bazı tâbir-nâmelerin girişinde içindikiler bölümü verilmiştir. Bu bölüm bâblar/fasıllar şeklinde düzenlenmiştir. Bazı tâbir-nâmelerde cetveli, tablo şeklinde, bazılarında ise cetvelsiz olup alt alta sıralanmıştır. Bazı tâbir-nâmelerde de içindikiler bölümü yoktur. Görülen maddenin ya harfine ya da türüne göre bir sıra takip edilmiştir.

Tâbir-nâmeler geleneğe uyarak Allah’a hamd ve senâ, Peygamber’e salavat ifadeleriyle başlamaktadır.

Tâbir-nâmeleri birbirinden farklı kılan bir başka özellik de bazılarının ilk bölümlerinde rüya ilgili oldukça geniş bir biçimde bilgi vermesinden kaynaklanır. Bazıları ise derhal konuya girerek tabiri yapılacak maddeleri ard arda sıralayarak diğerlerinden ayrılır.

FREUD’UN RÜYA YORUMU HAKKINDA DÜŞÜNCELERİ

Sigmund Freud, kendi kurduğu kuramı olan psikanalizi, anormal psikolojinin veya psikiyatrinin bir dalı olmasının yanında, psikolojinin asal bir sistemi olarak görmüştür.³³ Psikanaliz, insan psikolojisine çok büyük faydalar sağlamış, özellikle ruhsal tedavi alanına büyük yenilik getirmiştir. Rüyaların

³³ Sigmund Freud: (Çev: Kâmuran Şipal), *Beş Konferans ve Psikanalize Toplu Bakış*, Cem Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 37.

anlaşılması, bilinçdışının tanınmasında bir 'kral yolu' olup, psikanalizin en sağlam temelidir. Rüya yorumu, her isteyene psikanaliz inancını benimsetip psikanalistliğe imrenecek her kişinin kendini gerçekleştirebilmesini sağlayacak bir marifettir.³⁴

Bilinçdışından gelen içgüdülerin duygu ve düşünceler üzerindeki etkisi Freud'un araştırmaları ile kesinlik kazanmıştır. Böylece ruhbilim, bilinçdışından gelen içgüdülerin duygu, düşünce ve dolayısıyla da davranışlar üzerindeki etkisini kabul etmiştir. Ayrıca, bu içgüdülerin etkilerinin bazen aklın etkisinin ötesine geçebileceği gerçeği de bilim adamları tarafından kabul görmüştür. Bu düşüncelere istinaden Freud şöyle demiştir: "Duygularımızın, eylemlerimizin sadece aydın düşünceler ve bilinçli güçlerce güdüldüğünü ya da belirlendiğini sananlar buzdağının suyun üstündeki kısmıyla hesap yapanlardan daha zekice davranmış olamazlardı. Hayatımız hep akıl elemanı içinde ve göz önünde serbestçe yüzerek geçmiyordu, hayat gemisi bilinçdışının parlamalarına sıkı sıkıya bağlıydı."³⁵

Freud, psikanaliz kuramı vasıtasıyla her rüyanın arkasında etkin bilinçli düşünce ve isteklerin bulunduğunu gösterebilmiş ve rüyanın ortaya çıkma nedeninin rüya gören için bilinmeyen ve de psikanalitik teknik uygulanmadan hiçbir zaman bilinmeyecek olan bilinçdışı zihinsel işleyiş olduğunu genel bir kural olarak ortaya koyabilmiştir. Psikanaliz, ruhun en ince ayrıntısına kadar incelenmesine imkân vermiştir. Psikanalistin laboratuvarında hiç bir araç gereç yoktur. Psikanalist, bulgularını hem ölçemez hem de sayamaz. Ama rüyalar, çağrışımlar vasıtasıyla hastanın gizli kalmış arzularına ve kaygılarına ulaşmayı başarır. Freud'a göre rüyalar, zihnin bilinç dışına ulaşan yoludur. Uykudaki öznel yaşantı ve uyandıktan sonra rüya dediğimiz şey, uyku esnasında bilinçdışı zihinsel işleyişin sonucudur. Rüya, insanın zihinsel ve bedensel özellikleriyle ilgili bir konu veya olgudur.³⁶Freud,

³⁴ a. g. e. s. 42.

³⁵ Stefan Zweig:(Çev: Emin Eliçin), *Freud ve Öğretisi*, , Papirüs Yayınları, İstanbul, 2003, s. 53.

³⁶ Sigmund Freud: (Çev: Emre Kapkın), *Düşlerin Yorumu*, Payel Yayınları, İstanbul, 1996, c.1, s. 215.

rüyaların başka bir dünyadan gelmediğini, aksine kendisini başka bir dünyaya götürdüğünü varsayar.³⁷ Ona göre rüyalar, gündüz meşgul olduğu şeylerde elde edilmeyen bir isteğin tatminini sağlamak için oluşur.

Freud, rüyaların apaçık görüldüğü halde kendisini hiçbir zaman açıklamadığını ve hiçbir zaman açık bir anlam taşımadığını savunur. Ona göre rüya, bir sanat eseri gibidir. Hiçbir zaman şunuyapmalısın, ya da hakikat budur, demez. Rüya, sadece tabiatın bir bitkiyi yetiştirdiği gibi bize bir hayal sunar; sonuç çıkarmayı ise bize bırakır. Esasında rüyalar kaynağını benlikten, yani ‘ego’dan ya da istekler, yani ‘id’den almaktadır.³⁸

Freud, hayatının sonlarına doğru rüyaların aynı zamanda bir bilgi kaynağı olduğu sonucuna vardığını belirterek şöyle söylemiştir: “Diğer taraftan işaret edelim ki, eski hikmetlerin, rüyalarla istikbali önceden görme iddiaları haklı ve oldukça enteresan bir olaydır.” Freud, bu cümleleriyle kendi kuramının tam tersi doğrultuda düşünebildiğini de bize göstermiştir. Belki de Freud, düşüncelerinin eksik yönlerini sonradan fark etmişti.³⁹

TASAVVUFÎ GELENEKTE RÜYALAR VE YORUMLARI

Tasavvuf geleneğinde rüyalar, seyr-i sülûkta yükselişin ve ilerlemenin göstergelerinden biri olarak görülmüştür. Rüyaların dili sembolik olduğu için tevil ve

³⁷ *a. g. e. s.* 61.

³⁸ *a. g. e. s.* 102.

³⁹ Halil Apaydın, ‘Rüyâ ve Fonksiyonu’, *O. M. Ü. İ. F. D.* Samsun, 1997, nu: 9, s. 266.

tefsire ihtiyaç duyulur. Tasavvufun sembolik dilinin rüya dili ile benzeşmesi de oldukça önemlidir.

Tasavvuf ehline göre rüyalar ile âlem arasında bir bağ vardır. “Âlem” işaret anlamına geldiğine göre bu işaretin yorumlanması gerekir. Bu gelenekte kişinin ruhu, uyanık olduğu müddetçe bedende hapsedilmiş haldedir. Uykuya dalınca kudsî ruh da aslî vatanına, ledünnî ve ilahi kaynağına gider.

Gerek tâbir-nâmelerden ve gerekse çeşitli tarikatların âdâblarından anlaşıldığına göre, tarikat ve tasavvuf geleneğinde görülen rüyaların tâbiri esnasında uygulanan bir dizi âdâb vardır. Bu eserlerde, halvet erbâbının veya sâliklerin sıradan günlük yaşantıları sırasında gördükleri rüyaların nasıl tâbir edileceği, çeşitli vakitlerin rüya açısından bilhassa vurgulanmıştır. Bununla ilgili bazı özellikler şunlardır:

Sâlik, rüyasında gördüğü bir şeyi şeyhinden saklamamalıdır. Tasavvuf erbâbı gördükleri rüyayı kâmil olan mürşidlerine anlatıp tâbir ettirirler. Buna göre sâlik, rüyasına yapılan yoruma göre tedbir almalıdır. Derviş, rüyasına yalan karıştırmadan ne gördüyse onu anlatmalıdır. Rüyasının tabir edilebilmesi için rüyanın rahmânî mi, şeytânî mi olduğunu bilmelidir. Defalarca görülen rüya sahihtir. Rüyanın tâbiri konusunda ısrar etmekten kaçınmak gerekir. Mürşid tabir edip etmemekten hangisini uygun görürse razı olup muhalefet etmemek gerekir.

Bu konuda yazılmış tâbir-nâmeler daha çok Halvetî mutasavvıflarına aittir. Tirevî Mehmed Efendi'nin *Ta'bir-nâme-i Meşâyih*, Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın *Tâbir-nâme* (manzum), Karabaş Şeyh Muhammed el-Kadirî el-Eşrefî el-

Kastamonî'nin *Tâbir-nâme*, Hafız Hulusi Efendi'nin *Mizanü'n-Nüfûs* adlı eserler olduğu gibi Kadirî, Rifâî, Nakşibendî büyüklerine ait tâbir-nâmeler de mevcuttur.⁴⁰

DÜŞ-NÂMENÜSHASININ TAVSİFİ

Çalışmamıza temel olan Düş-nâme, Konya Karatay Yusuf Ağa Kütüphanesi 8130 numarada kayıtlıdır. Eser 54 varaktır. Her sayfada 17 satır vardır. Yazı türü nesihtir. Yazarı ve müstensihi belli olmayan eserin yazım ve istinsah tarihi de bilinmemektedir. Ancak eserin dil özellikleri ve söz varlığı göz önünde bulundurulduğunda 15. veya 16. yüzyılda yazıldığı tahmin edilebilir.

DÜŞ-NÂME'NİN MUHTEVÂSI

Genel temâyüle uyarak Allah'a hamd ve Peygamber'e salavat ile başlayan eserde, düş gören kimsenin düşünüyü tâbir etmesinin vacip olduğu; eğer iyi düş ise şâd olacağı ve kötü ise ondan Allah'a sığınması gerektiği şu şekilde geçmektedir: “Her kim düş görse aña vâcibdür ki ta'bîr eyliye anuñ-ıçun kim eyü düş ise şâd olalar ve Tañgrı Te'âlâya şükr ideler ve eğer yatlu düş ise andan şaķınalar ve Tañgrıya şıgınalar.”

Eser, rüyada görülen varlıkların cinsine ve türüne göre bâb esasına dayalı olarak oluşturulmuştur. Bu bâbların üzerine de rakamla konunun hangi sayfada yer aldığı belirtilerek hem araştırmacıya, hem de eser hakkında mâlumât edinmek isteyeneye kolaylık sağlanmıştır.

⁴⁰Mustafa Tatçı, ‘Türk İslam Edebiyatında Tasavvufi Rüya Tabir-nâmeleri’ *Keşkül*, nu: 11, s. 23.

İlk bölümde dînî vecibelerin toplumun her ferdi tarafından bilinmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Bu bilgilerin yalnızca bir kısım insanlar tarafından değil; herkes tarafından bilinmesinin hidayet anahtarı olacağı vurgulanarak Kur’ân’dan çeşitli misaller aktarılmıştır.

Kitabın bâblarının sayısı ilk kısımda 59 olarak gösterilmiş olsa da eser toplam 51 bâbdan müteşekkildir. İç kısımlarda bazı bâbların arasında fasıllar görülür.

Eserde düşlerin mânâlarının üç vecih üzere olduğu belirtilmiştir. Bunlar; teyessür, tahriz ve ilham düşüdür. Teyessür düşü, Hak Teâla’nın vazifeli bir meleği olan ve Levhu’l-Mahfuz’da ismi “Rüya Meleği” olan ferîştayı müvekkel kılmasıyla gerçekleşir. Teyessür düşü gören kimsenin çokça şükür kılması ve sadaka vermesi gerekir ki, hem bu dünyada hem de âhirette beşâretlere nâil olabilsin. Bir daha da hiç kötü düş görmesin diye murad edilir. Tahriz düşü ise, herhangi birisinin günah işlemesi ve Allah’a uzak olması sebebiyle görevli melek vasıtasıyla uyarılmasını ifade eder. Tahriz düşü gören kimse tevbe kılarak itaatkâr olmalı ve mâsiyetten uzak olmalıdır. Aksi halde başına darb vâkî olur. Bu düşü gören kimsenin yaptığına pişman olup tevbe kıldıktan sonra çeşitli âyetler verilerek okuması önerilmiştir. İlham düşü, rüya meleğinin düşü gören kimseye İslam’ın temel husûsiyetlerini göstermesiyle gerçekleşir. Rüyayı gören kimseye vâcib olan; hayırlarını arttırması, masiyetten sakınması, tevbe kılması ve yardım dilemesidir.

Yalan düş de üç türdür. Bunlar: devâbb-ı himmet, devâbb-ı illet ve devâbb-ı şeytan düşüdür. Devâbb-ı himmet düşünde, kişinin gönlü endişeli olduğundan karmakarışık şeyler görür. Bu düşün aslı yoktur. Devâbb-ı illet düşü de, hastalığından dolayı kişi çok düş görür. Bunun da aslı yoktur. Devâbb-ı şeytan düşün gören kişiye gusl vâcib olur ya da belirsiz ve anlamsız şeyler görür. Bu düşe

ihtilam derler. Bu bölümden sonra kimin düşününün daha faziletli olduğuna dâir bir kıyaslama yapılmıştır. Buna göre, sultanların düşü halayıkın düşünden daha iyidir. Âlimlerin düşü cahillerin düşünden daha iyidir. Cömert kimselerin düşü cimrilerin düşünden daha iyidir. Bir de aslı olmayan düşler belirtilmiştir. Cimri kişinin düşüne itibar edilmez. Esere göre kadınların âbid olanlarının dışında düşlerinin aslı yoktur. Bundan sonra faziletli düşler hadislerle desteklenerek düşlerin yorumuna yer verilmiştir.

Rüyalarla ilgili eserlere tâbir-nâme adı verilmiş, düş-nâme ismi kullanılmamıştır. Eserimizin “düş-nâme” adını taşıması onu diğer tâbir-nâmeler arasında daha önemli kılmaktadır. Çalışmamızınönemli bir husus olan rüya tâbirlerine, araştırmacılara ve ilgili okurlara gerekli katkıyı sağlaması, en büyük temennîmizdir.

METNİN OKUNUŞUNDA TÂKİP EDİLEN HUSUSLAR

1. Metin transkribe edilirken Eski Anadolu Türkçesinin imlâ kurallarını göz önüne alındı.

2. Türkçe kökenli olmayan bazı kelimelerin sonuna kalın ekler getirilmesinden dolayı kelimeler kalın şekilde okundu. Örneğin: Paygamberlik, tandurustluk. Bunun aksine bazı kalın ünlülü kelimelere ince ek getirilmesinden dolayı da ince şekilde okundu: cûdlik, sığırcık, baylık, dünyâligi.

3. Metinde geçen âyetlerin ve hadislerin transkripsiyonunu yapıp italik olarak gösterildi. Âyetlerin nerede geçtiğini dipnotta verilerek gereken yerlerde

açıklamalar yapıldı. Hadislerde de aynı usûl kullanılarak hadislerin geçtiği yer belirtildi.

4. Düş-nâme, bâb esâsına dayalı olarak yazılmıştır. Metin çevirisi yapılırken bâblar el yazmasında olduğu gibi kırmızı renkle ve kalın yazı tipiyle gösterildi.

5. Metinde çıkmayan bazı kelime ve harfleri tâmir edilerek köşeli parantez [] ile gösterildi. Müellifin tekrar yazdığı kelimeler de dipnotta belirtildi.

6. Metinde geçen te‘ (te‘âlâ) ve ‘a.m. (‘aleyhisselâm) gibi kısaltmalar olduğu gibi yazılarak, açıklamaları dipnotta belirtildi.

1. BÖLÜM

GRAMER İNCELEMESİ

1.1.SES BİLGİSİ

1.1.1. ÜNLÜLER

Düş-nâme’de bulunan ünlüler şunlardır: a, e, ı, i, o, ö, u, ü. Ayrıca bir de kapalı e’nin varlığı düşünülebilir. Üzerinde çalıştığımız eserde buna dâir bir işaret görülmemiştir. Bunun yerine i’li biçimler tercih edilmiştir.

1.1.1.2.ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

İlk hecedeki ünlü değişmelerinden i / e meselesinde Düş-nâme’de i’li kullanımlar mevcuttur. Bu kelimelerdeki i’ler bugün e iledir: didi 1b-11, fark itmektür 2a-1, yüce yirler 2a-13, ğusl itmek 2b-6, tar yir 2b-15, od yimek 3a-1, hacāmat itmek 3a-2, ‘ıyş itmek3b-15, div 4a-15, 49b-1, dirler 4b-3, şadağa vire 4b-11, iderse 4b-13, ‘ayān ider 5a-2, diyü 5b-5, gice 6a-7, girü 6b-1, 9b-6, 42a-14, yire 8a-14, irişe 8b-9, 10a-3, yir 10b-5, uçmak yimişleri 10b-13, yol vire 11a-12, idemese 11b-6, irgüre 12a-3, yil 13a-15, yirden 13a-15, tizcek 18b-2, irte 21a-16, 35a-14.

Bazı kelimelerdeki e sesi, Eski Türkçede olduğu gibi, kendini muhafaza etmiştir: eyü 1b-4, 12a-10, 13b-7, eylüge 16b-10, eylügen 27a-7, eylügen 16b-10, eydür (iyidir) 26b-6, eylügen 27a-7.

Arap yazısında farklı işaretler bulunmadığı için o/u ve ö/ü değişikliğini ve böylece yürü-, güzel gibi kelimelerin bu devirde o ve ö ile mi yoksa u ve ü ile mi okunması gerektiğini tam olarak tesbit edemeyiz.

1.1.1.3. ÜNLÜ UYUMU

Kalınlık-incelik bakımından ünlü uyumu Düş-nâme’de büyük oranda mevcuttur. Ayrıca bugün ince telaffuz edilen çoğu kelimedede belirgin bir şekilde kalınlaşma görülmektedir: paygamberliğin 1b-6, aşılduğın 2b-11, gañazlığa 14b-15, 16a-15, hıyānatlık 22b-5, 23b-13, qarındaşımdan 27a-17, comardlıkdur 30b-15, alma ağaçın 35b-3, çoğan (çöven) 44b-12, tandurustlık 35a-8, ğurbatluğa 36a-1. Bugün ünlü uyumu dışında olan ve sâdece ince şekli mevcut olan âitlik eki -ki’nin Eski Türkçede olduğu gibi, çalışmamızda da kalın şekline rastlanmıştır; ayrıca -ki iki ünlü arasında sedâhlaşarak -ğ- olmuştur: dağlardağı 46a-14, yoğaruğı 33a-17.

Düzlük-yuvarlaklık bakımından ünlü uyumu sağlam değildir. Dönemin özelliğinden dolayı yuvarlaklaşma oldukça etkilidir.

Yuvarlaklaşmanın çeşitli sebepleri vardır. Bir kısmında dudak ünsüzleri, bir kısmında ise Batı Türkçesinde –g ve –ğ’ların düşmesi rol oynamıştır. Bazı kelime ve eklerdeki yuvarlaklık ise hiç bir sebebe bağlanamamaktadır.⁴¹

⁴¹ Faruk Kadri Timurtaş: *Tarihî Türkiye Türkçesi Araştırmaları Osmanlı Türkçesi Grameri 3*, Alfa Yayınları, İstanbul, 1999, s. 416.

1.1.1.4. YUVARLAKLAŞMA

Dudak ünsüzleri (b, m, p, v) sebebiyle yuvarlak ünlü taşıyanlar: kapu 2a-12, 14b-13, 31a-3, kamu 10b-9, kamu 11a-2, 4, yavuz 9a-13.

Eski Türkçe devresinde mevcut olan g ve ğ'ların düşerken kendinden önceki ünlüleri yuvarlaklaştırması sonucu yuvarlak ünlü taşıyan kelimeler şunlardır: kapu < kapıg 2a-12, ayu < adıg 4a-9, aru < arıg 4a-13, şaru < şarıg 19b-4.

Kelime sonlarındaki -g ve -ğ'lar düştüğü halde yuvarlaklaşmayan kelimeler de vardır. Bunlar: çeri < çerig 45b-1, 49a-5, kiçi < kiçig 17a-12, ısı < ısıg 11b-15, 18a-6, aşşı < aşıg 15b-17.

Bâzı yapım eklerindeki ünlüler, Eski Türkçe devrinden beri yuvarlak olarak görülmektedir. Çalışmamızda da bu yuvarlaklık devam etmiştir. Bu ekler -(u)k, -(ü)k ve -aru, -erü'dür. Bu eklerle meydana gelen kelimeler şunlardır: açuk 8b-17, 23a-12, kesük 28a-5, artuk 33b-3, yazuk 43b-8; yoķaru 13a-15.

Bâzı kelimelerde yuvarlak ünlü bulunuşunu bir sebebe bağlamak imkânsızdır. Eski Türkçe devresinde de bu ünlüler yuvarlaklıktı. Bu kelimeler şunlardır: girü 6b-1, 9b 6, kendü 11b-8, dilkü 37b-8, yıldurum 2a-7.

Bu kelimelerden başka birkaç kelime daha ünlü uyumuna aykırı olarak yuvarlak ünlülüdür. Bunlar: degül 1b-13, 12a-10, şayru 5b-2, 13a-8, 13b-2.

Dâima yuvarlak ünlü taşıyan ve ünlü uyumu dışında olan eklerle kurulan kelimeler çalışmamızda şu şekilde geçmiştir:

Gerundium eki -up, -üp: yar-up 3a-5, ol-up 7b-17, uğraş-up 12b-6.

Faktitif eki -dur, -dür: yan-dur- 15a-12, 17a-8.

Faktitif eki -ur, -ür: art-ur- 4b-11, 16b-10.

Faktitif eki -gur, -gür: ir-gür-12a-3.

Emir eki -sun, -sün, zun, zün: saklan-sun 15a-6.

Bildirme eki -dur, -dür: vâcib-dür 1b-4, üzere-dür 1b-15, bilmek-dür 2a-1, ‘afv-dür 7a-15, rahmet-dür 7a-15, ni‘met-dür 7a-16, kerâmet-dür 7a-16, minnet-dür 7a-16, selâmet-dür 7a-17, tevbe-dür 7a-17, izzet-dür 7b-2, kuvvet-dür 7b-2, bahşış-dür 7b-2, dâd-dur 7b-3, nazâr-dur 7b-3, ihlâş-dur 7b-3, şehâdet-dür 7b-4, âzâdlık-dur 7b-4, hâlâşlık-dur 7b-5.

Partisip eki -duk, -dük: işle-düg-i 10a-12, ol-duğ-ı 15b-1.

Ünlüsü Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlaklaşmış eklerde yuvarlaklık ya b, m, v gibi dudak ünsüzleri veya -g ve ğ düşmesi ya da analogi yoluyla meydana gelmiştir.

Dudak ünsüzü m dolayısıyla ünlüsü yuvarlaklaşmış ekler çalışmamızda şu şekilde geçmiştir:

1. iyelik eki -(u)m, -(ü)m, -(u)muz, -(ü)müz: biz-üm 1b-8, ben-üm 6a-12, el-üm 6a-12.

2. şahıs iyelik eki -(u)n, -(ü)n, -(u)nuz, -(ü)nüz analogi yoluyla (1. şahıs iyelik ekine benzemesinden dolayı) yuvarlak ünlü taşımaktadır: yüz-ün 6a-16, bil-ün 7a-3.

Genitif eki -un, -ün, -nun, -nün: düş-ün aslın 2a-1, tenin-ün artdığın 2b-10, Ta/Erı-nun ‘ilmin 11b-8, hayvan-uñ boğın 34a-8, a-nun cānın 8a-11, kişi-nün düşi 4b-17.

Sıfat yapma eki -lu, -lü (<-lığ, -lig) -g ve -ğ'ların düşmesi sonucu yuvarlak ünlülüdür: renc-lü 3a-3, tat-lu 3a-10, 'illet-lü 3b-4, endîşe-lü 5a-17, dür-lü 7a-12, kaygı-lu 9b-5, bağ-lu 10b-4, baht-lu 12a-7, küpe-lü 29a-9, arık ten-lü 20a-1, kadem-lü 17b-5, sevdâ-lu 20a-3, mürüvvet-lü 27b-12, yat-lu 28a-8. Ekin menfisi olan -suz, -süz analogi yoluyla yuvarlak ünlü taşımaktadır: belü-süz 13a-11, şek-süz 5b-4, gür-süz 3b-3.

Geniş zaman eki -ur, -ür: al-ur 6a-12, kıl-ur 8b-3, tartış-ur 11a-15, gir-ür 15a-12, bişür-ür 15a-17, yat-ur 22a-2, getir-ür 22b-2.

Gerundium eki -u, -ü: bağlan-u 28a-17.

1.1.1.5. DÜZLEŞME VE DÜZLÜK

Üzerinde çalıştığımız eserde genel olarak bir yuvarlaklaşma temâyülü olmakla beraber, bazı kelimelerde Eski Türkçe'ye göre düzleşme görülmektedir: için < üçün < uçun 4b-12, bit- < büt- 5b-1.

Bazı kelimelerde kök vokali yuvarlak olduğu halde, daha sonraki vokal düzdür: köpri 2b-1, görün- 10a-12, kurtıl- 10b-10, doğru 11a-12, dokın- 12a-16, yüri- 16b-5.

Bazı ekler kökün ünlüsü ne olursa olsun dâima düz ünlü taşımaktadır. Bu ekler şunlardır:

Akkuzatif eki -ı, -i: cüz-i 1b-7, düş-i 10b-6, bu-n-ı 10b-7, terâzū-y-ı 11a-5, gün-i 11b-17, sūr-ı 8a-5.

3. şahıs iyelik eki -ı, -i: oğl-ı 4b-7, göñl-i 5a-17, boyn-ı 11a-9, koyun-ı 12b-8, ölüm-i 13b-12, güc-i 16b-6, yüz-i 23b-7, ‘ömr-i 8a-4.

Görülen geçmiş zaman 3. şahıs eki -dı, -di: deg-di 1b-8, sür-di 1b-9, eyle-di 1b-10, kıl-dı 1b-13, eyit-di 6a-10, sor-dı 6a-16.

İyelik eki -sı, -si: deri-si 4a-2, yuva-sı 4a-12, yumurda-sı 4a-12.

İsimden isim yapma eki -cı, -ci: kılıç-cı 49b-13, kuyum-cı 50a-8, taktak-cı 50a-9, bostān-cı 50a-10, kapu-cı 50a-11, panbuk-cı 50a-13.

Öğrenilen geçmiş zaman eki -mış, -miş: kıl-mış-dur 4b-5, açıl-mış 10b-3, işle-miş 11a-7, dutul-mış 11b-14, yan-mış 15a-8, çıkarma-mış-dur 15b-7, ol-mış 16b-4, it-miş 23b-13, giy-miş-ler 25b-14, yolun-mış 26b-3, uza-mış 26b-13, düş-miş 27a-13, virme-miş-dür 27a-13, altunlan-mış 27b-2.

Fiilden isim yapma eki -ıcı, -ici: yaz-ıcı 12b-14, sat-ıcı 50a-10, kaz-ıcı 50a-12, yırd-ıcı 32a-12.

İsimden isim yapma eki -lık, -lik: aydın-lık 2a-11, paç-lık 2b-6, āzād-lık 7b-4, halāşlık 7b-5, yavuz-lığ-ından 7b-12, ucuz-lık 7b-17, tamam-lığ-ına 10a-10, görmek-lik 12a-11, tuz-lık 38a-13.

1.1.1.6. İNCELME

Üzerinde çalıştığımız eserde önceki dönemlerde kalın oldukları halde ç, n, ş, y ünsüzlerinden dolayı bazı kelimelerin ünlüleri incelmıştır. Bazı yabancı kökenli kelimelerde dahi incelme söz konusudur. Bunlar: için < uçun 4b-12, eyit- < ayıt- 6a-

10, yine < yana 23a-1, şiş- < şiş- 3a-4, yüri- < yori- 14b-2, yeşil < yaşıl 39b-11, piş- < piş- 2b-16, düşmen < düşmân 3b-16, dünyelik < dünyâlık 20a-12, birez < biraz 19a-17.

1.1.1.7. ÜNLÜ TÜREMESİ

Ünlü türemesi örneği Düş-nâme oldukça azdır. Kelime ortasında türeme: azacuk 12b-4, karañulık 2a-12. Kelime başında: mar 35a-4.

1.1.1.8. ÜNLÜ DÜŞMESİ

Orta hecenin vurgusuz oluşundan dolayı, kelime ortasında ünlü düşmesi çalışmamızda şu şekilde geçmektedir: üzre 4b-2, kötrüm 3b-3, beñzer 3a-1, eykük 16b-10

İyelik eki ile: gönli 5a-17, boynını 11a-9, buyruğın 23a-2, hışmına 33a-11.

i- fiili ile: iderse 4b-13, kılsa 8b-3, yaturken 22a-2.

Eklerde: eydür 26-6.

1.1.1.9. DERİLME – BİRLEŞME

Ünlü ile biten bir kelimedden sonra ünlüyle başlayan bir kelime veya ek geldiği zaman ünlülerden birinin düşerek iki kelimenin birleşmesi olayı olan derilme

– birleşme için çalışmamızda az örnek vardır. Bu şekilde ünlü düşmesi ya geçici ya da devamlıdır. Devamlı düşme sonunda kalıplaşmış sözler ortaya çıkmıştır. Bunların büyük bir kısmı bugün de kullanılmaktadır.

Kalıplaşmış sözler: nesne < ne + ise + ne 3a-1, kend – özin < kendü + özin 11a-5, şol < şu + ol 33a-9, böyle < bu + öyle 47a-2, şöyle < şu + eyle 42b-11.

1.1.2. ÜNSÜZLER

Düş-nâme, dönem itibarıyla Eski Anadolu Türkçesinde te'lif edilmiş ve bugünkü yazı dilimizde olmayan ħ ve ñ ünsüzlerini bazı kelimelerde barındırmıştır.

Bugün görülen ünsüz değişmelerinin büyük bir kısmı Eski Anadolu Türkçesi döneminde olmuştur. Bir kısmı ise bu dönemde henüz gerçekleşmemiştir. Bu gibi hallerde ünsüz değişimi aslî şekillerini muhafaza etmektedir.⁴²

1.1.2.1. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

b-p- değişmesi

Üzerinde çalıştığımız eserde bazı kelimelerdeki b-'ler, bugün olduğu gibi p'-ye dönmemiş; kendini muhafaza etmiştir. Bunlar: biş- < pış- 15a-17, birinç 38b-9, borsuk 47a-17.

b-v değişimi

⁴²a. g. e. s. 423.

Eski Türkçe'deki bazı kelimelerin başındaki b-'ler bu dönemde v- olmuştur. Bu kelimeler: var 3a-13, var- 14a-13, vir- 4b-8.

Kelime içinde ve sonunda b-v değişimi: tavşan 4a-15, yavuz 7b-11, yavu 31a-7, ev 2b-14, sev- 19a-10, tavar 4a-1.

t- / d- değişimi

Kelime başında t – d meselesi çalışmamızda oldukça karışıktır. Aynı kelimelerin hem t'li hem de d'li şekilleri mevcuttur (dütün 15a-8, tütün 15b-3, dut 35a-11, tut 35a-13, toñuz 47a-16, doñuz 47b-1). Dâima d- ile yazılanlar şunlardır: düş 1b-3, degül 1b-13, di- 1b-11, dön- 7b-12, direk 2b-12. Yalnızca t- ile yazılan: tamu 2a-4. Bunların dışındaki kelimeler iki şekilde de yazılmaktadır. Bunları iki grupta toplayabiliriz.

d ile olanlar: dad 7b-3, deri 4a-2, dilkü 37b-8, dut- 11b-14, dürlü 5a-15, delim 10a-13, degmek 18a-9, dep- 43a-13, depre- 32b-13, dir- 19a-15, dirlik 17b-5, dög- 24a-3, dügün 50b-3, dükeli 20b-6, düriş 50a-10, dağ 46a-14.

t ile olanlar: taşra 3b-15, tavar 4a-1, tolu 13b-8, toközüncü 19a-3, tam (dam) 23b-5, tamar 30b-10, tar (dar) 31b-17, ton (don, elbise) 40a-9, toñuz 47a-16, toğrı 32a-1.

k- / g- değişimi

Eski Türkçe'deki k-'lerin çoğu Eski Anadolu Türkçesinde g-'ye dönmüştür. Çalışmamızda g- olarak geçen kelimeler şunlardır: gönül 12a-3, gögerdi 6a-11, gelmek 2b-15, gitmiş 20b-17, getir- 6a-15, gir- 10b-10, göç 48b-17, gökler 2a-6, gösterür 5b-7, görse 1b-3, gül- 34a-10, gün 11b-17, güneş 2a-7, gemi 2a-10, gerek 6b-2, geyik 4a-5, gider- 29b-8, giy- 25b-14, gizlü 29b-1, göre 4b-10, görklü 20a-11, görine 10a-12, göz 17b-6. k-'li geçenler şunlardır: kendü 10b-8, kendözi 11a-5, kiçi 17a-12.

ķ- / -ķ değişimi

Duş-nâme'de bazı kelimelerin içindeki ķ'lar ģ olmuştur. Bu değişim mutlak değildir. Bu kelimeler şunlardır: yoĥsullar 5b-14, aĥřam 21b-2, maşaraya 6b-15, daĥı 1b-6.

g / v ve g / ğ değişimi

Kelime ve hece sonuyla, hece başındaki g'ler kendini yazıda muhafaza etmektedir. Bu kelimelerin yazıldığı dđnemde nasıl telaffuz edildiğini kestirmek mđmkđn değildir. Ancak bunların bđyđk bir kısmı bugđn ğ ya da y ile telaffuz edilmektedir, bir kısmı da v'ye dđnmđřtur. B u kelimeler: dđgđř 3b-1, gđgerdi 6a-11, degirmen 18a-8, beg 5b-8, begene 16b-11, degdi 1b-8, degđl 1b-13, dđgđn 50b-3, gđgercin 48b-14, đgđt 28b-2, đgđt- 18a-10, yig 5b-15, yigrek 5b-9, yigirmi 1b-9, yigit 2b-4.

ġ / v değişimi

Duş-nâme'de -ġ- > -v- değişiminin đrneęi olduķa azdır. B u kelimeler: sovuķ 35a-14, sıġa- 27a-3.

ņ / m değişimi

Yuvarkal đnlđlerden sonra gelen ve bugđn -m- olan kelimeler: toņuz 47a-16, doņuz 47b-1.

d / y değişimi

Eski Tđrķçe'deki d, daha sonra y'ye dđnmđřtur: eyđ 1b-4, eyle- 1b-10, ayru 23b-8, ayaġın 23a-13, bđyđk 26a-3, boy 27a-10, uyanır 29b-4, uyu- 5b-1.

1.1.2.2. ÜNSÜZ DÜŞMESİ

b- düşmesi

Eski Anadolu Türkçesi döneminin başında bol- fiilinde b- düşmüştür. Düş-nâme'de bununla ilgili şu örnekler vardır:ol düş 4b-4, oldur kim 5a-17.

-l- düşmesi

keltür-, oltur- kelimelerindeki -l- düşmüştür. Bunun örnekleri: getürdiler 6a-15.

y- düşmesi

Bazı kelimelerde y- düşmüştür: ilan 34a-17, incü 38b-8, ağaç (E.T. de yığaç biçimindedir) 2b-13.

-ğ, -g ve -ğ-, -g- düşmesi

Birden fazla heceli kelimelerin ve bütün eklerin sonundaki -g ve -ğ'lar düşmüştür. Bunların bir kısmı kendinden önceki ünlüyü yuvarlaklaştırmış, bir kısmında herhangi bir değişiklik olmamıştır. Bu kelimeler: aru < arığ 4a-13, ayru < adrığ 23b-8, kapu < kapığ 50a-11; assı < asığ 15b-17, çeri < çerig 45b-1, kiçi < kiçig 17a-12, ıssı < ısığ 11b-15, diri < tirig 42b-12, katı < katığ 11a-8, kamu < kamuğ 10b-9, köpri < köprüğ 2b-1; -lu, -lü < -lığ, -lig eki: görk-lü 20a-11, guşşa-lu 20b-1, bağ-lu 10b-4, yüz-lü 8a-9, ten-lü 20a-1, sevdâ-lu 20a-2, mürüvvet-lü 27b-12, yat-lu 28a-8.

Yapım ve çekim eklerinin başındaki -g- ve -ğ-'lar düşmüştür: eyü < edgü 1b-4, gerek < ker-gek 6b-2, yalan < yal-ğan 5a-4; -aru, -erü < -ğaru, -gerü yöneltme eki: yoğaru < yoğ-ğaru 13a-5.

1.1.2.3. ÜNSÜZ TÜREMESİ

Yardımcı ünsüzler -y- ve -n-'nin kullanılması normaldir. (düşinde 9b-12, katında 11b-17) Yardımcı ünsüzün kullanılmadığı yerler çok nadirdir: kendüden 29a-7. Çalışmamızda bu, şu, ol'un çokluk şekillerinde yardımcı ünsüz -n- getirilmiştir: bunları 1b-13, bunlaruñ 4a-5.

1.1.2.4. ÜNSÜZ ÇİFTLENMESİ

Ünsüz çiftlenmesi -ss- olarak ve sınırlı sayıda birkaç kelimedede vardır. Bunlar: kışşa kimesne 34b-9, uzun ve kışşa 3a-4, 'iyâl issi 10a-2, inşaf issi 12b-10, gâyet ıssı 11b-15, aşşı 15b-17.

1.1.2.5. ÜNSÜZ YER DEĞİŞTİRMESİ

Ünsüz yer değiştirmesi (metatez) nin Düş-nâme'de geçen şekilleri oldukça azdır: gök gürelmek 13b-10, çolmağdan 32a-4, çölmekden 32a-3.

1.1.2.6. HECE DÜŞMESİ

Hece düşmesi (haploloji) nin örnekleri azdır. Bildirme eki olan ve turfilinden gelen durur'un -dur, -dür şekilleri şöyle geçmektedir: kılmış-dur 4b-5, yokdur 5b-2, nazar-dur 7b-3, 'avrat-dur 17b-5, oğul-dur 17b-4, qaravaş-dur 17b-5.

1.1.2.7. ÜNSÜZ UYUMU

Üzerinde çalıştığımız eserin kelime köklerinin ünsüzleri ne olursa olsun şu eklerle kurulan kelimeler hep d ile yazılmıştır: -da, -de lokatif: gök-de 12a-5, uçmağ-da 10b-8, şırât-da 11a-13; -dan, -den ablatif: tā'at-den 4b-16, hesâb-dan 11b-5, mîrâş-dan 13b-9, ırmağ-dan 14b-2; -dı, -di: eyit-di 6a-10, irişdi 9a-8; -duk, -dük partisip: aqsıl-duğın 2b-11, art-dığın 2b-11, kork-duğı 3a-12, ümîz ıt-duğı 41a-4; -dur, -dür bildirme: vâcib-dür 1b-12, bilmek-dür 2a-1, itmek-dür 2a-3, dirlik-dür 17b-9, kuvvet-dür 17b-6.

İki ünlü arasında bulunan sedâsız ünsüzler sedâlılaşmış, böylece -t->-d-, -k->-g-, -ğ->-ğ- değişikliği olmuştur: uçmağ-a 5b-17, olmağ-a 7a-2, darlığ-a 9b-16, yoğ-ısa 12b-1, buyruğ-ın 23a-2, yird-ıcı 32a-12, bırağ-sa 32b-7, ögüd-ür 18a-10, süd-in 37b-4, işid-e 13b-7, eyd-ür 7b-7, gid-e 11a-2, gög-e 10b-5.

1.1.2.8. İNCELME

Bazı kelimelerde, Eski Türkçe döneminde kalın olan ünlüler ç, ş, y ünsüzlerinin tesiriyle incelmıştır: için 4b-12, pişürmek 2b-16, şişmek 3a-3, bir işde 24a-9, yine 23a-1, yüriye 14b-2, eyit- 6a-10. Bir de kalın ünlülü bazı kelimelerden sonra gelen ekler ince şekildedir: bay-lik 5b-14, cüd-lik 26a-10, sığır-cik 48b-9, dünyâ-liği 49b-12.

1.2. ŞEKİL BİLGİSİ

Bu bölümde üzerinde çalıştığımız eserde geçen yapım ekleri üzerinde durulacaktır. Daha sonra kelime türleri ele alınacaktır.

1.2.1. YAPIM EKLERİ

1.2.1.1. İSİMDEN İSİM YAPMA EKLERİ

-an, -en eki: oğl-an 9b-5.

-cı, -çi; -cı, -ci: kılıç-cı 49b-13, kuyum-cı 50a-8, tahta-cı 50a-9, bostan-cı 50a-10, kapu-cı 50a-11, panbuğ-cı 50a-13.

-daş, -deş: karın-daş 27a-17, rāz-daş 12b-15.

-lık, -lik; -luk, -lük: aydın-lık 2a-11, pāk-lık 2b-6, āzād-lık 7b-4, ḥalāş-lık 7b-5, yavuz-lığ-ından 7b-12, ucuz-lık 7b-17, tamam-lığ-ına 10a-10, görmek-lik 12a-11, tuz-lık 38a-13, eyü-lik 10a-13, karañu-lık 2a-12, ulu-lığ-a 10a-14, gañaz-lığ-a 16a-15, evlü-lik 18a-8. Bu ek bazı yabancı kökenli kelimelere eklendiğinde kalın şekilde görülmektedir: payğambar-lığ-ın 1b-6, hıyānat-lık 23b-13, comard-lık-dur 30b-15.

-lu, -lü; -suz, -süz: renc-lü 3a-3, tat-lu 3a-10, ‘illet-lü 3b-4, endîşe-lü 5a-17, bağ-lu 10b-4, baht-lu 12a-7, küpe-lü 29a-9, düşman-lu 10a-7, yat-lu 9a-11, giz-lü 29b-1, kan-lu 30a-17; şek-süz 5b-4, tevbe-siz 8a-10, belü-süz 13a-11, gür-süz 3b-3, guşsa-suz 37a-7, hır-suz 50a-16.

-rak, -rek: yig-rek 5b-9, tiz-rek 11b-5.

-cak, -cek; -cuk, -cük: yalın-cak 2b-17, tiz-cek 7a-6; az-a-cuğ 12b-4.

1.2.1.2. İSİMDEN FİİL YAPMA EKLERİ

-a, -e: oyn-a- 43b-11, yaş-a- 9b-11, beñz-e- 3a-1.

-ar, -er, -r: gög-er- 6a-11.

-da, -de: is-te- < iz-de- “aramak” 21a-12.

-la, -le: dest-le-ş- 18b-11, sağ-la-n-sun 15a-6, dağ-la- 15b-7, bağış-la- 25b-2, soy-la- 27b-2, bağ-la-n-u 28a-17, ırğa-la-r 28b-7, nikâh-la-n-a 3b-1.

-l -: yüce-l- 14b-10.

1.2.1.3. FİILDEN İSİM YAPMA EKLERİ

-k, -uk, -ük: aç-uğ 8a-8, kes-ük 28a-5, yaz-uğ 43b-8, bölü-k 1b-12, buyr-uğ 23a-2, dile-k 10b-1, döşe-k 31b-1, esrü-k 38b-2, görk 20a-11, şın-uğ 24b-9, uza-ğ 22b-6, art-uğ 33b-3.

-ak, -ek: bıç-ağ 41b-5, nac-ağ 41b-7.

-u, -ü; -ı, -i: kiç-i 17a-12, ayr-u 23b-8.

-ıcı, -ici: yaz-ıcı 12b-14, sat-ıcı 50a-10, kaz-ıcı 50a-12, yırd-ıcı 32a-12, söyle-y-ici 35b-16, kan al-ıcı 50a-12, çal-ıcı 50a-6.

-ğu, -gü: kay-ğu 10b-9.

-n: ek-i-n 44a-2, düğün 50b-3.

-t: öğ-ü-t 28b-2.

-mağ, -mek: al-mağ 2b-5, gör-mek 2b-5, pişür-mek 2b-16, aldır-mağ 3a-2, evlen-mek 3a-17, öp-mek 3a-17, kuç-mağ 3a-17, yüz-mek 4a-2, kalkı-mağ 14b-3, çaç-mağ 15a-10, deg-mek 18a-8, iç-mek 3a-11, yi-mek 3a-1.

-m: öl-ü-m 8a-10.

-ış, -iş: sağ-ış (sayı, hesap) 41a-17, yañlış 11b-2.

1.2.1.4. PARTİSİP GİBİ KULLANILAN FİLDEN İSİM YAPMA EKLERİ

-an, -en: gel-en 27a-3, gör-en 10b-7.

-ar, -er: -ur, -ür; -maz, -mez: es-er 13a-16, uyu-r 31b-9, gel-ür 7a-6, beñze-r 3a-1; yara-maz 25a-2, utan-maz 49b-5.

-duğ, -dük: işle-düg-i 10a-12, aқsıl-duğ-ın 2b-11, gör-düg-i 4b-12.

-mış, -mış: dutul-mış 12a-10, açıl-mış 10b-3, yolun-mış 26b-3, dış-mış 27a-3, altunlan-mış 27b-2, yan-mış 15a-8.

-acağ, -ecek: yat-acağ vağt 6b-2.

1.2.1.5. FİİLDEN FİİL YAPMA EKLERİ

-l- ve -n- (pasiflik eki): dök-ü-l-mış 43b-15, altun-la-n-mış 27b-2, uğrı-la-n-sa 25a-11.

-n- ve -l- (dönüşlülük eki): gör-i-n- 10a-12, üz-ü-l- 30b-6.

-ř- : çek-i-ř-3b 17.

-ur, -ür-: art-ur-a 4b-11, piş-ir-se 15b-9, geç-ir-e 7b-16, deg-ür-mek-dür 33a-11

-dur, -dür-: yan-dur-ur 17a-8, bil-dür-ür 6b-16.

-dar, der-: gös-ter-ür 5b-7.

-ar, -er-: ık-ar-sa 15b-11, gid-er-se 29b-8.

-t-: ey-d-ür 7b-7.

-đur-, -gür-: ir-gür-e 12a-3.

1.2.2. ÇEKİM EKLERİ VE KELİME TÜRLERİ

1.2.2.1. ÇEKİM EKLERİ

Çokluk eki -lar, -ler: dağ-lar-ı 2a-12, depeçik-ler-i 2a-12, yüce yir-ler-i 2a-12, yarın-lar-ı 2a-12, bağ-lar 2b-3, eren-ler 2b-4, köca-lar 2b-4, yigit-ler 2b-4, oğlan-lar 2b-4, endām-lar 2b-10.

İyelik eklerinde 1. ve 2. şahıslarda aradaki ünlü hep yuvarlak, 3. şahıs eki ise hep düz ünlü taşımaktadır:

-(u)m, -(ü)m, -m: el-üm 6a-12.

-(u)n, -(ü)n, -n: düş-ün 2a-1.

-ı, -i; -sı, -si: ‘ömr-i 8a-4, düş-i 7a-4, deri-si 4a-2.

-(u)muz, -(ü)müz: çokluk 1. ve 2. şahıslar metinde geçmemektedir.

-ları, -leri: hayır-ları-n 4b-11, kapu-ları 10b-3, murād-ları 10b-8, maşşūd-ları 16b-12, iş-leri 10b-4, ‘ālim-leri 16a-4, ra‘iyyet-leri 16a-4, hal-leri 16b-13, dilek-leri 19b-16.

İsim çekim ekleri bugünden farklı olarak çalışmamızda genitif eki hep yuvarlak ünlülü geçmiştir. Lokatif ve ablatif ekleri ise hep -d iledir.

Genitif eki -uñ, -üñ; -nuñ, -nüñ: a-nuñ 10a-6, şehir-üñ 11a-15, Ta’erı-nuñ 11b-8, kendü-nüñ 11b-17, kişi-nüñ 12a-17, ay-uñ 12b-4, kimesne-nüñ 13b-13, hayvan-uñ 34a-8.

Lokatif ve ablatif eki -da, -de; -dan, -den: gök-de 12a-15, düş-de 25a-15, âhîret-de 27a-14, uçmağ-da 10b-8, şırâṭ-da 11a-13, od-da 15a-16, mihrâb-da 17a-1; ‘azâb-dan 7a-13, manşîb-dan 10b-2, şırâṭ-dan 11a-14, ḥesâb-dan 11b-5, mîrâş-dan 13b-9, sebep-den 9b-8.

Lokatif ekinin ablatif ekinin yerine kullanılmasının örneği Düş-nâme’de az sayıda vardır: evveli âhîrin-de yigrekdür 7a-3.

Akkuzatif eki çoğunlukla -n ile geçmektedir: yıl-ı-n 1b-9, ‘amel-i-n 1b-11, asl-ı-n 2a-1, fażl-ı-n 2a-1, divâr bünyâd-ı-n 2a-14, saç-ı-n 2b-10, saḡal-ı-n 2b-10, artdıĝ-ı-n 2b-10, aḡsıldıĝ-ı-n 2b-10, deri-si-n 4a-2, yuva-sı-n 4a-12, yumurda-sı-n 4a-12, cân-ı-n 8a-11, ‘ilm-i-n 11b-8, birbir-i-n 13a-10, yol-ı-n 16a-12, oluĝ-ı-n 17b-17, ḡol-ı-n 24b-8, süñük-i-n 25b-12, boĝ-ı-n 34a-8. -ı ve -i le geçenler: sūr-ı 8a-5, gendü-y-i 2b-17, ḡışsa’ı 6a-17, du‘â’ı 6b-5 (hemze ile gösterimiştir).

Datif eki -a, -e: ev-e 46a-10, payĝambar-lar-a 1b-8, Ta’Erı-y-a 1b-6, aḡaĝ-a 3b-7, uçmaĝ-a 5b-17, islâm-a 7b-9, ḡalâyıĝ-a 9a-1, ḡalĝ-a 11b-17, vatan-ı-n-a 12a-5, ḡısm-ı-n-a 12a-5, a-ñ-a 1b-3.

Baĝlama edatı ile’nin kullanılışına ilişkin örnekler: zerdâlü-yilen 36a-8, murâd-ıla 8a-2, kâfir birle 22a-16, zaḡmet birle 25b-10, îmân birle 8a-9.

İnstürmental eki -n: payĝambarlıĝ-ı-n (peygamberlikle) 1b-9, vaĝt-ı-n 6b-2.

Eşitlik eki -ca, -ce: ard-ı-n-ca 19b-10, saĝış-ı-n-ca 41a-17.

Yön ekleri -ra, -re; -aru, -erü: soñ-ra 1b-10, taş-ra 2b-15; yoĝ-aru 17a-15, il-erü 8b-4.

1.2.2.2. SIFATLAR

Üzerinde çalıştığımız eserde belirtme sıfatı olan sayı isimlerinde bugüne göre fark yoktur, ancak bazı sayı isimlerinde ses değişikliği görülmektedir: *toğuz* 2b-2, *yigirmi* 3a-6.

Sayı sıfatları: *kırk altı cüz* 1b-7, *altmış üç yıl* 1b-9, *yigirmi üç yıl* 1b-9, *elli toğuz bāb* 1b-15, *on biñ dirhem* 26a-2.

Sıra sayı sıfatlarının ekleri hep düz ünlülüdür: *üç-inci bāb* 2a-3, *dörd-inci bāb* 2a-6, *toğuz-ıncı bāb* 2b-2, *on-ıncı bāb* 2b-4, *on üç-inci bāb* 2b-9, *on dörd-inci bāb* 2b-10, *on toğuz-ıncı bāb* 3a-4, *yigirmi üç-inci bāb* 3a-11, *yigirmi dörd-inci bāb* 3a-12, *yigirmi toğuz-ıncı bāb* 3b-1, *otuz üç-inci bāb* 3b-6, *otuz dörd-inci bāb* 3b-8, *otuz toğuz-ıncı bāb* 3b-17, *kırk üç-inci bāb* 4a-6, *kırk dörd-inci bāb* 4a-9, *kırk toğuz-ıncı bāb* 4a-16.

Vasıflandırma sıfatları: *eyü düş* 1b-4, *yatlu düş* 1b-5, *yavuz kâdî* 7b-12, *turş yüzlü* 8a-9, *yavuz işler* 9a-13, *bağılu işler* 10b-4, *doğru yol* 11a-12, *arğun yıl* 13a-15, *kademli ‘avrat* 17b-5, *salîṭ ‘avrat* 18b-7, *saru gül* 19b-4, *arık ten* 20a-1, *sevdālu kız oğlancık* 20a-2, *mürüvvetli ‘avrat* 27b-12, *yatlı söz* 28a-8, *görklü ton* 39b-2.

Sıfatlarda karşılaştırma eki -rak, -rek çok az kullanılmıştır: *yig-rek* 5b-10, *tiz-rek* 11b-5.

İşaret sıfatları bu, o ve ol kullanılmıştır: *bu kitāb* 1b-15, *bu āyeti* 5a-4, *bu düşüñ* 5a-10, *bu qal‘a* 6a-12, *bu ‘avrat* 6a-16, *bu du‘ā‘ı* 6b-5, *bu cihānda* 10a-11, *bu*

dünyāya 20a-10, bu nesne 21a-1; o cihān 14a-2, o māl 15b-6, o kimesne 15b-13; ol düş 4b-4, ol feriştenüñ 4b-6, ol kişi 4b-13, ol hāl 5a-1, ol al‘a 6a-14, ol ‘avratı 6a-17, ol vilāyet 7b-17, ol yıl 8a-4, ol Őehrüñ 8b-5, ol iliñ 9a-4, ol belütten 13b-16, ol Şu 14a-6, ol manşıb 14b-11, ol apuya 14b-14.

Belirsizlik sıfatları: bir ‘avratı 6b-1, bir yir 3b-12, bir aç gün 6a-14, filān hālāyık 17a-14, her kişiye 1b-12, her ne işe 8b-3, ne söz 9a-6, ne kim dilek 13b-14, ne hāceti 16b-16, ne kim ümîz 17b-13, ne maŐŐudı 20b-7, ne tedbîri 31-a 7.

Soru sıfatları: ne evdür 32b-11, ne yirdendür 32b-12, ne kişidür 41b-15, ne yirdür 34a-2.

1.2.2.3. ZAMİRLER

Düş-nāme, didaktik bir metin olmasından dolayı zamirlerin her çeşidi bulunmamaktadır.

Şahıs zamirlerinden 3. Şahıs zamirlerinin Şu Şekilleri geçmektedir: aña 1b-3, andan 1b-5, anuñ 10a-6, aña 10a-6.

İŞaret zamirleri: oldur kim 5a-17; bu’nun çokluğu: bunlaruñ 4a-5

DönüŐlülük zamirleri: kend-özin 3b-3, 11a-5, 11a-11, 11a-12, 12b-15, 14a-14, kendü 12a-3.

Belirsizlik zamirleri: her kim düşünde görse 1b-3, 7a-11, 7b-7, ne kim bunlara beñzer 3a-13, kimse ile çekişmek 3b-16, kimse ile savaşa 3b-10, bir kimesne 32a-13, kıamusı ğuşşadur 34b-16, kıamusı maldur 48a-14, dükelsini bile görse 13b-11.

Bağlama zamiri kim ve Farsçadan gelen -ki'nin kullanımı: ol düş kim teyessür dirler 4b-4, ol düş kim tahrîz dirler 4b-14, ol düş kim ilhâm dirler 5a-7, ol kışye kim düşünde 'ayân ider 5a-8, bu düşün ta'biri oldur kim 5a-11, vâcibdür kim 5a-12, budur kim 5b-17, gerek kim 6b-2, eyde kim 6b-3, kaçan kim 6b-17, görse kim 8a-14, her nesne kim ümîz duta 8b-8; vâcibdür ki 1b-4, âhîret işlerinden ki 4b-9, anuñ için ki 6a-6, 'izzetdür ki 7b-2, işleye ki 9b-15, görse ki 11a-7, 'âdil ola ki 11b-12, delîldür ki 17a-9, işide ki 19a-10, söyliye ki 25a-2.

Vasfiyet zamiri -ki: düşünde-ki 9a-6, gönlünde-ki 19b-16.

1.2.2.4. ZARFLAR

Zaman zarfları: kaçan kim 6b-17, girü (sonra) 6b-1, 9a-15, hemîşe 7b-14, 8a-2, âhîrine degin 31b-11, üç yıl 1b-9, evvelâ 34b-6, pes (sonra) 6a-10, irte 6a-9, yatacak vaktin 6b-2.

Yer zarfları: taşra 2b-15, aşğa 3b-7, yoķaru 13a-15, beriye 14a-13, ilerü 8b-4

Miktar zarfları: üküş 8a-4, 7, 12, delim 10a-13, 12b-17, çok 5b-13, 8a-4, birez 19a-17, az 43b-9, küllî 14a-6, bol 31b-10.

Sûret ve tarz zarfları: öyle 4b-12, nice 9a-8, yalın 23a-13, yalıncağ 2b-17, tizcek 7a-5, 6, geñezlik 11b-4, hoş 28b-15, arğun arğun 13b-6.

1.2.2.5. EDATLAR

Bağlama edatları: ve eger 1b-5, 7b 11, zîrâ kim 1b-7, nitelim 1b-11, zîrâ ki 7a-5, yâhud 11b-11, yâhuz 13b-15, anuñ-ıçun kim 1b-4, lâkin 35b-13, çün kim 4b-10, içün 4b-12, illâ 1b-12, ve 1b-8, 10, 15, ki 1b-11, 9b-15, 11b-12, kim 4b-16, 5a-12, 5b-5.

Berkitme (kuvvetlendirme) edatları: dağı 12a-1.

Soru edatları: neden 24a-8, nereye 46b-2, 47a-6, nite 23b-13

Son çekim edatları: gibi 4a-5, içün 4b-12, 6a-6, ile 5b-1, 8b-4, 9b-8, bile 12b-16, 13a-13, birle 22a-16, 25b-10, zerdâlü-yilen 36a-8, üzre 4b-2, âhirine degin 31b-11, günden soñra 6a-14, andan soñra 1b-10.

1.2.2.6. FİİLLER

Düş-nâme'de olaylar hep bir şarta bağlandığı için fiillerin çekimi ve çeşitliliği oldukça kısıtlıdır.

Fiil çekimleri çoğunlukla teklik ve çokluk 3. şahıs istek kipindedir: ta'bir eyliye 1b-4, şükürler kıla 4b-11, sadağa vire 4b-11, hayrların artura 4b-11, görmiye 4b-13, tevbe kıla 5a-3, sığına 5a-3, yakın ola 5a-3, okıya 5a-4, yata 6b-13, irişe 8b-9,

düşe 10b-3, şeşile 10b-4, irgüre 12a-3, ögrene 12b-16, azmıya 15a-6, kırtıla 21a-3; şād olalar 1b-5, şükr ideler 1b-5, saqınalar 1b-6, sıgımlar 1b-6.

Teklik 2. şahıs çekimi: eylemiyesin 11a-8, uğrayasın 11a-8.

Görülen geçmiş zaman teklik 3. şahıs çekimi: naql eyledi 1b-10, yād kıldı 1b-13, eyitdi 6a-10, sordı 6a-16, kıldı 6b-1.

Öğrenilen geçmiş zaman teklik ve çokluk 3. şahıs çekimi: kıl-mış-dur 4b-5, açıl-mış 10b-3, işle-miş 11a-7, dutul-mış 11b-14, yan-mış 15a-8, çıkarma-mış-dur 15b-7, ol-mış 16b-4, it-miş 23b-13, yolun-mış 26b-3, uza-mış 26b-13, düş-miş 27a-13, virme-miş-dür 27a-13, altunlan-mış 27b-2, giy-miş-ler 25b-14.

Geniş zaman ekleri -ur, -ür ve -r'dir. Teklik 3. şahıs çekimleri: al-ur 6a-12, kıl-ur 8b-3, tartıl-ur 11a-15, gir-ür 15a-12, bişür-ür 15a-17, yat-ur 22a-2, getir-ür 22b-2.

Gelecek zaman eki olarak -acak, -ecek eki kullanılmaktadır. Bunun örnekleri oldukça kısıtlıdır: hayr olacaqdur 4b-7, gelecekdür 4b-9, 5a-1.

Şart eki -sa, -se'dir. Çekiminde 3. teklik şahsın örneği vardır: görse 1b-3, 9b-12, inse 10b-2, çıkısa 11a-1, kılsa 12a-1, doqınmasa 2a-16.

Emir ekinin kullanımı oldukça kısıtlıdır: bilüñ (çokluk 2. şahıs) 7a-3, saqlansun (teklik 3. şahıs) 15a-6.

Gereklilik eki olarak bir ek kullanılmamış, gerek kelimesi kullanılmıştır: tevbe eylemek gerek 11a-7, saqınmağ gerek 14b-16, tevbe kıлмаğ gerek 21a-9, şadağa virmek gerek 43a-3.

Fiillerin birleşik şekillerinden i- ile yapılan şart şekilleri: iderse 4b-13, kılsa 8b-3.

i- fiilinin şart şekli: var-ısa 12a-3, yoğ-ısa 12b-1, yoğaruda-ğısa 28b-11.

Birleşik fiil yapan yardımcı fiillerle kurulan kelimeler: şād olalar 1b-5, şükr ideler 1b-5, naql eyledi 1b-10, yād kıldı 1b-13, şükürler kıla 4b-11, tevbe kıla 5a-3, yakın ola 5a-3, tevfiik ider 5a-8, bühtān ideler 9b-8, enīn ider 6a-11, ġazā eylemek 2b-7, rükū‘ eylemek 21a-5, imāmlık eylese 22a-2, ħurbān eylese 25a-6, ħacāmat eylemek 33a-11, bevl eylese 33b-10, ġāyit eylese 34a-4, kār kılmıya 8b-12, aşşı kıla 15b-17, yavu kılsa 16a-13, emīn ola 7a-14, ‘ābid ola 7b-10.

Partisip ekleri olarak geniş zaman partisibi -ar, -er, -ur, -ür, -maz, -mez; şimdiki zaman partisibi -an, -en; geçmiş zaman partisibi -duk, -dük ve -mış, -miş; gelecek zaman partisibi -acak, -ecek kullanılmıştır:

-an, -en: gel-en 27a-3, gör-en 10b-7.

-ar, -er: -ur, -ür; -maz, -mez: es-er 13a-16, uyu-r 31b-9, gel-ür 7a-6, beñze-r 3a-1; yara-maz 25a-2, utan-maz 49b-5.

-duk, -dük: işle-düg-i 10a-12, aşsıl-duğ-ın 2b-11, gör-düg-i 4b-12.

-mış, -miş: dutul-mış 12a-10, açıl-mış 10b-3, yolun-mış 26b-3, düş-miş 27a-3, altunlan-mış 27b-2, yan-mış 15a-8.

-acağ, -ecek: yat-acağ vağt 6b-2.

Gerundium ekleri olarak atıf bildiren -up, -üp; hâl bildiren -u, -ü, -arak, -erek, -iken; zaman bildiren -ıcağ, -icek, -madın, -medin kullanılmıştır:

-up, -üp: yar-up 3a-5, ol-up 7b-17, uğraş-up 12b-6.

-u, -ü: bağlan-u 28a-17.

-arak, -erek: geç-irek kurtıla 21a-3

-iken (-ken): yatur-ken 22a-2, pâdişâhı i-ken 11b-12.

-ıcağ, -icek: irte ol-ıcağ 6a-9.

-madın, -medin: gitmedin 50b-10.

2. BÖLÜM

METİN

HĀZĀ KĪTĀBU DÜŞ-NĀME BUDUR VE BĪHÎ NESTE'ÎN

Bismillāhirrahmānirrahîm

[1b] 1 Elhamdülillāhi rabbi'l-‘âlemîn ve'l-‘âkıbetü li'l-müttakîn ve's-şalātu 2 ve's-selāmu ‘alā hayri halkihî Muhammedin ve ‘âlihî ecma‘în ve sellim 3 teslîmen dā'yimen⁴³ keşîran *emmā ba'd* Her kim düş görse aña 4 vâcibdür ki ta'bir eyliye. Anuñ-ıçun kim eyü düş ise 5 şād olalar ve Tañğrı Te'âlāya şükr ideler ve eger yatlu düş 6 ise andan şakınalar ve Tañğrıya şıgınalar. Dağı payğambarlığıñ 7 kırk altı cüzinden⁴⁴ bir cüzi düşdür zîrâ kim nübüvvet 8 payğambarlarakırk yaşında degdi ve bizüm payğambar altmış 9 üç yıl 'ömr sürdi. Yigirmi üç yılın payğambarlığıñ geçürdi 10 ve andan şoñra dünyādan naql eyledi. Ammā bir kişiye vâcib 11 dür ki düş 'amelin bilmek nitekim payğambar didi, şer'at 12 'amelin bilmek vâcibdür her kişiye ve illā bir bölük kişiye 13 degül. Hağ Te'âlā bunları yād kıldı. Kelām-ı mecîd içinde: 14 *ulā'ikeke'l en'âmi bel hum eğall ulā'ike humu'l gâfilün*.⁴⁵ 15 Ve bu kitāb bâbları elli toğuz bâb üzeredür. Evvelki [2a] 1 **bâb**⁴⁶ düşüñ aşlın fazlın bilmekdür. Ve eyü düş 2 bilmekdür. **İkinci bâb**⁴⁷ mestür kişiye mehtük kişi-3 nüñ düşin fark

⁴³*Dâ'imen* 'hemze' ile birlikte 'ye' de kullanılmıştır.

⁴⁴*Cüz'inden* 'hemze' düşmüştür.

⁴⁵"İşte bunlar hayvanlar gibidirler. Hatta daha da aşağıdırlar. Bunlar da gâfillerin ta kendileridir." *Araf* 7/179.

⁴⁶*Evvelki bâbın* üzerinde rakamla '11' yazılıdır.

⁴⁷*İkinci bâbın* üzerinde rakamla '12' yazılıdır.

itmekdür. **Üçüncü bāb**⁴⁸ Taḡrı ‘Azze ve 4 Celle ve firiştehleri ve uçağı ve ʔamuyı ve ʔıratı 5 ve terāzıyı ve ‘arşı ve kürsı ve ‘ıķāb ve hısb 6 ve kıyāmeti ve levh ve ķalemi görmekdür. **Dördüncü**⁴⁹ [bāb] gökleri 7 ve güneşı ve ayı ve yıldızları ve ra’dı ve yıldurumu 8 ve doluyı ve ķarı ve buzı ve yağmuru görmekdür. **9 Beşinci bāb**⁵⁰ deñizleri ve ırmaķları ve havzlar ve gārızleri 10 ve çeşmeleri ve gemileri ve bunlara ne müşābih ve ebhur 11 görmekdür. **Altıncı bāb**⁵¹ aydınlık ve şem‘ ve od ve tütün 12 ve meş‘ale ve ırak ve ķandil ve ķarañulık görmekdür. **13 Dağları ve depeçikleri ve yüce yirleri ve yarınları**⁵² ve **14 toprağı ve kerpiçi ve divār bünyādıñ** görmekdür. **Yedinci 15 bāb**⁵³ mescid ve ķāh ve menāre ve minber ve medrese ve ‘imāret 16 ve zevāye ve bevl görmekdür. **Sekizinci bāb**⁵⁴ şehristān 17 ve burc ve ķal‘a ve hışār ve serāy ve köşk ve ķardaķ [2b] 1 ve hāmmām ve nerdübān ve köpri ve bostān görmekdür. **Ŧokuzuncı 2 bāb**⁵⁵ müşg ve ‘ūd ve ‘anber ve şandal ve kāfur ve za‘ferān 3 ve gül ve gülāb ve hoş ķoķular ve bağlar ve ıçekler ve ıemenler 4 görmekdür. **Onuncı bāb**⁵⁶ erenler ve ķocalar ve yigitler ve oğlanlar 5 ve ķul ķaravaş şatun almaķ ve görmekdür. **On birinci bāb**⁵⁷ 6 ğusl itmek ve teyemmüm ve ābdest almaķ ve paķlık ve zekāt 7 ve hac ve ğazā eylemek ve görmekdür. **On ikinci bāb**⁵⁸ ķadı ve halıfe 8 ve ‘ulemā ve hāfız ve imām ve haķıb⁵⁹ ve peymāne⁶⁰ ve faķırler⁶¹ görmekdür. **9 On**

⁴⁸ *Üçüncü bābın üzerinde rakamla ‘12’ yazılıdır.*

⁴⁹ *Bāb eklendi, ayrıca kelime üzerinde rakamla ‘20’ yazılıdır.*

⁵⁰ *Beşinci bābın üzerinde rakamla ‘24’ yazılıdır.*

⁵¹ *Altıncı bābın üzerinde rakamla ‘28’ yazılıdır.*

⁵² *Yarınları yani yarıntı; sel sularının açtığı büyük yarık veya yar, uçurum anlamında kullanılmış olabilir.*

⁵³ *Yedinci bābın üzerinde rakamla ‘29’ yazılıdır.*

⁵⁴ *Sekizinci bābın üzerinde rakamla ‘31’ yazılıdır.*

⁵⁵ *Ŧokuzuncı bābın üzerinde rakamla ‘34’ yazılıdır.*

⁵⁶ *Onuncı bābın üzerinde rakamla ‘35’ yazılıdır.*

⁵⁷ *Onbirinci bābın üzerinde rakamla ‘37’ yazılıdır.*

⁵⁸ *On ikinci bābın üzerinde rakamla ‘44’ yazılıdır.*

⁵⁹ *Metinde ‘haķıb’ olarak geçmiştir. Aslı ‘haķıb’ dir.*

⁶⁰ *Metinde peymāne olarak geçmiş, fakat on ikinci bāb kısmında bir daha kullanılmamıştır.*

⁶¹ *On ikinci bābda ‘faķıh’ olarak geçmiştir. Burada da konuya uygun olan ‘faķır’ değil, ‘faķıh’ tir.*

üçüncü bāb⁶² levh ve qalem ve divid ve menşûr ve kürsî görmekdür. **10 On dördüncü bāb**⁶³ erenler ve endāmlar ve saçın ve saçalın veteninüñ **11** artdığın ve aksılduğın⁶⁴ görmekdür. **On beşinci bāb**⁶⁵ **12** kapu ve kilid ve miftāh ve taht ve kürsî ve direk **13** ve ferş ve perde ve beşik ve maħmûde ve giysi ve ağaç **14** ve şandık ve çadır ve yaşduğ ve ev ve uçmağ ve tar **15** yirden taşra gelmek ve ‘amûd ve şādurvān görmekdür. **16 On altıncı bāb**⁶⁶ çölmek ve ocağ ve kazan ve ateş pişürmek **17** görmekdür. **On yedinci bāb**⁶⁷ gendüyi yalıncağ görmekdür. [3a] **1** Ve od yimek dağı bunlara beñzer nesne görmekdür. **2 On sekizinci bāb**⁶⁸ hacāmat itmek ve qan almağ ve aldırmağ ve saç **3** saçal yolmağ ve endāmlar renclü olmağ ve teniñi şişmek **4** görmekdür. **On toquzuncı bāb**⁶⁹ uzun ve kışşa⁷⁰ ya baş **5** yarup iriñ ve qan aqmak⁷¹ ve ābdest zamağ⁷² ve **6** mustarāh görmekdür. **Yigirminci bāb**⁷³ ağaçlar ve yemişler **7** ve āb-ı revānlar ve sebze-zārlar ve murğ-zārlar görmekdür. **8 Yigirmi birinci bāb**⁷⁴ şarmışağ ve soğan ve tuz ve şaman **9** ve şamanlık görmekdür. **Yigirmi ikinci bāb**⁷⁵ şarāb ve et **10** ve etmek ve tirid ve tatlu ve ekşi görmekdür. **Yigirmi üçüncü bāb**⁷⁶ fūğān⁷⁷ ve şerbetler ve süd içmek ve içi **12** geçmek görmekdür. **Yigirmi dördüncü bāb**⁷⁸ cevāhir ve yāqut **13** ve la‘li ve pîrûze ve ne kim bunlara beñzer var-ısa altun **14**

⁶² *On üçüncü bābın üzerinde rakamla ‘46’ yazılıdır.*

⁶³ *On dördüncü bābın üzerinde rakamla ‘47’ yazılıdır.*

⁶⁴ *Aksılduğın dönemin imla özelliğinden ek ‘ğayn’ ile yazıldığı için kalın uyumla yazıldı.*

⁶⁵ *On beşinci bābın üzerinde rakamla ‘58’ yazılıdır.*

⁶⁶ *On altıncı bābın üzerinde rakamla ‘60’ yazılıdır.*

⁶⁷ *On yedinci bābın üzerinde de ‘60’ yazılıdır.*

⁶⁸ *On sekizinci bābın üzerinde rakamla ‘61’ yazılıdır.*

⁶⁹ *On toquzuncı bābın üzerinde rakamla ‘62’ yazılıdır.*

⁷⁰ *Kışşa metinde şeddeli yer almaktadır (ikizleşme).*

⁷¹ *Kelime sonu ‘kef’ ile bitmiştir.*

⁷² *Žamh mesh etmek anlamındadır. Burada da abdestten bahsedildiğine göre; kelime dönemin özelliğine göre bu şekilde yazılmış olabilir.*

⁷³ *Yigirminci bābın üzerinde rakamla ‘65’ yazılıdır.*

⁷⁴ *Yigirmi birinci bābın üzerinde rakamla ‘70’ yazılıdır.*

⁷⁵ *Yigirmi kinci bābın üzerinde rakamla ‘71’ yazılıdır.*

⁷⁶ *Yigirmi üçüncü bābın üzerinde rakamla ‘72’ yazılıdır.*

⁷⁷ *‘Fūğān’ bir içecek türü.*

⁷⁸ *Yigirmi dördüncü bābın üzerinde rakamla ‘73’ yazılıdır.*

ve gümüş görmektür. **Yigirmi beşinci bāb**⁷⁹ giysiler ve edük 15 ve paşmak ve çorap görmektür. **Yigirmi altıncı bāb**⁸⁰ 16 evlenmek ve öpmek ve kuçmak görmektür. **Yigirmi yedinci 17 bāb**⁸¹ bend ve ip ve iplik igne görmektür. **Yigirmi tokuzuncı [3b] 1 bāb**⁸² silāh döğüş ve şavaş ālet görmektür. **Otuzuncı 2 bāb**⁸³ ibrişim ve kıl ve yün ve panbük ve şuretler gör-3mektür. **Otuz birinci bāb**⁸⁴ kend-özin gürsüz ve kötrüm ve 4 şiş ve cümle endāmin ‘illetlü görmektür. **Otuz ikinci 5 bāb**⁸⁵ köşk ve çardağ ve ev zindān ve güristān 6 ve cenāze ölmüş kimesne görmektür. **Otuz üçüncü bāb**⁸⁶ ağaçlar 7 ve kimse döğmek ve yerden aşığa düşmek ve ber-dār 8 olmağ ve boyun ve il kesilmek görmektür. **Otuz dördüncü bāb**⁸⁷ 9 kopyuz ve çeşte⁸⁸ ve düdük ve çeng ve çağana ve tanbūr 10 ve tabl ve nağkäre ve şaçranc görmektür. **Otuz beşinci bāb**⁸⁹ 11 nesne şatun almağ ya nesne şatmağ ya nesneler 12 tarğ eylemektür. **Otuz altıncı bāb**⁹⁰ bir yirden kılğup bir 13 yire düşmek ve havada durmağ ya yüksek yirde 14 olmağdur. **Otuz yedinci bāb**⁹¹ söz söylemek ve simā’ 15 urmağ ve ‘ıyş ve ‘ışret itmektür. **Otuz sekizinci bāb**⁹² 16 korykmağ düşmenden kaçmağ ve ağlamağ ve kimse 17 ile çekişmek görmektür. **Otuz tokuzuncı bāb**⁹³ kaşaplar [4a] 1 veya koyun veya şığır ve tavar ve canāvarlar öldürmek 2 görmektür ve derisin yüzmek. **Kırkıncı**

⁷⁹ *Yigirmi beşinci bābın üzerinde rakamla ‘74’ yazılıdır.*

⁸⁰ *Yigirmi altıncı bābın üzerinde rakamla ‘77’ yazılıdır.*

⁸¹ *Yigirmi yedinci bābın üzerinde rakamla ‘78’ yazılıdır.*

⁸² *Yigirmi tokuzuncı bābın üzerinde rakamla ‘79’ yazılıdır. Yirmisekiz atlandığı için bu bābın altında rakamla ‘28’ yazmaktadır. Bundan sonraki bāblar bu atlamadan ötürü bir önceki bāba işaret etmektedir. Bu, ayrıca rakamla belirtilmiştir.*

⁸³ *Otuzuncı bābın (29) üzerinde rakamla ‘81’ yazılıdır.*

⁸⁴ *Otuz birinci bābın (30) üzerinde ‘81’ yazılıdır.*

⁸⁵ *Otuz ikinci bābın (31) üzerinde rakamla ‘82’ yazılıdır.*

⁸⁶ *Otuz üçüncü bābın (32) üzerinde rakamla ‘82’ yazılıdır.*

⁸⁷ *Otuz dördüncü bābın (33) üzerinde de ‘82’ yazılıdır.*

⁸⁸ *‘Çeşte’ burada ‘s’ li yazılmıştır.*

⁸⁹ *Otuz beşinci bābın (34) üzerinde rakamla ‘84’ yazılıdır.*

⁹⁰ *Otuz altıncı bābın (35) üzerinde rakamla ‘85’ yazılıdır.*

⁹¹ *Otuz yedinci bābın (36) üzerinde de ‘85’ yazılıdır.*

⁹² *Otuz sekizinci bābın (37) üzerinde de ‘85’ yazılıdır.*

⁹³ *Otuz tokuzuncı bābın (38) üzerinde de ‘85’ yazılıdır.*

bāb⁹⁴ at 3 katır ve deve eşek görmektür. **Çırk birinci bāb**⁹⁵ koyun ve keçi ve 4 bunları boğazlamak görmektür. **Çırk ikinci bāb**⁹⁶ dağlar ve eti 5 yinür cān-verler geyik ve tavşan gibi ve bunların etin ve 6 derisin görmektür. **Çırk üçüncü bāb**⁹⁷ şığır ve öküz ve 7 buzağı görmektür ve pıl ve şu şığırı ve dağı bunların 8 aletin ya'ni kızağ ve kañl[ı] ve 'araba⁹⁸ görmektür. **Çırk dördüncü 9 bāb**⁹⁹ yılan ve 'akrep ve çıyan ve hınzır ve ayu ve maymun 10 şıçan ve örümcek görmektür. **Çırk beşinci bāb**¹⁰⁰ külli 11 yırtıcı cān-verlerin görmektür. **Çırk altıncı bāb**¹⁰¹ kuşlar 12 ve yuvasın ve yumurdasın görmektür. **Çırk yedinci 13 bāb**¹⁰² sinek ve çekirge ve aru ve pire görmektür. 14 şu¹⁰³ **Çırk sekizinci bāb**¹⁰⁴ şu canavarların ve deniz cān-verlerin 15 görmektür div ve peri ve şeytān görmektür. 16 **Çırk tokuzuncı bāb**¹⁰⁵ her şān'at ehlin görmektür. **Ellinci 17 bāb**¹⁰⁶ dükel ve rüşen şular görmektür. **Ellinci birinci bāb**¹⁰⁷ [4b] 1 Kur'an ve zıkr ve tesbîh ve istiğfār itmek görmektür. 2 Düşler ma'nîleri üç vech üzredür. Birine teyessür 3 dirler ve birine taħrîz dirler ve birine ilhām dirler. Ammā 4 ol düş kim teyessür dirler; Hağ Sübhānehu ve Te'ālā Celle 5 Zıkrehu bir ferişte müvekkel kılmışdur. Levhu'l-maħfūzda 6 ol feriştenün adı Meleku'r-ruyāne kim hayr 7 olacakdur. Ādem oğlını üzerine ol ferişte 8 Tağrı Te'ālā tevfiğ virir. Dünyādan āhiret işlerinden 9 ki beşāret gelecekdür. Ol ferişte anı gös-10 terir çün kim teyessür düşi göre Tağrı Te'ālāya 11 kim şükürler kıla ve şadağa vire ve

⁹⁴ **Çırk birinci bāb**ın (39) üzerinde rakamla '88' yazılıdır.

⁹⁵ **Çırk birinci bāb**ın (40) üzerinde de '88' yazılıdır.

⁹⁶ **Çırk ikinci bāb**ın (41) üzerinde rakamla '89' yazılıdır.

⁹⁷ **Çırk üçüncü bāb**ın (42) üzerinde rakamla '90' yazılıdır.

⁹⁸ Metinde 'ayn ile yazılmış olan araba Türkçe olduğu için elif ile yazılması uygundur. Ancak eski metinlerde bu kullanım, yani 'ayn ile yazılış yaygındır.

⁹⁹ **Çırk dördüncü bāb**ın (43) üzerinde rakamla '92' yazılıdır.

¹⁰⁰ **Çırk beşinci bāb**ın (44) üzerinde rakamla '93' yazılıdır.

¹⁰¹ **Çırk altıncı bāb**ın (45) üzerinde rakamla '94' yazılıdır.

¹⁰² **Çırk yedinci bāb**ın (46) üzerinde de '94' yazılıdır.

¹⁰³ **Su** fazla yazılmıştır.

¹⁰⁴ **Çırk sekizinci bāb**ın (47) üzerinde rakamla '95' yazılıdır.

¹⁰⁵ **Çırk tokuzuncı bāb**ın üzerinde de '95' yazılıdır.

¹⁰⁶ **Ellinci bāb**ın üzerinde rakamla '97' yazılıdır.

¹⁰⁷ Bu bāb ellinci bāb kısmını, yani Kuran ve zikir bölümünü anlatmaktadır.

hayırların artura.12 Ol beşâretler düşi gördüğü için eger öyle 13 iderse ol kişi hiç yatlu düş görmiye. 14 *Qavlehu te'âlâ le'in şekertum le ezîdennekum.*¹⁰⁸ Ve ammâ ol düş 15 kim taḥrîz dirler bir kişi ma'siyet işler olsa 16 tâ'atden ırâḳ olmuş ola. Taḥḡrı Te'âlâ ol 17 ferîşteye tevfiḳ virir kim ol kişinüñ üzerine [5a] 1 ḡarb vâḳi'ler gelecekdür. Ol ḡâl aña düşinde 2 'ayân ider çün kim bu taḥrîz düşi göre ol kişi 3 tevbe kıla, Taḥḡrı Te'âlâya şıḡına ve tâ'ate yakın ola 4 ve ma'siyetden ırâḳ ola ve bu âyeti oḳıya. *Qavlehu te'âlâ 5 küllü nefsin zâ'ıḳatü'l-mevti.*¹⁰⁹ *Qavlehu te'âlâ lâ yahfâ 6 'aleyhi şey'un fi'l arḡi velâ fi's-semâ'i.*¹¹⁰ Ammâ ol 7 düş kim ilhâm dirler ol Melekü'r-rüyâne Çalap 8 tevfiḳ ider. Ol kişiye kim düşinde 'ayân 9 ider hacc ve ḡazâ kıılır ve ḳur'an ve tesbîḡ oḳur ve namâz 10 kıılır ve oruç dutar ve zekât ve şadaḳa virür. Ve bu düşüñ 11 ta'bîri oldur kim Tebâreke ve Te'âlâdan ilhâm gelür ol 12 kişiye vâcibdür kim ḡayrların artura ma'siyetden 13 şaḳına tevbe kıla ve Taḥḡrıdan isti'ânet dileye. *Qavlehu te'âlâ 14 tûbû ilallâhi tevbeten naşûḡâ.*¹¹¹ Ammâ yalan düş daḡı üç 15 dürlüdür; birine devâbb-ı himmet dirler ve birine devâbb-ı 16 'illet dirler ve birine devâbb-ı şeyṡân dirler. Devâbb-ı 17 himmet oldur kim kişinüñ ḡöñli endişelü ola ve endişe [5b] 1 ile bite uyuya daḡı düş göre ol düşüñ aşl 2 yoḡdur. Ammâ devâbb-ı 'illet oldur kim kişi şayruluk 3 içinde çok yatsa düş göre düşinde 4 ḳorḳular görse şeksüz ol düşüñ aşl yoḡdur.5 Ammâ şeyṡân düşi oldur kim div gelür düşinde 6 ḡusl vâcib olur yâḡûd mümkün degül nesne 7 gösterür. Bu düşe iḡtilâm dirler. *Qavlehu te'âlâ 8 vemâ naḡnu bi te'vîlin aḡlâmi bi 'âlimîn.*¹¹² Ammâ begler ve sultânlar 9 düşi ḳalan ḡalâyıḳ düşinde yigrekdür ve 'âlimlerüñ 10 düşi câhiller düşinden yigrekdür ve sultânlar ḡaḳḳında 11 Ḥaḳ Te'âlâ Ḳur'an-ı mecîdinden buyurđı. *Qavlehu te'âlâ yâ eyyuḡe'l-12 lezîne âmenü eḡi'ullâhe ve eḡi'urrasûle ve*

¹⁰⁸“Yüceliḡim ḡakkı için şükrederseniz elbette size (nimetimi) arttırırım. *İbrahim 14/ 7.*

¹⁰⁹“Her nefis ölümü tadacaktır.” *Ankebût 29/ 57.*

¹¹⁰Muhakkak ki ne yerde ne de gökte hiçbir şey Allah'tan gizli kalmaz.” *Al-i İmran 3/ 5.*

¹¹¹“Samimi bir tevbe ile Allah'a dönün.” *Tahrîm 66/ 8.*

¹¹²“Biz ise böyle karışık rüyaların yorumunu bilemeyiz.” *Yusuf 12/ 44.*

*uli'l-13 'ilmu'l-emri minkum.*¹¹³ Payğambar 'a.m.¹¹⁴ buyurur: *men eṭā'a's-sulṭān 14 feḳad eṭā'allāhu ve rasūlehu.*¹¹⁵ Ammā cevād baylik yigrekdür yoḥsullardan 15 ve cömerdlerden ve beḥiller düşi yigdür nitekim Payğambar 'a.m.¹¹⁶ 16 buyurur: *el beḥîle lâ yedḥulü'l-cennete velev kâne zâhidâ.*¹¹⁷ Ma'nîsi 17 budur kim beḥil kişi uçmağa girmez eger zâhid [6a] 1 daḥı olursa ve cömerd kişiler hakkında ve Payğambar 'a.m.¹¹⁸ 2 buyurur: *yed'u'l 'ulyâ ḥayru min yed'ü-s-süflâ*¹¹⁹ ma'nîsi budur kim 3 cömerd kişinüñ eli yigrekdür beḥil kişinüñ elinden ve 4 beḥil kişinüñ düşine i'tibâr yoḳdur. Ammā 'avratlar 5 düşinüñ aşlı yoḳdur meger pārsa ola. Ammā cehūduñ 6 ve ḥâyızuñ ve cinnînüñ düşi ta'bîr olur anuñ içün 7 ki Şafiyye Ḥayber ḳal[‘a]sı beginüñ 'avratı idi. Bir gice 8 düşinde görür ay-ıla güneş ikisi indiler, Şafiyyenüñ 9 etegine düşdiler. Ve irte olıcaḳ bu düşi Şafiyye erine 10 eyitdi. Pes eri daḥı ḳaḳıdı yüzine bir şapla urdı, 11 yüzi gögerdi. Ol enîn ider eger bu düş gerçek 12 ola. Payğambar gelür bu ḳal‘a’ı benüm elümden alur seni daḥı 13 esîr alur. 'Avrat aydı nūr didi, hem Payğambar Ḥazret 14 bir ḳaç günden soñra geldi. Ol ḳal‘a aldı ve Şafiyye’i 15 esîr eyledi. Rasûl Ḥazretine getürdiler ve Rasûl Ḥazreti 16 şordı: yüzüñ ne oldı gögerdi. Bu 'avrat daḥı 17 ḳışsa’ı eyitdi. Rasûl 'a.m.¹²⁰ eyitdi: Sübhānallah. Ve ol [6b] 1 'avratı āzād eyledi, girü nikâḥ ḳıldı. Payğambaruñ bir 'avratı 2 daḥı Şafiyye idi. Ammā kişi gerek kim yatacaḳ vaḳtın abdest 3 ala daḥı eyde kim; *bismillâhirrahmānirrahîm bismillâhillezî 4 lâ yezurru ma'a ismuhu şey'un fi'l arzı*

¹¹³Burada muhtemelen bir yanlışlık söz konusudur. Bu ayet Kur'an'da şöyle geçmektedir: “*Yâ eyyuhellezine amenu eḫi'ullahe ve eḫi'urrasûle ve ulil emri minkum.*” Nisâ 4/ 59.

¹¹⁴Aleyhisselâm.

¹¹⁵“Her kim sultana itaat ederse Allah ve Rasulüne itaat etmiş olur.” *Hadis-i Şerif.*

¹¹⁶Aleyhisselâm.

¹¹⁷“Cimriler cennete zâhid bile olsa giremez.” *Hadis-i Şerif.*

¹¹⁸Aleyhisselâm.

¹¹⁹“Veren el alan elden üstündür.” *Hadis-i Şerif.*

¹²⁰Aleyhisselâm.

*velā fi's semā' vehüve's- 5 semî'u'l 'alîm*¹²¹ diye, andan soñra bu du'â'ı oқыya: *Allāhümme 6 innî sellemtü vechî ileyke ve fuzzat emrî ileyke veccehtü 7 vechî ileyke ve'l ce'tü zahrî ileyke lâ melce'e ve lâ maħyâ'e 8 illâ ileyke tebâreke rabbenâ vete'äleYTE ente'l ġaniyyu ve naħnu'l-9 fuġarâ'iileyke estaġfiruke ve etübu ileyke allāhümme erine'r-10 rü'yâ şādīkatü ġayri kâzibetü şāliġatü ġayri tālīġatü beşâretü 11 ġayri şerrinâ fa'te ġayri zârâte velâ ħavle velâ kuvvete illâ billāhi'l 'aliyyi'l-12 'azîm.*¹²² Andan soñra saġ elini başı altına ħoya daġı **13** yata ne kim düş görse ġayr göre; şerden görmiye **14** ve düşi düşmanına ve 'avratına ve cāhil kişiyeye ve **15** maşaraya dimiye. Vallāhu a'lem **el-bābu'l-evvel** düşüñ **16** aşlın ve kimin fazlın bildürür ve gerçek düş **17** ve yalan düş bilmek baydır. Ķaçan kim düş şafrâ ġālibinden **[7a] 1** veyâ sevdâ ġālibinden veyâ ħan ġālibinden veyâ balġām ġālibinden **2** olsa ol düşüñ aşl[1] yokdur, düş rast olmaġa **3** bilün evveli āġirinde yigrekdür ve 'ādil pādīşāh düşi zālīm pādīşāh **4** düşinden yigrekdür ve daġı evvel bahārda görilen düş **5** tizcek gelür. Zîrâ ki evvel bahārdur eger [düşüñ] āġirinde görse **6** ol düş daġı tizcek gelür. **İkinci bāb** mestür **7** kişinün düşi mehtū[k]¹²³ kişinün düşinden fark **8** ider, müslümān düşi kāfir düşinden yigrekdür **9** ve 'ālim düşi cāhil düşinden yigrekdür ve mestür **10** kişinün düşi fāsīġ kişinün düşinden yigrekdür. **11 Üçüncü bāb** her kim Tañġrı Te'ālā celle zikrehu[yı] düşinde **12** görse cümle dürlü ħorġulardan ve mekirlerden ve **13** ġıyānetden ve fitneden ve 'azābdan ve ġuşşadan ve miġnetden **14** ve şerrinden ve belālardan emîn ola. Ammā Tañġrı Te'ālāyı düşinde **15** görmeklige yedi vech vardır; 'Afvdür, ikinci raġmetdür,**16** üçüncü ni'metdür, dördüncü

¹²¹“Yüce Allah'ın ismiyle hareket ederim. O Yüce Allah ki, O'nun mübarek ismiyle hareket edildiği vakit yerde ve gökte hiçbir şey, okuyana zarar veremez. O, her şeyi işiten ve en iyi bilendir.” *İbn-i Mâce 2/332*.

¹²²“Allah'ım nefsimi sana teslim ettim. Yüzümü sana çevirdim. İşimi de sana havale ettim. Sırtımı sana hem korkarak, hem de ümit ederek dayadım. Senden başka sığınak yoktur. Ey şanı yüce olan Rabbimiz, sen zenginsin, biz ise fakiriz. Senden bizi bağışlamamı dileriz. Ey Allah'ım, bize sâdik rüyalar göster, yalan rüyalardan sakındır. Onların şerrinden ve zararından sana sığınırız. Güç ve kuvvet Azim ve Yüce olan Allah'tandır.” *Buhari, Daavat 7,9; Müslim, Zikr 56; Tirmizi, Daavat 76*

¹²³“*Mehtūk*” olarak okunmalıdır.

kerâmetdür, beşinci minnetdür,17 altıncı selâmetdür, yedinci tevbedür. Danyal Payğambar ‘a.m.¹²⁴ eyitdi [7b] 1 eyitdi¹²⁵ : Tañgrı Te‘âlâyı düşünde görmek mü’mi[n]lere 2 ulu ‘izzetdür ki kuvvedür ve halîfelere bahşışdür ve meliklere 3 ‘adl ve dâddur ve nazardur ve zâhidlere ihlâşdur 4 ve gâzîlere şehâdetdür ve kullara âzadlıkdur ve emîrlere 5 halâşlıkdur ve mañbüslara kurtulmağdur ve ğarîblere selâmet 6 vağanına ve kavmınaķarışmağdur ve kâfirlere islâmdur. İbn-i 7 Sîrîn eydür: Her kim Tañgrı ‘azze ve celle düşünde görse 8 ol kişi uçmağā lāyık olur ve yakın ola ve cümle 9 dürlü ğuşşalardan kurtula ve eger kâfir görse islâma 10 gele ve ‘âbid ola ve eger fâsık görse tevbe ve tevfiķ rûzî11 kıla ve eger zâlim sultân görse ‘âdil ola ve eger yavuz 12 kağı görse yavuzlığından döne ve eger yoğsul görse 13 bay ola ve eger bâzergân görse helâl māl bula ve bu düşi 14 gördikleri vilâyete hışm ve belâ gelmiye hemîşe ‘adl ve dâd 15 ve ni‘met ve raħmet ve berekât dāyim ola. **Bāb** her kim düşünde 16 ferişte görse helâl māl eline geçire ve oğlı ve kıızı 17 üküş ola ve ol vilâyet ucuzlıķ olup de[l]im ni‘met [8a] 1 ola ve her kim düşünde Cebrâ’îl görse ol kişi 2 hemîşe murād-ıla ola ve cümle uçmağ içinde ola ve ‘ilm 3 rûzı kıala ve her kim Mîkâ’îli görse ol kişinüñ malı 4 çok ve hem ol yıl yağmur üküş ola ve her kim İsrâfilî 5 görse ‘ömri uzun ola ve eger şûrı ağzından 6 dutar görse ol vilâyetüñ pâdişâhı ‘âdil 7 ola ve ‘ibâdet ve şâ‘at ehl[i] ola ve rāħatlar[1] üküş 8 ola ve her kim düşünde ‘Azrâ’îli görse eger düş açuķ 9 yüzlü görse ölümü şehâdet îmân birle ola ve eger turş 10 yüzlü görse ol kişinüñ ölümü düşvār ve tevbesiz 11 ola ve eger ‘Azrâ’îl anuñ cânın kabz ider ‘ömri 12 üküş ola ve her kim görse feriştelere aña selâm kıılurlar 13 ol kişi mu‘azzez ve mükerrem ola ve dünyā ve āħiret belâlarından 14 emîn ola ve eger görse kim feriştelere gökden yire iner 15 kâfirlere helâklık¹²⁶ ve islâma kuvvet ve nuşret ve fırsat 16 ve yardım ola ve her kim Rıdvanı görse āfet işlerden 17 ol emîn ola ve

¹²⁴ *Aleyhisselâm.*

¹²⁵ “*Eyitdi*” tekrar yazılmıştır.

¹²⁶ *Kelimeye ‘-lk’ eki ‘kaf’ ile getirilmiş, böylece ‘helaklık’ olmuştur.*

rahmet ve beşâret bula. *Qavlehu te‘âlâ [8b] 1 selâmun ‘aleykum tıbtüm fedhulühâ hâlidîn.*¹²⁷ Ve her kim ‘âlem fahri 2 Muhammed Mustafâ[yı] görse iki cihânda sa‘âdet-i ebedî hâ-3 şîl ola ve ‘azîz ve mükerrerem ola her ne işe kim niyyet kılsa 4 ol işi hayr-ile ilerü gele. Ve sultânunñ düşi ‘adl ve dâdı 5 zâhir ola. Ve ol şehriñ kavmi hemîşe hayr ve şalâh 6 içinde ola. Ve şadlık ve beşâret gele ve ol kişi 7 eger guşşalu olsa guşşasından emîn ola ve yoşsul 8 ise bay ola muna‘am ola ve her nesne kim ümîz duta 9 irişe ve eger garîb ise vaţanına ve hışmına irişe 10 ve eger kâfir ise islâma gele mü‘min ola. Ve eger sultân 11 görse saltanatı sa‘âdet ve devlet[i] manşûr 12 ola ve hiç düşmân aña kâr kılmıya ve ol vilâyetün 13 halkı hemîşe beşâret ve şâzlık içinde olalar nitekim 14 Tañgrı Te‘âlâ Kelâm-ı Kadîminde buyurur. *Qavlehu te‘âlâ vemâ 15 nursilu’l murselîne ve mubeşşirîne ve munzirîne femer amene 16 ve aşlıh felâ havfun ‘aleyhim velâhum yahzenün.*¹²⁸ Ve eger Muhammed 17 Muşafânunñ mübârek nûrın görse açuk görse [9a] 1 beşâretler vardur ol halâyıka. Ve eger gam-gîn görse 2 ol vilâyetün halkınunñ fi‘linden dâlâlet ve azgınlık vardur 3 tevbe ve tevfiğe gelmek gerek kim Tañgrı Tebâreke ve Te‘âlâdan hışm 4 gelmiye ol ilinñ kavmi üzerine. Ve her kim Âdem Payğambarı düşünde 5 görse ol kişi ‘azîm ululığa dege. Her kim Hâbili görse 6 düşündeki zâhid ve muttâkı‘ ola ve ne söz söylene 7 kabûl ola ve illâ ol kimseye ‘âkıbet zulm irişe. 8 Nice kim Hâbile irişdi. Ve her kim düşünde İbrâhîm 9 Payğambarı görse Tañgrı Te‘âlâ andan râzî ve 10 hoşnûd ola ve hemîşe anunñ üzerine ni‘met 11 ve rahmet kapuları açıla ve hergiz rûzgârı yatlu olmiya. 12 Ve her kim İsmâ‘îl Payğambarı düşünde görse 13 hemîşe Tañgrınunñ emrine muţî‘ ola ve yavuz işlerden 14 döne. Ve her kim İshâk Payğambarı düşünde görse 15 korqulara ve zahmetlere düşe ‘âkıbet girü kırtıla. Ve 16 her kim Hûd Payğambarı düşünde görse yavuzlar anunñ 17 üzerine musallağ ola ‘âkıbet ol yavuzlara

¹²⁷“Selam sizlere, ne hoşsunuz. Ebedi olarak içinde kalmak üzere haydi girin.” *Zümer 39/ 73.*

¹²⁸“Biz peygamberleri ancak rahmetimizin müjdecileri ve azabımızın habercileri olmak üzere göndeririz. Artık kim iman edip durumunu düzeltirse onlara hiç korku yoktur. Onlar masum da olmayacaktır.” *En‘âm 6/48.*

zafer [9b] 1 bula ve anları ahr eyliye intikam ala. Ve her kim alih Paygambarı2düşinde görse düşmn fitnessine düşe 3 ve ‘ibet girü düşmnına zafer bula. Ve her kim Ya‘ub 4 Paygambarı düşinde görse Tanrı Te‘la5 ol kişiye çok olanlar vire ve bir oğul için 6 aygılı ola ve ‘ibet girü ad ola. Ve her kim Yusuf 7 Paygambarı düşinde görse ol kişiye yalan 8 söz-ile bhtn ideler ve ol sebebden gayet incine 9 ‘ibet girü hayr ola ve sa‘adete irişe. Ve her kim 10 Zekeriya Paygambarı düşinde görse oğul doğa 11 ve çok yaıya ve du‘asi mstecb ola. Ve her kim 12 Yahya Paygambarı düşinde görse t‘at 13ve ‘ibdet ehl[i] ola ve fetlerden urtula gnhından 14 emn ola. Ve her kim Yunus Paygambarı düşinde 15görsen ivmeklikle bir i ileye ki ol sebebden 16 zindna ve darlıa düşe hr girü Tanrı Te‘la-17 ya yalvarmalıla urtula. Ve her kim Eyyub Paygambarı düşinde [10a] 1 görse renc[r] ola amm ‘ibet girü hoş ola ve ‘iyl 2 issi ola. Ve her kim Dvd Paygambarı düşinde görse 3 kuvvet ve nuret bula ve devlet ve sa‘adete irişe.4 Ve her kim Süleyman Paygambarı düşinde görse 5 pdiahlı bula ve devlet ve sa‘adete irişe 6 ve çok kişiler anu elinde ola ve ana muhtac ola. Ve her kim 7 Ms Paygambarı düşinde görse düşmanlı 8 ola ve girü düşmnına zafer bula ve helk idüp 9 emn ola ve her kim Hrun ‘a.m.¹²⁹ görse zhid ola 10 ve dn tammlıına irişe. Ve her kim ‘s Peyamberi 11 düşinde görse bu cihnda ana adlılar üküş 12 görine ve iledi iler menfa‘atler hıl ola ve olı 13 doğa mslmnda delim eylikler dege. **Bb** her kim ‘arı 14 düşinde görse ‘azm ululıa irişe velyetler 15 issi ola ve murdna dege. Ve her kim krs görse 16 ‘adl inaf ve eref ve ‘izzet ve mertebe bula ve sa‘adete 17 irişe ve eger krs üzerinde oturup görse [10b] 1 iki cihnda mu‘azzez ve mükerrem ola ve gnl dilekler bula ve çok 2 hayrlar iliye ve eger kürsüden aaa inse manıbdan 3 düşe. Ve her kim gökleri görse apuları açılmış ola 4 ve sa‘adet apuları açıla ve balu ileri eile ve hiç 5 nesne muhtac olmiya ve eger göge ısa ve yir görünmez 6 olsa ol di gören kiin

¹²⁹*Aleyhisselm.*

ecel[i] yakın gelmiş-7 dür eger fâsık ise bunu gören ve eger şâlih kişi 8 ise hayrı ve şalâhı¹³⁰ arta. Ve hem kendüyin uçmağda 9 görse cümle dürlü murâdlarına irişe ve kamu kaygulardan 10 kurtıla ve ulu devlete irişe ve eger uçmağa girse 11 dürlü mertebe bula zühd ve selâmet ve şâdlık ve râhat 12 bula ve belâlardan emîn ola ve hayr ve berekât bula ve eger 13 uçmağ yemişlerinden yise mîrâs mâlın yiye ve düşi 14 kutlu ola ve eger uçmağ içinde olup çevresinde 15 hür ve gılmân ve vildân görse Hağ Te'âlâ aña gökçek 16 helâl vire ve eger uçmağda köşk üzerinde olsa 17 ululuğa ve mertebeye irişe ve eger uçmağ şarâbından içse [11 a] 1 ten-dürüst ola ve helâl mâl eline gire ve eger taşra çıkşa 2 elinden mâl ve ni'met gide. Ve her kim şamuyı görse Tañğrıdan 3 aña hışm gele ve ol vilâyetüñ pâdişâhı zâlim ola ve ol 4 vilâyete zulm ve ma'siyet irişe ve eger şamu ta'amından 5 yise harâm mâl eline gire. Eger kend-özini şamudan 6 çıkar görse kayğudan kurtula ve eger kend-özün şamu 7 içinde görse ki ma'siyet işlemiş ola tevbe eylemek 8 gerek ve eger tevbe eylemiyesin kıta belâya ve 'azâba uğrayasın 9 ne'ûzu-billâh. Ve eger boynını zincîrde görse bir yavuz günâha 10 mübtelâ ola. Ve eger şırâtı görse bir düşvâr işe 11 uğraya ve eger kend-özün şırâtı üzerinde görse 12 Tañğrı Te'âlâ aña doğru yol vire ve eger kend-özün 13 şırâtda geçer görse cümle âfetlerden emîn ola. Ve eger 14 şırâtdan şamuya düşse yohsulluğa düşse 15 ve eger terâzûyü görse berâber tartılır ol şehrüñ 16 kâdîsı 'âlim ve 'âdil ola ve anuñ 'ilm berekâtında 17 ol vilâyet cümle belâlardan emîn ola. Ve eger terâzûyü [11b] 1 tartılır görse ol şehrüñ kâdîsı yañlış 2 hükm eyliye ol vilâyete belâ ve âfet gele. *Qavlehu te'âlâve neđa'u'l-mevâzîn3elkıştâ li yevmi'l-kıyâmeti.*¹³¹ Ve eger düşinde hesâb görse 4 geñezlik ile ol kişi hoşluk ve râhatlık bula. Ve eger 5 tizrek hesâbdan kurtula kayğudan kurtula eger hesâb 6 idemese belâya ve miñnete düşse. Ve her kim kıyâmet 7 görse korğulardan emîn ola. **Bâb** Levhu'l-mahfuz 8 görse Tañğrınuñ 'ilmin öğrene. Ve her kim güneşi kendü 9 evinde görse devlet ve

¹³⁰ *Metinde 'şalâhını' biçiminde geçmiştir.*

¹³¹ "Biz kıyamet günü adalet mizanları koyarız." *Enbiyâ 21/47.*

‘izzet bula ve eger görse 10 ki güneş aña secde kıılır eger ol kişi pâdişâhlığa 11 lâyıķ ise pâdişâh ola; yâhûd devlet ve ‘izzet 12 bula. Dağı ol vilâyetüñ pâdişâhı iken ‘âdil ola ki 13 cümle il vilâyet ve ra‘iyyet ma‘mûr ola ve râhat ola.14 Eger güneş dutulmuş ve kara görse ol vilâyet pâdişâhına 15 âfet irişe. Ve eger güneşi gâyet ıssı görse ol vilâ-16 yetüñ halkı renclü ola ve ol vilâyetüñ pâdişâhından 17 halka zulm irişe. Ve eger ayı ve günü kendünüñ katında [12a] 1 görse dağı ay aña secde kıılsa yâhûd ay serâyına 2 gire ululığa deđe ve ‘izzet bula dağı çok mâl eline 3 gire ve ne kim gönül dilek var-ısa Tañgrı Te‘âlâirgüre 4 ve bu düşi gören ra‘iyyet ise sultân katında hâş 5 ola ve eger ğarîb ise vatanına ve hışımına irişe 6 ve oğul ümîzi var-ısa Hâķ Te‘âlârüzî kııla ve 7 bu düşi gören kişi er-ise ulu bahtlı ‘avrat 8 ala ve eger ‘avrat ise ulu devletlü er ala ve ayı nurlu 9 görse sultân ‘âdil ola ve halâyıķıñ fi‘li dağı 10oñat ola. Ve eger ayı dutulmuş görse eyü degüldür.11**Dördünci bâb** Ammâ [a]y-ıla güneş görmeklik dağı te’vîl 12 vardur. Eger görse kim güneşüñ nûrı aña doķınur 13 ol kişi tamâm halîfe ola ve eger güneşi kendü elinde görse 14 ol kadar rûşen degül ve ol kadar kara degül ol kişi 15 râhat göre ve eger güneşi gökde görse kendüye 16 doķınmasa ol vilâyet pâdişâhınuñ heybeti 17 gide. Eger onda güneş nûrı görse ol gören kişinüñ [12b] 1 ‘avratı yoğ-ısa gökçek ‘avrat ala ve evlenmese eline 2 ni‘met gire. Ve eger görse kim ayı nûrı evine doķınur 3 ya kendü elinde durur yüce himmetlü ola ve ulu devletlü 4 ola ve ayuñ nurlu yüzün görse azacuk ve girü kıalanı 5 karañulıķ ‘avrat ala ki zişt ve kıatı nâke[s] ola. Ve eger 6 ay ve güneş görse kim birbiriyle uğraşup iki pâdişâh 7birbiriyle cenk ideler. Ve her kim yılduzı düşünde evinde8 ya elinde görse veya etegine ya kıoynına düşse 9 ululıķ bula ve ne söz söylerse maķbûl ola. Ve her kim 10 Zühâl görse ‘adl inşâf issi ola ve eger beg ise 11 beglik arta ‘âlim görse kıâği ola ve sipâhî görse 12 vezîr ola ve yoķsul görse bay ola ve rağbet görse 13 bâk ola. Her kim Mirrîh görse süvâr ola ve eger Zühre 14 görse hûp ‘avrat ala.‘Uđâridi görse yazıcı 15 ola ve sultâna râz-daş ola ve her kim kend-

özin 16 gökde görse ve burûcılar-ıla bile ol nücûm ‘ilmin öğren.17 Ve Hamele görse delim māl eline gire nūr görse çok [13a] 1 māl eline gire. Cevāzı¹³² eline görse hoş serāy 2 binā eyliye. Seretān görse şâhib-sır ola. Esed görse 3 sultānlığa irişe. Sünbüle görse māl çok ola. 4 Mîzān görse hüküm issi ola. Ve ‘Akrēb görse düşmānlu 5 ola. Kavs görse sipāh-sālār ola. Cedy görse 6 vezîr ola ve eger gören vezîr görse beg ola. Hū[t] 7 görse hazîne-dār ola. Ra’d görse vilāyete kız ve şayru-8 lık gele. **Bāb** düşünde yıldırım görse sultānuñ 9 zulm[ü] üküş ola ve eger yıldırım urşa rence ve belāya 10 ve kızılığa uğraya ve halāyık birbirin helāk ideler. Ve 11 eger görse kim belüsüz yağmur yağar ol vilāyet katı ucuz-12 lık ola ve ni‘met ve rāhat delim ola ve eger katı yağmur 13 yağar görse yıl ile bile ve қараñulıқ dağı olsa 14 belā ve fitne ve sultān cevri üküş ola. Ve eger 15 görse kim yıl anı yirden yoқaru götürür ululığa 16 irişe ve cümle murādlarına dege. Ve eger arқun yıl eser 17 görse ol kişiye hoşluk ve rāhatlık dege ve delim [13b] 1 ni‘met issi ola. Ve eger yıl görse ki katı eser toprak toz-ile 2 gerek ol vilāyete yağı gele belā ve āfet ve şayruluk gele. Ammā 3 nesīm yılını görse şādlıkdur ve şî‘ardur ve hayālını 4 görmek devlet ve nuşretdür. Ve şimāl yılını görmek 5 rāhat ve kayğudan kurtulmaқdur ve ni‘met çok olmaқdur. 6 Ve eger cenüb yılın arқun arқun eser görse guşşadan kurtula 7 ve eyü haberler işide. Ve eger қar yağar görse helāl ni‘met 8 eline gire ve қar-ıla tolu yağar görse çok māl cem’ 9 ide. Ve eger қar ise ya tolu ise mîrāşdan māl eline 10 gire. Ve eger gök gürelmek görse ve yıldırım ve yağmur ve 11 yıl ve қараñulıқ bu dükelsini bile görse ol vilāyete 12 üç dürlü nesne gele; kıtlık ve mufacāt ölümü ve eger 13 bulup bir kimesnenüñ arқasına nesne pādişāhlık 14 bula. Dağı cihān içinde ne kim dilek var-ısa bula.15 Ve dağı bir pireboluyı pārelese yāhuz eliyle dut-16 sa ya ol belütten yise ‘ilm ve hikmet öğren. Ve eger 17 aқ duman görse emînlik ve ucuzlık ola. Ve eger қара [14a] 1 duman görse kayğulu ola. **Beşinci bāb** her kim deñiz görse 2 yāhuz deñizden şu içse sultānlık bula O cihān 3 içinde murādlarına irişe ve eger ululığa lāyık ise 4 ulu ola

¹³²Kelime “cevzā” olarak okunmalıdır. *Cevzā’ (ikizler) burcu.*

lâyık değil ise ulular içinde ni‘metlere **5** irişe. Eger deñizden nesne bulsa ya balık dutsa **6** bulsa külli ni‘metdür ve rızıkdur. Ve eger deñizden şu **7** içse ve ol şu açi olsa bir kıl eline gire.**8** Her kim düşinde aķarşudan içse ve ol şu **9** rüşen ve durur olsa ol kişi maķşûdına **10** irişe ve çok māl ve ni‘met bula. Ve eger kend-özin şu **11** içinde görse kayğudan kurtula ve eger aķarşudan **12** içse ya dağı alsa helāl māl eline gire. Ve eger **13** kuru şusuz çay görse hacca vara beriye geçe.**14** Ve eger kend-özin şuya ğarķ olmuş görse ol **15** şu durur rüşen olsa, duz ve ni‘met içinde **16** ğarķ ola. Eger bulanık ise harām māl eline gire.**17** Ve her kim düşinde havz görse bay ola ve ‘ālim [14b] **1** ola ve eger havzdan şu içse bay ve dîndār ola **2** ve cemî‘ işi yürkiye. Ve eger görse kim ulu ırmaķdan **3** kalkımaķ eylese ecel yakın ola ve eger görse kim ğusl **4** eyler ğuşşadan kurtula şayru ise şifā bula. Ve eger kend-özin kuru da **8** görse ya gemi şu üstinde görse yıl yok ol ğuşşa **9** içinde kala ve cemî‘ işi bağlana ve eger görse gemiden **10** taşra çıkısa ğuşşadan kurtula ve işi yücele. Ve eger **11** manşıbdan düşmüş ise gir[ü] ol manşıb eline **12** gire ve yoğsul ise bay ola ve oğlı doğa. Ve her kim **13** kuyru görse ğalādur ve baylıkdur ve hem mekrdür ve hiledür. **14** Ve eger görse kim ol kuyruya düşer ya ğarîze düşer **15** ya handeķa düşer görse ol düşi ğören kimesne **16** düşmān mekrine düşe, şaķınmaķ gerek. Ve eger kuyudan **17** şu çekse ve içse bir uludan yāhuz bir ‘ālimden [15a] **1** menfa‘at ve rızık bula. Ve eger şuyla yunsa cemî‘ **2** ğuşşalardan emîn ola. Ve eger kuyudan ya ğarîzden¹³³ şu **3** getürse bir yire kosa hāzır olmuş eline gire. **4** Eger aydınlık görse dîni arta ve göñli rüşen **5** ola ve bağlu işi açıla. Ve eger karanlılık görse azđnlık **6** bula ve şaķlansun kim azmıya ve görse kim karanlılıktan **7** taşra çıkar ğuşşalardan kurtulup şādlıklar bula. **8** Ve eger od görse ya yanmış dütünsüz ğuşşadan kurtula **9** ve beğe yakın ola ve beğden ve beğe yakın kişiden eylik **10** göre. Ve eger çakmaķ od gibi çakar görse kórķduđı **11** nesnelerden emîn ola ve ne işler ki vardur yürkiye **12** ve eger görse kim od yandırur māl eline girür ve **13** cevbinden olmya. Ve eger görse kim od yir öksüz **14** ve yetim

¹³³ “Kef” uzatma işareti konmadan yazılmıştır.

mâlin yiye nitekim Hâk Te‘âlâ Kur‘ân içinde buyurur.15Kavlehu te‘âlâ *ellezîne ye’külüne emvâle’l yetâmâ zulmen innemâ ye’külüne*16*fi buṭūnihim nārā.*¹³⁴ Ve eger görse kim odda nesne 17 bişürür daḥı yir ol kimesne hoş sözler [15 b] işide. Ve eger kendüyi görse kim bir od olduḡı 2 yirdedür aña beg ucından ğuşşa ve kórku dege. Eger od 3 ya tütün görse ‘ilm ve hikmet ögrene ve hediye bula ve eger 4 evine od düşer görse muşibete uğraya ve haram 5 māl nafağa eyliye. Ve eger görse kim bir yirden od çıkar daḥı 6 bir yire doḡınur ol kişi gizlü māl bula. Ve daḥı görse 7kim kendüyi od ili daḡlarlar mālınıñ zekâtın çıkarmamışdur 8 âhiretde ‘azâb hâşıl ide. Kavlehu te‘âlâ *fetūkvā bihā cibāhuhum* 9 *ve zuhūrihim.*¹³⁵ Ve eger od nesne pişirse yise hoş 10 söz işide eger kend-özin od içinde görse 11 sultāndan aña ğuşşa dege ve eger bir yirde çıkarsa 12 bir yirde düşe genc bula. Ve eger görse kim elinde şem‘ 13 yāḡuz çıraḡ dutar o kimesne ergen ise ḥūp 14 yüzlü ‘avrat ala ve eger ‘avrat ise ere vara ve eger 15 ‘yāl yoḡsa doḡa ġarīb ise vaṭanına 16 vara ve ululıḡa dege ve yoḡsul ise bay ola 17eger bāzergān ise çok aşşı kıla ve eger beg ise [16 a] 1 begliḡi arta vilāyeti arta ma‘mūr ola. Ve eger görse kim 2 şehirde yāḡud evinde kändil yanar görse ol şehriñ 3 pādışāhı ‘ādil ola ve kādīsı munşif ola 4 ve ‘ālimleri pārsā ola ve ra‘iyyetleri emîn ola ve bu 5düşü gören şādılıklar göre ve ni‘metler bula. **Altıncı bāb 6** Her kim kend-özin daḡ üstinde görse ne kim ol kişi 7 ümîz dutarsa ümîzine irişe ve ululıḡ ve çok 8 māl eline gire ve eger daḡdan aşıḡa iner görse ne 9 iş kim dutar ise ma‘zül ola. Ve her kim düşinde 10 depeçik görse yāḡud depeciye çıkşa yāḡuz depe üzerine 11 otursa ol kişi māl ve ni‘met ve ululıḡ bula ve eger 12 kend-özin bir yirde görse yolın yañılsa ya daḥı 13yavu kılsa bulımasa kati kayḡuya ve ğuşşaya düşe 14 ve eger görse kim isüz yirlerden geçer zahmetden ve belālardan 15 kurtula ve düşvārılıḡdan ḡañazlıḡa irişe. Ve eger kum görse 16 zahmetle māl eline gire ve eger

¹³⁴“Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler, muhakkak ki karınlarını ateşle doldurmuş olurlar.” *Nisā* 4/10.

¹³⁵ Burada muhtemelen yanlışlık söz konusudur. Ayetin doğrusu şu şekildedir: ‘*Fetūkvā bihā cibāhuhum ve cunūbuhum* ve *zuhūruhum*’. “Bunlarla alınları, yanları ve sırtları daḡlanacaktır.” *Tevbe* 10/35.

taş ve toprak görse 17 helâl māl eline gire pâdişâh uçundan ya bir ulu uçundan. [16 b] 1 Eger divâr görse ya divâr yapsa ‘imâret eyliye 2 ya bir ‘imâret ululığa dege ve eger divâr yıksa ol divâr 3 arası harâb ola ya’nî elinde dünyelik gide. Ve eger görse 4 kim ay yeñi olmuş ya bir serây yeñi olmuş ya bir yeñi 5 ev yapsa işleri yüriye ni‘met ve devlet bula ve eger dört 6 ev yapsa ve güci oñata ve ululığa irişe. Ve eger gör- 7 se kim bir damdan bir dama kalğır bir manşıbdan bir manşıba 8 vara. **Yedinci bâb** mescid ve minber ve ‘imâret görmekdür. 9 Her kim cum‘a mescidin görse ya girse ol kişi ni‘mete 10 ve eylüge irişe ve dîn-i islâmı artura. Ve eger mescid içinde 11 namâz kılsa ne kim işlese halâyıklar anı begene ve işi yüriye 12 ve maqşûdlarına irişe. Her kim düşünde mescid yapsa 13 uluların hâlleri hoş ola. Ve her kim düşünde mescide 14 girse namâz kılmak için iki cihânda ‘azîz ola ve cemî‘ 15 ‘azâbdan emîn ola ve ni‘meti çok ola. Ve eger mescide 16 dürüst namâz kılsa ne hâceti var-ısa revâ 17 ola. Ve eger kend-özin mescid içinde görse arçası [17 a] 1 mihrâbda ve dünyeligi ve ni‘meti kapısı açıla ve cemî‘ âfetlerden 2 ve belâlardan korkulardan kırtıla ve râhat bula nitekim Tañrı 3 Te‘âlâ kelâm-ı kadîminde yâd kıldı. *Qavlehu te‘âlâ ve enne’l mesâcide 4 felâ ted’û me‘allâhi ehaden.*¹³⁶ Ve eger görse kavm-ıla mescide girer 5 hüp yüzlü ‘avrat ala. Ve mihrâba bevl itse oğlı 6 doğa. Ve eger düşünde muşallâ görse ya muşallâda namâz 7 kılsa hacca vara ve rûz kapısı açıla ve iki cihânda işi 8 eyü ola. Ve eger mescid içinde çıraq yandurur görse delîl-9 dür ki oğlı doğa ve şâlih ola. Ve eger düşünde kur‘ân okıya-10 cağ yir ve mihrâb ve minber görse yâhuz anları ‘imâret 11 eylese ulu mertebeye irişe. Ve eger kend-özin minberde 12 ve mihrâbda ve menârda görse, kicise ululığa irişe 13 ve ulu ise ululuğı arta ve ‘âşî ise tevbe kıla 14 ve filân halâyıkdan ise‘izzet ve devlet bula. Ve eger 15 menârı yoğaru görse ol şehrûn ulularınuñ 16 işleri ve ahvâlleri harâb ola ve minber dağı eyle-17 dür ve hem müslümânlaruñ dînine halel gele ve dîn diyâneti [17 b] 1

¹³⁶Kur‘ân‘da ayet şu şekilde geçmektedir: ‘ve ennel mesâcide **lillâhi** felâ ted’û ma‘allâhi ehaden’. “Mescidler kuşkusuz Allah‘ındır. O halde Allah ile beraber kimseye yalvarmayın.” *Cinn 72/ 18.*

kem ola. **Sekizinci bāb** Şehristān ve al‘a ve iār ve serāy **2** ve bstān ve ammām ve dkkān ve uffe ve nerdbān ve köşk **3** ve dolāb ve tenevvür görmekdür. Ammā dinde bstān **4** görmek sekiz vech üzerinedür. Evvel cevāb ouldur **5** ve ademl ‘avratdur ve aravadur ve p dirlikdr **6** ve ululkdur ve ādlikdur ve uvveddr ve gzi nurlu **7** olmadur. Ve bstān yimii-yise ol daı eyle-**8** dr ve serāy görmek daı sekiz vech üzerinedür. **9** Māl ve emn ve o dirlikdr ve vilāyet ve ād **10** ve uvvet ve cem‘ ii āıl olmadur ve rāatlikdur. **11** Ve eger kend-özin serāyda görse rzgār o **12** ola ve ni‘met ve ulul bula ve uas var-ısa **13** gide urtula ve ne kim mz dutar-ısa mzine irişe **14** ve köşk daı serāy gibidür. Ve her kim kend-özin **15** köşk üzerinde görse cem‘ murādlarına irişe. **16** Ve eger kend-özin yüksek zāhir üzerinde görse **17** ulul bula ve yüce mertebeye irişe. Ve her kim u oluın [**18 a**] **1** görse bir kerm kişiden māl eline gire ve eger nerdbān görse **2** ya nerdbāna ısa ulu mertebeye irişe. Ve eger dkkān görse **3** ya dkkānda otursa delm ni‘mete irişe daı adı bellü **4** kii atında eylk bula. Ve eger kend-özin ammāmda görse **5** usl ider görse borcından urtula. Ve ammāmda uyın **6** at ıss görse at ayru ola ve eger o mu‘tedil **7** görse balı ii açıla. Ve eger ammāmdan ar[a] ısa **8** uadan urtula ve eger degirmen görse evllikdendr **9** ve bu d issine dürlü eylkler degmekdr. Ve her kim degirmen **10** de un odr görse un eletse ol kişiye **11** elāl māl eline gire ād ola. Ve eger dinde görse **12** ‘imāret eylese bir ulu kişiye izmet eyliye ve anu **13** elinden delim rāatlar göre ve eger degirmen aı atar **14** görse ol degirmen issin eceli yaın gelmesine **15** ola. Ve her kim uffe görse yüce serāy issi ola. **16** Dehlz görse ādım eline gire ve dolāb görse **17** aznedār ola ve eger dolābdan u içer görse [**18 b**] **1** aznedārlikdan māl eline gire ve dolāb atar görse **2** aznedāra ölüm gele tizcek. Ve eger tennr yapsa o **3** düzen issi ola ve eger tennr yaılsa vrān görse **4** birez vāı‘aya uraya ve eger kendü yaşa bu di **5** gören kimsen düzeni bozıla. Ve eger tennrda etmek **6** pirp yise rız apısı açıla. Eger dāyim un **7** görse fikrdr ve salt ‘avratdur. Ve ehr görse **8** dn tamām ola ve dirliqi o ola ve eger kend-özin **9** ehrn içinde görse dni av ola ve cem‘

murādına 10 irişe ve düşmeni kahr ola. Ve eger şehri dolanur 11 görse ya şehriñ bāzergānıyla destleşür görse 12ol şehriñ kavmindan delim māl eline gire. Qal'a ve hişār 13 dağı şehristān gibidür. Ve eger bir kiři kend-özin 14 qal'ada ve hişārda görse düşmāndan emīn ola 15 ve düşmān üzerine zafer bula. Köşk dağı qal'alar 16 görmek gibi ve kerpiç kesmek māl cem' eylemekdür 17 ve kiremit görmek guşşadur. Ve eger düşinde toprak [19 a] 1 yise māl düşüre ve ol māldan fā'ideler göre. Ve eger 2 qal'a ve hişār 'imāret eylese maqşūdına dege ve düşmān-3 larına zafer bula. **Topkuzuncı bāb**Müşg ve 'ūd ve 'anber 4 ve şandal ve kāfūr ve za'ferān ve gül ve gülāb ve hoş 5 koqular baqlar görmek eyü haberdür ve 'ilm meclisidür 6 ve dīn pāk olmaqdur. Ve eger müşg ya 'anber görse 7 ya şatun alsa eger gören er ise evlene ve 'avrat 8 ise ere vara ve 'ālim ise 'ilm murādına irişe dağı 9 kul qaravaş issi ola ve māl eline gire. Dağı hoş 10 haberler işide ki sevine. Ve eger hoş koqular baqlar 11 dürütse bu düşi gören kimesneye eyü du'ālar 12 ve şenālar eyliyeler. Eger za'ferānlu ta'am yise şādliq 13 bula ve kāfur görmek dağı gāyet eyüdür. 'Ūd 14 görmek māldur. Gül görmek ve gül bulup ağacından 15 dirmek vaqtinde rāhatlıqdur ve rüzgārı hoş 16 olmaqdur ve murādına irmekdür ve hoş haberler işidüp 17 sevinmekdür. Ve eger gül vaqti degül ise birez şayru [19 b] 1 olup girü tizcek hoş ola ve eger aq gül görse 2 eline aqçe gire ve eger bahār günler kızıl gül görse kaç 3 ise ol kadar altun eline gire ve aq gül görmek gümüşdür 4 ve şaru gül görmek şayrılıqdur ve girü ki ola. 5 Ammā sünbül ve qarafil ve ceviz ve zeytūn ve bunların kağı-6 sını görse māl ve ni'met eline gire ve dağı aña 7 hoş şenā kıllalar. **Onuncı bāb**PİR ve yigit ve kul 8 ve qaravaş ve 'avrat görmekdür. Her kim düşinde 9 koca görse ya evine koca girse selām virse 10 ya ardınca yürise ni'met bula ve maqşūdına dege. Ve eger yigit 11 görse koca olmuş saqlıq nişāndur. Her kim kul görse 12 düşinde ya şatun alsa ya bulsa beşāret ve şād-13 lıqdur ve rāhat delim göre. Qavlehu te'ālā *febeşşernāhu bi gulāmin* 14 *'azîm*.¹³⁷Ve eger qaravaş görse ya bulsa veyā şatun 15 alsa ol kişiye hayr ve

¹³⁷Ayet Saffat suresinde şu şekilde geçmektedir: '*Febeşşernāhu bi gulāmin halīm*'. "Bunu üzerine ona

berekât dege ve düşmân 16 qahr eyliye gönlündeki dilekleri tizcek hâşıl ola 17 eger ol qaravaş semiz güzel genc olsa şādliq ve hayr [20 a] 1 ve ni‘met ve rāhat dege. Ve eger yüzi çirkin ise ve arıq 2 tenlü olsa bu düşi gören kişiye guşsa ve kaygu 3 dege. Ve eger sevdālu kız oqlancıq görse qatı guşşalu 4 ola ve eger kendü yanında bir aqlar oqlan görse guşsa-5 lardan qurtula ve şādliğa ugraya. Ve eger düşinde bir genc 6 oqlan guşşalardan qurtula ve gökcek yüzlü oqlan 7 görmek firiştedür beşāret ola. Ve çirkin yüzlü 8 oqlan görmek qatı ve qarı ‘avrat görmek bu cihāna 9 meşeldür. Eger qarı ‘avrata mālîk olsa ya qarı ‘avrat 10 aña nesne virse bu dünyāya meşgūl ola. Ve eger 11 donanmış görklü yüzlü qarı ‘avrat görse bu düşi 12 gören kişinüñ eline hadden taşra dünyelik gire. Eger 13 çirkin yüzlü qarı görse elinden dünyelik telef 14 ola. Ve eger müslümān ‘avrat görse harām māl eline gire.15 Ve eger gökcek yüzlü donanmış ‘avrat görse rüzgārı 16 ve dirliqi hoş ola ve hāceti revā ola ve çok ni‘met 17 eline gire. Ve eger ol ‘avratuñ yüzi çirkin ise [20 b] 1 dirliqi guşşalu ola **On birinci bāb** Ğusl ve teyemmüm ve 2 ābdest ve bañ ve namāz ve qāmet ve rükū‘ ve sücūd ve ‘aşr 3 ve zekāt ve şadaqa va ğazā ve tesbîh ve tehlîl görmekdür.4 Ve her kim şuda yunsa guşşadan qurtıla borçlu 5 ise borcundan qurtıla ve şayru ise şifā bula.6 Ve eger cemî‘ tenin yusa dükeli kayğudan qurtıla. Eger ābdest 7 alsa belādan ve āfetden emîn ola ve ne maqşūdı 8 ve hāceti var-ısa revā ola. Ve neye kim ‘azm ve tedbîr 9 iderse rāst gele sevine. Ve eger tamām ābdest 10 alsa neye kim ümîz iderse ol ümîzine irişe.11 Dağı bir eyü iş işliye tamām ide ve başın yumaq 12 günāhından arıtmaqdur. Ve eger başın ve tenin bile yusa 13 dağı yeñi don giyse eline manşib gire 14 ve dervîş ise bay ola ve şayru ise 15 şifā bula dağı bir nesne kim elinden çıkmış 16 ise girü eline gire ve bu düş devlet 17 nişāndur. Ve eger iki elin yusa gitmiş nesne-[21 a] 1 si girü eline gire ve eger bu nesne ile ābdest alsa 2 ki anuñ ile ābdest almaq devā olsa iki kişi qatı 3 guşşaya ugraya ve ol guşşadan geçirek qurtıla. Ve eger gör-4 se endāmın yur elin ve yüzün yusa elinden sermāye-5 si gide. Ve teyemmüm

almak ni‘metdür ve rükû‘ eylemek ne hâceti **6** ki var-ısa revâ ola ve dîni pâk ola ve işi yüriye.**7** Ve her kim düşinde sücûd eylese Tañğrıya yakın ola.**8** Ve her kim maşrıkdan yaña namâz kılsa dîni kem ola ve delim zahmet **9** göre ve ma‘şıyyet eylemiş ola tevbe kılmak gerek. Ve eger cuhûdlar **10** kıblesinde yaña namâz kılsa ulu günâh işliye. Ve eger arkasın **11** kıbleye virüp namâz kılsa yalan and içe ve kebâyir günâh **12** işliye ve eger kıble’i isterse bulmasa bir zemân ne kim **13** işlerse işi râst gelmiye, mütehayyir ola. Ve eger müslümânlar **14**kıblesinden yaña namâz kılsa ne kim hâceti var-ısa **15** revâ ola ve ümîz itdügi nesnei bula ve ğâyibden dünye-**16** lik eline gire. İrte namâzın kılsa helâl mâl eline gire **17** bir dağı bir ğuşşdan kırtıla. Ve her kim ikindü namâzın **[21 b]** **1** kılsa borçdan kırtıla yâhud yoksullıkdan kırtıla.**2** Ve eger aḡşâm namâzın kılsa ‘ayân ola ve mu‘âvin ve **3** mu‘âmele kıllalar andan şādılıklar hâşıl ola. Ve eger yanın **4** yatup namâz kılsa ululığa zafer bula ve tevbe ve tevfiķ **5** bula. Eger dağ başında namâz kılsa ulu mertebe eline gire.**6** Eger divâr üzerinde namâz kılsa ululara şayruluk dege.**7** Ve eger taḡıyyâta otursa ğuşşası gide ve hâceti devâ **8** ola. Ve eger karañulıķda du‘â kılsa ol kişi kayğudan **9** kırtıla ve murâdına ire. Ve şol yanına selâm virse **10** işi düşvâr ola. Eger Tañğrı Te‘âlâdan yarlığanmak **11** dilese ol kişiye mâl ve oğul vire. Ve eger tesbîhi **12** ölüte katılık ve ğuşşa dege. Eger düşinde lâilâhe **13** illallah dise şādılık bulup ğuşşadan kırtıla.**14** Ölüm şehâdet birle ola eger Allâhu ekber dise murâd bula **15** ve düşmânına zafer bula. Ve eger elḡamdülillâh dise **16** şükr eyliye kuvvet ve tendürüst ola ve helâl mâl **17** eline gire ve uzun ‘ömr bula. Ve eger namâz kılsa **[22 a]** **1** dağı bir kavm-ıla otursa ol kişi ğuşşa içinde **2** kıala eger yanın yaturken imâmlık eylese ol ğıysi ğıyüp **3** ol kişi ululuk bula. Ve eger yañılsa ya ḡacc eylese **4** ya dağı bir ulu ḡayr işliye. Şâlih kişi ise **5** ululuk bula; fâşık ise töhmet ve ḡorlık bula **6** ve yatlu sözler işide. Eger menârda ya yüksek yirde **7** bañ virse şâlih kişi ise ululuk bula **8** ve eger fâşık ise günâhları âşikâre ola ve rüsvây **9** ola ve eger kâfile içinde yañılsa ol kâfile[ye] zarar **10** gele. Serâyı içinde yañılsa ol serâyın şata. Ve eger düşinde ğazâ eylese ḡayr **12** ve berekât ve ni‘met issi ola ve dağı kendü aḡâlinüñ **13** aḡvâl ḡoş ola

eger görse kim ğazāya gider fazl **14** ululuk bula nitekim Hāḡ Te‘ālā buyurur. Ḳavlehu te‘ālā **15** *faḡḡalallāhi’l mücāhidîne ‘ale’l ḡā’idîne ecran ‘azîmā.*¹³⁸ Ve **16** eger görse kim kāfir birle şavaş ider ya bunlara **17** kılıç urur ‘izzet ve şeref bula. Ve eger görse kim kāfirleri **[22 b]** **1** kāfirleri¹³⁹ yağma kıılır ḡelāl māl eline gire. Ve eger görse **2** kim ḡāmet getirür ḡacc kııla ve her kim ulu yolda bañlasa **3** şālih kişi ise emr-i ma‘rūf ide; eger fāsıḡ ise **4** zaḡm yiye. Ve eger görse kim bir ādem üzerinde bañlar ol **5** ḡavm aña ḡıyānatlıḡ ide. Ve her kim görse ḡapudan bañlar **6** ol uzaḡ sefere gide ve her kim bazarda bañlasa ol **7** bazar ḡavmindan birisi vefāt ide. **Faşl** Her kim **8** düşünde ḡacca varsa pādişāḡ ‘ādil ola ve özge **9** ḡavm ise pādişāḡ ‘adl[i] ziyāde ola. Ve her kim kend-özin **10** ḡarām içinde görse dünyā ḡuşşasından ḡurtıla **11** ni‘met ve velāyet ululuk bula ve ne kim maḡşūdı var **12** ise irişe. Ve her kim düşünde ḡacca varsa **13** tizcek ḡacca vara ve eger şayru ise şifā bula ve **14** ḡuşşalu ise ḡuşşadan ḡurtıla ve eger yoḡsul ise **15** bay ola ve nesnesine yavu kııldı ise girü eline gire **16** yāḡud ma‘zül ise mañşib eline gire ve ergen ise **17** evlene. Ve eger ḡacc kıilup girü dönse ‘ömri üküş **[23 a]** **1** ola. Ve eger Ka‘be’i ḡavāf kıılsa ve yine ḡavî ola ve Taḡrı **2** buyruḡın yirine getüre, māl eline gire ve düşmeni ḡahr **3** eyliye ve ulu mañşib bula ve ḡul ise āzād ola nite-**4** kim Hāḡ Te‘ālā buyurur. Ḳavlehu te‘ālā *ve’l yetḡavvefu bi’l beyti’l 5 ‘atîḡ.*¹⁴⁰ Ve her kim düşünde ka‘be evlerin görse **6** ululuk bula ve velāyet issi ola ve ni‘meti arta ve daḡı **7** Hāḡdan ma‘rifeti ziyāde ola. Ve eger bu düşi gören **8** kāfir ise müslümān ola ve eger zindānda ise ḡalāş **9** ola ve dünyeligi çok ola. Ve her kim düşünde iḡrām **10** baḡlasa tevfiḡ ve hidāyet bula ve dīni pāk ola ve cemî‘ **11** ḡuşşalardan ḡurtıla ve düşmān üzerine zafer bula ve eger **12** müfsid ise ḡorḡuya düşe. Ve eger başın açuḡ **13** ve ayaḡın yalın görse ma‘şiyete tevbe kııla ve cemî‘ **14** ḡuşşalardan ḡurtıla. Ve eger vaḡfeye dursa dünyā murādın **15** bula ve ḡelāl māl eline gire. Ve eger mevḡūf yirinde dursa **16** ne kim ḡāceti var-ısa revā ola ve naşūḡ tevbe-

¹³⁸“Bununla beraber Allah mücahidlere orunanların üzerinde büyük bir ecir vermiştir.” *Nisā 4/ 95.*

¹³⁹“*Kāfirleri’* kelimesi tekrar yazılmıştır.

¹⁴⁰“Kabe’yi tavaf etsinler.” *Hacc 22/ 29.*

17 sin kıla. Ve eger kend-özin menârede görse [23 b] 1 âhiret qorqusından emîn ola. Ve her kim zemzem kıyusından 2şu içse kıyâmet ‘azâbından kırtıla ve kevşer havz-3 indan şu içse ‘âlim ola ve İsmâ‘il Paygamber şevâbın bula.4 Eger kend-özin Şafâ-yile Merve arasında görse dünyâdan 5 îmânla gide. Ve eger Ka‘be tamınıñ üstinde namâz kılsa 6 yavuz niyet eyliye dünyâdan îmansız gide ne‘ûzu billâh. Zîrâ 7 kim cemî‘ ‘âlimler namâz kılsa yüzini kıbleye döndürür.8 Bu düşi gören kimesne yüzini Ka‘beden ayru yire 9 döndürür ve eger görse kim Ka‘bede namâz kılar ululardan 10 menfa‘at bula ve hürmete irişe. Ve eger görse kim Ka‘be-11 den nesne alsa pâdişâhdan nesne almıya gide.12 Eger düşinde üzerinde hacc vâcib olmış görse 13 illâ ola hacc varmasa ammâ nite hıyânatlık itmiş 14 ola. Ve eger düşinde görse kim Ka‘be anuñ serâyı 15 olmuş ol kişinuñ işi yüriye ve çok ni‘met 16 issi ola. Murâdlarına irişe ve sulţânla âşinâ 17 ola ve eger görse kim yüzi Ka‘beye dönmüş dîni dürüst [24 a] 1 ola. Ve eger elin Hacerü’l-esved üzerine kosa Hâk Te‘âlâ 2 aña hacc rûzî kıla ve her kim Hacerü’l-esved[i] düşinde 3 görse döğse dîn içinde bid‘at işliye. Her kim 4 düşinde zekât virse hâceti revâ ola ve guşşa-5 dan kırtıla ve eger kendü mâlinuñ zekâtın virse beşâret 6 ve şâdlık bula. Ve her kim düşinde yoğsul ile yimek 7 yise yâhud virse guşşadan kırtıla ve ferağ bula 8 ve neden qorqarsa emîn ola. Kâfire düşinde nesne 9 virse bir işde düşmânına yardım ola. Ve eger düşinde 10 şadaqa virse ‘âlim ise ‘ilmi arta ve pâdişâh ise 11 salţanatı arta ve bâzergân ise mâlı arta ve yoğsul 12 ise bay ola. **On ikinci bâb** kâdî ve hâlîfe ve imâm 13 ve ‘âlim ve haţîb ve minber ve fağh görmekdür. Her kim 14 düşinde kâdî görse hûkm issi ola ve eger kâdî 15 açuğ yüzlü görse Hâk Te‘âlâ andan râzî ola ve 16 eger turş yüzlü görse Tağrıdan ol kâdîye bir belâ 17 gele. *Qavlehu te‘âlâ Allâhu yahkumu lâ mu‘aqqıbe li hukmihi.*¹⁴¹ Ammâ hâlîfe ve haţîb [24 b] 1 ve imâm ve ‘âlim ve müezzîn görmek eyüdü ve bunlaruñ birisini 2 görse ‘izzeti ve mâlı arta ve ulu ad issi ola ve ma‘rûf 3 meşhûr ola. Ve eger düşinde tabîb görse ululara 4 qarışa şoğbet ide ve eger kend-özin

¹⁴¹“Allah öyle hükmeder ki, onun hükmünü engelliyecek hiç kimse yoktur.” *Ra‘d 13/41.*

rencür görse 5 bir iş işleye ki Tañgrı Te‘âlâ ve Payğambar andan hoşnûd 6 olmya ve eger düşinde terâzûyı görse berâber tartılır 7 ol şehriñ pâdişâhı ve kâdîsınıñ hâli hoş 8 ola ve ‘adl ve dâd issi ola. Ve eger terâzû kolum şınur 9 ve şınuk görse ol şehriñ kâdîsı yâhud 10 muhtesibi ola. Eger terâzinüñ köşesin şınsa ol 11 şehriñ şoyka meyl ide hükümde kâdîsı. Ve eger 12 düşinde bir kişi imâm ya haţib olsa gören 13 kişi tâ‘at ehli ise ululuk ve şâdlık bula ve eger 14 tâ‘at ehli degülse tevbe ve tevfiğ bula. Ve eger düşinde 15 huţbe okısa ve huţbe ehl[i] olsa işi şalâ-16 hiyyete gele ve eger müfsid kişi ise guşsa ve kaygu 17 bula ve eger düşinde minber görse ya minbere çıkısa, [25 a] 1 eger minbere ehl ise sulţân katında ululığa irişe 2 ve ehl degül ise yaramaz sözler söylye ki ol sözlerden 3 aña ziyân dege. Eger bu düşi gören pâdişâh kavmindan 4 ise ululuk ve devlet bula ve eger minber ehl degülse dağı .5 **Faşl** eger düşinde deveye binse ya koyun kurbân 6 eylese delîldür ki kullar eylye. Ve eger zindândaysa halâş-7 lık bula borçlu ise borcından kurtıla ve yoksul 8 ise bay ola ve guşşalu ise guşşasından 9 kurtıla ve eger hacca niyyet itmiş ise Tañgrı Te‘âlâ 10 rûzî kıla. Eger düşmeni var-ısa zafer bula ve şayru 11 ise şifâ bula kurbândan nesne uğrılansa bir ulu 12 yalan söylye kim dîni eksile ve şayru ise görse 13 kurbân için koyun boğazlar ol kişinüñ ecel[i] yakın 14 gele ol ‘âlî kurbân eylye. **On üçüncü bâb** kalem ve kalem-dân ve 15 divîd ve nâme ve menşür ve muşhaf görmekdür. Ammâ düş-16 de kalem görmek velâyetdür ve ululukdur ve divîd görse 17 evlene ve çok ‘ıyâl ola mâl ve qaravaş eline gire. [25 b] 1 Ve eger kalem-dân görse baylık bula dağı görklü yüzlü ‘avrat 2 ala ve eger düşinde muşhaf bulsa ya bir kişi bağışlasa 3 baylık bula ve hikmet öğrene ve ululuk beşâret gele ve mîrâş 4 mâl eline gire ve hüküm issi ola ve doğru hükümler eylye. 5 *Qavlehu te‘âlâ şümme evraşne’l kitâbellezîne ştafaynâ min ‘ibâdinâ.*¹⁴² 6 Ammâ düşinde görse Qur‘ân okur dîn-i islâmı ziyâde 7 ola ve tâ‘at ve ‘ibâdet ziyâde kılmakdur ve ammâ görmek 8 kuvvetdür dağı pâdişâhdan beşâret gelmekdür. Ve eger 9 düşinde dividine mürekkeb

¹⁴²“Sonra biz o kitabı kullarımızdan süzüp seçtiklerimize miras bıraktık.” *Fatır 35/32*.

dökse bu düş issine 10 ziyân dege. Ve eger bu düşü gören yazıcı ise zaḥmet 11 birle eline rızq gire. **On dördünci bāb** erenler görmek ve 12 adamlaruñ etin ve derisin ve süñükin ve endāmları kıllı 13 olduğın görmekdür. Ve her kim düşinde çok adam 14 görse arı giymişler bu düş gören her gün şādılıklar 15 bula ve dīni pāk ola ve işi yūriye ve neye ümîz dutarsa 16 irişe adamuñ başını görmek toquz vech üzerine-17 dūr. Ululıq ve velāyet ve andan fā'ide görmekdür ve beglik [26 a] 1 ve kul ve qaravaş altun gümüş görmekdür. Eger düşinde 2 adam başın kesik görse on biñ dirhem gümüş 3 eline gire ve her kim kendü başın büyük olmuş görse 4 ululıq bula ve her kim kendü başın ḥayvān başı gibi 5 olmuş görse işi düşvār ola ve her kim kendü başın 6 kırk baş gibi görse uzak sefere gide. Ve eger adam 7 başın pişmiş yise eger bellü kişi ise ol baş 8 issinüñ delim māl eline gire. Ve eger düşinde başın 9 kendüden ayru görse ululıqdan ḥorlığa düşe 10 ve her kim kendü başın at başı gibi görse cūdlik11 bula. Ve her kim düşinde saçın götürse eger ḥacc vaqt[i] 12 ise ḥacca vara emîn ve rāḥat içinde ola ve murādına 13 dege ve ḥāceti qabūl ola. Qavlehu te'ālā *muḥallikîne ru'ūsekum* 14 ve *muḥaşşırîne lā teḥāfūn*.¹⁴³ Ve her kim düşinde saçın 15 gitmez görse yağır kişinüñ saçın götürse 16 guşşadan kırtıla ve şādılıq bula. Ve yoqsul kişi 17 görse kim saçı uzamış guşşası arta. [26 b] 1 Eger başın uzamış görse eline māl gire pādışāh-2 dan sevinmek rāḥatlıq bula ululara ve sultānlara 'izzet 3 ve şādılıqdur ve her kim düşinde başın yolunmuş 4 görse düşmān üzerine zafer bula. Ve eger saçın 5 götürmek 'ādeti olsa düşinde daḥı götürse 6 eydür. Ve 'ādet degülse düşinde daḥı eyü degüldür. 7 Eger 'avrat düşinde saçın yolsa eri ola 8 ya eri anı boşıya. Ve her kim şaḳalın yolunmuş 9 görse ya kendü yolsa ḥaceti revā ola ve guşşa-10 dan kırtıla ve neden qorqarsa emîn ola ve eger 11 māl-dār kişi ise mālī telef ola. Eger şaḳalın 12 aq görse du'āsı müstecāb ola ve şaḳalın ḥadden 13 taşra uzamış görse kendü şaḳalına nazār eyliye 14 qomşusına nazār eyliye. Eger yigit kişi şaḳalın aq 15 görse ḥālī ḥoş ola ve ḥürmeti ve 'izzeti arta. Ve 16 her kim düşinde bir kişinüñ

¹⁴³“Başlarınız tıraş edilmiş ve saçlarınız kısaltılmış olarak korkusuzca gireceksiniz.” *Fetih 48/27*.

şakalın dutsa 17 dahı kıatı çekse ol kişinüñ mîrâş tarafıyla mâl eline [27 a] 1 gire. Ve her kim kendü şakalından kııl alınmış görse birez ħor 2 ola ve mâlî dahı telef ola. Ve eger kişi kendü şakalın 3 şıgarken bir pâre eline gelen şakalı yabana atsa mâlî 4 telef ola ve eger eline gelen şakalı yabana atmasa elinde 5 dutsa mâlî telef olmiya. Ve her kim şakalın yolsa 6 ululık bula ve mâl eline gire. Ve eger düşünde şakalın 7 yolsa muhtâc kişilere eylûgi dege. Ve eger görse 8‘avratınüñ şakalın bitmiş oğlı kıızı olmiya illâ mâlî 9 çok ola ve kıoltuğın kıllu görse dahı mâldur ve eger 10 görse kim boyı yoğun uzun olmuş mâlî çok 11 ola ve dîni pâk ola ammâ boynı kısa ya ince olsa 12 dîni za‘îf ola ve mâlî kem ola. Ve eger görse kim 13 boynına yılan düşmiş mâlî zekâtın virmemişdür.14Āĥiretde ol mâlûñ zekâtın virmek düşvâr ola. Ve her kim 15 düşünde omuzın görse bir eyü ħulklı devletlü kişi 16 ile dostlık bağıly. Ve eger sağ elin uzamış görse 17 kıarındaşındın eylûk göre. Ve eger şol elin uzamış görse [27 b] 1dişi ħışımından eylûk ve eger iki eli añna soylasa cemî‘ 2 işi oñmak içinde ola ve eger elin altunlanmış görse 3 devleti gide ve eger şol elin altunlanmış görse ‘avrat[1] 4 ola. Ve her kim düşünde sağ elin şınur görse kıarındaşı 5 ola ve eger kıolın kıllu görse borçlu ola ve parmakların 6 görmek oğul kıızdur ve kıarındaşları ve ‘ıyyâlleri artmağıdur.7 Ve eger görse kim dırnağı endâze uzatmış dîni ve 8 dünyâsı fesâda vara. Ve eger dırnağı kesse ol kişi 9 ħuşşadan kıurtıla ve eger elin kııalanmış görse şayru 10 ola ve eger elin naķışlamış görse ħîle ile mâl eline 11 gire. Ammâ kıaltak ve fâsık kııl uzamağı mâldur dahı murâddur 12 ve mürüvvetlü ‘avrat almağıdur. Ve eger düşünde tende çok göz 13 görse dîni dar ola. Ve her kimüñ kim düşünde göz-14 siz oğlı doğsa dîni gide dahı vaţanında âvâr ola.15 Ve her kim düşünde gözine ‘ilâc eylese ol kişinüñ 16 dîni dürüst ola. Ve her kim düşünde yañağın görklü 17 görse ħâli eyü ola. Ve her kim düşünde yüzün çirkin [28 a] 1 görse şayru ola. Ve her kim görse yüzini ħoş kıoķulu 2 aķrabâsı ve dostları çok ola ve râĥat ve şâdlık 3 delim göre. Ve eger bu düşi gören ‘avrat ise oğlı 4 doğa ve eger çirkin kıoķulu ise bir belâya uğraya ya 5 ağıduķ ħayrlar işide. Ve eger yüzün kesük görse 6 kıarındaşlarından bir kişiyeye ölüm gele. Ve her kim görse 7 ağızından eyü nesneler çıkır ħoş sözler söyliye 8 ve

eger yatlu nesnelere çıkararsa yatlu sözler söyliyebilir.9 Ve her kim ağzın bağlı görse söz söylemese küfr hâşıl 10 ola ve her kim kendü dudağın uzun görse 11 arkadaşları ve dostları üküş ola ve eger dudağın kısa görse arkadaşları ve dostları 13 eksik ola. Ve düşünde kendü dudağını görmek 14 hışımlar ve dostlardır. Ve her kim düşünde görse 15 dil açılır söyler kuvvet bula ya'ni düşmânına zafer 16 bula ve her kim dilin uzun görse sağat sözler söyliyebilir.17 Ve her kim dilini iki görse 'ilm öğrenir. Ve her kim bağlanu [28 b] 1 görse söyliyemese katı yoksul ola veyâ şayru 2 ola. Ve eger dilinde kan bitmiş görse öğüt sözlü 3 kişiden aña hayrlar dege. Ammâ düşünde yukarı dişleri 4 görse ata ve arkadaşdır ve erkek hışımlardır ve aşağı 5 dişleri diş hışımlardır. Ve her kim görse yukarı 6 diş düşer tizcek atası öle. Ve her kim diş 7 ırğalar görse şayru ola ve eger düşünde diş uzamış 8 görse kuvvet ve ululuk bula. Ve her kim dişleri ağzından 9 dökülür görse māl eline gire ve ni'met eline gire. Ve her 10 kim diş etegine düşer görse oğlı doğa ve eger diş 11 yire düşse ol düşün diş yukarıda-gısa 12 erkek hışımı ola ve eger aşağı diş ise diş 13 hışımı ola. Ve eger diş eline gelse yire düşmese 14 yakın hışımlarından birisi şayru ola ve girü tizcek 15 hoş ola. Ve her kim düşünde kendü dişlerin kendü 16 eliyle çıkar görse çok māl eline gire ve eger 17 görse kim balgam kuşar kaygudan kurtıla. Ve eger düşünde [29 a] 1 misvāk görse dutsa ne iş işlese rāst 2 gele. Ve eger düşünde hilāl görse dağı ya diş arasında 3 hilāl-ile bir nesne çıkararsa elinden rızq gide. Ve eger 4diliyle dişini yalasa ehl-i seyyidden bir kişi ola. Ve 5 her kim kulağını üç görse kız doğa ve eger dört 6 görse 'avrat aña ya dört kız doğa ve anaları 7 ola. Ve eger kulağını kendüden ayru görse ol kişi 8 'avratını boşıya ya kız ola ve eger bir kulağ görse 9 hışımlarından bir kişi öle ve eger kulağını küpelü görse 10 kendü kız er oğlan doğura. Ve eger kulağını koparsa 11 yabana atsa ol kişi dîninden döne ve eger kendüden 12 çok kulağ görse haq dîninden bātıl dîne döner.13 Ve eger ağzın kurumış görse dünyeligi dar ola. Ve 14 eger yilin şınuğ görse oğlı ola ve eger emcek uzun 15 olsa 'avratı zinā kıla ve eger görse 'avratının emcekli, yoksul 16 ola. Ve eger düşünde adam cigerin bulsa ya görse 17 ya yise māl hâzînesi eline gire. Ve her kim ud yirini [29 b] 1 açılmış görse

gizlü işleri ve rāzları āşikāre ola.2 Ve her kim kendüyi yalıncağ görse ne iş kim işlerse 3 hayr-ile rāst gele ve neye kim niyyet iderse irişe.4 Ve eger kend-özin yalıncağ uyanır görse katı guşşaya 5 uğrya. Ve eger beline mîzān kuşansa ol kişi ‘ibādete 6 meşgûl ola. Ve eger düşinde cigeri kıpsa oğlı 7 ola. Ve eger düşinde kıılın artsa guşşadan kıurtıla 8 ve eger teninden kııl giderse borcından kıurtıla ve kıayğudan 9 emîn ola. Ve eger düşinde ma‘den görse māl 10 ve ‘iyāl ve peşe idine. Ve her kim zekerin büyük görse 11 ‘azîm ululığa irişe dağı ‘iyāl çok ola. Ve eger 12 zekerin haddeden taşra büyük görse kıayğuya uğraya.13 Ve eger zekerin iki görse oğlı doğa. Ve eger zekerin 14 kesse ya eksilmiş görse oğlı ola. Ve eger zekerin 15 tamām görse murād bula ve dîni pāk ola ve dünyeligi arta.16 Ve eger zekerin ferağ gibi görse cemî‘ işiden ‘āciz 17 kııla ve çok kıayğuya uğraya. Ve zekerin kıavî ve yoğun [30 a] 1 görse bay ola ve gönli dilegin bula. Ve eger zekerin sünnet 2 görse noksānlu ola. Ve eger düşinde hayāsını kıavî 3 görse düşmān üzerine zafer bula. Ve eger zekerin 4 hayāsın bağılu görse oğlı ve kıızı kesile doğmıya.5 Ve eger görse kim kend-özin sünnetsiz görse 6 mālī arta. İllā dîni eksile. Ve eger düşinde sünnet 7 itseler dağı çok kıan akşa günāhından kıurtıla.8 Ve eger ‘avrat görse kim fercinden şu ağıar oğlı doğa.9 Ve eger kıasığından kııllar bitse dünyelik kıapusu 10 anuñ üzerine bağılana. Ve her kim uyluğın kıızıl görse 11 ve kııllu görse yağıın hışımından aña eylük dege. Ve her kim 12 iki uyluğın demür görse ‘ömri uzun 13 ola ve dükeli ‘ömrinde mālī arta eksilmiye. Ammā baldurın kııllu 14 görse borçlu olup belkim bir suç dağı ide kim zindāna 15 bırağalar. Ve her kim kend-özinde çok ayağılar görse eger misāfir 16 ise sefer aña geñez ola ve eger yoksul ise bay ola.17 Ve eger iki ayağıın kıanlı görse ‘avratı ola ve eger bu [30 b] 1 düşi gören ‘avrat ise eri ola ve eger ayağıın 2 şımış görse gönli dilegin bulmıya seferde ise çok 3 zemān eglene vağanında ise ‘avratın boşaya. Eger topuğın 4 taş görse ya taş topuğına dokınsa oğlı ola 5 ya ‘avratı ola ya bir kıatı guşşaya uğraya. Eger düşinde 6 siñiri üzülse işledüğü işe peşimān ola 7 ve her kim ayağı parmağıların görse kıul ve kıaravaş 8 eline gire ve eger iki ayağılı görse kıarındaşları ve oğlı 9 çok ola. Ve her kim kendüyi kıuyruklu görse bir oğlı 10 doğa

‘azîm devletlü ola. Ve her kim teninüñ tamarların 11 görse atası anası mâl-ıla kuvvetlene anuñçun kim 12 tenüñ kuvveti tamarudur. Ve her kim dizini görse hâli hoş 13 ola. Ve her kim görse ki karnından et et¹⁴⁴ çıkar yâhud 14 deri çıkar yâhud necâseti çıkar eline mâl gire. Ve ayasın 15 görmek comardlıktır. Ve her kim düşünde görse 16 kim karnında kan ya iriñ çıkar mâl ve ni‘met eline gire. Ve eger 17 görse kim gövdesinde yaş var kan akar mâl eline gire.[31 a] **1 On beşinci bâb**Kilid ve kapu ve kürsî ve taht ve perde 2 ve köşk ve maḥmûde ve şandık ve direk ve yastuk ve şâ-3 durvân görmektür. Her kim serây kapulu görse 4 rûzgârı hoş ola ve eger serâyüñ kapusu şınuk 5 görse ya yanmış görse serây issinüñ hâli za‘if 6 ve kaygulu ola. Ve eger kapusın açsa bağılu işi açıla. Ve her kim 7 düşünde kilid yavu kılsa her ne tedbîri var-ısa 8 yavu kıla. Ve eger kilid görse ya bulsa hoş tedbîr kıla kuvvet 9 ve devlet bula ve neye kim ümîz dutar-ısa irişe. Ammâ düşünde 10 kürsî ve taht devletdür ve ululukdur ve mertebe bulmağdur.11 Ve eger bu düşi gören pâdişâh ise pâdişâhlığı ziyâde 12 ola. Ve şandık görmek ‘avrat ucından fâ’ide ve ‘izzet 13 bulmağdur ve şâdlıktır. Ve şâdurvân görmek görmek¹⁴⁵14 uzun ‘ömrdür ve taht ve devletdür. Ve her kim düşünde 15 baş ve şandığın görse mertebe ve ‘izzet bula kabîlesinde 16 o eger evinde çok yaşduğ görse kullukçılarını 17 çok ola ve dîni pâk ola. Ve her kim düşünde döşenmiş [31 b] 1döşek görse vilâyet bula ve ‘avratı nikâhlana ve kul 2 karavaş eline eline¹⁴⁶gire. Ve eger taht üzerinde otursa 3 tamâm ‘izzet bula ve eylük¹⁴⁷ göre ve eger taht döşeksiz gör-4 se sefer kıla.Ve eger serâyın melik[i] olsa ululuk bula ve vilâyet 5 bula. Ve her kim kil döşek ve maḥmide dîm ün [a]kçadur görse 6 cemî’i eyüdür ‘izzet ve mertebdür ve ulular-ıla şöhet 7 olmağdur. Eyü zahid kimesne ise ve eger degülse küllü güşsa-8 dan virür ve zindândur.Ve eger kend-özin taht üzerinde 9 uyur görse dîn yolında gâfil ola. Ve eger kendü-yiçün 10

¹⁴⁴‘**Et**’tekrar yazılmıştır.

¹⁴⁵‘**Görmek**’tekrar yazılmıştır.

¹⁴⁶‘**Eline**’tekrar yazılmıştır.

¹⁴⁷Takdim tehir yapılarak kelimeyi‘**eylük**’ olarak okumak gerekir.

döşek döşetseler bol ni‘metler ola. Ve eger düşinde 11 nür görse ‘ömrinüñ devleti âhîrine degin vara. Ve eger 12 düşinde kañlı görse ululuk ve velâyet bula ve eger 13 kend-özin kañlı üzerinde görse ‘izzet bula ve murâdına 14 irişe. Nitekim Yûsuf Payğambar ‘a.m. Mışır şehrine kañlı 15 götürdiler. Ve her kim kilid görse ve kilid bulsa 16 işi yürîye ve ‘izzet ve devlet bula. Ve eger bir tar yirden 17 taşdan çıkısa tarlıktan ve guşşadan kırtıla.[32 a] 1 Ve eger direk görse muhteşem ola ve toğrı söyleyici ola.2 ve tennür ve oçağ ve tütün ve çanağ görmekdür.**On altıncı 3 bâb**Her kim düşinde çölmekden aş pişürse çok 4 māl eline gire sultân ucından. Ve çolmağdan et pişür-5 se ve çolmağ görmek helâl ni‘metdür. Ve boş çölmek görmek 6 kulluğçudur kim eline gire. Ve tennür görse serâyın ulu 7 ola.Tennürda etmek pişürse ma‘îşet tâlib ola. Ve 8 köpr[i] görse harâm mâldur. Ve tütün görmek ‘azâbdur.9 Her kim ağaç çanağ görse seferde māl eline gire.10 Ve her kim tabâğ görse karavaş eline gire. Yalıncağ 11 görmek **On yedinci bâb** kendüyi ve dîrân görmek 12 ve yırtmağ ve durmağ ve yırdıcı cānavarları görmekdür.13 Ve eger bir kimesne kendüyi yalıncağ görse müfsid 14 kişi degülse mestür ise guşşadan kırtıla 15 hayrlar ve şādliklar bula. Ve eger müfsid kişi ise 16 guşşalara uğraya ya dağı rāzı aşikâre ola.Ve eger 17 kend-özin büyütmüş görse parsâ kişi kişi ise [32 b] 1 eylükler göre ve parsâ degülse kayğuya uğraya. Eger yir içinde 2 görünmez olsa eceli yakın gelmiş ola. Ya fesād iş işliye.3 Ve eger düşinde çok yirler görse dünyeligi çok ola.4 Ve eger ol kişi gördüğü yirlerde ot bitmiş ise 5 ve şular ağar görse dîni islâmı arta. Ve eger ol yir 6 üstinde ev yapsa dirliği hoş ola mālî arta.7 Ve her kim düşinde toprak yise ya düşirse bir yire bırağsa 8 çok māl düşire.Ve eger büyük ve giñ ev gö[r]se âreste bu 9 düşü gören kişi çok māl cem‘ ide. Ve eger kendü evin 10 sırçalanmış görse tevbe kılsun kim eceli yakın gelmiş-11 dür. Ve eger eve girse ve bilmesse ki ne evdür girü çıkısa 12 ve bilmesse kendüyi ne yirdendür tiz sefer kıla. Ve eger düşinde 13 görse kim yir deprenür ya bir fahle deprenür ol kavme 14 guşşa dege.**On sekizinci bâb**Çan aldırmağ ve hacâmat ve 15 cerâhat ve teni şişmek dağı bunlara beñzer nesne 16 görmekdür. Ve eger düşinde bir kişi çan aldırırsa dostından 17 doğrı söz işide ve eger

yigit kiři kan aldırısa [33 a] 1 dūřmānından söz iřide ve mālī arta. Tamara ve neřter 2 urıa dađı kan aķsa parsā kiři ise ğuřřadan 3 kırtıla ve parsā degülse sultāndan ğuřřa dege ol kān 4 kadanı. Ve eger kōlından kan alıa ve kanı tařra çok 5 aķsa řayru ola. Ve řađ elinden kan alıa mālī arta.6 Ve řol elinden kan alıa ve kanı çok aķsa řayru 7 ola. Ve řađ elinde kan alıa mālī arta. Ve řol elinden 8 kan alıa doıtları arta. Ve eger kan aldırısa 9 ve řol kadar kan aķsa ki kan kalmıa ol dūři 10 ğören kiřinūn eceli yaķın gelmiřdūr. Ğünāhına tevbe 11 itsūn. Ve hacāmat eylemek emānet hıřmına degürmekdūr.12 Ve kitāb oķımaķ ve yazmaķdur dađı kōrkduđı nesnelerden 13 kırtılmaķdur. Ve eger hacāmat aldırıcı pīr olıa kan 14 aldırıcı kiřiye devlet dege. Ve eger yigit olıa kan 15 alduran ululıđa dege. Ve eger teninde kıl bitse hem ol 16er incik yir olıa mālī ve ni‘meti arta. Zekerinde kıl ğörse 17 çok māl bula ululıđa dege. Ve eger teninūn yuķaruđı [33 b] 1 endāmlarından nesne eksik ğörse ğuřřa ve kayıđu bula.2 Ve eger bu dūři ğören ‘avrat ise eri bořıya.3 Ve her kim kendū tenini artuķ ğörse řayru ola. Ve eger teninde 4 endāmlarında nesne artmıř ğörse māl ve ni‘met 5 ve řevķ bula. Ve eger tenini řiřmiř ğörse kuvveti arta 6 ve dūřmānına zafer bula. Ve eger kendū řaķın örölmiř 7 ğörse ‘iyāli dođa ve eger ‘avrat kendū řaķın 8 keıse eceli yaķın gelmiř ola. **On toķuzuncı bāb**9 Ğadıř ve tefāvūt ve bevl ve edūk ve müıterāh ğörmekdūr.10 Her kim dūřinde bevl eylese řādlık bula ve ğuřřadan 11 kırtıla. Ve eger dūřinde muřřaf üzerinde bevl eylese 12 ođlı dođa, ‘ālim ola ya hāfız ola. Eger mihrāb içinde 13 bevl eylese ođlı dođa ‘ālim ola. Her hāalde bevl eylemek 14 eydūr. Ğarībe selāmet ve vařanına iriře ve řayruya řifā 15 bula. Ve her kim müıterāha tefāvūt kılsa ya kıuyuya ya bir isüz 16 yire yaķdur ğuřřası var-ıa kırtıla ve eger borçlu 17 ise borcından kırtıla ve cemī‘ iři yūriye. Ve eger [34 a] 1 kend-özin ğā’(y)it¹⁴⁸ kılsa māl eline ğire. Ve eger bir yirde 2 ğā’(y)it kıalsa ol yiri bilmeıe ki ne yirdūr umduđı 3 yirden nesne eline ğire ya nafaķa yiye řükr kılmaya. Ve eger 4 bir yirde ğā’(y)it eylese dađı üzerine otursa kendū 5 mālın yirde ğizliye. Ve eger

¹⁴⁸ “Ğā it” hemze ile ye birlikte kullanılmıştır.

kendü donına ve tenine hâdeş 6 kılsa bir günâh işliye. Ve eger gâ'(y)it karavaş bir yirde 7 düşerse māl bula ve cem' eyliye. Ve eger anuñ ve tavuğ 8 ve şığıruñ ve koyunuñ dükeli hayvānuñ boğın görmek 9 māl ele girmekdür. Ve her kim düşünde çok ağlasa 10 çok güle ve delim şād ola. Ve çok gülse çok 11 ağıya ve kayğu ola ve gönli tar ola. Ve çok göz yaşın 12 görmek şādlıkdur. Ve issi göz yaşın akmak kayğu-13 dır. Ve dişi ağarmak göz yaşı birle şādlıkdur. Ve eger 14 dişi yüzini kalansa māl ve genç görmekdür. Ve eger 15 burnından şu gelse borcından kırtıla ya bir ulu 16 kayğudan kırtıla. Ve eger donına kan bulaşsa ulu mertebeye 17 irişe. Ve eger düşünde zekerinden ılan çıkar görse [34 b] 1 ya kıyruğı örü çıkar görse bu şıfatlu oğlı doğa.2 Ve düşünde kulağ görmek māl dur ve eger kulağın 3 arıtsa hoş haberler işide. Uğrı yarın 4 görmek māl dur. Ve eger kanlu yar görse haram māl eline 5 gire. Ve eger görse kim ağzından çok şu akar çok 6 ni'met bula. Evvelā yol bula ve rāzı āşikāre ola. Ve 7 düşünde balğam görmek māl dur ve eger ağzından balğam 8alsa yabana atsa borcından kırtıla. Ve her kim 9 düşünde kışsa kimesnenüñ mālın yabana atsa 10 ol kimesnenüñ nesnesin almışdur girü 11 vire ve yavuz işlerine peşimān ola tevbe kıla. Ve eger 12 naħs üzerinde otursa māl eline gire. **Yigirminci 13 bāb** Ağaçlar ve yemişler ve murğ-zārlar görmekdür 14 ve sebz-zārlar görmekdür. Ve eger düşünde buğday 15 ağacın görse umduğı ma'rūf ola ammā yemiş 16 ağacın kesmek başmak kāmusu guşşadur ve ma'siyetdür.17 Ammā düşünde ağaçlar görmek dikmek dünyāya 'iyāller [35 a] 1 getürmekdür ve daħı şādlıkdur. Ve eger sebze bağçe 2 görse ya akarşu görse rüzgārı hoş ola 3 ve ni'met ve māl çok ola. Eger kıru ağaç görse şādlik 4 bula ve rāhat olup guşşadan kırtıla. Ve inār ağaç-5 in görse helāl māl ve gençdür. Ammā bir kişi inār görse 6 ya yise haram māl eline gire. Ve eger tatlu inār keserse 7 ya yise şādlikdur helāl māl ve ni'met bula. Ve eger turunç 8 ağacın görse tabīblik öğrene ve sağlık ve tandu-9 rustlık bula ve sebük rūh olup lafif ola.10 Ve eger kendü evinde kabağ ağacın görse muğbil oğlı 11 doğa ve şayru ise şifā bula. Ve eger dūt ağacın 12 görse şerif ve bay ola ve comard ola ve çūd halāyık 13 andan menfa'at göre. Ve eger tūt vaqtinde ise bu düş 14 eyüdür. Ve eger kış zemānında görse şovuk

irteye.15 Ammā hıyār ağacın ve gül-nār ağacın görse çok 16 altun ve gümüş eline gire. Ve ‘Ūd ağacın görse 17 comard ola ve görklü yüzlü ola ve menfa‘atlı ola. Ve eger [35 b] 1‘ūd bulsa şerîf kişiden māl eline gire. Ve 2 eger igde ağacın görse za‘îf tenlü ola. Ve her kim 3 alma ağacın görse hediye bula ve gönli murādına ire. Ve eger 4 ayva ağacın görse şayru ola mevsümünde ise 5 guşşadan kırtıla şayru ise key ola. Ve eger defn görse 6 şayru ola. Ve eger ‘unnāb ağacın görse dîni pāk 7 ola. Doymuş görse helāl māl eline gire. Ve eger düşünde 8 hurma ağacın görse ya armūd yise mevsümünde 9 ise ol kişi velāyet bula ve dağı arzusın bula 10 ve uhrā vaqt görse harām māl eline gire. Ve eger 11şeftelü ağacın görse bağçesinde ya evinde ol 12 kişinüñ oğı doğa ve eger tatlı ise menfa‘at bula.13 Ve incîr ağacın görse bay ola ve lākin nebāt 14 olmya ve eger incîr ise evlene ve oğı doğa 15 ve kul qaravaş ve helāl māl eline gire. Ve her kim 16 düşünde koz ağacın görse çok söyleyici 17 ola ve eger kozun için yise helāl māl eline [36 a] 1 gire. Ve her kim bādem ağacın görse gurbatluğa düşe.2 Eger bādem için yise māl gizliye ve menfa‘atlı ‘ilm hāşıl 3 ide ve şefkat bula. Ve eger findük ağacın görse 4 bay ola ve eger yimişin dağı yise bay ola ve bay 5 kişiden helāl māl eline gire. Ve her kim mūz yise 6 bir hūp yüzlü ‘avrat eline gire bir ulu kıbelinden 7 ya bir dost ‘ömri uzun ola. Ve her kim söğüt 8 ağacın görse dāyim menfa‘atda ola.Ve zerdālū-yilen 9 şayru ola. Ve her kim üzüm ağacın görse çok fā’ide-10 ler ola aq üzüm ağacın görse ya yise cem‘ olunmuş 11 māl ve helāl rızq eline gire ve kara üzüm görse 12 ya yise eger vaqti ise menfa‘at bula ve şādılıklar 13 bulup guşşadan kırtıla ve eger vaqti degülse peşimān-14 lıkdur. Ve her kim kiraz ağacın görse evinde ya bağçede 15 muqbil oğı doğa ve Ādem Payğambar uçmağda ekşer kiraz 16 yirdi ve düşünde kiraz yimek helāl māldur. Her kim 17 evinde nergis görse düşünde evlene ve dili laţif [36 b] 1 ve humār gözlü oğı doğa ve bir kişi ile dostlık bağıly.2 Eger bu düşi gören ‘avrat ise ere vara ve eger 3 erkek ise Taŋrı tevekkül ide ve helāl māl eline gire 4 ve murādına irişe. Ve eger olmuş buğday başın eliye 5 ‘iyāl doğa ve eger ferd ise ‘iyālinüñ yaşı uzun 6 ola. Ve düşünde buğday şatun alsa manşıbdan 7 ma‘zül ola ve gurbete düşe ve ziyānlu ola delim zahmetler 8

göre. Ve eger buğday yise māl eline gire. Ammā un görse **9** helāl māludur ve geñzlikle eline gire. Arpa dağı helāl māludur.**10** Ve eger ermiş arpa görse şayru ola ve dağı kimse **11** ile şavaşa. Eger bir renc görse ya yise çok māl **12** eline gire. Ve eger daru görse azacuk nesne **13** eline gire. Ve eger şuşam görse çok māl eline **14** gire. Ve eger pişmiş etmek görse helāl māl eline **15** gire geñzlikle ve guşşasuz zîrâ ki ekmekden yigrek **16** nesne yokdur. Ammā nohūd ve mercimek ve bakla. Her kim **17** bunlardan birisin görse çölmekte pişürse,[**37 a**] 1guşşa ve ma‘şiyetdür ne‘ûzu billâh.**Yigirmi birinci bâb**Şoğan **2** ve sarmısak ve biber ve tuz ve ağı ve süd ve şaman ve **3** cüllâb ve fuķâ‘ ve ot içmek ve şeker ve benefşe **4** görmekdür. Her kim şoğan ve sarmısak ve biber görse **5** guşşadur. Ve her kim düşünde kara tuz görse helāl **6** māludur eline gire. Ammā bir guşşaya uğraya. Ve ağı tuz **7** görse guşşasuz māl eline gire. Ve eger şaman **8** ve şamanlık görse geñzlikle māl eline gire. Ve eger şaman **9** der-anbâr eylese çok māl cem‘ eyliye. Ve eger kend-özin **10** bir şamanlıkda görse ya şaman bağlasa mālîk **11** ola. Bu düşi issi ğanî ola. Ve düşünde ağı yimek **12** harâm māludur ve peşîmân birle olmağdur. Ve ot içmek **13** tevbe kılmağdur. Her kim düşünde kalkan görse māl **14** eline gire ve oğı doğa illâ birin guşşa dege. Eger fuķâ‘**15** içse aña bir mallu kişi kulluk ide. Eger kendü düşünde **16** içi geçse delim rāhat göre. Ve eger ayruķ **17** geçse māl elinden telef ola. Ve her kim düşünde [**37 b**] 1sikencübîn ve ter-engubîn ve benefşe şeker birle dağı buña **2** beñzer nesne görse [p]āye ‘ilm ve şefa‘at üküş bula ve ‘ömri **3** uzun ola ve dirligi hoş ve ‘ibâdet ehl[i] ola. Ammā hayvânlar **4** südin görmek ya sağmak māl cem‘ eylemekdür. Ol süd **5** kadar geyik südin görse ve ‘avrat mālından mîrâş **6** yiye. Her kim deve südin ya bunuñ südin görse sultândan **7** māl eline gire at südin görse, ya içse düşmân **8** üzerine zafer bula. Ve eger dilkü südin görse korçulara **9** uğraya ve şayru ola ve dağı harâm māl cem‘ idüp **10** eline gire ve mekre uğraya. Her kim çaķal südin görse **11** ‘avrat ucından dünyelik eline gire. Illâ töhmete uğraya.**12**Her kim çıkan südin görse şayru ola ve kimseyle **13** çekişe. Ve kaplan südin görse aşîkâre düşmendür.**14** Ve eşek südin görmek māludur ve devletdür. Ve ķurd **15** südin görmek zaferdür dağı

pādişāhdan kōrkudur. **16Yigirmi ikinci bāb** Etmek ve tirid ve bal ve şeker ve cümle tatluları **17** görmektür. Ve her kim düşünde etmek yise ululuk ve ni‘met **[38 a]** **1** ululuk ve ni‘met¹⁴⁹ ve velāyet ve rāhat bula daḥı gūşşa-2 dan kurtıla. Kāra etmek görse dirliği hoş ola. Ve **3** yumşak etmek görse eylük ve rāhat göre ve perhîz-kār **4** ola. Çok etmek görse delim dost ola ve ‘ömri **5** uzun ola ve ‘iyāli doğa ve şādlik bula. Kāvlehu te‘.¹⁵⁰ *Allāhümme6[rabbenā] enzil ‘aleynā mā’ideten mine’s-semā’.*¹⁵¹ Eger helv ve girü kalan tatluları **7** görse beşāretdür. Helāl māl eline gire ve menfa‘at bula **8** ve tamām murād ve şādlik bula. Ve yimek bir bal görmek helāl **9** māl. Kāvlehu te‘.¹⁵² *min ‘aselin muşaffā.*¹⁵³ Ve her kim azacuk tatlı nesne **10** yise ya görse pādişāhdan māl eline gire daḥı ‘adl **11** inşāf issi ola. Ve her kim tatlı nesnelere yise ya görse **12** bol ni‘met issi ola. Ve her kim nebāt şekerin görse ya daḥı **13** çok māl eline gire. Ve tuzluk görse kāravaş eline gire. **14Yigirmi üçüncü bāb** Alma şarābın ve benefşe şarābın ve ayva şarābın **15** ve cümle şarābları görmektür. Her kim düşünde tatlı şarāb **16** içse māl ve şifādur ve rāhatdur. Ve benefşe görmek eyüdüdür. **17** Ve ekşi şarāb içmek yatlıdur. Her kim şovuk şu içse **[38 b]** **1** dirliği hoş ola ve ‘ömri üküş ola. Ve her kim kend-özin **2** esrük görse ya içse esrimiye ḥarām māl eline gire. **3** Ve her kim düşünde koyun ya şıgır südin görse ya **4** içse helāl māl eline gire. Ve her kim düşünde şıgır yağın **5** görse helāl rüzdur. Ve koyun yağın görmek tanıklık **6** virmeğdür. Ve her kim düşünde peynir görse ya yise bay ola. **7** Ve ayu südin görse kuvvet bula ve düşmān üzerine zafer **8** bula. **Yigirmi dördüncü [bāb]** Cevāhir ve yākūt ve incü ve altun ve gümüş **9** ve birinç ve bakır görmektür. Her kim düşünde cevāhir görse **10** ya satun alsa ya bulsa ya bir kişi virse çok māl eline gire **11** ve daḥı ‘iyāl doğa ulu devlete

¹⁴⁹“*Ululuk ve ni‘met*” tekrar yazılmıştır.

¹⁵⁰Te‘ālā.

¹⁵¹“Rabbimiz, bizim üzerimize gökten bir sofrayı indir.” *Mā’ide 5/ 114.*

¹⁵² Te‘ālā.

¹⁵³“Süzülmüş bir bal.” *Muhammed 47/ 15.*

irişe. Qavlehu te'.¹⁵⁴ *ke'ennehunne'l-yâkûtu 12 ve'l-mercân.*¹⁵⁵ Ve her kim incü görse 'ilm ve Qur'an 13 ezberliye. Ve eger yâkût görse ol kişi evlene ve qaravaş eline 14 gire. Ve eger yüklü 'avrat görse oğlı doğa bu düşi görenüñ.15 Ve eger düşinde mercân görse oğlı doğa ve kul qaravaş 16 eline gire. Ve eger fi[n]cân görse bend ve zindâna giriftâr ola.17 Eger 'avrat görse yâhuz balsa mâl eline gire. Ve eger [39 a] 1 düşinde bezek görse 'izzet ve mertebe bula. Ve her kim düşinde 2 dirhem görse ya aqçe görse ya gümüş görse mâl ve dürüst 3 ve kul ve qaravaş eline gire ol bahârda görse bed şey.4 Bir dirhem için biñ eline gire. Ve eger gümüş görse kimseyle 5 şavaş ide her kim altun görse guşşadan qurtıla ve şādliq 6 bula. Ve her kim dinâr görse ya bir filürî görse eger bunı gören 7 kul ise gümüş eline gire ve oğlı doğa ve her kim bir filürî 8 görse 'avrat ala ve oğlı doğa. Ve her kim beş altun görse 9 beş vaqt namâzı cemâ'atle kıla. Ve eger düşinde görse kim 10 altun gümüş birbiriyle qarışuq hıyânatlık eyliye. Ve bakır görmek 11 kul kişiye guşşadur. Havan ve çırağ ve legen görmek 'avrat 12 almaqdur. Her kim düşinde yüzün görse mâl eline gire 13 ve dağı 'avrat ala. Ve eger görse kim altun yuzıq şatar devleti 14 gide. Ve eger gümüş ya birinç yuzıq görse hicâza vara velâyet 15 bula ve düşmân üzerine zafer bula dağı kul qaravaş eline 16 gire. Altundan ise zümürüd görmek yigrekdür. **Yigirmi beşinci bāb**17 Giysi ve 'imāme ve destār ve kemer ve üsküf ve çorap ve na'lîn [39 b] 1 ve paşmak ve dağı bunlara beñzer nesnelere görmekdür. Ammā 2 düşinde görklü ton giymek ve baylıq ve 'izzet ve ululıq ve hū[p]3 dirlikdür ve devletdür. Ve eger 'avrat görse ere vara.4 Her kim düşinde 'imāme şarsa devlet ve 'izzet 5 ve ululıq bula. Ve üsküf görse 'izzet ve mertebe 6 dür kıymeti kadar. Ve eger başından tâç görse ya cevherlü 7 altun; ol kişi memleket ve saltanat bula. Ve eger düşinde 8 cübbe giyse kuvvet ve menfa'atdür. Qara ton giymek kâdiye 9 ve haţibe ve muhtesibe eyüdür ve fulân halâyıka guşşadur.10 Ve qara 'imāme şarınmaq kamu halâyıka guşşadur. Aq 11

¹⁵⁴ Te'ālā.

¹⁵⁵ "Onlar sanki yakut ve mercandırlar." *Rahmān 55/58*.

ton giymek ni‘met ‘izzet ve ululuk ve murāddur. Ve yeşil 12 ‘imāme görmek ya şarınmak ya yeşil ton giymek ni‘met 13 ve ululuk ve mertebdür ve dîzâr olmağdur. Zîrâ ki uçmak 14 ehlinün giydügi yeşildür. Ve kızıl giysü giymek cenk 15 ve huşümetdür erenlere ve ‘avratlara eyüdüdür. Her kim düşünde 16 şaru görse şayru ola; meger kim şaru giymek ‘âdeti 17 olsa. Ve her kim gök giyse ma‘şıyyetdür. Ammâ düşünde [40 a] 1 destâr ve şalvâr ve meyzar görmek evlenmekdür ve hâdim ve 2 karavaşdur. Ve eger edük görse ‘avrat ala ve kul 3 karavaş ve çorap ve paşmak dağı bö[y]ledür. Ammâ kuşak 4 ve tor kuşak kuvvet vilâyet ve murād bulmağdur anasından 5 ya hışımından. Her kim düşünde taylesân görse ‘izzet 6 ve ululukdur ve oğlı doğmağdur. Ve her kim düşünde yağmurlık 7 giyse ya görse hil‘at giye helâl māl ve ni‘met ve 8 devlet bula ibrişim ve panbuğ bezin görse ‘avrat 9 ucından māl eline gire. Ve kara ton giyse guşşa-10 dur. Ammâ şaru ve kızıl görse ya giyse ‘avratlara eyüdüdür.11 Ve erenlere yaramazdur. Her kim düşünde donın yusa guşşa[dan] 12 kurtıla ve şādlık bula ve günâhına tevbe kıla. Ve eger yeñi ton 13 giyse ya görse menfa‘at eline gire. Ve dervîş 14 ise bay ola ve zindānda ise kurtıla ve şayru 15 ise şifa bula ve dağı bir nesne elinden çıkmış 16 ise girü eline gire ve dağı bu düş devlet 17 nişāndur. Kim ki düşünde ‘imāme görse ya şarinsa [40 b] 1ni‘met ve ululuk ve mertebdür ve dîzâr olmağdur.Zîrâ ki 2 uçmak tonlarındanur ve kim ki düşünde ‘imāme görse 3 murādın bula. Eger ulu ‘imāme şarinsa guşşadur. Ve eger 4 üsküf görse ya giyse ‘izzet ve mertebe bula kıymeti 5 kadar. Eger tâc giyse altunlu ve cevâhirlü olsa memleket 6 ve salţanat bula. Kim ki cübbe görse ya giyse kuvvet 7 ve menfa‘atdür eger destâr ve şalvâr ve meyzar görse 8 avlanmağdur ve hâdim ve karavaşdur. Kim ki edük görse 9 ‘avrat ala ve kul ve karavaş eline gire ve düşmāna zafer 10 zafer bula. Ammâ düşünde çorap ve paşmak görse 11 dağı bu yoldur. Eger tor kuşak ve sâye kuşak 12 görse kuvvet ve vilâyetdür ve murād bulmağdur. Kim ki belinde 13 kuşak görse işi yürıye ve dağı mîrâş eline gire.14 Eger düşünde eñsesinde tayelsân görse ululuk 15 bula ve mîrâş eline gire. Eger yağmurlık görse ya giyse 16 hil‘at giye ve helâl ni‘met bula ve dağı devlet 17 bula.**Yigirmi altıncı bāb**Nikāh ve

öpmek ve kuçmak ve cimâ' [41 a] 1 kılmaktadır. Her kim düşünde 'avrat katı bay ola ve 2 Tanğrı buyruğın yirine getüre. Eger kimse'i öpse ye kuçsa 3 tamâm murâdın bula. Zîrâ kim öpmek murâddur. Eger 'avrat 4 cimâ' kılsa ümîz itduğı nesneye eline gire. Eger cehûd 'avratına5 cimâ' kılsa işi ve devleti yüriye ve vilâ[yet] bula. Eger oğlana 6 itse bir ulu kişiden eylük irişe. **Yigirmi yedinci bâb** İp 7 ve bend ve igne ve iplik ve meflûc görmekdür. Her kim düşünde 8 ip görse kuvvet bula ve dîni arta ve dağı doğru yola 9 gide ve ululuğla irişe. *Qavlehu te'.¹⁵⁶ va'teşimû biḥablillâhi 10 cemî'â.¹⁵⁷* Her kim kendüyi bağlanmış görse zühdi artmıya 11 ve dîni eksile. Eger 'izzet görse 'avrat ala ve misâfir 12 görse vaṭanına geçrek vara. Eger kendüyi zencîrde görse 13 dîni eksile ve guşşalu ola. Her kim elin ayağın bağlanmış 14 görse ne'ûzu billah küfr ḥâşıl kıla. Eger boynın ya elin 15 zencîrde görse tevbe eylesün yatlıdur. Eger bundan kırtılmasa 16 guşşadan kırtıla. Eger kendüyi zindânda görse ya zindânda 17 ağaç örseler ol ağaç şağışınca altun eline gire. Ammâ [41 b] 1 gönli tar ola. Eger igne görse menfa'atdür. Eger igne ve iplik 2 görse ya anuñ-ıla don dikilse ne kim ḥâceti var-ısa 3 revâ ola. Ve her kim düşünde meflûc görse zaḥmetle 4 mâl eline gire. **Yigirmi sekizinci bâb** Silâḥ ve süngü ve kalkan 5 ve ok ve ḥaçer ve bıçak ve üstüre ve bilegi ve maşaddur 6 ve kösre ve ṭable ve ziller ve şavaş ve cenk ve bağlamak ve boğmak 7 ve kapmak ve çevgân ve 'amûd ve zırh cevş[en] ve nacak ve kılıç ve ayna 8 ve ṭalğa ve and içmekdür. Her kim silâḥ görse kuvvet 9 ve menfa'atdür. Ve her kim sü[n]gü görse sefere gide 10 ve oğlı doğa ve murâdına irişe. Ve her kim kalkan görse 11 karavaş ve kuvvetdür ve belâdan emîn olmağdur. Ve eger 12 ok görse elçilige vara eger ok-ıla bir kişi'i urisa 13 urılan kişinüñ eceli yakın gelmişdür. Eger bir kişi 14 gelse ok-ıla urisa ol kişi bilmese uran 15 ne kişidür ol Melekü'l-mevtdür. Ve urılan kişinüñ 16 eceli yakın gelmişdür. Ammâ ḥaçer görse kuvvetdür ve 17 düşmâna zafer bulmağdur ve ḥayrlardur ve karavaşdur [42 a] 1

¹⁵⁶ Te'âlâ.

¹⁵⁷“Hep birlikte Allah'ın ipine sınıksız sarılın.” *Al-i İmrân 3/ 103*.

hışımlardur. Ve eger bıçak görse qaravaşdur ve erkek hışımlardur.**2** Eger bıçağı şatsa qardaşı ya erkek hışımlarından birisi öle.**3** Eger bilek ya masad görse kız qardaşdur ve dişi hışımlarıdur **4** ve anadur. Eger şatsa kız qardaşı ya dişi hışımlarından birisi **5** öle ya anası öle. Her [kim] kösre görse ve table görse **6** horlıq irişmekdür pādīşāhından. Ve her kim [z]iller ve şavaş ve cenk **7** bağlamak ve qapmak ve boğmak hālāyıqlardan ziyāndur ve nahşdur. Ve düşi **8** gören māl ganîmet eline gire eger çevgān görse sultānlara mezārdur.**9** Ve qalan qula yatlıdur ya'ni yatlu söz işitmekdür ve dağı huşūmetdür.**10** Eger 'amūd görse ya dutsa dīni pāk ola ve velāyet issi ola.**11** Zırh görse fāzıl ve cōmerd ola. Eger cevşen görse **12** düşmāndan emîn ola. Ve eger kılıç görse sultānlara vi-**13** lāyetdür ve murāddur nitekim Paygāmbar buyurdi:*es-seyfū enbiyā'i'l-kütüb*.¹⁵⁸**14** Ve girü qalan qavme māl ve ni'metdür. Eger kılıç çekse qatı şıtsa **15** oğlı ola. Eger kılıç şatsa qatı sağ olsa kendü öle oğlı **16** qala. Eger bir kişi gelse kılıc-ıla balçığa çalsa ol çalan **17** [k]imsenüñ eceli yakın gelmişdür. Ve her kim ayna görse iş[i] **[42 b]** lāşikāre ola ve oğlı doğa ve guşşadan qurtılıp **2**'avratın boşamaqdur ve dağı baylıqdur. **Yigirmi toquz-3 mcı bāb**İbrişim ve yūñli panbūq görmekdür bunları **4** düşinde görse sultānlara māl ve ni'metdür ve qalan **5** qula huşūmetdür.**Otuzmcı [bāb]**'Aşā görmekdür. Her kim **6** düşinde 'aşā görse ya ursa quvvet ve murād **7** bula.**Otuz birinci bāb**Zindān ve qafeş ve kūr ve gūristān **8** ve ulular ve sin qazımaq ve ölmek ve evinde cenāze görmek **9** ve tābūt görmekdür. Her kim düşinde zindān görse qayğuya **10** düşe. Zirā ki düşvārdur her kim kendüyi qafeşde **11** görse dağı şöyledür. Ve her kim gūristān görse günāhına **12** tevbe kıla. Her kim düşinde ulular dirilür görse ol **13** nesnenüñ kim ümîz kesmişdür eline gire. Ve her kim kendüyi **14** ölmüş görse 'ömri uzun ola. Ve eger ölmüş kişi girü **15** gelür görse ol kişinüñ hāli hoş ola hüzneden. Ve her kim **16** kendüyi bir ulu qoca olsa 'ömri uzun ola. Eger **17** sin qazsa serāy yapa. Eger ölü için qazsa ol diri **[43 a]** **1** kişi düşvārlığa uğraya. Eger ölü diriye nesne virse **2**ol nesne halk içinde kıya ola.

¹⁵⁸“Kılıç peygamberlerin kitaplarıdır.” *Hadis-i Şerif*.

Her kim düşünde görse 3kim ölmüş diriden nesne dilese, o mārānı şadağa virmek gerek 4 ki cāmı için. Her kim tābūt görse ümîz kılduğı nesne eline 5 gire. Ve her kim kendüyi tābūt içinde görse veyā bir gūy görse 6 ve ol tābutuñ yarısı kaplu ve yarısı açuğ görse, ol içinde olan 7 kişinüñ eceli yaqın gelmişdür. Ve eger tābūt kaplanmış görse ol 8 tābūt içinde olan kişinüñ eceli yaqın ola. Eger tābūt içinde 9 otursa kabığı açuğ olsa geçrek gelse. Ve her kim 10 düşünde ölmüş kişi'i tābūt içinde görse oturup söyler 11 ümîz kesdüğü nesne eline gire. Ve her kim düşünde evinde 12 tābūt görse ya ırak eve iletsele görse ol eve ğam ve ma'siyet13 irişe. **Otuz ikinci bāb** Depelemek ve öldürmek ve ağaçlı ve kāmçı-la 14 döge ki görmekdür. Eger düşünde adam ya hayvān depelese düşmān 15 zafer bula ve eger dostın ya hışımın öldürse anlaruñ ili artura 16 ve düşmāna zafer bula. Ve eger bir gūyı ağaçlı yāhuz kāmçılı ursa 17 dağı ol urduğı yirden kan aksa ol urduğına mazarrat [43 b] 1 irişe yāhud yatlu sözler işide. Ve her kim kan aldırta 2 dağı kan aksa ol uran kişinüñ urduğı şağınca altun 3 eline gire. Ve bu düşi gören ululığa irişe. **Otuz ü- 4 çüncü bāb** Düdük ve def ve kānūn ve çeng ve çigāne ve kōpuz 5 ve naqqāre ve şatranc görmekdür. Eger bir kişi düşünde 6 düdük görse ve dağı çalsa ğuşşa ve ma'siyetdür 7 ve kānūn çalmak işitmek şādliktur. Her kim düşünde 8 çeng ve çigāne ve kōpuz çalmek yazuğ işlemekdür 9 ve düşvārdur. Eger bunları az çalınur görse şād-10 lıktur. Ve her kim düşünde şatranc oynasa bātıll iş 11 işliye. Her kim oynaduğı kişi ise düşmān 12 zafer bula. **Otuz dördüncü bāb** Yolda dīvāne 13 ve kelek ve tağıl ve un ve çuvala kōymak ve şatmak 14 ve şatun almak ve kōzanmakdur. Her kim düşünde 15 yolda dīvāne dōkölmiş görse ol ucuz 16 olan çuvalda görse kıtlıktur. Ve her kim 17 düşünde buğday şatun alsa manşıbdan düşe [44 a] 1 çok zağmet göre. Eger yise māl eline gire ve her kim düşünde 2 ekin ekse Tañrıya tevekkül ide ve helāl māl eline gire ve murādına 3 irişe. Eger tāze olmuş buğday başın alsa dağı yise 4 dirliğı eyü ola ve 'iyāli doğa ve 'ömri uzun ola. Ve 5 her kim arpa yise ya görse māl eline gire eger noğud ve mercimek 6 ve bağıla kāmusa ğuşşadur. Ve her kim un görse emek-7 süz māldur. Ve her kim buğday kurutsa ya karavaş 8 görse ol hālk içinde kıtlıktur. **Otuz beşüncü bāb** 9 Havada uçmak ve kōnmak.

Her kim havada uça sefer **10** kıla. Eger uça ağaçlara kónsa ol şehrüñ **11** ulular-ıla şöhet ide. Eger göklerden yaña uça dağı **12** korksa bir mübârek sefer ide. Ol seferde çok menfa‘at **13** bula ve dağı ululığa irişe. Eger göklerden yire düşse **14** ‘avratın boşıya ve bir ‘avrat dağı ala ve pâdişâhlık bula.**15** Eger göge çıkısa anda otursa Hicâza vara. Eger havada **16** kuş gibi uça murâd bula, firiştelere firişte zâhid-**17** ler-ile şöhet ide. Eger havada serây yapsa cemî‘ işleri **[44 b]** 1 oñmağdur.**Otuz altıncı bâb**Her kim ki düşinde yırtıcı cā-**2** nverler ve hayvânlar soylasa bir ‘aceb nesne eline gire.**3** Ve şunda kim ümîz kesmiş idi ol māl eline gire ve dağı **4** ‘ilm hâşıl ide ve dağı âdemîler arasında ‘azîz ola.**Otuz 5 yedinci bâb**Giysi yırtmağ ve kıvratmağ hayvânlar ve yırtıcı **6** cānverler ziyân eylemek tütüşmağdur. Kim ki düşinde **7** giysisi yırtılsa guşşadur. Eger kıvratsa belâdan emîn **8** ola. Düşinde hayvân ve yırtıcı cānverler ziyân ider görse **9** birez zahmete uğraya. Ol cānverler düşmân üzerine zafer **10** bula. Eger hayvânları ile yırtıcı cānverleri tutsa anuñ **11** üzerine gâlib olsa müdde‘îye zafer bula.**Otuz sekiz-12 inci bâb** Elin çoğanla buymağ ve hilâl ve misvâk görmekdür.**13**Eger düşinde çoğanla ursa ümîzinden nevmîz ola.**14**Her kim düşinde misvâk görse ya dutsa ne işler-**15** se râst gele.**Otuz tokuzuncı bâb** At ve katır ve eşek ve deve **16** görmekdür. Her kim düşinde at gör[se] ‘izzet bula ve ulu mertebe **17** bula. Her kim düşinde ata binse ve at kendüye muţî‘ **[45 a]** 1 olsa ‘izzet bula ve mālî arta.Eger muţî‘ olması ululık ve şâdlık **2** bulmıya. Eger kıyruğı uzun ata binse menfa‘at irişe. Eger **3** atuñ kıyruğın eksik olsa kullukçılar ve mirâ birle eger at **4** kendüyi götürse havaya uça sefere gide ve vilâyet **5** sultân ola murâdına irişe. At egerine binse ulu pâdişâ-**6** hdan māl ve ‘izzet ve mertebe bula. Eger düşinde at-ıla çekiş-**7** se şavaşa. Eger yalnızcağ katır görse ya aña binse bir ‘avrat **8** ala oğlı ve kıızı olmıya. Eger eşek görse muhabbet ve devlet **9** bula. Eger düşinde dişi eşek görse yigrekdür.**10** Erkek eşekden eger eşek görse ya atın yise bir cāhil **11** kişiden nesne eline gire. Eger düşinde eşek **12** boğazlasa fesâd iş işliye. Eger eşekden düş-**13** seeceli yakın gelmişdür yâhuz katı yoksul ola.**14** Ege[r] deveye binse ni‘meti çok ola ve dağı bir ‘avrat ala.**15** Eger deve etin yise ya üşdürmese bir kişinüñ mālî **16** eline

gire. Eger düşünde deve ırsırsa görse ya aña 17 binse bir ulu kişi üzerine gâlib ola ve dahı zafer [bula].[45 b] 1Eger yalnızca develer görse çeridür ve dahı fesâd iş 2 olmağdur.Her kim düşünde katırla develer[e] yetişse ulular 3 içinde ulu ola ve ulular anuñ hükmünden ola.**Kırkıncı 4 bāb** Koyun ve çoç ve kıızı ve oğlağ ve kassāb 5 ve keçi ve cānverleruñ etin yimeğdür. Her kim düşünde koyun 6 bulsa ya boğazlasa bir ulu kişi üzerine zafer 7 bula. Eger koyun boğazlasa ve yüzse ve etin üleşdirse 8 andan bir ulu kişi ola ve māl perākende ola. Eger koyun ürmek9içün yir opsa anda ādemîlere işkence ideler. Ve düşünde 10 koyun derisin yüzmeğ zulmdür ve haram mālğdur. Eger 11 koyunuñ başın teninden ayru görse ‘avratdan ayru 12 düşe. Eger koyunuñ ayağın görse bir vech-ile tanıklık 13 virmekğdür. Eger koyun evine girse ya götürse çoğ ni‘met 14 eline gire. Eger dişi koyun boğazlasa ve etin yise 15 hāceti revā ola.Eger düşünde kıuyruğın ve ayağın 16 ve ne kim kıarnı içindedür görse māl ve ni‘metğdür. Eger koyunla 17 çekişse ulu kimse-yile şavaşa eger koyunuñ etin yise [46 a] 1 olduğı kimse-yile şavaşa. Eger koyunuñ başın yise 2 ululığa irişe dahı ‘ömri uzun ola. Eger düşünde 3 çoçlar görse ol vilāyete sefer ola. Eger koyunuñ etin ve derisin 4 ve kemigin görse mālğdur. Eger kıızı ve oğlağ görse 5 ya etin üleşdürse azacuk menfa‘at virü bir kıulda 6 dahı kıızı ve oğlağ görse yāhuz bulsa ve oğlı 7 doğa, yāhuz bir kıul eline gire. Eger düşünde kassāb 8 görse ol kassābı bilmese ol Melekü’l-Mevğdür. Eger 9 kassāblık eylese bir hāṭāya mübtelā ola eger mechül kassābdan 10 et alsa evine iletse ol eve gam ve muşibet irişe.11 Eger keçi etin yise ya görse guşşadur. Eger evine keçi 12 iletse ol eve ma‘şiyet irişe. Eger düşünde 13 cānverlerin etin ve yüregın yise māl cem‘ eyliye.14**Kırk birinci bāb** Dağlardağı eti yinür cānver görmek 15 geyik ve ṭavşan gibi görmekğdür. Her kim düşünde 16 bunları görse andışlık ola ve bunlaruñ etin görse,17 yāhuz yise bir kışıye virse düşmāna zafer bula [46 b] 1 ve helāl māl eline gire. Eger düşünde kıuluna binse 2 nereye dirlerse gitse bir ulu ma‘şiyet işliye. Eger 3 kıulunı evinde görse yāhuz önüne gelse bir yatlu dîn 4 issiyle dostlık bağıya. Eger kıulun-ıla çekişse ol 5 kıulunı yeñse düşmāna gâlib ola. Ve eger düşünde 6 kıulun ve at derisi görse menfa‘at ve mālğdur.7 Ve eger düşünde geyik dutsa

kız oğlandır fâ'ide 8 göre. Eger geyik dişisin görse görklü 'avrat ala.9 Eger düşinde cemî' dağ geyiklerin görse 'avratlardur.10 Eger düşinde bunlaruñ buzağusun ve oğlağın 11 bulsa oğlı doğa. Eger geyigüñ endâmların görse fâ'ide-12 dür.**Kırk ikinci bāb**Şıgır buzağusun görmek 13 ve şağmağdur. Her kim düşinde şıgıra binse 14 'ameli eline gire ve pâdişâhdan bir iş duta māl eline 15 gire. Eger evinde şıgır görse yāhuz evine girse 16 māl ve ni'metdür. Eger şıgır boğazlasa ve etin üleşdürse 17 'ameli duta. Eger semiz şıgır görse çok ni'met eline gire [47 a] 1 ve ucuzluk ola. Şıgıruñ etin ve ayağın görmek dağı 2 böyledür. Eger derisin görse kuvveddür. Ve şıgıruñ erke-3 gin ve dişisin ve dişinüñ buzağusun görmek 4 'ameldür ve yili hoş olmağdur. Eger düşinde şıgır 5 şağsa hoşdur. Pîli ve kañlı görmekdür. Ve her kim 6 düşinde pîli görse ve nereye dise gitse bir ulu 7 pâdişâh ile dostlık ide. Eger etin yise māl eline 8 gire.Eger pîl bir şehrden bir şehre vara görse ol 9 şehrüñ beginüñ begligi gide. Eger pîli binse salţanatı 10 arta. Eger düşinde pîli öldürse bir ulu kişi kahr ola.11 Eger düşinde kañlı görse ululuk ve velāyet bula. Eger 12 kendüyi kañlı üzerinde görse 'izzet bula ve murādına 13 irişe. Nitekim Yūsuf Payğambar 'a.m.¹⁵⁹ Mışıra kañlı-la geldi.14 Eger kañlı-la yabana gitse vilāyet issi ola. Eger kañlıdan 15 düşse manşıbdan düşe. Eger kañlı şatsa bir ulu 16 kişi kahr ola.**Kırk üçüncü bāb** Toñuz ve sıçan ve 17 geyik ve yılan ve borsuğ ve ejderhā ve örümcek ve 'akreb [47 b] 1 görmekdür. Her kim düşinde doñuz görse yaramaz 2 kişi ile şöhet ide. Eger doñuzı öldürse ol 3 şıfatlu kişi kahr ola. Eger düşinde etin yise 4 harām māl eline gire Kavlehu te'ālā *hurrimet 'aleykumu'l-meytetu 5 ve'd-demu ve laħmu'l-hinzîri*.¹⁶⁰Eger düşinde doñuz olsa 6 âdemîler içinde hōr ola ve dîni fesāda gide. Eger doñuza 7 binse devletdür ve düşmāna gālib olmağdur. Eger 8 doñuzı götürse hacca vara. Eger hacc vaqt[i] ise 9 ve murādına irişe ve hāceti revā ola.Eger sıçan dutsa 10 hacc ve hasenāt bula. Her kim sıçan dutsa bir fāsığ 11 'avrat ala. Her kim düşinde sıçan

¹⁵⁹ Aleyhisselām.

¹⁶⁰“Size leş, kan ve domuz eti haram kılındı.” *Mā'ide* 5/3.

bişirse ‘avrat 12 mālî eline gire. Her kim sıçan yise ‘avratına zulm idüp 13 mālın ala. Her kim düşünde keler görse kıca ola eger bir kişi 14 düşünde yılan birle çekişse düşmânla çekişse. Eger 15 öldürse düşmânı kıahr eyliye. Eger kıara yılan görse kâfir 16 düşmândur. Eger bir kimse’i yılan kıovsa māl eline gire. Eger 17 zekerinden yâhuz ağzından yâhuz burnından yılan çıkar [48 a] 1 görse oğlı doğa. Eger zekerinden yılan çıkar görse 2 ve kıuyruğın ayru durur görse eyü şıfatlu oğlı doğa. 3 Her kim düşünde ejderhâ görse yâhud bir senev[a] görse zâlim 4 pâdişâhdur. Her kim düşünde örümcek görse 5 yâhud dutsa yâhud tonında görse zâhid ola. Her kim 6 düşünde ‘akreb görse düşmândur ve ğammâzdur 7 ve salîf ‘avratdur. Eger öldürse düşmânın öldüre. 8 **Kırk dördinci [bâb]** Arslan ve kıaplan ve ayu ve kıurt ve sırtlan 9 görmekdür. Her kim düşünde arslan-ıla uğraşsa 10 sulţândur ve düşmânla uğraşsa. Her kim düşünde 11 arslana binse aña muţî‘ olsa düşmâna ğâlib 12 ola ve sulţân dağı muţî‘ ola. Eger düşünde kıaplan 13 görse ve düşmândur binse düşmâna ğâlib ola. 14 Ve düşünde kıaplanuñ eti ve derisi ve yağı kıamusı mâldur. 15 Eger bir kişi düşünde ayu görse düşmândur ve yatlu 16 kışidür. Eger kıatlı itse düşmânın kıatlı ide ve kıahr 17 ola. Ammâ eti ve derisi yağı māl ve ni‘metdür. Eger kıurt [48 b] 1 görse zışt kıızı ‘avratdur. Eger düşünde sırtlan 2 görse yâhud binse bir bed-şekl ‘avrat ala eger sırtlan 3 birle uğraşsa ‘avrat-ıla cenk ide ve nizâ‘ kııla. Eger 4 sırtlan etin yise ‘avratı aña câzûlık ide, âhir ‘avratuñ 5 mālın yiye. **Kırk beşinci bâb** Kıuşlar görmekdür. Her kim 6 düşünde baykıuş görse kıayğı ola. Eger keklik görse 7 dînsüz ve fâsık ola. Eger tûtî görse faşîh dil ola. 8 Eger dişi ise hûp ‘avrat ala. Eger bülbül görse 9 dağı böyledür. Eger şıgırcık görse kıul ve kıaravaş 10 eline gire. Hüdhdü görse mubaşşir ola zîrâ kim kıuş-11 laruñ şâhididür. Eger simurğ görse devletdür pâdişâh-12 lık bula ve ulu-yirden ‘avrat ala. Eger kıuşlar etin yise 13 velâyet issi ola. Kıavlehu te‘alâ *velahmi tayrin mimmâ yeştehün*.¹⁶¹ 14 Eger gögercin ve kıumrî görse bir hûp ‘avrat ala. Eger

¹⁶¹“Canlarının çektiğı kıuş etlerinden sunulur.” *Vâkı‘a* 56/21.

15 eger¹⁶² düşünde uçar kuşların āvāzın işitse 16 gāvğādur. Eger bir kuşun ayağı elinde olsa bir kimesneñe 17 göç kıla. Eger kendüye söylese bir ğayri haber işide tüne[49 a] 1 şād ola. **Kırk altıncı bāb** Aru ve çekirge ve qarınca 2 ve kalan uvağ cānverleri görmekdür, dağı pire ve bit 3 görmekdür. Her kim düşünde bal arusun 4 görse hākīm olmağdur ve dağı mällu ‘avrat almağdur. 5 Eger küçük çekirge görse çeriler göre. Eger 6 qarınca görse teşvîşdür ve dağı kalan 7 uvağ cānverleri ki yirden çıkar anları 8 görse hōrlıq ve ma‘şiyetdür. Eger 9 düşünde pir[e] görse hōr hākîr za‘îf 10 ola bit yaramazdur. **Kırk yedinci bāb** 11 Balıq ve qurbağa ve bağa ve yengeç ve şu cānverlerin 12 görmekdür. Her kim düşünde balıq görse yāhud 13 dutsa māl ve rızq eline gire. Her kim oğlı dutsa 14 çağlıq qaravaş eline gire. Her kim qurbağa yāhud bağa 15 görse zāhid ve muttakî ola. Her kim çok qara qurbağa 16 görse ‘azāba uğraya. Her kim yengeç görse māl 17 eline gire ve kalan uvağ cānverleri görmek [49 b] 1 menfa‘atdür. **Kırk sekizinci [bāb]** Dîv ve şeytān ve perî ve 2 deccāl ve put ve haç görmekdür. Her kim düşünde 3 dîv görse yavuzlıqdur; eylükden nevmîz 4 olmağdur. Eger şeytān görse dîni fāsîd 5 ola. Utanmaz kişi kendüye düşmān ola. Eger 6 perî görse yalan söylye ve dağı bātıl iş 7 işlye. Eger deccāl görse ol vilāyete fitneler 8 çok ola. Eger put görse ve haç görse tevbe 9 eylesün yaramazdur. Eger şoysa Payğambar qavlin yirine 10 getüre. **Kırk toquzuncı bāb** Şinā‘at ehlin görmekdür. 11 Her kim düşünde demürce görse yāhud işlese darb 12 işler kendüye geñez ola ve dünyālīgi arta. Her kim tıraş 13 tutıcı görse emînlik ve ‘adl üküş ola. Eger kılıçcı 14 görse faşîh dil ola yüreklü ola. Her kim na‘lband 15 görse ādemîler arasında dostlıq bağlana. Eger qalkān 16 şatıcı görse yavızlardan emîn ola. Eger paşmağcı görse 17 elinde hayr üküş ola. Eger tîb görse hayr işlye keffāret [50 a] 1 ola. Eger terzî görse perākende olunmuş mālî cem‘ ola. 2 Eger buğday şatıcı görse yatlu hūy hōr [o]la. Eger halūc 3 görse sefer kıla. Eger etmekci görse ol vilāyetün sultānı 4 quvvetlü ola

¹⁶² “Eger” tekrar yazılmıştır.

ve ‘ādil ola. Eger tabağ görse hırcı 5 arta. Eger degirmenci görse âdemîlerden aña 6 rızık irişe. Eger çalıcı görse fesād iş işliye.7 Eger şarraf görse dünyāya meşgûl ola. Eger kuyumcı 8 görse hayrı çok ola. Eger tabl çalıcı görse her işlerde 9 ‘aql ola. Eger [tağ]tağcı görse sulţānuñ kulluğçısı ola. Eger şarmısak 10 şatıcı görse dîn yolında durişci ola. Eger bostāncı görse 11 hazîne-dār ola. Eger kapucı görse halāyıklar-ıla hoşlıg-ıladur.12 Eger kan alıcı görse hōş tedbîr idici ola. Eger kazıcı görse 13 hilye uğraya. Eger panbuğcı görse şeref issi ola. Eger 14 yazıcı görse yāhuz haccām görse hayr üküş ola. Eger şüret-15 bāz görse şirk hāşıl ide. Eger nağkâş görse yalan söz 16 söyliyē. Eger adam asıcı görse maţmā’ ve hırsuz ola. Eger namāz 17 görse bir kişiyē savaş. Eger sirke şatıcı görse hayrlu ola [50 b] 1 ve süd şatıcı dağı eyledür. Eger hācib görse zeyrek ola. Eger şeker-2 fūrūş görse ni‘met eline gire. Eger incü şatıcı görse māl issi ola.3 Eger bāzār görse mālū ve hayrlu ola. Dügün ve konuğlık def-ile itse 4 gūşşadur; eger defsüz görse şazlıkdur. **Ellinci bāb** Qur’ān okumağdur.5 Eger *Bakara* süresin okısa ‘ömri uzun ola. Eger *Āl-i ‘İmrān* 6 süresin okısa halk içinde urunda ola. Eger *Nisā* süresin 7 okısa mîrāş eline gire. Eger *Mā’ide* süresin okısa du‘āsı 8 müstecāb ola. Eger *En‘ām* süresin okısa ‘ālim ‘ābid ola. Eger *A‘rāf*9 süresin okısa düşmāna zafer bula, dağı māl eline gire. Eger *Enfāl* 10 süresin okısa dünyādān gitmedin tevfiğ bula. Eger *Tevbe* süresin okısa 11 tevbe-i naşūh bula ve hidāyet bula. Eger *Yūnus* süresin okısa tar-12 lıkdān kurtıla ve ‘ābid ola. Eger *Hūd* süresin okısa düşmāna zafer 13 bula ve ‘ākıbeti hayr ola. Eger *Yūsuf* süresin okısa gurbete düşē 14 ve gönli hoş ola, dağı devlet bula. Eger *Ra’d* süresin okısa çok 15 du‘ālar ve şevāblar hāşıl ide. Eger *İbrāhîm* süresin okısa Tañgrınuñ hāşlarından 16 ola. Eger *Hicr* süresin okısa Hağ Te‘ālā katında âdemîler 17 içinde añılmış ola. Eger *Nahl* süresin okısa Hağ Te‘ālānuñ [51 a] 1 ve Payğambaruñ dostlığında ola. Eger *Beni İsrā’il* sūre 2 okısa Tañgrı katında ve âdemîler katında hāş ola. Eger 3 *El-Kehf* süresin okısa eyü hāllü ola ve ‘ömri uzun 4 ola. Eger *Meryem* süresin okısa Âdem ata-yile bile ola. Eger 5 *Tā-hā* süresin okısa Hağ Te‘ālā hazretine yağın 6 ola eger *Enbiyā* süresin okısa Payğambar ‘a.m. şevābın 7 bula. Eger *Hacc* süresin okısa hacca vara. Eger *Kad-* 8

eflah süresin okısa mü'minler birle necât bula. Eger **9Nûr** süresin okısa haqqı bâtil seçe. Eger **10Furkân** süresin okısa Haq Te'âlâ hâcetin revâ **11** ide. Eger *Şu'ar[â]* süresin okısa cemî' müşkilleri **12** hall ola. Eger *Neml* süresin okısa her işi **13** geñez ola. Eger *Kaşaş* süresin okısa 'âlim ola.**14** Eger *Ankebût* süresin okısa Tañgrınuñ emânında **15** ola. Eger *Rûm* süresin okısa bağlu işleri **16** açıla. Eger *Loqmân* süresin okısa Tañgrınuñ **17** dostlarından ola. Eger *Ahzâb* süresin okısa **[51 b]** 1kâtı zâhid ola. Eger *Sebe'* süresin okısa **2** 'acâyibler göre. Eger *Fâtır* süresin okısa zaferlü ola **3** ve melâyikler anuñ yarlığanmaqlığın diliyeler. Eger *Yâsîn* sÛre-**4** sin okısa eyü niyyetlü ola.Eger *Şaffât* süresin **5** okısa hayr ve berekât göre. Eger *Şâd* süresin **6** okısa ulu mülke iriše. Eger *Zümer* süresin **7** okısa kıyâmetde cennet ehli-le ola. Eger *Mü'minîn*¹⁶³ sÛre¹⁶⁴ **8** süresin okısa dîn içinde şâbit kadem ola. Eger **9Câsiye** süresin okısa murâdına iriše. Eger *Ahkâf***10** süresin okısa günâhı 'afv ola. Eger *Muhammed* süresin **11** şallallâhu 'aleyhi vesellem okısa yarın 'ilmi dibinde kopa.**12** Eger *İnnâ fetahnâ leke* süresin okısa düşmâna zafer **13** bula ve dağı fetğ ve nuşret bula ve günâhlardan emîn ola.**14** Eger *Tukaddim* süresin okısa Payđambaruñ şefâ'ati **15** içinde ola. Eger *Kâf* süresin okısa Tañgrı **16** yolında kıyım dura. Eger *Ve'z-zâriyât* süresin okısa **17** dîn üzere muhkem ola. Eger *Ve'n-necm* süresin okısa **[52 a]** 1 ulu maqâma iriše. Eger *İkterabe* süresin okısa **2** hâceti revâ ola. Eger *Rahmân* süresin okısa **3** Rahmân aña rahmet ide. Eger *İzâ vağa'a* süresin okısa **4** dîni dürüst ola. Eger *Mâ'ide* süresin okısa **5** düşvâr işi âsân ola. Eger *Mücâdel[e]* süresin okısa **6** dîn yolında mecâl ide. Eger *Haşr* süresin okısa **7** deliller ile ola.Eger *Mümteħine* süresin okısa tevekkül **8** ehli ola. Eger *Şaff* süresin okısa Haq Te'âlâ **9** yolında şehîd ola. Eger *Cum'a* süresin okısa **10** dîni tamâm ola. Eger *Münâfikûn* süresin okısa **11** şirkden ve nifâkdan şaklı ola. Eger *Tegâbün* süresin **12** okısa kıyâmetde emîn ola. Eger *Talaks* süresin **13** okısa çok 'avrat ele gire ve boşıya. Eger *Tahrîm* **14** süresin

¹⁶³ 'Mü'minûn' olmalıdır.

¹⁶⁴ 'SÛre' tekrar yazılmıştır.

oķısa ĥarāmdan emīn ola. Eger *Tebāreke*15 sūresin oķısa yūzi nurlu ola. Eger *Ve'l-kālem* 16 sūresin oķısa ĥikmet ve belāġat bula. Eger 17 *El-ĥāķķa* sūresin oķısa oķķ kitāb oķıya.[52 b] 1 Eger *Su'āl* sūresin oķısa Taŋrıya muŋı' ola.2 Eger *Nūĥ* sūresin oķısa ādemīleri fesād[d]an ķurtara 3 ve daĥı 'ābid ola. Eger *ķul ūĥı* sūresin oķısa 4 perīler aŋa muŋı' ola. Eger *Müddeşşir* sūresin oķısa mülķ 5 ve devlet bula. Eger *Ve'l-mürselāt* sūresin oķısa 6 dükeli ķorķulardan emīn ola. Eger *'Amme* sūresin oķısa 7 Taŋırınıŋ emānında ola. Eger *Ve'n-nāzi'āt* sūresin 8 oķısa yoķsullıķdan oenge oıķa, ölümi āsān ola.9 Eger *'Abese* sūresin oķısa Ĥaķ Te'ālā gōŋlin 10 ve gōzin evci vire. Eger *İze's-şems* sūresin 11 oķısa Taŋırınıŋ selāmeti iķinde ola. *İze's-semā'un* 12 *faġarat* sūresin oķısa āĥiret ķorķularından 13 emīn ola. Eger *Veylüllı'l-muġaffıfın* sūresin oķısa 14 ĥisāb kıyāmında geŋez ola. Eger *İze's-semā'un şaķķat* 15 sūresin oķısa Taŋırınıŋ ĥıfz emānında ola.16 Eger *Burūc* sūresin oķısa gōŋli rüşen ola.17 Eger *Ve's-semā'i ve't-tārıķ* sūresin oķısa kāfir [53 a] 1 kāfir¹⁶⁵ şerrinden emīn ola. Eger *Sebbıĥ* sūresin oķısa 2 İbrāĥım Payġambar ve Mūsā Payġambar ile ķoŋşılar ola. Eger 3 *Hel etā* sūresin oķısa ŧamu ŧa'āmin yimeķden emīn 4 ola. Eger *Ve'l-fecri* sūresin oķısa cānı geŋezlikle 5 vire. Eger *Lā uķsimu* sūresin oķısa her fende varsa 6 rüzī ola. Eger *Ve's-şems* sūresin oķısa 7 'ākıbeti işi ĥayr ola ve ĥoş ola. Eger *Ve'l-leyl* sūre 8 sūresin oķısa renclü ola, soŋra murādına 9 irişe. Eger *Ve'd-duĥā* sūresin oķısa yoķsullara 10 oķķ şadaķa vir[e]. Eger *Neşraĥ* sūresin oķısa 11 gōŋli îmān nūr-ıla tolu ola. Eger *Ve't-tın* sūresin oķısa 12 ādemīler arasında eyü ola. Eger *İķra'* sūresin oķısa 13 Taŋrıya yaķın ola ve rāĥatlık bula. Eger *İnnā enzelnā* sūre-14 sin oķısa Taŋrıya yaķın ola. Eger *Lem yekün* sūre-15 sin oķısa dīndār ola. Eger *İzā zülzilet* sūre-16 sin oķısa ĥayr işliye. Eger *Ve'l-'ādiyāt* sūre-17 sin oķısa ġazā kıla. Eger *El-ķārı'a* sūresin [53 b] 1 oķısa dūnyā gōzine ĥor ola. Eger *Elĥāküm-2 et-tekāsür* sūresin oķısa dīni dūrüst ola.3 Eger *Ve'l-'aşr* sūresin oķısa yavuz işlerde tevbe kıla.4 Eger *Veylü'l-li külli* sūresin oķısa dūnyādan āzād ola. Eger 5 *Elem tera*

¹⁶⁵ *Kāfir* tekrar yazılmıştır.

keyfe sūresin oqısa dünyāda ħor ola. Eger **6***Li'ılāfi* sūresin oqısa belālardan emîn ola. Eger **7***Era eyte* sūresin oqısa namāz kıılmağla kāhil ola. Eger **8***İnnā a'taynā* sūresin oqısa kıyāmetde kevşer şarābından içe.**9** Eger *Qul yā eyyuhe'l-kāfirūn* sūresin oqısa dünyādan **10** zeyrek ola. Eger *İzācā'e* sūresin oqısa feth ve nuşret **11** bula. Eger *Tebbet* sūresin oqısa düşmān **12** üzerine zafer bula ve dağı kahr eyliye. Eger *Qul huvallāhu* sūre-**13** sin oqısa şeytān mekrinden emîn ola. Eger *Qul 14e'ūzu bir rabbi'l-felağ* sūresin oqısa ħalāyıqlar şerrinden **15** emîn ola. Eger *Qul e'ūzu bi rabbi'n-nās* sūresin **16** oqısa düşmān şerrinden emîn ola. Eger *Fātiĥā* **17** sūresin oqısa Ĥağ Te'ālā anı şamudan **[54 a]** **1** āzād kıla. Eger *Āyete'l-kürsî sūresin* oqısa cemî' belālardan emîn **2** ola ve şayrū ise şifā bula. Ve girü kıalan **3** Qur'āndan oqımağ dağı sa'ādetdür **4** ve uzun 'ömrdür.**5** Temmetü şadağallāhu'l-'Azîm **6** ve bellağā Rasūluhu'l-Kerîm.

3. BÖLÜM

SÖZLÜK

A

âb-dest (f) : Namaz vesâire için din icâbına göre el, ağız, burun, yüz; dirseklere kadar kolları ve aşikkemiği üstüne kadar ayakları yıkama, kulaklara, boyuna ve başa meshetme 2b-6; 6b-2; 20b-2.

âb-ı revân (f) : Akarsu 3a-7.

âbid (a) : Kulluk eden, tapınan 7b-10.

Âdem (a) : 1. İlk peygamber. 2. İlk yaratılan insan 9a-4.

âdemî (a) : İnsan, kişi, insan oğlu 47b-6; 50a-5; 50b-16.

âdil (a) : Adâletli; doğru 7a-3; 7b-11; 8a-6.

adl (a) : Doğruluk 7b-3, 14; 8b-4.

âfet (a) : Büyük felâket, belâ 8a-16; 9b-13; 11a-13.

afv (a) : Suçunu bağışlama 7a-15.

agu : Zehir, zakkum, ağı 37a-2, 11.

ağduk : Karışık, ters-düz 28a-5.

ahâlî (a) : Halk 22a-12.

ahvâl (a) : Oluşlar, bulunuşlar, durumlar 17a-16; 22a-13.

akçe : Para 19b-2; 31b-5; 39a-2.

âkıbet (a) : Nihâyet, son 9a-7, 15, 17.

Akreb (a) : Akrep burcu 13a-4.

âlf (a) : Yüce, ulu 25a-14.

amel (a) : İş 1b-11, 12.

amûd (a) : Direk, sütun 2b-15; 41b-7; 42a-10.

anber (a) : 1. Adabalığının bağırsaklarından alınan misk gibi kokan bir madde. 2. güzel koku 2b-2; 19a-3.

âreste (f) : Süslenmiş, bezenmiş 32b-8.

arık : Zayıf, cılız 20a-1.

arkun : Âheste, yavaş, ağır, sâkin 13a-16; 13b-6.

arş (a) : Dokuzuncu gök 2a-5; 10a-13.

âsân (f) : kolay 52a-5; 52b-8.

âsî (a) : 1. Karşı gelen. 2. Şâkî, haydut. 3. Günâhkâr 17a-13.

asl (a) : Asıl, esas, temel 2a-1; 6b-16.
assı : 1. Yarar, çıkar, kazanç, kâr. 2. Fâiz 15b-17.
âşikâre (f) : Belli, açık, meydanda 22a-8; 34b-6.
âşinâ (f) : 1. Bildik, tanıdık; ahbab. 2. Bilen, tanıyan 23b-16.
aşr (a) : Dînî merâsimde Kur'ân-ı Kerîm'den on âyet miktârı okunan kısım 20b-2.
âvâr (f) : İşsiz, başı boş 27b-14.
âvâz (f) : Ses, sedâ 48b-15.
avrat (a) : Kadın, zevce, eş 6a-4; 17b-5; 27b-12.
ayân(a) : Açık, belli, âşikâr 5a-2, 8; 21b-2.
azâb (a) : İşkence, keder 7a-13.
âzâd (f) : Kurtulmuş, serbest olan, kimsenin kölesi olmayıp istediği gibi hareket eden 6b-1; 7b-4; 23a-3.
azîm (a) : Büyük, ulu, iri 9a-5; 10a-14.
azîz (a) : Muhterem, sayın 8b-3.
azm (a) : Niyet, kasıt, karar; yönelme, gitme, gidiş 20b-8.
Azrâ'il (a) : Ölüm meleği 8a-8, 11.

B

bâb (a) : Bölüm, kısım 1b-15; 6b-15.
baga : Kaplumbağa 49a-11, 14.
bahşiş (f) : Bahşiş, bağış, ihsân 7b-2.
bâk (f) : Korku; sakınma; kaygı 12b-13.
balgam (a) : Vücutta farzolunan dört unsurdan biri 7a-1.
bañ : 1. Ezan. 2. Yüksek sesle bağırma 20b-2; 22a-7; 22b-4
bâtıl (a) : Boş, beyhûde, yalan; çürük 29a-12; 43b-10.
bay : Zengin, varlıklı 7b-13; 8b-8; 14a-17.
bâzergân (f) : Bezirgan, tâcir 7b-13; 15b-17; 18b-11.
behîl (a) : Cimri 5b-15, 17; 6a-3.
belâgat (a) : İyi, güzel, pürüzsüz söz söyleme, uzdillilik 52a-16.
belüt : Yerpalamudu, pelit 13-b16.
bend (f) : Bağ, yular 3a-17.
benefşe (f) : Menekşe 37a-3; 37b-1; 38a-16.
ber-dâr (f) : Salbedilmiş, asılmış [insan] 3b-7.
berekât (a) : 1. Bolluklar. 2. Meymenetler, saâdetler, mutluluklar; hayırlar 7b-15; 10b-12; 11a-16.

beşâret (a) : Müjde, muştı 4b-9; 8a-17; 8b-6.

bevl (a) : 1. İdrar, sidik, çiş. 2. İşeme 17a-5; 33b-9, 10.

bezek : Süs, ziynet 39a-1.

bid'at (a) : Peygamber zamanından sonra dinde meydana çıkan şey 24a-3.

bilegi : Bilemek için kullanılan âlet 41b-5.

borsuk : Porsuk 47a-17.

bostân (f) : Sebze bahçesi 2b-1; 17b-2.

burc (a) : Kale, hisar çıkıntısı, kule 2a-17.

burûc (a) : Burçlar 12b-16.

bûy (f) : Koku 44b-12.

bühtân (f) : Yalan, iftirâ 9b-8.

bünyâd (f) : Binâ, yapı 2a-14.

C

câhil (a) : 1. Bilgisiz. 2. Tecrübesiz, genç, toy 6b-14.

cân-âver (f) : 1. Canlı, yaşayan. 2. Zararlı hayvan. 3. Domuz, canavar 4a-1.

Cebrâ'îl (a) : Peygamberlere emir ve vahye vâsıta ve memur olan dört büyük melekten biri 8a-1.

Cedy (a) : Oğlak burcu 13a-5.

cehûd (a) : Yahudi, cıfit 6a-5; 21a-9.

celle (a) : “Yüce ve azîz” anlamında Allah için kullanılır 4b-4; 7a-11; 7b-7.

cenâze (a) : İnsan ölüsü 3b-6; 42b-8.

cenûb (a) : Güney 13b-6.

cerâhat (a) : Yaralar, irinler 32b-15.

cevâd (a) : Cömert, eli açık 5b-14.

cevâhir (a) : Cevherler, elmaslar, kıymetli taşlar 3a-12; 38b-8, 9.

cevh (f) : Kötü etki, izlenim 15a-13.

cevşen (f) : Örme zırh, vaktiyle giyilen savaş elbisesi 41b-7; 42a-11.

Cevzâ' (a) : İkizler burcu 13a-1.

cihân (f) : Dünyâ, âlem 8b-2; 10a-10.

cimâ (a) : Cinsî münâsebet 40b-17; 41a-4, 5.

cinnî (a) : Cine mensup, cinle ilgili 6a-6.

cömerd (f) : Eli açık, kerem sahibi 5b-15; 6a-1, 3.

cuhûd bkz. cehûd

cüllâb (f) : Gül suyu 37a-3.

cüz (a) : Kısım, parça 1b-7, 7.

Ç

çagana (f) : Küçük mâdenî çalpara 3b-9; 43b-4, 8.

çâh (f) : Kuyu, çukur 2a-15.

çalap : Tanrı, Allah 5a-7.

çardak (f) : Dört köşe çadır 2a-17; 3b-5.

çeng (f) : Bir çeşit çalgı âleti 3b-9; 43b-4, 8.

çeng (f) : El, pençe 52b-8.

çeri : Asker 45b-1; 49a-5.

çeşte : Uzun saplı, büyük tekneli bir çeşit çalgı 3b-9.

çevgân (f) : Ucu eğri değnek 41b-7; 42a-8.

çırak (f) : Mum, kandil, ışık 2a-12; 17a-8.

çogan : Çöven 44b-12, 13.

D

dâd (f) : 1. Adâlet, doğruluk. 2. ihsân, vergi 7b-3, 14; 8b-4.

dag : yara 15b-7.

dâim, dâyim (a) : Devamlı, sürekli 7b-15; 18b-16.

dalâlet (a) : Doğru yoldan sapma 9a-2.

darb (a) : Dövme, vurma 5a-1.

Dâvûd (a) : Dâvud peygamber 10a-2.

dâyim bkz.dâim

deccâl (a) : Kıyâmetten az evvel çıkacak ve Hz. İsa tarafından

öldürülecek olan yalancı ve zararlı şahıs, yalancı Mesih 49b-2, 7.

degür- : Ulaştırmak, eriştirmek, duyurmak, bildirmek 33a-11.

dehlîz (a) : Hol, koridor 18a-16.

delim : Çok, pek, fazla 7b-17; 12b-17.

depele- : Çiğnemek, ezmek, öldürmek 43a-13, 14.

depren- : Hareket etmek, harekete gelmek, kımıldanmak, sarsılmak 32b-13, 13.

der-anbâr (f) : Anbarda 37a-9.

dervîş (f) : Fakir ve ihtiyaçlı kimse 20b-14.

destâr (f) : Sarık, tülbent 39a-17; 40a-1.

devâbb-ı himmet (a) : Gönlün endişe ile dolu olmasından dolayı görülen düş 5a-15, 17.

devâbb-ı illet (a) : Hastalıktan dolayı fazla ve korkulu düş görülmesi 5a-16; 5b-2.

devâbb-ı şeytân (a) : 1.Gusül gerektiren düş. 2. Düşte imkânsız bir şey görmek 5a-16.

devlet (a) : 1. Büyük saâdet, zenginlik. 2. Baht, tâlih, kut. 3. Büyük rütbe, mevkii 20b-16.

dîdâr (f) : Güzel yüz, çehre 39b-13; 40b-1.

dîm (f) Yanak, yüz, çehre 31b-5.

dîn-dâr (a.f.b.s.) : Allah'a inanmış ve bağlanmış olan kimse 14b-1.

dîrân (a) : Evler 32a-11.

dirhem (a) : Gümüş para 26a-2; 39a-2, 4.

dirlik : Yaşayış, hayat, geçim, sağlık 20a-16; 20b-1.

dîv (f) : Dev, şeytan, cin 49b-1, 3.

divâne (f) : Aklını kaybetmiş, kendinden geçmiş, deli 43b-12, 15.

divîd (a) : Divit, kalem koymak için uzun mâdenî sapı ve ucunda bir de hokkası bulunan âlet 2b-9; 25a-15, 16.

diyânet (a) : 1. Din. 2. Dindarlık, din duygusu 17a-17.

dîzâr bkz. **dîdâr**

don : Elbise, kılık kıyâfet 20b-13.

döşek : Yaygı, minder, yatak, döşek 31b-3.

dükkel : Bütün, hepsi 4a-17; 13b-11.

dürîş : Çaba, gayret 50a-10.

dürît- : Yaratmak, türetmek, meydana getirmek, ortaya çıkarmak, peyda etmek, icat etmek 19a-11.

düş : Rüya 1b-3, 4, 5.

düşvâr (f) : Güç, zor 8a-10; 11a-10; 16a-15.

ebhur (a) : Denizler 2a-10.

E

ecel (a) : Muayyen olan vâde, ömrün sonu, hayâtın son demi 14b-3.

edük : Mest, ayakkabı 3a-14; 33b-9; 40a-2.

emân (a) : Eminlik, korkusuzluk 52b-7.

emcek : Meme 29a-14, 15.

emr-i ma'rûf (a) : Şeriatın emirleri ve gereklerine uygun olan 22b-3.

endâm (f) : Vücut, beden, insanın âzâsı, biçim; boy, boy bos; cisim 2b-10; 3a-3; 25b-12.

endâze (f) 1. Altmış santimetrelik bir ölçü. 2. Ölçek 27b-7.

endîşe (f) : Düşünce; vesvese, merak, kaygı; gam, keder; şüphe, korku 5a-17, 17.

enîn (a) : İnleme, inilti 6a-11.

ergen : Bekâr, evli olmayan 15b-13.

Esed (a) : Arslan burcu 13a-2.

esîr (a) : Savaşta düşman eline düşen kimse, tutsak 6a-13, 15.

esrük : Kendinden geçmiş, sarhoş 38b-2.

etmek : Ekmek 3a-10; 18b-5.

evc (a) : Yüce, yüksek, bir şeyin en yüksek noktası, doruk 52b-10.

eyit- : Demek, söylemek, konuşmak 6a-10, 13, 17.

Eyyûb (a) : Eyyüb peygamber 9b-17.

F

fahle (a) : Kocakarı 32b-13.

fahr (a) : 1. Övünme, büyülenme, şeref, onur, kıvanç. 2. Büyüklük, ululuk. 3. Şöhret, ün. 4. Fazîlet, erdem 8b-1.

fakîh (a) : Fıkıh ilminin üstâdı 24a-13.

fasık (a) : Allah'ın emirlerini tanımayan, sapkın, günah işleyen, fesatçı, kötülük eden 7a-10; 7b-10; 10b-7.

fâsid (a) : Kötü, fenâ, yanlış, bozuk 49b-4.

fasîh (a) : Güzel, düzgün ve açık konuşan, iyi söz söyleme kabiliyetinde olan kimse 48b-7; 49b-14.

fasl (a) : Ayrıntı; ayırma, ayrılma; kesme; kesinti; bölüm 22b-7; 25a-5.

fazl (a) : Üstünlük, değer, fazîlet 2a-1; 6b-16; 22a-13.

ferc (a) : Dişilerin tenâsül âleti, avret, ut yeri, edep yeri 30a-8.

ferş (a) : Yayılan şey, yaygı, şilte, halı, seccâde, hasır 2b-13.

filûrî (f) : Altından yapılmış para 39a-6, 7.

fincan : Çay ve kahve gibi sıcak şeyler içmekte kullanılan küçük kap 38b-16.

firişteh (f) : Melek 2a-4; 4b-5, 6.

fitne (a) : Belâ, mihnet, sıkıntı 7a-13; 9b-2.

fûgân (f) : İnsanı sarhoş eden bir tür içecek; bira 3a-11.

fukâ' (a) : Su ve arpa ile yapılan bir tür içecek 37a-3, 14.

G

gâit (a) : İnsan pisliği 34a-1, 2, 4.

galâ (a) : Pahalılık 14b-13.

gâlib (a) : 1. Galebe eden, galebe çalan, üstün gelen, yenen. 2. Daha kuvvetli 6b-17; 7a-1, 1.

gam-gîn (f) : Kederli, tasalı, hüznü 9a-1.

gammâz (a) : Koğucu, fitneci 48a-6.

gâriz (f) : Keriz, yer altı lağımı 14b-14; 15a-2.

gark (a) : 1. Suya batma; batma; batırma. 2. Boğulma, boğma 14a-14, 16.

gâyib (a) : Kayıp, gizli, göz önünde olmayan, görünmeyen 21a-15.

gazâ (a) : Din uğruna savaş 2b-7; 5a-9; 20b-3.

gâzî (a) : Gazâ eden, ordunun başına geçen, savaştan; savaştan sağ ve muzaffer dönen 7b-4.

geñez : Kolay 11b-4; 16a-15.

gilmân (a) : Cennetliklere hizmet eden güzel delikanlılar, cennet hizmetçileri 10b-15.

giñ : Geniş 32b-8.

giriftâr (f) : Tutulmuş, yakalanmış, esir 38b-16.

gizlü : Saklı, gizli 15b-6.

gökçek : Güzel, şirin, tatlı 10b-15; 12b-1; 20a-6.

görklü : Güzel, gösterişli, çekici, câzibeli, alımlı, hoş 20a-11; 27b-16; 35a-17.

gûristân (f) : Mezarlık 3b-5; 42b-7, 15.

gusl (a) : Cünüplük, hayız ve nifas hallerinden sonra din gereğince yıkanma, arınma 2b-6; 5b-6; 14b-3.

gussa (a) : Keder, kaygı, tasa 7a-13; 7b-9; 8b-7.

gûy (f) : Söyleyen, diyen 43a-5, 16.

gül-âb (f) : Gülsuyu 2b-3; 19a-4.

gül-nâr (f) : Narçiçeği 35a-15.

H

Hâbil (a) : Hz. Âdem'in oğullarından birinin adı, Kâbil'in kardeşi 9a-5.

hacâmet (a) : Boynuz veyâ şişe ile vücudun bir organına kanı topladıktan sonra nişter ve mengene denilen âletlerle kan alma, hacâmat [kelimenin aslı "hicâmet" dir] 3a-2; 32b-14; 33a-13.

hacc (a) : İslâmın beş şartından biri olan ve muayyen zamanda Mekke'deki "Kâbe-i Şerîfe" yi ziyâret etmek üzere yola çıkma farîzası 2b-7; 5a-9.

haccâm (a) : Hacamat eden, hacamatçı 50a-14.

Hacerü'l-esved (a) : Kâbe'nin duvarında bulunan meşhur kara taş 24a-2, 2, 2.

hâcib (a) : Kapıcı, perdecı 50b-1.

hades (a) : Abdest ve guslün tâzelenmesini gerektiren hâl; insan pisliği 34a-5.

hâdim (a) : Hizmet eden, yarıyan 18a-16.

hâfiz (a) : Kur'ân-ı Kerîm'i başından sonuna kadar ezberleyen 2b-8.

halâs (a) Kurtulma, kurtuluş 7b-5.

halâyık (a) : 1. Mahlûklar, insanlar. 2. Halayık, satın alınan kadın hizmetçi 5b-9; 9a-1.

halel (a) : Bozma, bozukluk, eksiklik 17a-17.

halîfe (a) : 1. Birinin yerine geçen kimse. 2. Hz. Muhammed'in vefâtından sonra ümmet idâresinin başına geçen kimse. 2b-7; 7b-2; 12a-3.

halûc (a) : Dağınık yağmur bulutları 50a-2.

Hamel (a) : Semânın kuzey yarım küresinde Sevr burcu ile Süreyyâ manzûmesinin yakınlarında bulunan bir burç. 12b-17.

hammâm (a) : Hamam, banyo 2b-1, 17b-2.

handek (a) : 1. Kale etrâfına açılan uzun çukur, hendek. 2. Birçok ölünün

gömülmesi için açılan büyük, geniş çukur 14b-15.

harâb (a) : Yıkık, viran 17a-16.

Hârûn (a) : Mûsa peygamberin büyük kardeşi 10a-9.

hâs (a) : İyi nitelikleri kendinde toplamış olan, seçkin, yüce ve seçkin kişi, husûsî, mahsus; büyük 12a-4.

hasenât (a) : İyilikler, iyi haller, iyi işler, hayırlı işler 47b-10.

hâsıl (a) : Husûle gelen, husûl bulan, peydâ olan, olan, çıkan 8b-3; 10a-12.

hatîb (a) : Camide hutbe okuyan kimse 2b-8; 24a-13, 17.

hayâ bkz. **ud yiri**

Hayber (a) : Medîne yakınlarında bir kale 6a-7.

hâyız (a) : 1. Hayzını, âdetini gören [kadın]. 2. Namazsız kadın 6a-6.

hayr (a) : İyi, faydalı, hayırlı, yarar 4b-6; 5a-12.

hazîne-dâr (a.f.b.i.) : 1. Hazinesinin idâre ve muhâfazasına memur edilen kimse. 2. Pâdişah saraylarında harem kısmının tertip ve tanzîmine bakan kadın 13a-7; 18b-1, 2.

helâk (a) : Ölme, yok olma, mahvolma 10a-8.

helâl (a) : Kullanılması şer'an câiz olan, dînin hükümleri bakımından kullanılabilen, haram olmayan şey 7b-13.

helv (a) : Tatlı 38a-6.

hemîşe (f) : Dâimâ, her vakit, her zaman 7b-14; 8a-2; 8b-5.

hergiz (f) : Aslâ, katiyyen 9a-11.

heybet (a) : Korku ile saygı duygularını birden uyandıran hal veyâ gösteriş, mehâbet 12a-16.

hıl'at (a) Kaftan 40b-7, 16.

hınzîr (a) : Domuz 4a-9.

hısm (a) : Akraba 8b-9; 12a-5; 27b-1.

hışm (f) : Kızgınlık, öfke 7b-14; 9a-13; 11a-2.

hıyânet (a) : Hâinlik, vefâsızlık, îtimatsızlık 7a-13.

Hicâz (a) : Arap yarımadasında, Mekke ve Medîne'nin bulunduğu ülke 44a-15.

hilâl (a) : Diş, kulak karıştıracak âlet 29a-2, 3; 44b-12.

hilye (a) : Güzel sıfatlar 50a-13.

himmet (a) : 1. Gayret, emek, çalışma, çabalama. 2. Yüksek irâde. 3. Ermiş kimsenin te'siri 12b-3.

hisâb (a) : Sayma, hesaba katma, değerlendirme 2a-5.

hisâr (a) : Kale, etrafı istihkâmlı kale, bent 2a-17; 17b-1.

horlık : Aşağılık, aşağı olma, bayağılık, zillet, zelillik 22a-5.

Hûd (a) : Hûd peygamber 9a-16.

humâr (a) : Süzgün, baygın [göz] 36b-1.

hûr (a) : Cennet kızları, hûriler 10b-15.

husûmet (a) : Düşmanlık 39b-15.

Hût (a) : Balık burcu 13a-6.

hutbe (a) : Cumâ namazlarından evvel, bayram namazlarından sonra hatîbin minberde halka verdiği dîni öğüt 24b-15, 15.

hüküm (a) : Ferman, buyruk, emir, hüküm 11b-2.

hürmet (a) : 1. Saygı. 2. Haramlık 23b-10.

I

irak : Uzak 4b-16; 5a-4; 43a-12.

ırgala- : Sallamak, kımıldamak, oynamak 28b-7.

ıssı : Sıcak, sıcaklık 11b-15; 18a-6.

ışret (a) : Zevk, safâ, eğlence, yiyip içme 3b-16.

ryâl (a) : 1. Bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler. 2. Kadın, eş 10a-1; 15b-15; 25a-16.

ıyş (a) : Yiyip içme, eğlenme, zevk ü safâ sürme 3b-16.

İ

i'tibâr (a) : Ehemmiyet, önem; değer 6a-4.

ibâdet (a) : Allah'ın emirlerini yerine getirme, tapma, tapınma 9b-13.

İbn-i Sîrîn (a) : Tâbiin döneminde yaşamış olan ünlü bir rüyâ tâbircisi 7b-7.

İbrâhim (a) : İbrâhim peygamber 9a-8; 53a-2.

ibrişim (f) : Bükülmüş ipek, ipek ipliği 3b-2; 40a-8; 42b3.

ihlâs (a) : 1. Hâlis, temiz, doğru sevgi. 2. Gönülden gelen dostluk, samîmiyet, doğruluk, bağlılık 7b-3.

ihrâm (a) : Hacıların Kâbe'yi tavâf için Mekke hâricinde örtünmeye mecbûr oldukları dikişsiz bürgü 23a-10.

ihtilâm (a) : 1. Düş azma. 2. Bâliğ olma, ergen olma 5b-7.

ikâb (a) : Azap, eziyet 2a-5.

ilhâm (a) : Allah tarafından insanın gönlüne bir şey doğdurulma 4b-3; 5a-7, 11.

imâm (a) : Namazda kendisine uyulan kimse 2b-8; 24a-12.

imâme (a) : Sarık 39a-17; 39b-4, 10.

imâret (a) : Hayır evi, hayrât 2a-15; 16b-1, 2.

incik : Diz kapağı ile topuk arası, bunun topuğa yakın olan kısmı 33a-16.

insâf (a) : Merhamete, vicdâna veyâ mantığa dayanan adâlet 10a-16; 12b-10.

intikâm (a) : Öc alma 9b-1.

irgür- : Eriştirmek, ulaştırmak 12a-3.

irîñ : Yaradan akan sarımtırak renkli su 3a-5.

irte : Erte, şafak sökme zamanı, yarın; sabah, sabah vakti 21a-16.

is : Sâhip, mâlik, hükümdâr 10a-2; 12b-10; 25b-4.

İsâ (a) : İsa peygamber 10a-10.

İshâk (a) : İshâk peygamber 9a-14.

islâm (a) : 1. Hz. Muhammed'in Allah tarafından tebliğine me'mur olduğu din. 2. Bu dinde olan kimse, müslüman 7b-6; 8a-15.

İsmâ'îl (a) : İsmâil peygamber 9a-12; 23b-3.

İsrâfîl (a) : Dört büyük melekten kıyâmet kopacağını öttüreceği boru ile bildirecek olan melek 8a-4.

isti'ânet (a) : Avn, yardım isteme 5a-13.

istiğfâr (a) : 1. Allah'tan, günahın bağışlanmasını isteme. 2. "Estağfirullah" deme 4b-1.

iv- : Acele etmek, çabuk davranmak 9b-15.

izzet (a) : Değer, kıymet; yücelik, ululuk 7b-2.

K

kabîle (a) : Aynı soydan sayılan ve bir başları bulunan insan topluluğu, boy 31a-15.

kabz (a) : 1. El ile tutma. 2. Avuç içine alma, kavrama. 3. Azrâîl tarafından ruh teslim alınma, ölme 8a-11.

kaçan : Her ne zaman, ..dığı vakit, her ne vakit 6b-17.

kademplü (a) : Uğurlu 17b-5.

kâdî (a) : Şer'î mahkemelerdeki hâkim 2b-7; 11a-16; 11b-1.

kâfile (a) : Berâber yolculuk eden topluluk 22a-9, 9.

kâfir (a) : Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan 7b-6.

kâfûr (a) : Uzak Doğu'da yetişir bir çeşit taflandan elde edilen ve hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, ıtırı kuvvetli bir madde 2b-2; 19a-13, 14.

kâhil (a) : Üşengeç, gayretsiz, tenbel 53b-7.

kakı- : Kızmak, öfkelenmek, azarlamak, tekdîr etmek 6a-10.

kal'a (a) : Kale, hisar 2a-17; 17b-1.

kalem (a) : Levha üzerine yazı yazmaya yarayan âlet, yazı âleti 2a-6.

kalem-dân (f) : Kalemlik, kalem kutusu 25a-14; 25b-1.

kalkımak : Sıçramak, hoplamak, kalkmak 14b-3; 16b-7.

kaltak : İffetsiz, hayâsız ve arsız kadın 27b-11.

kâmet (a) : Cemaatle kılınan farz namazlara başlamadan önce câmi veyâ sâir namazgâh kabul edilen yerde "kad-kâmetissalâh" kelimelerinin ilâvesiyle müezzinlerce tekrarlanan ezan cümleleri 22b-2.

kamu : Bütün, hep, her 48a-14.

kandîl (a) : İçinde sıvı yağ ve fitil bulunan bir kaptan ibâret olan aydınlatma aracı 2a-12; 16a-1.

kañlı : Kağnı arabası 4a-8; 31b-12, 13.

kânûn (a) : Bir köşesi kesik dikdörtgen biçiminde, yassı bir sandık üzerine gerilmiş tellerden ibâret incesaz çalgısı 43b-4, 7.

kâr (f) : Kazanç, temettû 8b-12.

karavaş : Kadın köle, câriye, hizmetçi, kul 2b-5; 19a-9; 31b-2.

katı : Pek, çok, ziyâde, fazla, gâyet; zor, müşkil, sert 11a-8; 12b-5; 13a-12.

kavî (a) : 1. Kuvvetli, güçlü. 2. Güvenilir, sağlam 18b-9; 23a-1.

kavm (a) : İnsan topluluğu 7b-6.

Kavs (a) : Yay burcu 13a-5.

kebâ'ir (a) : Büyük günahlar [adam öldürme veyâ zinâ gibi] 21a-11.

keffâret (a) : Bir günaha karşı tutulmak üzere yapılan veya tutulan şey 49b-17.

Kelâm-ı mecîd (a) : Kur'ân 1b-13.

keler : Bir çeşit kertenkele; yılanebesi 47b-13.

kem (f) : 1. Az, eksik. 2. Fenâ, kötü; bozuk 17b-1; 27a-12.

kerâmet (a) : 1. Kerem, başış; ikram 7a-16.

kerîm (a) : Kerem sâhibi, cömert 18a-1.

Kevser (a) : Cennet'te bir havuzun adı 23b-2.

key : İyi 35b-5.

kıbel (a) : Taraf, yan, yön 36a-6.

kible (a) : Namaza başlarken yönelinen taraf; Mekke'de bulunan Kâbe 21a-12, 14.

kıyâmet (a) : Dünyanın sonu, bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacakları zaman 2a-6; 11b-6.

kızak : Kar ve buzun üzerine kaymak üzere tekerleksiz ve alçak bir çeşit araba 4a-8.

kızlık : 1. Kıtlık, pahalılık. 2. Kurak giden yıl 13a-10.

kızıoğlan : Bâkir 20a-3.

kiçi : Küçük 17a-12.

kopuz : Ut biçiminde eski bir Türk sazı 3b-9; 43b 4, 8.

koz : Ceviz 35b-16, 17.

kösre : Bileği taşı 41b-6.

köşk (f) : Bahçe içinde yapılmış yüksek ve manzaralı ev, kasır 2a-17; 3b-5; 10b-16.

kötrüm : Sakat, kötürüm3b-3.

kuçmak : Kucaklamak, kucağına almak, bağrına basmak 3a-16; 40b-17; 41a-2.

kul : 1. İnsan, kişi. 2. Bende, köle, hizmet eden kişi 2b-5; 19a-9; 31b-1.

kullukçı : Hizmetkâr, câriye; bekçi, nöbetçi 31a-16.

kulun : Tay 46b-4, 5, 6.

kutlu : Uğurlu, hayırlı, bereketli 10b-14.

kürsî (a) : Arşın altında Levh-i Mahfuz'un bulunduğu yer 2a-5; 10a-13.

L

la'1 (a) : Kırmızı ve değerli bir süs taşı 3a-13.

latîf (a) : Yumuşak, hoş, güzel; nâzik 35a-9; 36a-17.

levh (a) : Mânevî levha, ilm-i ilâhî 2a-6, 2b-9.

Levhü'l-mahfûz (a) : Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı bulunduğu mânevî levha 4b-5; 11b-7.

M

ma'den (a) : Maden 29b-9.

ma'îşet (a) : Yaşama, geçinme, dirlik; geçinmek için lüzumlu olan şey 32a-7.

ma'mûr (a) : Bayındır, şenlikli 11b-13; 16a-11.

ma'nî (a) : Mânâ, anlam 4b-2; 5b-16; 6a-2.

ma'rûf (a) : Herkesçe bilinen, tanınmış; meşhur, ünlü 24b-2.

ma'siyet (a) : Âsîlik, itâatsizlik; isyan, günah 4b-15; 5a-12; 13a-4.

ma'zûl (a) : Azledilmiş, işinden çıkarılmış 16a-9; 36b-7; 22b-16.

mahbûs (a) : Hapsolünmüş, bir yere kapatılmış 7b-5.

mahmidet (a) : Medhetme, övme; senâ; sitâyiş 31b-5.

mahmûde (a) : Bingöz otu, sakmunya 2b-13; 31a-2.

maksûd (a) : Kasdolunan, istenilen şey, istek 14a-9; 16b-12.

mâl-dâr (f) : Mallı, malı olan zengin 26b-11.

mansıb (a) : Makam, rütbe, derece, orun 10b-2; 14b-11; 16b-7.

mansûr (a) : Nasrolunmuş, Allah'ın yardımıyla gâlib, üstün gelmiş 8b-11.

mârân (f) : Yılanlar 43a-3.

masad (a) : Bıçak bilemeye yarar çelikten çomak biçiminde âlet 41b-5.

mashara (a) : Maskara, soyтары 6b-15.

maşrık (a) : Güneş'in doğduğu taraf, doğu 21a-8.

matma' (a) : Tamah edilecek, istenilecek şey 50a-16.

mazarrat (a) : Zarar, ziyan 43a-17.

mecâl (a) : Güç, kuvvet, tâkat 52a-6.

mechûl (a) : Bilinmeyen, meçhûl 46a-9.

mecîd (a) : Şan ve şeref sâhibi, büyük, ulu 5b-11.

medrese (a) : Eskiden, içinde dînî dersler okutulan yer 2a-15.

meflûc (a) : Felç olmuş, inlemeli, kımıldamaz, oynamaz hâle gelmiş olan 41a-7; 41b-3.

mehtûk (a) : Ar perdesi yırtık, utanmaz, hayâsız 2a-2; 7a-7.

mekr (a) : Hîle, düzen 7a-12; 14b-16.

Melekü'l-mevt (a) : Ölüm meleği Azrâil 41b-15; 46a-8.

melik (a) . Pâdişâh, hâkan, hükümdâr 7b-2; 31b-4.

menâr (a) : 1. Nur, ışık yeri. 2. Fener kulesi. 3. Yol işaretleri. 4. Minare 17a-12.

menfa'at (a) : Fayda, kâr, çıkar, yarar 10a-12.

menşûr (a) : Neşrolunmuş, yayılmış, dağıtılmış 2b-9; 25a-15.

mertebe (a) : Rütbe; pâyeye 10a-16; 10b-11, 17.

Merve (a) : Mekke'de bir dağın adı olup, hacılar bununla Safâ Ovası'nda sa'y ederler, yâni yedi defa gidip gelirler ki hac farîzasının rükünlerindedir 23b-4.

mescid (a) : Câmi 2a-15.

mesel (a) : 1. Örnek, benzer, numûne. 2. Dokunaklı ve mânâlı söz. 3. Terbiye ve ahlâka faydalı, yararlı olan hikâye 20a-9.

mestûr (a) : Nâmuslu, edepli 2a-2; 7a-6, 9.

meş'ale (a) : Ucunda alev çıkararak yanan bir madde bulunan değnek, sopa 2a-12.

meşhûr (a) : Şöhretli, şöhret kazanmış, ün almış, ün salmış 24b-3.

mevkûf (a) : Durdurulmuş, alıkonulmuş; tutulmuş; bağlı, âit 23a-15.

miftâh (a) : Anahtar 2b-12.

mihnet (a) : 1. Zahmet, eziyet. 2. Gam, keder, sıkıntı, dert. 3. Belâ, musîbet 7a-13; 11b-6.

mihrâb (a) : Câmilerde, mescidlerde yönelinen taraftaki duvarda bulunan ve imâmlık edene ayrılmış olan oyuk, girintili yer 17a-1, 5.

Mikâ'il (a) : Dört büyük melekten rızıkların taksimine memur olan melek 8a-3.

minber (a) : Câmilerde hatibin çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü 2a-15; 16b-8; 17a-10.

minnet (a) : 1. Bir iyiliğe, bir iyilik yapana karşı kendini borçlu görme. 2. Görülen iyiliğe karşı teşekkürde bulunma 7a-16.

mirâ (a) : Arkadaşlık, ahbaplık 45a-3.

mîrâs (a) : Ölenin hısımlarına veya kânûnen verilmesi gereken kimseye bıraktığı mal, mülk, para 10b-13.

Mirrâh (a) : Mars, Merih 12b-13.

misvâk (a) : Erâk ağacının ucu dövülüp fırça hâline getirilen ve diş temizliğinde kullanılması sünnet olan ince dalları 29a-1; 44b-12, 14.

Mîzân (a) : Terâzi burcu 13a-4.

mu'âmele (a) : Davranma, davranış 21b-3.

mu'âvin (a) : Muâvenet, yardım eden, yardımcı 21b-2.

mu'azzez (a) : 1. İzzetlendirilmiş. 2. İzzet ve şeref sahibi. 3. kıymetli, değerli, azîz 8a-13.

mu'tedil (a) : Münâsip, uygun, ılıman 18a-16.

mubassır (a) : Gözetici; mekteplerde talebenin durumu ile yakından ilgilenen, düzenliği sağlayan kimse 48b-10.

mufâcât (a) : Oluverme, ansızın erişme 13b-12.

muhkem (a) : Tahkim edilmiş, sağlam kılınmış, sağlam, berk, sağlamlaştırılmış, kuvvetli 51b-17.

muhtesib (a) : [Eskiden] belediye ve zaptiye işlerine bakan memur 24b-10; 39b-9.

mukbil (a) : İkbali, kutlu 35a-10; 36a-15.

munsif (a) : 1. İnsaf eden, insafli. 2. Kötülükte ileri gitmeyen 16a-3.

murâd (a) : 1. Arzu, istek, dilek. 2. Maksat, meram 8a-2; 10a-15; 10b-9.

murğ-zâr (f) : Kuş yatağı, kuşu bol olan yer 3a-7; 34b-13; 34b-13.

Mûsâ (a) : Mûsâ peygamber 10a-7; 53a-2.

musallâ (a) : 1. Namaz kılmaya mahsus açık yer. 2. Câmî civarında cenâze namazı kılınan yer 17a-6, 6.

musallat (a) : Teslît olunmuş, birinin üzerine düşmüş, sataşmış, ilişmiş; sataşan, rahat bırakmayan 9a-17.

mushaf (a) : 1. Sâhife haline getirilmiş şey, kitap. 2. Kur'ân 25a-15; 25b-2.

musîbet (a) : Felâket, ansızın gelen belâ, sıkıntı 15b-4; 46a-10.

mustarâh (a): Dinlenme yeri 3a-6; 33b-9, 15.

muti' (a) : İtaat eden, boyun eğen 9a-13; 44b-17; 45a-1.

muttakî (a) : 1. İttikâ eden, sakınan, çekinen. 2. Allah'dan korkan 9a-6.

mü'min (a) : İmân etmiş, İslâm dînine inanmış, müslüman 7b-1; 8b-10.

mübârek (a) : 1. Bereketli, feyizli. 2. Uğurlu, hayırlı, mutlu, kutlu 8b-17.

mübtelâ (a) : Tutulmuş, tutkun, düşkün 11a-10; 49a-9.

müdde'î (a) : İddiâcî, ayak direyen, inatçı 44b-11.

müezzin (a) : Ezan okuyan 24b-1.

müfsid (a) : 1. İfsad eden, bozan. 2. Fesatlık eden, ara açan 23a-12; 24b-16; 32a-15.

mükerrem (a) : Muhterem, aziz, sayın, saygıdeğer, sayılan; ululandırılan, hürmet ve tâzîme erişmiş 8a-13; 8b-3; 10b-1.

müna'am (a) : Nîmetlendirilmiş, refâha ulaşmış 8b-8.

mürüvvet (a) : İyilik, cömertlik; mertlik, insanlık 27b-12.

müstecâb (a) : İcâbe edilmiş, kabûl olunmuş 9b-11; 26b-12; 50b-8.

müşâbih (a) : Benzeyen, benzer 2a-10.

müşğ (f) : Misk 2b-2; 19a-3.

mütehayyir (a) : Hayrette kalan, şaşmış, şaşırmış 21a-13.

müvekkel (a) : Biri tarafından vekil tâyin edilen, vekil edilen kimse 4b-5.

N

na'lîn (a) : Ayakkabılar, pabuçlar 39a-17.

nacak : Hançer 41b-7.

nafaka (a) : 1. Yiyecek parası, geçimlik. 2. Birinin kânûnen geçindirmek mecbûriyetinde

bulunduğu kimselere mahkeme kararıyla bağlanan aylık 15b-5.

nahs (a) : Uğursuzluk, yümünsüzlük 34b-12; 42a-7.

nâ-kes (f) : 1. Nekes, cimri, pinti. 2. İnsâniyetsiz, alçak 12b-5.

nakkâre (a) : Çiftenâra, dümbelek 3b-10; 43b-5.

nakkâş (a) : Nakış işleyen, nakış yapan 50a-15.

nasûh tevbe (a) : Bozulması imkânsız tövbe 23a-16.

nazar (a) : Göz değmesi 26b-13, 14.

nazar (a) : İtibar; iltifat 7b-3.

ne‘ûzübillâh (a) : Allah’a sığınırız, Allah korusun 11a-9; 23b-6; 37a-1.

nebât (f) : Nöbet şekeri 38a-12.

necâset (a) : Pislik, ters, kazûrat 30b-14.

necât (a) : Kurtulma, kurtuluş 51a-8.

nerdübân (f) : Merdiven 2b-1; 17b-3; 18a-1.

nergis (f) : Nergisgillerden, çiçekleri ayrı veyâ bir köksap üzerinde şemsiye vaziyetinde bulunan ve beyaz, sarı neveleri de olan bir süs çiçeği 36a-17.

nesîm (a) : Hafif rüzgâr 13b-3.

neşter (f) : Hekim bıçağı 33a-1.

nevmîz (f) : Ümitsiz 44b-13; 49b-3.

nifâk (a) : Münâfıklık, iki yüzlülük; müslüman görünümlü kâfir olma 52a-11.

nikâh (a) : Nikâh, kânûnî evlenme töreni 6b-1.

nişân (f) : Nişan, iz, belirti 20b-17.

nizâ‘ (a) : Çekişme, kavga 48b-3.

nûr (a) : Aydınlık, parlaklık 6a-13.

nusret (a) : 1. Yardım. 2. Allah’ın yardımı. 3. Başarı, üstünlük 8a-15; 10a-3; 13b-4.

nübüvvet (a) : Nebîlik, peygamberlik 1b-7.

nücûm (a) : Yıldızlar 12b-16.

O

od : Ateş 2a-11; 3a-1.

oñ- : Onarılmak, tamir edilmek, iyileşmek, düzelmek 27b-2.

oñat : Doğru, lâyıık, iyi 12a-10, 16b-6.

op- : Somurup yutmak, içine göçmek 45b-9.

orun : Makam, mevki, menzil, yer 50b-6.

Ö

öksüz : Anasız, öksüz 15a-13.

üküş : Çok, fazla, ziyâde 8a-4, 7, 12.

ölüt- : Islatmak 21b-12.

özge : Başka, gayrı 22b-8.

P

pâk (f) : 1. Temiz, arık, pâk. 2. Saf, hâlis; hîlesiz. 3. Kutsal, mübârek 21a-6; 23a-10.

panbuk : Pamuk 3b-2; 40a-8; 42b-3.

pârsâ (f) : Dîne bağlı; iffetli, nâmuslu 6a-5; 16a-4; 32a-17.

paşmak : Ayakkabı 3a-14; 39b-1; 40a-3.

perâkende (f) : Dağınık, darmadağın 45b-8; 50a-1.

perhîz-kâr (f) : Mahrem olan şeylerden kaçınan, sofı 38a-3.

pes (f) : Öyle ise, o halde, bundan dolayı; nihâyet, sonra, o zaman 6a-10.

peşe : İleri gelen, büyük kimse, ağabey, başkan, emir 29b-10.

peşmân (f) : Pişman 37a-12.

peymâne (f) Büyük kadeh, şarap bardağı 2b-8.

pîl (f) : Fil 4a-7; 47a-5, 6.

pîr (f) : Yaşlı, ihtiyar 19b-7.

pirebolu : Balmumu 13b-15.

pîrûze (f) : Firuze, mavi renkli ve değerli bir süs taşı 3a-13.

R

ra'd (a) : Gök gürlemesi 2a-7; 13a-7.

ra'ıyyet (a) : Bir hükümdâr idâresi altında bulunan ve vergi veren halk 11b-13; 12a-4; 16a-4.

rağbet (a) : 1. İstekle karşılama. 2. İstek, arzu. 3. İyi kabûl edilme 12b-12.

rahmet (a) : Acıma, esirgeme, koruma, yarlıgama 7a-15; 7b-15; 8a-17.

râst (f) : 1. Doğru. 2. Uygunluk 7a-2.

râz (f) : Gizli, saklı şey, sır 12b-15; 29b-1; 34b-6.

renc (f) : Sıkıntı, eziyet 11b-16; 13a-9.

rencûr (f) : Sıkıntılı, incinmiş; rahatsız, hasta, dertli 10a-1; 24b-4.

revâ (f) : Yakışır, uygun, yerinde 16b-17; 21a-6; 23a-16.

Rıdvân (a) : Cennet'in kapıcısı olan büyük melek 8a-16.

rûşen (f) : 1. Aydın, parlak. 2. Belli, meydanda 4a-17; 14a-9, 15.

rûzgâr (f) : Zaman, devir, gün 9a-11; 17b-11.

rûzî (f) : Rızık, azık; nasip, kısımet 7b-10.

rûkû' (a) : Namazda dizlere tutunarak vücûdun belden yukarısı yere müvâzî gelecek şekilde eğilme hareketi 20b-2; 21a-5.

rûsvâ (f) : Rezil, itibarsız, haysiyetsiz 22a-8.

S

sa'âdet (a) : Mutluluk 8b-2, 11; 9b-6.

sâbit-kadem (a) : Değişmez, devamlı, sağlam, sâbit 51b-8.

Safâ (a) : Mekke civarında bir yer olup hacılar, burası ile Merve denilen yer arasında Hz. Hâcer'in gidiş geliş hareketini remzederek dört defa gidip üç defa gelirler 23b-4.

Safiyye (a) : Hayber kalesinin beyinden ayrıldıktan sonra efendimizle evlenen bir hanım 6a-7.

safrâ (a) : Eskilerin "ahlât-ı erbaa" dedikleri şeylerden biri olup esası, öddeki yeşilimsi sarı mâyi (sıvı) dir 6b-17.

sagış : Sayı, miktar, adet 43b-2.

sâhib-sır (a) : Aynı sırta sâhip, sırdaş 13a-2.

salâh (a) : 1. Düzelme, iyileşme, iyilik. 2. Rahatlık, barış. 3. Dîne olan bağlılık 8b-5; 10b-8.

salâhiyyet (a) : Yetki, bir işe karışmaya veya vazife îcabı bir iş yapmaya, bir harekette haklı olma 24b-15.

Sâlih (a) : Sâlih peygamber

salît (a) : Hiddetli, şiddetli, sert 18b-7.

san'at (a) : Sanat, ustalık; hüner, mârifet 4a-16.

sandal (a) : Hindistan'da yetişen güzel kokulu bir ağaç 2b-2; 19a-4.

sayruluk : Hastalık 5b-2; 13a-8; 13b-2.

sebük-rûh (f) : Hoşsohbet, zarif, şen olan 35a-9.

sebze-zâr (f) : 1. Yeşillik, çayırılık, çimenlik. 2. Sebze tarlası, bostan 3a-7; 34b-14.

selâmet (a) : Sâlimlik, emînlik, korku ve endişeden uzak olma 7a-17; 7b-5; 10b-11.

semiz : Besili, dolgun 19b-17.

senâ (a) : Övme, övüş, medh 19a-12; 19b-7.

senevâ : Mezarlık 48a-3.

serây (f) : Saray, büyük konak 2a-17; 17b-1, 14.

Seretân (a) : Yengeç burcu 13a-2.

ser-mâye (f) : Anamal, anapara 21a-4.

sevdâ' (a) : Eskilerin insan mîzâcında kabûl ettikleri dört hılttan biri 7a-1.

seyyid (a) : 1. Efendi, ağa, ileri gelen, başkan. 2. Hz. Hasan'ın soyundan olan kimse 29a-4.

sığa- : Sıvazlamak, okşamak 27a-3.

sın- : Kırılmak, bozulmak 24b-8, 10; 27b-4.

sınâ'ât (a) : Sanatlar, zanaatlar 49b-10.

sırât (a) : Sırat köprüsü, üzerinden geçip cennete gitmek üzere cehennem üzerine kurulacak olan köprü 2a-4; 11a-10, 11.

sırça : Cam, billur 32b-10.

sıt- : Hış sesi, ıslık sesi çıkarmak 42a-14.

sikencübîn (a) : Bal ile sirkenin karıştırılmasından meydana gelen bir şerbet 37b-1.

simâ' (a) : Çalgı dinleme; çalgılı tören 3b-14.

sîmurg (f) : Anka kuşu, masal kuşu 48b-11.

sin : Mezar 42b-8, 17.

sipâhi (f) : Tımar sâhibi süvâri askeri 12b-11.

sipâh-sâlâr (f) : Askerlerin en büyüğü 13a-5.

soyka : Soyuntu, sırttan çıkarılan elbise 24b-11.

soyla- : Tâkip etmek, izlemek 27b-1; 44b-2.

suffe (a) : Sofa 18a-15.

sûr (a) : İsrâfil'in kıyâmet kopacağında öttüreceği boru 8a-5.

sûret (a) : Biçim, görünüş, şekil, hal, kılık, güzellik, resim 3b-2.

sûret-bâz (f) : Eski Türklerde kukla oynatan kimse 50a-14.

sübhân (a) : Her türlü kusurdan münezzeh olan Allah 4b-4; 6a-17.

sücûd (a) : Secde etme, namazda alını, el ayalarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere getirerek alınan vaziyet 20b-2; 21a-7.

Süleymân (a) : Süleyman peygamber 10a-4.

Sünbüle (a) : Başak burcu 13a-3.

sünnet (a) : Çocuğu sünnet etme, hitan 30a-1.

süñük : Kemik 25b-12.

süvâr (f) : Ata binmiş, binici 12b-13.

Ş

şād (f) : Sevinçli 1b-5; 8b-6; 9b-6.

şādurvân (f) : Şadırvan, en çok câmi avlularında bulunan, etrâfi çok musluklu duvarla çevrili su haznesi 2b-15; 31a-2, 13.

şarâb (a) : İçki, şarap 3a-9.

şatranc (a) : Satranç oyunu 3b-10; 43b-5.

şâz bkz. **şād**

şehâdet (a) : 1. Şâhitlik, tanıklık etme. 2. Şehitlik, şehit olma 7b-4.

şehristân (f) : Büyük şehir 2a-16; 17b-1.

şeker-fürûş (f) : Şeker satan 50b-2.

şeksüz : Şeksiz, şüphesiz 5b-4.

şem‘ (a) : Mum 2a-11.

şeri‘at (a) : 1. Allah’ın emri. 2. Din kâideleri 1b-11.

şeş- : Çözmek 10b-4.

şi‘âr (a) : 1. Alâmet, işâret, iz. 2. Ayırıcı işâret, ayırddedici âdet. 3. Hacı olmak için Mekke’de yapılan törenler 13b-3.

şimâl (a) : Kuzey 13b-4.

şirk (a) : Müşriklik, Allah’a şerik, ortak koşma, Allah’tan başka bir yaratıcı bulunduğuna inanma 52a-11.

T

ta‘âm (a) : Yemek, yiyecek 11a-4; 19a-12.

tâ‘at (a) : Allah’ın emirlerini yerine getirme, ibâdet 4b-16; 8a-7; 9b-12.

ta‘bîr (a) : Rüya yorma 1b-4; 5a-11; 6a-6.

tabîb (a) : Hekim, doktor 24b-3.

tabl (a) : Davul 3b-10.

table : Tabla 41b-6; 42a-4.

tahiyyât (a) : Namazın ka’delerinde okunan “ettehiyyâtü” duâsı 21b-7.

tahrîz (a) : Tahriz düşü, Allah’ın izniyle rüya meleğinin günah işleyen bazı kulları çeşitli şekillerde uyarması 4b-3, 15; 5a-2.

taht (f) : 1. Hükümdârların oturduğu büyük koltuk. 2. Hükümdârlık makâmı 2b-12; 31b-2.

taktakcı : Marangoz 50a-9.

talga : Karışık, kargaşa 41b-8.

tamu : Cehennem 2a-4; 11a-2, 4.

tanbûr (a) : Tambur, Türk halk müziğinde kullanılan, cura, bulgari, çöğür, bağlama gibi mızrapla çalınan telli çalgılara verilen genel bir ad 3b-9.

tanıklık : Şâhitlik, şehâdet 45b-12.

tarh (a) : Atma, bırakma 3b-12.

taylesân (a) : Başa sarılan sarığın omuzlar üzerine salıverilen ucu 40b-5, 14.

te‘âlâ (a) : “Yüksek olsun!” mânâsına gelen bir söz olup, Allah adıyla berâber kullanılır: Allahü-teâlâ, Hakk-teâlâ ve tekaddes 4b-4; 5a-3; 5b-7.

tedbîr (a) : Bir şeyi te‘min edecek veyâ önleyecek yol, çâre 20b-8.

tefâvüt (a) : İki şey arasındaki fark 33b-15.

tehlîl (a) : İslâm dîninin tevhid akîdesini hulâsa eden “lâilâhe-illallah” sözünü tekrarlama 20b-3.

temme (a) : “Bitti, tamam, oldu” mânâsındadır. [kitapların sonuna yazılmak âdet idi] 54a-5.

temmet bkz. **temme**

tendürüst (f) : Sağlam, sıhhatli, sağlığı yerinde 11a-1; 21a-16.

tenevvür (a) : Nurlanma, parlaması, ışıldama, aydınlık olma 17b-3.

tennûr (a) : Fırın, tandır 18b-2, 3, 5.

terâzî (f) : Mîzân, tartı 2a-5.

terencübîn (a) : Kudret helvası 37b-1.

terengubîn bkz. **terencübîn**

tesbîh (a) : 1. “Sübhânallah” kelimesini söyleyerek Allah’a tâzim etme. 2. Tespih 4b-1; 5a-9; 20b-3.

teşvîş (a) : Karıştırma, karmakarışık etme 49a-6.

tevbe (a) : Tövbe, işlenmiş bir günâh veya suçun bir daha işlenmeyeceğine dâir verilen söz 5a-3; 7a-17; 7b-10.

tevekkül (a) : İş Allah’a bırakıp kadere râzı olma 44a-2.

tevfik (a) : Allah’ın yardımına kavuşma 4b-8, 17; 5a-8.

tevîl (a) : Sözü çevirme, söze ayrı mânâ vermeye kalkışma 12a-11.

teyemmüm (a) : Su bulunmayan yerlerde, su bulunmasına imkân olmayan hallerde niyet ederek abdest veya gusül yerine kâim olmak üzere (kum, toprak, tuğla gibi) arz cinsinden bir şeye iki defa ellerin iç kısmını sürerek fazla tozu silkeledikten sonra birinci defasında yüzü, ikinci defasında sol elin içiyle sağ kolu, sağ elin içiyle de sol kolu sıvama. [sağa, sola, ileriye, geriye dörder bin adımlık mesâfede su bulunmadığı takdirde teyemmüm câiz olur.] 2b-6; 20b-1.

teyessür (a) : Teyessür düşü, Allah'ın izniyle rüya meleğinin bazı kimselere rüyasında müjdeler göstermesi 4b-2, 10.

tîb (a) : Güzel koku, güzel kokulu nesne, güzel kokusu için sürülen şey 49b-17.

tirid (a) : Et suyuna doğranmış ekmek 3a-10; 37b-14.

tiz : Çabuk 7a-5, 6; 18b-2.

tizrek : Derhal, çabucak 11b-5.

toñuz : Domuz 47a-16; 47b-1, 2.

tor : Elbise ya da örgülerde, çorap koncunun ağzı gibi büzülen kısım 40a-4; 40b-11.

töhmet (a) : İthama sebep olan kabahat, suç 22a-5; 37b-11.

tûtî (a) : Papağan, dudu kuşu 48b-7.

tütün : Duman 2a-11.

U

uç : Sebep, vesîle 16a-17, 17; 31a-12.

uçmak : Cennet 2a-4; 2b-14; 5b-17.

ûd (a) : Öd ağacı 2b-2; 19a-3, 13.

ud yiri : Erkek ve kadının cinsel organlarının bulunduğu yer 29a-17.

ugrılık : Hırsızlık 25a-11.

uhrâ (a) : Başka, diğer 35b-10.

ulemâ (a) : Âlimler, ilim sâhipleri 2b-8.

ulu : büyük, yüce, ileri gelen, şerefli 7b-2.

unnâb (a) : Hünnap 35b-6.

urun bkz. **orun**

Utarid (a) : Merkür 12b-14.

uyluk : Kalçadan dize kadar olan bacak kısmı 30a-10, 12.

Ü

üsküf : Tepesi devrik ve ucu püsküllü takke 39a-17; 39b-5; 40b-4.

üşdür- : Bağışlamak 45a-15.

V

vâcib (a) : Yapılması şer'an lüzumlu olan, farz derecesine yakın bulunan 1b-12; 5a-12; 5b-6.

vakfe (a) : Hacıların Arafat'ta durmaları 23a-14.

vâki' (a) : 1. Vukû bulan, olan, düşen; olagelen, rastlayan. 2. Geçen, geçmiş olan 5a-1.

vech (a) : Sûret, şekil 4b-2; 7a-15.

velâyet (a) : 1. Velîlik, ermişlik. 2. Velî ve ermiş olan kimsenin hâli ve sıfatı. 3. Tanrı dostluğu. 4. Dostluk,

sadâkat. 5. Başkasına sözünü geçirme 22b-11; 23a-6.

vilâyet (a) : 1. Bir şeyi kudretle elde etme. 2. Dostluk, muhabbet. 3. İl 7b-14. 17; 8a-6.

vildân (a) 1. Yeni doğmuş çocuklar. 2. Kullar, köleler 10b-15.

vîrân (f) : Yıkık, yıkılmış 18b-3.

Y

yagı : Düşman 13b-2.

yagır : Sırt, arka; hayvanların sırt ve arkalarında meydana gelen yara 26a-15.

Yahyâ (a) : Yahyâ peygamber 9b-12.

Yakûb (a) : Yâkûb peygamber 9b-3.

yâkût (a) : Yâkut, değerli bir süs taşı [kırmızı, sarı, beyaz, mavi renklerde olur] 3a-12; 38b-8, 13.

yarlığa- : Bağışlamak, affetmek 21b-10.

yatlu : Kötü, uğursuz, fenâ 1b-5; 4b-13; 9a-11.

yavu kıl- : Kaybetmek, yitirmek 22b-15.

yavuz : Kötü, fenâ, yaramaz 7b-11; 9a-13, 16.

yazıcı : Kâtip 50a-14.

yazuk : Günah, cürüm, suç 43b-8.

yetîm (a) : Babası veya ana-babası ölmüş çocuk 15a-14.

yig : İyi, daha üstün, daha iyi; kuvvetli, baskın 5b-15.

yigrek : Daha iyi, daha üstün, tercih edilir 5b-10, 14; 6a-3.

yu- : Yıkamak, temizlemek 20b-4, 6, 11.

Yûsuf (a) : Yusuf peygamber 9b-6; 31b-14; 47a-13.

Z

za'ferân (a) : Safran 2b-2; 19a-4, 12.

zâhid (a) : Her türlü zevkten sıyrılarak ibâdetle meşgul olan, zühd sâhibi 5b-17; 7b-3; 9a-6.

zâhir (a) : Görünen, görünücü, açık, belli, meydanda 8b-5.

zahm (a) : Sıkıştırma 22b-4.

zâlim (a) : Zulmeden, haksızlık eden 7a-3; 7b-11; 11a-3.

zekât (a) : İslâmın beş şartından biri olan, mal ve paranın, paklığını ve helâlligini sağlamak üzere, kırkta birinin her yıl sadaka olarak dağıtılması 2b-6; 20b-3.

zeker (a) : Erkeklik organı 29b-10, 12, 13.

Zekeriyyâ (a) : Zekeriyya peygamber 9b-10.

Zemzem (a) : Kâbe civârındaki meşhur kuyu 23b-1.

zevâyâ (a) : Zâviyeler, köşe ve bucaklar 2a-16.

zeyrek (f) : Anlayışlı, uyanık, zekî 50b-1; 53b-10.

zıkr (a) : 1. Anma, hatıra getirme. 2. Tekkelerde dervişlerin toplu olarak Allah'ın adını yâd etmesi 4b-1.

zindân (f) : Tutukluluk yeri, hapishâne 3b-5.

zişt (f) : Çirkin 12b-5; 48b-1.

ziyân (f) : Zarar, ziyan, kayıp 25b-10.

Zühal (a) : Satürn 12b-10.

zühd (a) : Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibâdete verme 10b-11.

Zühre (a) : Çobanyıldızı, Çulpan, Kervankıran, Venüs 12b-13.

zümürüd (a) : Zümrüt 39a-16.

SONUÇ

Eski Anadolu Türkçesinin Türk dili tarihinde kendine has ayrı bir yeri vardır. Bu dönemde oluşturulan eserlerin büyük çoğunluğu dînî ve ahlâki bir hüviyet taşımaktadır. Çünkü Türklerin yeni din ile tanıştıktan sonra âlimler vasıtasıyla islâmiyetin tebâada neşv ü nemâ bulması için dînin ahkâmını iyi bilmek gerekiyordu. Bu da halkın konuştuğu dil ile yani Türkçe ile yazılmalıydı. Din ile birlikte diğer ilim alanlarında da birçok eser kaleme alınmıştır. Bugün elimizde bu döneme ait manzum, mensur, dînî, edebî, felsefî, tıbbî, târihî, ahlâkî, destânî nitelikte yığınlarca metin malzemesi vardır. Bu değerli varlığımızın kadrini bilip dilimizin temel taşları olduğunu unutmamak ve bizden sonraki kuşaklara bunun önemini anlatmak bizlerin en önemli vazifelerinden biri olmalıdır.

Eski Anadolu Türkçesi üzerinde yapılan çalışmaya baktığımızda gelinen nokta oldukça sevindiricidir. Ancak bu dönemin genel dil yapısını ortaya koyan toplayıcı yeterli seviyede olmayıp, makale ölçüsünü aşmamıştır.

Anadolu bölgesinde yeni bir kuruluş halinde kendini gösteren Oğuz kültürünün bu eski dönemi ve Türk dili tarihindeki yeri de, ancak Eski Anadolu Türkçesi üzerinde yapılacak ayrıntılı ve sistemli yeni çalışmalarla ortaya konulabilecektir.

Üzerinde çalıştığımız Düş-nâme adlı eser de dînî-ahlâkî mâhiyette olup, halka dînî konuları anlatmak maksadıyla yazılmıştır. Eserde, 15. yüzyılda yaşayan halkın inanışları belirgin bir biçimde gösterilmiştir.

Eser, bir tâbir-nâme olmasından ötürü oldukça zengin bir dînî, millî, siyâsî ve coğrafi bir literatür barındırmaktadır.

Düş-nâme’de yalnızca rüyada görülebilecek varlıkların tâbirine yer verilmemiş; Peygamberimizin dilinden duâlar verilmiş, içinden çıkılması zor işlerde gerekli duâlar yazılmıştır. İnsanların eksik yönlerinden misaller verilmiş, bundan kurtulmak için nasihat edilmiştir.

Eserin müellifi tâbir ilminin pîrlerinin (Danyâl Aleyhisselâm, İbn Sîrin) sözlerine, Düş-nâme’de yer vermiştir. Rüyaların türleri, cinsi, sınıfı ve tabiatı belirtilmiştir.

Düş-nâme’de dikkati çeken bazı hususlar şunlardır:

Eserde ünlü değişmelerinden “i” li biçimler tercih edilmiştir (yimiş, yir, iriş-, it-). Bunun yanında eski Türkçe’de olduğu gibi “e” li biçimler de mevcuttur (eyü, eylük, eydür).

Genellikle yabancı kökenli kelimelerin Türkçeleştirilip, kelimeye kalın ek eklendiğini gördük (payğambarlığın, comardlık, hıyânatlık, tandurustlık, ğurbatluğa).

Önceki dönemlerde kalın oldukları halde ç, n, ş, y ünsüzlerinden dolayı incelen kelimelere rastlanmıştır (içün, yine, eyit-). Bununla birlikte kalın ünlülü bazı kelimelere ince yapıllı ekler geldiği görülür (baylık, cûdlik, sığırcik, dünyâlik)

Âitlik eki -ki’nin eski Türkçe’de olduğu gibi, çalışmamızda da bazı kelimelerde kalın şekline rastlanmıştır (dağlardağı, yoğaruğı).

Eski Türkçe devresinde mevcut olan -g ve -ğ'ların düşmesi sonucu son sesteki ünlülerin yuvarlaklaştığı gibi (kapu, aru, saru); yuvarlaklaşmayan kelimeler de vardır (çeri, kiçi, assı).

Akkuzatif eki bazı kelimelerde hemze ile gösterilmiştir (kıssa'ı, du'â'ı).

KAYNAKÇA

BALABAN, Âdem: “Türkçe Yazma Tabirnameler” *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, sayı: 9, 112-132, Hena e Plote Beder Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Tiran 2014.

BİLMEN, Ömer Nasuhi: *Rüyanın Mahiyeti ve Çeşitleri*, Cümle Yayınları, İstanbul 2010.

BURSEVÎ, İsmail Hakkı: *Rûhu'l-Beyân*, Eser Yayınları, İstanbul 1986.

DEVELLİOĞLU, Ferit: *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, İstanbul 2008.

DİLÇİN, Cem: *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

EMİNOĞLU, Hatice: *Müşkil-Güşa-Tabir-nâme Dil bilgisi-Metin-Dizin*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı, Ankara 2003.

FREUD, Sigmund: ‘Beş Konferans ve Psikanalize Toplu Bakış’, (çev: Kamuran Şipal), Cem Yayınevi, İstanbul 2007.

FREUD, Sigmund: ‘Düşlerin Yorumu’, (çev: Emre Kapkın), Payel Yayınları, İstanbul 1996.

GÖKYAY, O. Ş. ve V. COŞKUN : “Tabirname” *T. D. V. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2010.

GÖKYAY, Orhan Şaik, “Tabir-nâmeler”, *Tarih ve Toplum*, cilt: 16, İletişim Yayınları, İstanbul 1991.

HABİBOĞLU, Bedreddin: *Tâbir-nâme-i Muhyiddin-i Arabî'nin Transkripsiyonu* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1990.

HALİL, Apaydın, “Rüyâ ve Fonksiyonu”, *O. M. Ü. İ. F. D.* Samsun 1997.

HARMAN, Ömer Faruk, “Danyâl”, *T. D. V. İslâm Ansiklopedisi*, cilt: 8, İstanbul 1993.

KAFADAR, Cemal: *Kim Var İmiş Biz Burada Yoğ İken*, Metis Yayıncılık, İstanbul 2009.

KETTÂNÎ, M. Abdülhay: ‘Hz. Peygamber’in Yönetimi: et-Terâtîbu’l-idâriyye’(çev: Ahmet Özel), İz Yayıncılık, İstanbul 2003.

KOÇ, M. ve E. TANRIVERDİ: *Aşçı Dede’nin Hatıraları - Çok Yönlü Bir Sufinin Gözüyle Son Dönem Osmanlı Hayatı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2006.

KOÇYİĞİT, Talât: *Kur’ân-ı Kerîm Meâli*, Hüner Yayınevi, Konya 2006.

NABLUSÎ, Abdülgani b. İsmail: Ta’tiru’l-Enâm Fi Ta’birü’l-Menam(çev: Ali Bayram- M. Sadi Çöğenli), Cümle Yayınları, İstanbul 2010.

ÖZ, Mustafa: “Cafer es-Sadık”, *T. D. V. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1993.

ÖZKAN, Mustafa: *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2009.

ÖZTÜRK, Arzu Erdoğan: *Türkçe Rüya Tâbirnâmeleri ve İbn-i Sirin’den Tercüme Edilen Bir Tâbirnâme* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 1993.

SCHİMMEL, Annemarie: ‘Halifenin Rüyalari: İslâm’ da Rüya ve Rüya Tâbiri’, (çev: Tuba Erkmen), Kabalcı Yayınları, İstanbul 2005.

Süleymaniye Ktp. Hekimoğlu Ali Paşa, nr. 588; İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet, No: 026.

TATÇI, Mustafa, “Türk İslam Edebiyatında Tasavvufî Rüya Tabirnâmeleri”, *Keşkül*, Sayı:11.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri: *Osmanlı Türkçesi Grameri 3*, Alfa Yayınları, İstanbul 1999.

TOPALOĞLU, B. ve H. KARAMAN: *Arapça-Türkçe Yeni Kamus*, İstanbul 1976.

TÖREN, Hatice, “Ta’bir-nâme”, *Türkiyat Mecmuası*, Sayı: 20, İstanbul 1997.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı: *Anadolu Beylikleri*, Ankara 1937.

YÜCEL, Ahmet: “İbn Sirin”, *T. D. V. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1999.

YÜKSEL, Hasan Avni, *Türk-İslâm Tasavvuf Geleneğinde Rüya*, İstanbul 1996.

YÜKSEL, Hasan Avni, *Türk İslam ve Tasavvuf Geleneğinde Rüya*, M. E. B. Yayınları, İstanbul 1996.

ZENGİN, Ahmet Yaşar: *Seyyid Süleyman'ın Tâbirnâmesi Üzerine Bir Çalışma* [yüksek lisans tezi], Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997.

ZWEİG, Stefan: *Freud ve Öğretisi*, (çev: Emin Eliçin), Papirüs Yayınları, İstanbul 2003.

TIPKI BASIM

وتمام زردبان کورسوی و پوستان کورسک و رطوبت
 یخ **باب مشل** وجود و صغیر و صلال و کافور و زعفران
 کرمی و کلاب و خوش قوت و زینب و پیکر و هیلر
 کورسک و **اویشی باب** ارنر و قویا و رکتیکر و ارنالط
 و قزل قرا و اش صتون آلق و کورسک را در **بخشی باب**
 غسل آلق و غیره آیدست آفاق و باقیق و کلات
 و خ قوترا المک کورسک را **بخشی باب** قاضی و خطبه
 و عطار و حافظ و امام و حطیب و بیانه و نقیر کورسک
اون **بخشی باب** لوج و قرد و دود و مشهور و کورسکی کورسک
اون **بخشی باب** زنبور و اندام و صلاچین و صلاچین و تفتک
اون **بخشی باب** کورسک و کورسک و **اون** **بخشی باب**
 ارتدخین و آکسلد و صغیر کورسک و **اون** **بخشی باب**
 قلوب و کلب و صفاح و سخت و کورسکی و در پرت
 و خوش و برده و بیشک و خموره و کلبسی و افواج
 و صندق و جادر و با صدوق و اورو و چاق و طار
 بر من طشه و کلال و صعود و شاد و روان کورسک
اون **بخشی باب** جوبلک و ارنجاق و قران و آتش پشور
 کورسک و **اون** **بخشی باب** کورسک و بیلیخاق کورسک و **اون**

واوینا

و اودیک و اسی بولور کورسک و کورسک و
اون **بخشی باب** حیات نامک و قان آلق و آدرقی و صلح
 صقل بولقان و اندام و رطوبت و ارنجاق و تفتک و شمشک
 کورسک و **اون** **بخشی باب** اوردون و قشله ارنجاق و ایش
 یار و پ ارنجاق و قان آلق و آیدست خضاق و
 مستراح کورسک و **اون** **بخشی باب** کجیل و میشلو
 و اب و زاکر و مسیره و ارنجاق و عوج و زاکر کورسک
یکم **بخشی باب** صلا صغیر و صفوان و طوز و صمان
 و صمانی کورسک و **اون** **بخشی باب** ۷ شرب زات
 زانک و تریو و طبلو و کلبسی کورسک و **اون** **بخشی باب**
باب **کلا** قنایع و شربیلو و سو و ارنجاق و ارنجی
 کیم کورسک و **اون** **بخشی باب** جواهر و اوقوت
 و امل و بر و زه و کیم و کوز و ارنجاق و ارنجی
 کورسکی کورسک و **اون** **بخشی باب** کلبسی و ارنجاق
 و بیشماقی و جوبلک کورسک و **اون** **بخشی باب**
اون **بخشی باب** ارنجاق و ارنجاق کورسک و **اون** **بخشی باب**
اون **بخشی باب** ارنجاق کورسک و **اون** **بخشی باب**

۲۵

ابتداء و کونسی صورتی است که در مکه و رانور **بخجی**
 ۸۱ بار **۲۱** بار بیشتر و قبل و بعد و بنویس و صورتی که
 مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 شش و چهار ادا این عتاق که در مکه و رانور **بخجی**
 این که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 و چهار ادا این عتاق که در مکه و رانور **بخجی**
 و مکسه در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 اولى و بویون و الی کسالم که در مکه و رانور **بخجی**
 تیر و چستنه و در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 و طبل و تار و در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 نسیه صورتی که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 طرح الی مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 ۸۰ در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 اولمقد و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 ادرق و طبل و عتاق که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 فرزق در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 الیه چکمه که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**

باتیون

و باقیون و باصغر و طوار و چهار و رانور **بخجی**
 که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 فتر و در و داشت که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 بولبری و بوغلی که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 بنو طوار و کونک و طوشان که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 در سینه که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 پوزلفو که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 التی ایمنی که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 باب بلان و عتوب و چهار و بویون و الی کسالم که در مکه و رانور **بخجی**
 و چهار و ادرق که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 بر بخجی طوار که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 و بویون و اسب و بویون که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 باب سبک و چکر که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 صورتی که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 و فرقه **بخجی** که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**
 باب بلان و درق و درق که در مکه و رانور **بخجی** است که در مکه و رانور **بخجی**

۷

فقرآن و ذکر و تسبیح و استغفار تا آنکه گویید که در
 دو شلوم می آید ای ارج و حجاب او زره دور و برینا تپش
 بر او و برینا تپش بر او و برینا التمام دور او اما
 اول و دوم و غیره بر او رسوخ سجانه و نقال جلال
 ذکر بر فرشته موکل المشرق و روح الحفظه
 اول فرشته ملک ازی ملک البر و بانه کم خیر
 اول جعد و رام و عطی و زریه اول فرشته
 سنگی تالی توفیق و بر در نیاده اخرا خدا انفراد
 کس استسارت کجک و اول فرشته انیس
 تر و بر یکم بسم و برینا گوی و تنگنی قابل
 کم شکرتی و وصله و بره و خیر و برینا آن توره
 اول بشا ازل و برینا گوی و یک ایچون اگر او به
 ایدرسا اول کشتی هم باطل و درین کورس
قرآن تالی برینا تنگنی که و اما اول و برینا
 کم بخت و برینا کشتی مصصتا اسلم اولسه
 طاعتان ابراق و اسلم اوله تنگنی تالی اول
 فرشته توفیق و برینا اول کشتی و زریه

ضرب

ضرب و اشرف کجک و اول حال که دو ششده
 عیان ایدرسون کم بوخت و برینا گوی اول کشتی
 توبه قاجک کوی قابل اصفا موطا صفا یقین اوله
 و مصصتان ابراق اوله و برینا اویه قره تنه
ک ان تسمی ذابغه الموت قره تنه کالی لا یخفر
 علی یسین فی الارض و کالی استکوا اما اول
 دو ستم الهام بر او اول ملک التریان جلیب
 توفیق ایدرس اول کشتی کم دو ششده عیان
 ایدرس و غیره توره و قرآن و تسبیح او توره و نماز
 توره و ادرج دور و زره و صدقه و برینا و بود
 تفتیر بی طلا کم تبارک و تعالی و الهام کلور اول
 کشتی و لیل و کم خیر برین ارقه مصصتان
 صفا توبه قلی و کورین استقامت دلیه قره تنه
 توره ایا که توبه تصویبا اما باره و درین اچراچ
 دور و دور و برینا دلیه هفت و برینا اوله
 علت دلیه و برینا و اب شیطان دور بود و اب
 هفت اولد کم کشتی کور کالی اندیشا ملو اول الله

۷

۸

۱۷
 اندکی تنگنوی عالی بی درمستندگی کورسندگی مویله
 اولی و شکر که قوه در ریختن او جوشش در و مطلق
 عدل و داد در در نظر و در از حد او خلاصش در و
 ریخته شده است و در و قوه او را در از حد او خلاصش در و
 خلاصش در و جوشش در قوتها قدر و غیره بسیار بسیار
 وطن او قوتها را در شکر و کانی و اسلام در این
 سیرین این هر حکم تنگنوی عزیز و در شده کورسندگی
 اول کشتی اینچنین لایق او نور و یقین اوله در جمله
 دور و در خدمت لورن قوتها و کانی کورسندگی اسلامه
 کله و عیال اوله و کورسندگی کورسندگی قوتها و در یقین در یقین
 قیام او کورسندگی سلطان کورسندگی عاقل اوله و کورسندگی
 قاعده کورسندگی با و زشتند و نه و کورسندگی کورسندگی
 پای اوله و کورسندگی کورسندگی عاقل مال اوله و در و در یقین
 کورسندگی کورسندگی کورسندگی عاقل عدل و داد
 و لغت و رحمت و برهنگان ام اوله باب هر حکم در خدمت
 فرشته کورسندگی حلال مال التکلیف و اوله و یقین
 اولش اوله و اول لایق اینچنین اوله و یقین

اوله

۱۸
 اوله و هر حکم در در خدمت اینچنین کورسندگی اول کشتی
 همیشه در اوله و جمله اینچنین اوله و علم
 روزی قله و هر حکم کورسندگی کورسندگی کورسندگی
 جوق اوله و هر اول اینچنین کورسندگی اوله و هر حکم کورسندگی
 کورسندگی عیال او و اوله و کورسندگی کورسندگی
 دور و کورسندگی اوله و لایق با در شاهی عادل
 اوله و عیال او و طاعت اهل اوله و در احتیاج او کورسندگی
 اوله و هر حکم در در خدمت عیال او کورسندگی کورسندگی
 بوز کورسندگی اوله و شهادت ایمان بر اوله و کورسندگی
 بوز کورسندگی اول کورسندگی او بی دستار و قوتها
 اوله و کورسندگی عیال او کورسندگی کورسندگی
 اولش اوله و هر حکم کورسندگی کورسندگی کورسندگی
 اول کشتی عیال او و در دنیا و کورسندگی کورسندگی
 امین اوله و کورسندگی کورسندگی کورسندگی
 کورسندگی کورسندگی و اسلام و کورسندگی کورسندگی
 و در و اوله و هر حکم کورسندگی کورسندگی کورسندگی
 اول امین اوله و رحمت و بیشارت بوله قله کورسندگی

سما اکتان کتکتیم فاعلمنا انما الارب وهرکم عالم تجزی
 چم بصصیر کورسه ایچیجهان و سمارت اوبی ط
 صیل اوله ویز و سکت اوله ایینه ایتمک نیت کلام
 اول اییشی خیر اوله و کورسلطان عدله وادی
 طاهر اوله اول شهرت قزنی همیشه خیر و صالح
 ایچیزه اوله و شادان و بشارت کلامه اوله کتبی
 اکتست اوله و سلسله سندان امیر اوله و کتبی
 ایسه نای اوله و ستم اوله و هرست کتک ایله
 اویسته و اکو غریب ایسه و طینه و خصم ایسه
 و کورک فو ایسه سلسله کلامه مین اوله و کورسلطان
 کورسه سلطنتی سمارت و دولت مضمور
 اوله و هر دو شمان که کار قلمه اوله اوله یترت
 خلق همیشه بشارت و شادان ایچیزه اوله اوله
 تکلیفی تالی کلام قانقیده بیورر قورله قالی و سا
 نرسل ایستلین و ملتین و ملتین مین ایس
 و اصل قانقوت علیم و لاهم جزیره و اگر کتبت
 مصطفی نیک سبارک نورین کورسه ایچوق کورسه

بشارت

سبشا نکل و ادر و راسخلا وینه و کورکین کورسه
 اوله اوله ایستلین نیک خلدن ضلالت و اذغلی و ادر
 نوبه و توفیق کلام کورک تکلیفی شادان و تالی در خلدن
 کلیه اول ایس قوی اوله و هرکم اوله ایینه سوبی و
 کورسه اول ایس عظیم اوله ایینه کلامه ایچوق
 در سندنه کی زاهد و ستم اوله و نه سوز سوزین
 قبول اوله و لای اوله کسبیه تا قیت ظلم ایچینه
 حکم حاله ایستدی و هرکم در سندنه ابراهیم
 بیغایوب کورسه تکلیفی تالی اذن را حقی و
 خشنود اوله و همیشه اوله اوله ایینه
 و رحمت قوی ایچله هرکیزه روزگاری تالی اوله
 و هرکم اسماصل بیغایوبی در سندنه کورسه
 همیشه تکلیفی ایسه طبع اوله و ادر ایستلین
 در نه و هرکم ایساق بیغایوبی در سندنه کورسه
 قورقور و زحمت و روشه عاقبت کتک قورقور
 هرکم هر بیغایوبی در سندنه کورسه با اوله اوله
 ادرینه سلسله اوله عاقبت اوله اوله و هرکم

۱۵
 بوله اولی قهر لیلیه انتقام آه و همگیم صلح بینهلور
 دوشنده کورسه دوشمنان قشقه سینه دوشنه
 وعاقبت کیم دوشمنانیه ظنور اوله و همگیم بعلور
 بیجا بیوری دوشنده کورسه متکبری تقال
 اولکشیه جوق و غلام و یوز و ترا و غول ایچون
 قیقلار اوله و عاقبت کیموشنا اوله و همگیم بوسد
 بیجا بیوری دوشنده کورسه اولکشیه بواق
 سوزله بیهتان لیه و اول سبیلان غایت ایچنه
 عاقبت کیموشنار اوله و سعادته ابروشه و همگیم
 کوریا بیجا بیوری دوشنده کورسه اولغول دونم
 و بیوق باسینه و دغاصی مستجاب اوله و همگیم
 بیجا بیوری دوشنده کورسه طاعت
 و صیلت اهل اوله اولغول دون قورنله کما عدان
 امین اوله و همگیم بیجا بیوری دوشنده
 کورسه اولککلکله برایش اشله که اول سبیلان
 زنده اوله و دار لیمه دوشنه اولکیم و رنگی تمه
 بیچاره مقلقه قورنله و همگیم بیجا بیوری دوشنده

کورسه

۱۶
 کورسه بخوار اوله اعاقت کیم و خوش اوله و عیال
 استی اوله و همگیم داو و بیجا بیوری دوشنده کورسه
 قوت و تصرف بوله و دولت و سعادته ابروشه
 و همگیم سلیمان بیجا بیوری دوشنده کورسه
 یاد نشاه اوله و دولت و سعادت نه ابروشه
 و جوق کیشیلان اوله اوله اوله اوله و جوق
 موسی بیجا بیوری دوشنده کورسه دوشمنان
 اوله و کیم و دوشمنانیه ظنور بوله و حال اوله
 امین اوله و همگیم حلاوت و کورسه ناهدا اوله
 و دین قاطعیه ابروشه و همگیم عیسی بیجا بیوری
 دوشنده کورسه بوجها لانه اگاشار لقل اوله
 کوریه و اشلا دیکی اشتر مستغنی اصل اوله و ایغی
 دوشنه سسلان اوله دیم اولغول که باب همگیم عیسی
 دوشنده کورسه عظیم اوله لیمه ابروشه اولغول
 استی اوله اوله اوله که همگیم کورسی کورسه
 عدل انصاف و سرف و عزت و مرتبه بوله و سعادته
 ابروشه اوله کورسی اوله زنده اوله و بیجا کورسه

۸۷

اکیچان رسمت و حکم اوله و کولده لعل اوله و بوق
 خبیر اوله سنبه و اگر رسیده ان اشقه اسمیه مشبه
 دوشه و هر کج کولری کورسه قبولی ایشله اوله
 و سنادت قبولی ایشله و بنده اشاری بشنله و حج
 نشنه محتاج اوله و اگر کجه حقه و بیکو رشتر
 اولسه اوله ووشی کورن کشتور ایشله تین کلش
 دورا کور فاسق ایسه بوئی کورن را کور صلح کشتی
 ایسه خیری و صلحی ایزه و هر کجده برین اوچاقده
 کورسه ایشله دورا کورن ایشله ایشله ایشله
 قبولی اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 دورا کورسه اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 اوچاق ایشله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 قتل اوله اوچاق ایشله اوله اوله اوله اوله
 حور و غلام و اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 حال و بره و اوچاق اوله اوله اوله اوله اوله
 اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله

تقدیرست

۸۸

تقدیرست اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 اللان مال و نعمت کوبه و هر کج طامی کورسه
 ایشله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 بلائیه ظلم و محصیت ایشله اوچاق اوله اوله
 بسه اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 حقر کورسه قبولی ایشله اوله اوله اوله
 ایشله کورسه قبولی ایشله اوله اوله اوله
 کورن را کور فاسق ایسه بوئی کورن را کور صلح
 کشتی ایسه خیری و صلحی ایزه و هر کجده برین
 اوچاقده کورسه ایشله دورا کورن ایشله
 قبولی اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 دورا کورسه اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 اوچاق ایشله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 قتل اوله اوچاق ایشله اوله اوله اوله اوله
 حور و غلام و اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 حال و بره و اوچاق اوله اوله اوله اوله اوله
 اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله

اکو دو ان کورسه اوله ان یایسه عشارت ایللیه
 یای عشارت اوله لیلیه ده و اگر د یور یقیسه اوله اول
 آراسی ح ای امانه بی ایلدی دیک کله و اگر کورسه
 کم آتی بچی اولس با بر سر ای بچی اولس یا بچی
 او یایسه ما سنخو یو ریله یفت و دولت بول و اگر دولت
 او یایسه و کوچی او گانه اوله لیلیه ارسنه او اگر
 رسه کم بر و امدان بول اقاله یور یقیسه بولن بر و یقیسه
 واره و **یایچی باب** سجد و منبر و عشارت و رسا و
 هر کم همه سجد برون کورسه یا کورسه اوله کشتی بخره
 و ایله ابروشه و دین اسلام آیت قره و اگر سجد ایلجه
 نماز قلسه سجد ایلجه ایلجه بکلور ایلی برون
 و مقصود لرینه ابروشه هر کم در شنده سجد یایسه
 اولور ایلخان عالی بی غوش اوله و هر کم در شنده سجد
 کورسه نماز قلن ایلجه ایلی جمله اوله و جمع
 عذابدن امان اوله و یایچی چوقا اوله و اگر سجد
 دور رسنت نماز قلسه یا سجد ایلی و ابروشه و
 اوله او اگر کورسه و سجد ایلجه کورسه ارقایی

سجد ایلی

سجد ایلی ده نیایلی و یقیقی توبه ایله و جمع اقلدون
 و ایله لورون تور قورلور دن قرنه و راحت اولن سجد ایلی
 قتل کلام قدیمیده با قادی قره قائل و آنک سجد ایلی
 کلام کلام مع اللو اسکل و اگر کورسه قورمه سجد ایلی کور
 سجد ایلی یو یورسرت آله و سجد ایلی بول ایتسه او یقی
 و دوزخه و اگر د و سجد ایلی مصلی کورسه یا مصلی دقتاز
 قلسه سجد ایلی و در و قورسی جمله ایلی جمله ایلی
 اوله او اگر سجد ایلی بول ایلان با ایلان کورسه و ایل
 در که ایلی دوزخه و صلح اوله و اگر د و سجد ایلی قران اوله
 سجد ایلی و سجد ایلی کورسه یا سجد ایلی عشارت
 ایسه اوله یورسرت یا ابروشه و اگر کورسه و سجد ایلی
 و سجد ایلی و سجد ایلی کورسه اوله لیلیه ابروشه
 اوله او یایسه اوله لیلیه ابروشه و خاصه ایسه توبه قیله
 و نلارن خاتون و ایسه عزت و دولت بول و اگر
 ستاری بولور کورسه اولر سنخو و آن اولور سجد ایلی
 ایلخو ایلی خاتون سجد ایلی اوله و سجد ایلی ایلی
 در و م سجد ایلی و سجد ایلی خاتون و دوزخه و یایچی

سجد ایلی

۳۹

قلسه مر جدرن قورنار بلخ و لا تسول لقلدن قورناره
 واکو ایشقا غناز بقلسه عیان اوله و معاوین و
 مسالمه قبله اولاندن شاناراق احوال اوله و کوربان
 یا قوب خاز قلسه اولو ایشقا نظر اوله و توبه و توبیق
 بوله اکر افراسنده قانقلسه اولو توبه الیکه بیره
 اکر دنوار اور زنده غناز قلسه اولو بیره صور بوی که
 واکو ایشقا انا بوترسه غنسه سی کله و حاجت و
 اوله واکو قورنار قورناره و عاقلقلسه اولو کسکی قغور
 قورناره و سادانه بیره و صور اوله سلام بویسه
 ایشقا و شانار اوله اکر کسکی اقال دن بار لغنیق
 دلسه اولو کسکه مال اولو غناز بیره واکو تیبی
 اولقلسه قانلق و غنسه که اکر و سلسله لاله
 الا الله بویسه شاناراق بولوب غنسه دن قورناره
 اولم شاناره قرله اوله اکر الله اکره بویسه سواد بولا
 و دوستانه ظنور بوله واکو ایشقا الله دویسه
 شکر الیه قوت اولدندست اولو احوال مال
 الیکه و اورون همون اوله اکر غناز قلسه

داج

۳۸

داج قورنار اولو ترسه اولو کسکی غنسه ایشقا
 قلا اکر بان با توبیق امللق الیسه اولو کسکی بیره
 اولو کسکی اولوق بوله واکو غنسه باخ الیسه
 یا داجی بولوب خور ایشقا صبا اولو کسکی ایسه
 اولوق بوله فاستو ایسه نهنت و خور باق بوله
 دینلر سوز اولدند اکر سادانه بولوب کسک بوله
 باد دویسه صبا اولو کسکی ایسه اولو لوق بوله
 واکو فاستو ایسه کتا علوی اشکار اوله و سوز
 اوله واکو قانلق ایشقا بکلسه اول قانلق ضرار
 کله سیرای ایشقا یا غنسه اول سیرای ایسی
 سیرای صفا واکو دوشنده غناز الیسه خیر
 و نکات و نعت استی اوله و ایشقا کله و احسان
 اعلی الحوش اوله اکر ترسه کیم غناز کله و رضل
 اولوق بوله ایسه حق تعالی بیورر قورناره تنالی
 فضل الله الحامدین علی القاعدین اجماع علیها و
 اکر ترسه کیم کافور بوله سراسر اولو بولوب
 قورناره و در عورت و شرف بوله واکو ترسه کیم کافور

۲۱
 کما یزید بغیاظا حلال مال الیه کبیره و اگر کورسه
 کیم قامت کورسج قیله و هر کیم اولوله بکلمه
 صلا کسکی ایسه امر معروف الیه کورساق ایسه
 نخریبی و اگر کورسه کیم براندام و زنده بکلمه اول
 قوم اکلمه تنقی ایله و هر کیم کورسه فیقودن باجمل
 اول اول بق سستور کلمه و هر کیم بازنده بکلمه اول
 بار قورسندن برسیبی و فایده **فصل** هر کیم
 دورسند عجمه و ارسه باده شاه عادل اوله اول
 قوم ایسه یا شاه عادل ذوالیه اوله و هر کیم کورس
 حرام ایسه کورسه دنیغنه سسه بلدن قورنله
 عفت و ولایت اولوب اوله و هر کیم مقصودی وار
 ایسه ابرشه و هر کیم دورسندن عجمه و ارسه
 تنجیل عجمه وار و اکر کویله و ایسه نشنا اوله و
 عجمه اول ایسه عفتدن قورنله و اکر مقصود ایسه
 بای اوله و مستند ایله و قیل ایسه کیم اول ایسه کیم
 یاغور سر و ایسه منصب ایسه کیم اول ایسه
 اوله و اگر کیم طلب کیم و و ایسه عجمی اول ایسه

اوله

۲۲
 اوله و اگر کیم طوائف نلسه و بیه قوی اوله و شکر
 بوی و بقیان برینه کیمزه مال الیه کیم و در شیمی قهر
 ایله وار ایستصب بوله و قول ایسه بازا اوله ننه
 کیم حق شالی بیورر قورله قال و سلطون ایست
 المتیق و هر کیم دورسند کلمه اولوب کورسه
 اولوب بوله و ولایت ایست اوله و بقیان ایله و باجی
 حقتدن معرفتی زیاده اوله و اکر دورسند کورن
 کافر ایسه مسلمان اوله کورنند ایسه ظاهر
 اوله و دنیا ایچوق اوله و هر کیم دورسند اجرام
 ایغلسه توقیف و عدایت بوله و دینی پان اوله و هیچ
 عجمه لورن قورنله و در شیمان او زرتیه طلوع بوله و اکر
 منفله ایسه قورقوم دورسند و اکر باجی ایچوق
 و اراغابن ایله کورسه معصیته قوی قیله و هیچ
 عجمه لورن قورنله و اکر کورسه در دنیا کورن
 بوله و حلال مال الیه کیم و اکر موقوف بوند دور
 کیم بلیجی و ارسه کور اوله و منصور توبه
 سبب قیام و اکر کاندورن مناره و اکر کورسه

بسم

اخون قورقوس سندان امين اوله وهر کيم بزم قهيسانه
 صراجسه قيامت عدا بنداره قورتلاه وکوشوخ
 ندن صراجسه عالم اوله واسماعيل بيور لايان بوله
 اکر کند ورتن صفا ليله بوله ان سنانه کورسه ديشنا
 ايمان کيد واکر کيبه طاعتان او مستنده نماز قلعه
 يار زينت اليه دن يادان ايمان کيد کيه نون باله نون
 کيم جمع مالور نماز قلعه نون قيله دوتلا ورت
 وپوروش کون کيسنه بوزني کيبه دن بوزني بوله
 دوندور ورا کورسه کيم کيبه نماز قور اولون
 منقعت بوله وچيته ايريشنه واکورسه کيم کيبه
 دن نسننه السه پادشاه عده شسته اليه کيه
 اکر دوشنده اوزر لاج واجب اولمش کور
 الا اوله چي وار سسه امانه ميا طاق اتمش
 اوله واکورسه اکر کورسه کيم کورسه لايان
 اولمش اول کشفون اتمش بوليه وچوق غيبت
 استي اوله وچولور بيه ايريشه و سلاطانه ايريشه
 اوله واکورسه کيم بوزني کيبه دروغش وچي درست

اوله

بسم

اوله واکورسه اسود اوزر بيه قورسه حق تعالي
 اکر اچ دوزني قيه وهر کيم خجور الاسود ووشندون
 کورسه وکسه دين اچنده بوليه اتمش کيم
 دوشنده کاه وورسه طليحني روا اوله وشفقه
 دن قورتلاه واکر کند ومانلک کاتن وورسه بيشارات
 و نشان اول بوله وهر کيم دوشنده بقتور ان ايمان
 بيه باحور وورسه عصفه دن قورتلاه و فرج بوله
 وندان قورقور قورسه ليه ان اوله کاه قور دوشنده شسته
 وورسه براننده و شمانه بوردوم اوله واکورسه
 صلوة وورسه عالم ايسه علي اربه ويار شاه ايسه
 سلطنتي اربه ويار کاه ايسه عالم اربه وچيسول
 ايسه مای اوله **بويکي باب** قاضي وحنه ومان
 ونام وخطيب و سبز وشفيا کورسه کورسه کيم
 دوشنده قاضي کورسه حکما استي اوله واکورسه
 اچون بوز کورسه حق تعالي لکن راجي اوله و
 اکوروش بوز کورسه متکون دن اوله قاضي بوليه
 کلا قله تعالي اکر کورسه حکما اما خليه وچيه

۷۷

واکو قلا آن کورسه بلایق بوله کوجی کو رکلو بوز لبعورت
 اله واکو در ششده محبت بوزسه یا رکشی افضله
 بلایق بوله وحکمت او کوله اولویق لیبارت کلایق
 مال الهیه کوه و حکماستی اوله و در نیوی حکم اوله
 قرآه مثال نم اورننا الکتاب اللین اصططیا من عباننا
 اما در ششده کورسه قرآن او نور من اسلامیه یله
 اوله و طاعت و عبادت زیاده قلقلده و انا کورسک
 قوتلار داچی با و ششده نیشار تکلکده و واکو
 در ششده دودنه مرکب و کسه بود و ویش نشه
 زیاده که او کورسکی کورن باچی ایسه نعت
 بوله ایسه زرق کیه **اوله** **دور** **اوله** کورسک و
 آتور اولین دور سبن و ستر کورن اوله کورسک و
 اوله و فین کورسک و واکو در ششده چوقادیم
 کورسه ازی کیشلر بوز ویش کورن هر کورن شادقل
 بوله و بی با اوله با ایسی بوز و بیبا و سید و تور
 اریسه اوله با ایسی کورسک مطلق زیاده اوزیم
 در اولویق و ولایت و ائدن قایله کورسک و واکو

وقول

۷۸

و قول و قوا ایش اقرن کسین کورسک و کورسک و ششده
 ادم با ایسی کسک کورسه اوله و در ویش
 الهیه کیه و هر کورسک با ششده ایوان اولس کورسه
 اولویق بوله و هر کورسک و ایسی کورسک حیوان با ایسی کورسک
 ایسی کورسک ایسی کورسک اوله و هر کورسک کورسک
 فرق با ایسی کورسک اوله زرق ستر کیه واکو ادم
 با ایسی کورسک ایسه اکر ایسی کورسک اوله با ایسی
 ایسنک ادم مال الهیه کیه واکو در ششده با ایسی
 کورسک اوله کورسک اوله کورسک و ویش
 و هر کورسک با ایسی کورسک کورسک کورسک
 بوله و هر کورسک و ششده صلیح کورسک اکر و
 ایسه ایسی و اوله ایسی و اوله و اوله
 ده که و صلیح قول اوله قرآه مثال محلی کورسک
 و معتبرین ایسی کورسک و هر کورسک و ششده ایسی
 کورسک کورسک با ایسی کورسک کورسک
 عتضا دودن قرآه و شادقل بوله و تقسیم کورسک
 کورسک کورسک با ایسی کورسک کورسک

۵۴

کورسه سولیه سسه قایق بقیسور اراه و راصد و
 راه و اکر اوله قن بقیش کورسه اولوت سوز لو
 کشیلان اکیخو لور که انا دوشه بله بو قار و دیشک
 کورسه انا وقت انا شلور و اکلک حصهار و در و افشه
 دیشکی دیشک حصهار و در و هر کم کورسه بو قار
 دیشی دوشه تیویجک انا سی اراه و هر کم دیشی
 اوتان کورسه صیور اراه و اکر دوشه دیشی اراش
 کورسه قوت و اولون اوله و هر کم دیشی انا
 و کور کورسه مال الیه کوریه و لغت الیه کوریه و هر
 کم دیشی انا کورسه دوشه کورسه انا دوشه کوریه
 بو دوشه سسه اولد و دیشی دیشی بو قار و دیشی
 اکلک خیمی اوله اکر انا سسه دیشی سسه دیشی
 خیمی اوله اکر دوشه الیه کورسه بو دوشه
 تیویجک حصهار و در و سسی صیور اراه و اکر و تیویجک
 خورشی اوله و هر کم دوشه کورسه دوشه کوریه
 الیه خیمه کورسه جوق مال الیه کوریه و اکر
 کورسه کیم انعام قورسه قوریه و اکر و اکر و اکر

مسرد

۵۵

مسوال کورسه دوشه سسه انا سلی شلوه راست
 کله و اکر دوشه هلاک کورسه انا سلی دیشی راست
 هلاک انا بر سسه خیمه سسه انا سلی دیشی راست
 دلیله دیشی یالسه اهل سیدان بر کشتی اوله و
 هر کم قوریه انا کورسه قوریه دوشه و اکر دوشه
 کورسه عورت انا یاه و رت قوریه دوشه و اکر دوشه
 اوله و اکر قوریه کوریه و اکر دوشه و اکر دوشه
 عورتی بو سسه انا دوشه اوله و اکر قوریه کورسه
 حصهار و در و کوریه اوله و اکر قوریه کوریه
 کند و قوریه انا دوشه و اکر دوشه و اکر دوشه
 بیانا سسه اکر کشتی دیشیلان دوشه و اکر دوشه
 جوق قوریه کورسه حق دیشیلان انا دوشه و اکر
 و اکر اکر عورت قوریه کورسه دیشی انا دوشه و اکر
 اکر بیلین صیور کورسه انا دوشه و اکر اکر اکر
 اولسه عورت قوریه و اکر کورسه عورت قوریه اکر
 اوله و اکر دوشه انا کوریه و اکر دوشه و اکر دوشه
 با سسه مال خیمه سسه الیه کوریه و هر کم اکر دوشه

کلدش کورسه کبلا و شاری و زاد لری اشکارا و له
 و هر کم کند و یی یا اینجا کورسه تا انجا که اشکورسه
 خیرا راست کل و ریا که کیتا ادرسه ادرسه
 و اگر کند زین الینجا او بزرگ و رشا قانی غشه به
 او غری و اگر بیله سزان قر شاشه اول کیشی جلاله
 سنغور اوله و اگر دو و شش و سیزده و بیسه افغ
 اوله و اگر دو و شش و نوزده غشه ادره تورنلا
 و اگر کشتند نخل کیدرسه او رجیدن تورنلا و قیون
 امین اوله و اگر دو و شش و بیسه کورسه مال
 و عیار و بیسه ادرسه و هر کم کورین بولک کورسه
 عظیم اوله بیسه ادرسه و ایتجا عیار چوق اوله و اگر
 کورین حله ده طنده و بولک کورسه ققوریه او غلام
 و اگر کورین ایتجا کورسه او غلام و اگر کورین
 کستنه با کسلین کورسه او غلام اوله و اگر کورین
 غلام کورسه مراد اوله و دینی بان اوله و دینا ایتجا
 و اگر کورین تورخ کچی کورسه چیم اسلیدن علی
 فاد چوق ققوریه او غلام و کورین قوی و یوسن

کورسه

کورسه با بی اوله و کوی لکن بوله و اگر کورین سنست
 کورسه نقسا اوله اوله و اگر دو و شش و بیسه چاسین قوی
 کورسه و در شینا نادر زرب طقور اوله و اگر کورین
 چاسین نخل کورسه او غلام قوی کسله و غنچه
 و اگر کورسه کم کند زین سنست سیزده کورسه
 سال رتا ادرین کسله و اگر دو و شش و بیسه
 استسلر و ایتجا چون قان ادرسه کنا هندن تورنلا
 و اگر صورت کورسه کم فوجندن صو ارا او غلام
 و اگر کاسه غنچه قان بیسه ادرسه و بیله کورسین
 اوله او زربیه نانه و هر کم اولوغین قوی کورم
 و قنار کورسه ایتجا حصند تا ایا که و هر کم
 ایتجا اولوغین و مور کورسه عوی اوزون
 اوله و در کورسینا ایتجا کسله ایتجا درین قان
 کورسه بوجلو اولوب بصره ایتجا کم زلانه
 سراجا و هر کم کند و زین ایتجا اوله کورسه کورسه
 اسسه سنست کاکور اوله و اگر بیسه اوله بیسه
 و اگر ایتجا ایتجا قنار کورسه صورت اوله و اگر بو

دوشی کو رند عورت ایسه اکر اوله و اکر ایلیقین /
 صحنش کو رنت کولک بکن بولب سنوره ایسه چوق
 زمان کلنه وطنه ایسه عورت بون بوشا اکر اولم یق
 طاس کورسه ای طاس طوطی دوقنسه اعلی اوله
 یا عورتی اوله یا بوق خضه یا انزایه اکر دوشنه
 سگری او زلسه اشلا و کایتا هیتکلان اوله
 وهومک یاقی بر مغلرین کورسه قول و قرا و اش
 الیه کیوه و اکر ای ایا کورسه قوردا استوری و ایل
 چوق اوله وهومک کلدی قوردا کورسه بر اولم
 دوقه عظم دولتا اوله وهومک شنگ طبلورن
 کورسه تاسی تاسی مالیل قوردا و کچیکون کیم
 تنول قورق خور و کوریم چوق کورسه خال چوش
 اوله وهومک کورسه که قورند نالت چا و با حور
 در کچا باغ و غناستی چقا الیه مال کیوه و ایل
 کورمک چورم لقا و روهومک دوشنه کورسه
 کیم قورنده تان بار یک چا ران لغت الیه کیوه و لکر
 کورسه کورسه دوشنه اوله و ازان قارمال الیه کیوه

اون

ارله **بشیر** کلید و قیو و کورسی دشت و چوده
 و کوشنک و صوره و صدق و بیزک و بیسوق و شفا
 دروان کورسک و روهومک سزای قیو کورسک
 ر و کورسک خوش اوله و کورسک قورسی صدوق
 کورسه یا یاقش کورسه سوا ساسیتل خال چوب
 و قیغولی اوله و کورسک اجسه نظارشی ایل وهومک
 دوشنه کلید یا و فلسه عورمه تیبوی و اریسه
 یا و قیلا و اکر کلید کورسه یا اولسه خوش تدر پور قیلا قوت
 و دولت بولایه کیم ایلد و ارسا برت انا و دوشنه
 کورسی دشت دوشور و اولد و رومرتی بولما قدر
 و کورسک و بی کورسک ایسه یا رشا هلی زیاده
 اوله اصدق کورسک عورت اچندان نالده و عزت
 بولما کاد و روشاد لقا و روشاد دروان کورسک کورسک
 او زون عورت و دوشور و اولد و روهومک دوشنه
 بلش و صدق قیو کورسک سرتی و عزت بولما ایسه
 او کورسک با صدوق کورسک قیو کورسک
 چوق اوله و بی اکر اوله وهومک دوشنه دوشنه

الجوهرة وبارسا اكله قنويه اعطاه اكر اجتهاد
 كورنوا لسه الخيتمين كلسن الا لانه ايش شيا
 واكود وشنه جوق بركورسا دينا لكي جوق الا
 راكوا ل كشي كوردوي بارده اوت بقتل بسا
 وصولا اقا كورسا ده بجا اسلامي زنه لاكوا اول بيا
 اوستتله ويا بسا بركي خوش اوله سال ربه
 وهم كوروش طوقا بسا باروش رسا بربرو
 جوق مالدوشوره راكوبيليك اوكوسه ار استابو
 دوشني كور كشي جوق سال جمع اليه واكندوا بون
 سرحا ليش كورسا نيه قلسون كم اجل يتين كلش
 دور واكوا وكورسا ولبست كه تا اودر كور وچسا
 ولبسه كند ولي نه بوردن در تيز ستر قلا واكوز
 كورسا كم بيلو برونو ربا بخله بر بوز اول قومه
 غصه ده كه **اون سركچي** باقان الدين وچا مته
 حرامت وني شننه ادا جي بولوه بكون نشنه
 كورمكدر واكود وشننه كشي فان ادرسه دور
 دوقوي سوز استيه واكوشه كشي فان الله

دوشنه لادن

دوشنه لادن سوز استيه و ما ايله مطوره وشنه
 اورسه دا جي فان تسه بارسا كشي بسا اخشا بون
 قوزنلا بارسا اكله سلطانان غصه ده اول فان
 قدر بواكوقولندن فان السه وفاي طشه و جوق
 آتسه صبره و اوله و صناع الدين فان السه ما ايلاري
 وصول اللادن فان السه و فاني جوق آتسه صبره
 اوله و صناع اللادن فان السه ما ايله وصول اللادن
 فان السه دوشنري آتسه راكوفان ادرسه
 و شول قدر فان تسه كه فان قلسه اول دوشني
 كور كشنون اجي شين كلسند و ركشاهه قويه
 انشون وچا سات ايلك امانت حمده و كورمكدر
 و كتاب اوقو و بايقدر را اجي قور قدر و عي سلسون
 قور قلا قدر واكوجامات الدر جي بيز اولسه فان
 ادر كشي كشي و ولت كه واكوبيليك اولسه فان
 ادر و ان اولوبه كه واكوشنه قبله بسا هر اول
 ان بجان بواولسه سال برعني اربه و كور قلا قور
 جوق سال بولله بوليه كه واكوشنه بوقا رنجي

اندامند منتهی کسنگ کورسه غصه و قهقهه بولا
 واکرودوشی کورس عورت ایسه اری بوشیه
 وهر کیم کندوشی اری کورس صبر بولا کوشته
 وانداملر نده سنسه افش کورس ما مال و نیت
 ووشوق بولا واکرنتنی شمشیر کورس قوقی زاره
 دودوشه بانه طنز بولا واکرند و صلحچین اولمش
 کورس عیال دوشه واکر عورت کند و صلحچین
 کسنتسه اعلی قیمن کلمش اوله **اون طوقونجی باب**
 حدیث وفاقا واد بول واد و سستاش کورس کورس
 عرکم دوشه بول ایسه شادانی بولا و غمشدنت
 قورنیه واکر دوشنده مصحف اوزر نده بول ایسه
 اولغی ورفه عالم اولما حافظ اولاکر محراب ایچنده
 بول ایسه اولغی ورفه عالم اولاهیه عالم اول ملک
 ابو دوشه بول ایسه و طینه ایشیه و صبر و یاشنفا
 بول و عرکم سستاشه قوت کلسه با قیوم یا راست
 بیرون نده رضه سی وارانیه قورنیه واکر بوجلو
 ایسه بویشندن قورنیه و جهیم ایشی بویر واکر

کندونجی

کندونجی غایط کلسه مال ایسه کوره واکر بوجود
 غایط کلسه مال بوی بلسه کله بون و راه مددی
 بون نده سنسه ایسه کوره یا نفعه بیه سوس کورنیه واکر
 بوجود و غایط ایسه داچی اوزر نده او بوسه کندو
 مال بون بول واکر کند و دوشنده و نته حدیث
 کلسه بکله ایشیه واکر غایط قورانش بوجود
 دوشه بول مال ایله جمع ایله واکر نونک و طاقوف
 و صغیر و نونک و نونک و نونک بون کورس
 مال لاکر مکر و عرکم دوشنده چوق اقلسه
 چوق کوله و دوشنده اوله و شی و کلسه چوق
 ایشیه و قیغور اوله و کورنیه اوله و چوق کورنیه
 کورسک شادانده و و اسی کورنیه بون ایشی
 دوشه بون بون کورنیه بون بون بون بون
 دوشه بون بون کورنیه بون بون بون بون
 بون بون بون کورنیه بون بون بون بون
 قیغور کورنیه واکر دوشنده کورنیه بون بون
 ایشیه واکر دوشنده کورنیه بون بون کورس

کندونجی

۶۷
 عود بولسه مشرف کشیدن مال البیه کیوه و
 اگر کله اغاجین کورسه صغیف تعلق اولا و هرکیم
 الما اغاجین کورسه هدیه بوله و کوی برونه اید و اگر
 اید اغاجین کورسه صبور اوله موسومنا البیه
 غصه دره قورلا صبور و البیه کی اولا و کورون کور
 صبور اولا و اگر غصه اغاجین کورسه دینی پاک
 اوله دینی کورسه حال مال البیه کیوه و اگر دوشده
 حرما اغاجین کورسه یا رورسه موسومنا
 ایله اول کسئی ولایت بولاد اخی رورسین برله
 و اخی وقت کورسه حرما مال البیه کیوه و اگر
 شفتلا اغاجین کورسه بختیسه یا اوله اول
 کسئون اوغلی و وغه اگر طلق البیه منتف بوله
 و اغچیر اغاجین کورسه یا اوله و لکن نیاک
 اوله و اگر اغچیر البیه اوله و اغچیر دوشه
 و قول تویش حال مال البیه کیوه و هرکیم
 دوشده قورلا اغاجین کورسه چون سوبلی
 اوله و اگر کورون اغچیر البیه حال مال البیه

۶۸
 کیوه و هرکیم بلام اغاجین کورسه غوبلغه دوشه
 اگر بلام اغچین سیه مال کتول و منتقلو علی حاصل
 اید و منتف بوله و کورفتد و اغچین کورسه
 بای اوله و اگر غصه اغچین کیوه یا اوله و بای
 کشیدن حال مال البیه کیوه و هرکیم بزیسه
 بچوب بوزو صورسا البیه کیوه یا اوله و بلیندن
 بایر دوشه صوبی اوله و هرکیم سکوت
 اغاجین کورسه ایم منتف اوله و در اوله
 سید و اوله و هرکیم اوله اغاجین کورسه چون فایده
 کورله اوله و هرکیم اغاجین کورسه جمع الدنی
 مال در حال رزه البیه کیوه و اوله کورسه
 بایسه اگر و فقی البیه منتف بوله و شاد لیل
 بولوب غصه دن قورله و اگر و فقی کتله بیهان
 لغد و هرکیم کورلا اغاجین کورسه اوله یا بغی
 متقل اوغلی و وغه یا بچیر اوغچا قله کورکوز
 بوی و دوشده کورس حال مال البیه کیوه و هرکیم
 طوبه کسی کورسه دوشه یا اوله و بلیطیف

۶۹
 و حاکم کوزان غایب زنده و برکتی الهی در دستش بماند
 اگر بودوشی کوزان غیبت ایسه اره واره و کس
 ارکت ایسه تنگویی توکلایه و حلال مال الیه کیوه
 و مداریه برشته و کوا و لشق بنفای باشتین الیه
 عیال و وقتا کوزان ایسه عیالک یا سخی و زورت
 اده و دروشنید بنفای صقون السه مستفید
 معزول اوله و غیبتیه دوشه و زیا طو اوله لم برخط
 کوره و کوزان ایسه مال الیه کیوه اما اون کوزه
 حلال مال الیه کوزان ایسه کیوه اره و ایضا حلال الیه
 و اگر ارش ای کوزیه صیبه و اوله و در ای کوزه
 الیه صوانش اگر بر کوزیه یا ایسه چون مال
 الیه کیوه و اگر در و کوزیه از جوق سنسنه
 الیه کیوه کوزه کوزیه کوزیه چون مال الیه
 کیوه و اگر بنفش ایست کوزیه حلال مال الیه
 کیوه کوزان ایسه کوزیه کوزیه کوزان ایسه
 سنسنه یو قد و راتا خود و مرجک و بنقل هر کیم
 بوزان بر سنسن کوزیه هر کله بنشورسه

غصه

۷۰
 غصه و مستفید و زبونان الله بکر بر حجاب صوفیا
 و سار مستق و یحیی و یوز و الف و سوز و صحن
 حلال و قطع و ارت اجک و سنگ و بنفشه
 کوزان کوزیه صوفان و سار مستق و یحیی بکر کوزیه
 غصه ادر هر کیم دوشنده قزان کوزیه حلال
 مال دورا کیه کیوه اما غصه یا اوغرایه و آفرین
 کوزیه غصه سوز مال الیه کیوه و اگر صمان
 و صمن کوزیه کوزان ایسه مال الیه کیوه و اگر صمان
 در انبار ایسه جو و جمع الیه و اگر کوزیه و زین
 بر صمان ایسه کوزیه یا صمان فیلسه مالک
 اوله یو یوشی اسخی غیبه اوله و دوشنده لغویک
 حلال مال دور و پیشمان برله و مقدر و اوت اجک
 توبه قلم قدر هر کیم دوشنده قلمان کوزیه مال
 الیه کیوه و اوغرایه کوزیه غصه که اگر قطع
 اجسه که بر مال کوشی قزلی اده اگر کند و دوشنده
 اچ کجه بلم رحمت کوزیه و لکرا بروف
 کجه مال الله تلف اوله و هر کیم دوشنده

سنجیدین و زنگین و بنفشه مشک برله داغ بوکله
 بکوز نشسته کورسه باپه غا و سفقت آکوش پوله و عسکر
 اوزون اوله توپراکی خوش عسارت اهل اوله انا حیران لدر
 سو دین کو رمل باصفا حق مال جمع الیکله راول سوسد
 ذر کیک سوسین کورسه و عسورت مالندن بیارت
 بیله هر کیم درج سوسین با یوز سوس دین کورسه مالدار
 مال الیت کیر ات سوسین کورسه با اچسه دوشان
 اوز نه ضربه بوله و کور کور سوسین کورسه قورقور
 اوغرایله و صیدر اوله و ده خرم سال جمع الیدر
 الینه کین و مسکره اغره به هر کیم چقال سوسین کورسه
 نورت چندان دین مالک الینه کیره الا تقصته اغرایله
 هر کیم چقن سوسین کورسه صیدر اوله و کوسبیله
 چکیشله و قیلان سوسین کورسه انکاره دورمشد
 و اشک سوسین کورسک مال دوز و لندر و قورقور
 سوسین کورسک ضربه روحی با دشاهلان قورقور
کیم اچیل اقل و تریلا و بال و مشک و جمله طیار
 کورسک ر هر کیم و شمشله اقل بیسه اولوق و نوت

۴۸۰
 ادرج

اولوق و نعت بوله و رایت راحت بوله داغ غشله
 دن قور تله قور اقل کورسه در کوش اوله و
 بسقا اقل کورسه الیک و راحت کور و بوسه کار
 اوله چق اقل کورسه دلم درست اوله و عسوی
 اوزون اوله و عسالی دوشه و شاد بق بوله قورله قور الهم
 انزل سلیمان ما یاده من السماء کور کور و قور اقل طیار
 کورسه بسقا زلزل حال مال الینه کیر و متصفت بوله
 و غام سره و رشتا داغ بوله و یک و کور و ملستعل
 مال قورله قور من عسکری و هر کیم انا حق طیار انسه
 بیسه با کورسه با دشاهلان مال الینه کیر و داغ بولد
 انسا انا حق اوله و هر کیم طیار نشسته با کورسه
 بول نعت انا حق اوله و هر کیم نیت مشکین کورسه با اچ
 چق مال الینه کیر و طوزان کورسه و انا ش الینه کیر
کیم اچیل انا ش الینه کیر و بنفشه شرایین اولوق مشران
 و جمله شرب الیه کورسک و هر کیم و شمشله و طیار شرایین
 اچسه سال و شمشله در راحت و بنفشه کورسک ایودر
 و انا حق شرب اچیل بولد و هر کیم سوز عسوا اچسه

۷۷

W

تخت باولونق بوسرت در و دیوار ایلاندر و زیا که
 اوجاق طویل زدن و کله در سینه عیال کورسه
 مرادین بوله اکر او عیال صارت عیال در و
 اوسکون کورسه یا کلب عیال و عیال بوله
 قدر اکر اکر کلبه ایلونق و طویل ایلونق
 و سلطنت بولا کله کلبه کورسه یا کلبه قوت
 و منفعت در اکر سستار و سسلار و سسلار
 اولمقد و خام و قواش در کله اکر کورسه
 عورت له و قول و قول ایلونق کورسه و و سسلار
 طویل بوله ایلونق عیال و سسلار کورسه
 داخی بوله و اکر کورسه و سسلار کورسه
 کورسه قوت و ولایت در و مراد بولا و کله
 قوشاق کورسه یا سسلار بوله ایلونق
 اکر و سسلار اکر سسلار کورسه ایلونق
 بوله و سسلار ایلونق کورسه یا کلبه
 خلعت کله و عیال عیال بوله و داخی و ولایت
 بوله **کتاب التیجالی** کتاب و اولونق و حقیق و حقیق

قراند

VN

قلند و حکیم و مشیت عورت قی باغ اوله و
 کوری بوی و عیال بینه کورسه ایلونق عیال
 تمام مرادین بوله زیا کله اکر اکر عیال
 جماع قلسه ایلونق اکر عیال اکر عیال
 جماع قلسه ایلونق اکر عیال اکر عیال
 ایلونق اکر عیال اکر عیال اکر عیال
 و سسلار اکر عیال اکر عیال اکر عیال
 ایلونق اکر عیال اکر عیال اکر عیال
 کله و اکر عیال اکر عیال اکر عیال
 جماع کورسه اکر عیال اکر عیال
 و سسلار اکر عیال اکر عیال اکر عیال
 کورسه اکر عیال اکر عیال اکر عیال
 اکر عیال اکر عیال اکر عیال اکر عیال
 اکر عیال اکر عیال اکر عیال اکر عیال
 اکر عیال اکر عیال اکر عیال اکر عیال

۷۹

کربلا طایفه اوله اوقات کورسه مستغذرا اوقات کورسه اولاد
 کورسه بالذکر اذون و تکلیف حکم حاجتی و ارسه
 ر و اوله و هر کیم بد و مستغذرا مندرج کورسه و غنمه
 مال التبت کوریه **سنگی** بسامح و سنگی و غنمه
 و اوق **سنگی** و بیجان و اوستوره و بلیک و مصدر
 و کورسه و غنمه و ذیل و حصولش و غنمه و غنمه و غنمه
 و قایم و چکان و حضور و ذره و جوش و غنمه و غنمه و غنمه
 و وطن و ایدام کوریه و هر کیم کورسه کورسه کورسه
 و مستغذرا و هر کیم کورسه کورسه کورسه کورسه
 و اوغده و غنمه و سران و ابریش و هر کیم قلنا کور
 قرا و ایش و قوت و در و بلا و ان امین اوقات و در و کور
 اوق کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 او بلیک کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 کورسه او قیله و ارسه اول کورسه کورسه کورسه کورسه
 تکسید و در ارسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 اجلی بلیک کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 در سیمان غنمه و اوقات و در و خیل و در و قرا و ایش

واکلا

خصم و در و کورجه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 کورجه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 کوریه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 و انا و کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 اوله یا انا و اوله کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 خورق ابر کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 و غنمه و غنمه و غنمه و غنمه و غنمه و غنمه و غنمه
 کورن مال غنمه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 و قلنا کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 زرع کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 دشمنان و امدان اوله و کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 لاریت و در و مراد و کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 و کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 او غنمه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 قلنا کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه
 سندان اعلی بلیک کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه کورسه

او بکنند او را **بخواب** حکم که در سینه بخوابد
 نورد و حوازی بسوزد و بجنب سینه آید که
 ریش نماند و حکم که سینه را با مال آینه بکوبد و در
 علم حاصل آید و در این امیلاز اسنانه عزیز و آله **اورز**
لیلی کبیری برفش و قورق و حیدر و بیخی
 جان و زیزان ایلان و طشت مقدس که یک که در سینه آید
 کبیری بی بولسه عفتا در آن کور سینه مالان آید
 اولاد و سینه حوران و بخوابد و زیزان آید که در کرم
 بوز و حوازی عطر را با آینه نورد و سندان و زیزان طشت
 بر آله که حوازی آید بخوابد جان و زیزان طشت
 او زیزان آید و سینه طشت بول **اورز سکر**
بخواب آینه چرخان بوی و عالا و سندان که در کرم
 کرد و سینه حوازی او رسد امیلاز نوبیل اولاد
 حکم که سینه سندان کور سینه آید و سینه طشت
 سه راسته که **اورز سکر** و قورق و سندان دور
 کور سکر و حکم که سندان کور سندان اولاد و سینه
 بول حکم که سینه آید سینه حوازی کور سینه طشت

اولسه

اولسه عورت بول و مالان که در سینه آید و سندان
 بول که قورق و سندان او رسد سینه حوازی که
 اولاد قورق و سندان کور سینه طشت بول که در کرم
 کور سکر و سینه حوازی او رسد سینه حوازی که در کرم
 سلطان اولاد که در سینه آید که سینه حوازی که در کرم
 عدل سال و عورت و سندان بول که در سینه آید که سینه حوازی که در کرم
 سه صراحت که آینه حوازی که در سینه آید که سینه حوازی که در کرم
 آله او قورق و سندان او رسد که در سینه آید که سینه حوازی که در کرم
 موله که در سینه آید که سینه حوازی که در کرم
 اولاد که در سینه آید که سینه حوازی که در کرم
 کبیران سینه آینه کور که در سینه آید که سینه حوازی که در کرم
 بوغز سینه حوازی آینه حوازی که در سینه آید که سینه حوازی که در کرم
 سه آینه حوازی که در سینه آید که سینه حوازی که در کرم
 که در سینه آید که سینه حوازی که در کرم
 کرد و آینه حوازی که در سینه آید که سینه حوازی که در کرم
 آینه کور که در سینه آید که سینه حوازی که در کرم
 سینه حوازی که در سینه آید که سینه حوازی که در کرم
 بوغز سینه حوازی آینه حوازی که در سینه آید که سینه حوازی که در کرم

و از چنان

و حال اما الی کبیرا کرد و شد و قولی بلیسه
 ناریه برلوسه کدسه بر او لمعصیت اشلیه اگر
 قولی و آید کورسه باقوا و کدسه کلمسه بران لایق
 استله در سستق نیلیه که قانونی بکشف سله اول
 قانونی کجسه دروشناهه غالب اوله و کرد و شد
 قانون و ت دروسی کورسه منفعت و مال و در
 و کرد و شد آیک و شسه قیضا و غافلان قانون
 کوره آیکله درستی سبب کورسه کوه صورت آت
 کرد و شد از جمع دایم لیک برین کورسه عرو طرد
 کرد و شد به بول و لایق ناغوسین و اعدا فین
 بولسه اعدا فین آیک کول انا ملین کورسه قانون
 در **ترقی ایچی باب** صفی و زلف سبب کورسک
 و صلح فدا در هر کج و شد صدقه بنسه
 عمل الی کبیره و ادرش اعدا برایش و روه مالیه
 کبیره که اوند صفی کورسه باخوفا و ریه کورسه
 مال و نظیر و کورصفی و سله مالیه و اشتریه
 عمل و ت کورصفی کورسه حق نفعت الیه کبیره

و از چنان اوله صفی و زلف الی و از چنان کورسک و از چنان
 بولید که در سبب کورسک فزود و صفی و از چنان
 کین و در سبب سبب و در سبب فزود و از چنان
 عملدور و بیخ و زلف اقا و از چنان کورسک و از چنان
 صافسه خوشه سبب و شکی که و از چنان کورسک
 دروشنه سبب کورسه و زلف و سله کلمسه بر اول
 بادشاه ایلیه و سستق ایله اگر الی سله مالیه
 کبیره کورسک بر سبب و زلف و از چنان کورسک اول
 سبب و زلف کجک کبیره کورسک سبب سله سبب
 اینه که دروشنه سبب کورسه بر او کوشی قهر اول
 کرد و شد از چنان کورسه اول و زلف و از چنان کورسک
 کد و کوشی از زلف کورسک عزت بواه و برادیه
 ابریه سبب و سبب سبب و سبب و سبب کورسک
 او کجک بیا نه کلمسه و لایق ایچی اوله که و از چنان
 دروشنه سبب کورسک و زلف کورسک بر اول
 کوشی قهر اوله **ترقی ایچی باب** صفی و زلف سبب
 کین و یلان و بر سبب و از چنان و از چنان و سبب

۸۹

۸۹

کورسه زشت فوی عورتا کو دروسته ساهه تزلان
 کورسه باغور بنسسه بربل شکل عورتا له اکره تزلان
 بزله افهر شسسه عورتا جهنک الیه تزانه قبا اکر
 سر تزلان ایون ایسه عورتا که خا و قبا ایله اخورونان
 مالین یه **زق بیلجی باب** قوشکو رسکدور هوی
 دوشنه بیبوشی کورسه شقوا اوله اوکلان کورسه
 دین سوزن قاق اوله اولطی کورسه نصیر دالایه
 اکر دوشی ایسه عورتا له او بیل کورسه
 نایج بو یابور اکر صوبیل کورسه قراه قراه اش
 الیه کوه عده کورسه سمیر طایله زو کیم قوش
 لرونه شاهلر اکر کورسه کورسه دولت در پادشاه
 لوقا یله اولو دون عورتا له اکر قوشلار تکیسه
 ولایت اشلی له قراه قراه و علم جلوسا ایستهبون
 اکر کورسین و قوی کورسه بچوب عورتا له اکر
 اکر دوشنده او چار قوشلور اوله اربین استسه
 غشاد اکر قوشلور ایله غشاده اولسه بکستان
 کج قیله اکر کورسه سولسیا بر شیب جلا اشلیه س

مشاد اولم

مشاد اوله **زق البلی باب** اید و جکوه و قاریشه
 و قتلان او وراق جانور لری کو رسکدور دخی پیوه و بیت
 کورسه کلور هکیم دوشنده بالار دوشین
 اکر کورسید چکره کورسه چور لکون کو
 قوشخه کورسه نشور بیشدور و دخی قتلان
 او وراق جانور لری که برده ن جفتار لری
 کورسه خور لری و مصیبه رور اکر
 دوشنده پیر کورسه خور حقیقه بضعیف
 اوله بیت چار دوردور **زق بلجی باب**
 بالوق و قورنیغه و بیج و صل جانور لری
 کورسکدور هکیم دوشنده بالوق کورسه باخود
 دوشنده مال و زوق الیه کیره هکیم اولغی تسه
 جانلق قزانش الیه کیم هکیم قورنیغه یا خورنیغه
 کورسه زاهد و سقی اوله هکیم چوق قزورنیغه
 کورسه عذابه او عریه هکیم بیج کورسه مال
 الیه کیره و قتلان او وراق جانور لری کورسک

۹۰

منفقد و **قره سنجی** دیو و شیطان و پورا
 د حال و پوت و حاج کورسکد و رهگرم و و شنیده
 دیو کورسه بورلقد و لیلو کون نومید
 اولم قد و را **ککشیکان** کورسه و پنی فایند
 اولم او تیا **اکسچی** کند و به در شنیدان اوله اگر
 پری کورسه بلان سوبیلیه و داخی باطل ایس
 استیلیه اود جاک کورسه اول و لایته قشلا
 چوق اوله کورپوت کورسه و حاج کورسه قوبه
 ایسورن پراخ و را کورسویسه بنیامه قولن برینه
 کتون **قره قشلی** صناعت اهلین کورسکد
 هرکیم و شنیده و مورچ کورسه یا نو را شنیده
 استک کند و به کور اوله و دیشا کج ار قده هرکیم تراش
 نوبی کورسه استلاک و عدل او کوشا اوله کورسچی
 کورسه قصور اوله پور کور اوله هرکیم غلبید
 کورسه ادمیلار استند و در ستان غلبه اگرفلان
 صالح کورسه پور لادن اسین اوله کورسچی کورسه
 انده خیر کوش اوله کورسک خیر اشیا کفایت

اولا

۹۱

اولا کورسچی کورسه پراگنده اولمشن صالح اولا
 کورسای صالح کورسه بطلو خوی خورله کورسچی
 کورسه سنو قیامه کورسچی کورسه اول و لایتن سلطان
 قوتلدا اولم و عادل اولم **ککشیکان** کورسه خورچی
 ارته اگور کورسچی کورسه ادمیلار دان اسکنه
 زرقا پورینه اگور کورسچی کورسه فساد ایس اشیا
 اسک صراف کورسه دنیا به سنو اوله کورسچی
 کورسه خورچی چوق اوله کورسکد کورسه هر شنیده
 عدل اوله کورسچی کورسه سلطان قولن اوله کورسچی
 صالح کورسه دین پورنده و در شی را له کورسچی کورسه
 خورینه دار اوله کورسچی کورسه خلتا پورله خورسکد
 اگور قان کورسچی کورسه خورسچی کورسچی اوله کورسچی کورسه
 حلیه ادرنده کورسچی کورسه شرف ایس اوله کورسچی
 با کورسچی کورسچی کورسچی کورسچی کورسچی کورسچی کورسچی
 با کورسچی کورسچی کورسچی کورسچی کورسچی کورسچی کورسچی
 سوبیلیه کورسچی کورسچی کورسچی کورسچی کورسچی کورسچی
 کورسه پورسکینه صولاش کورسچی کورسچی کورسچی کورسچی کورسچی

٢٩٩

فحق زاهد اوله گوسه سوره سبئ او قسه
 عجايب كوره كور فاطمه سوره سبئ او قسه ظنن لاله
 وما لا يجر انزل بره فحق زاهد اوله كور سبئ
 سبئ او قسه ابرو تيلو اوله كور صفات سوره سبئ
 او قسه شبر و تكلمت كون كور سوره سبئ
 او قسه اولو ليكيا ايرشه كور سوره سبئ
 او قسه قبا شامه جنتا هليله اوله كور سبئ
 سوره سبئ او قسه دين ايجنه ثابت قدام اوله كور
 چا تيه سوره سبئ او قسه مران ابرو شه اوله كور
 سوره سبئ او قسه كيا في عقر اوله كور سوره سبئ
 صلوات على وسلم او قسه ياردين عني بنده توبه
 كور اوله كور سوره سبئ او قسه دور شياه ظنن
 بولا راجي نيز و حضرت بوله و كفا هلا دن امين اوله
 كور سوره سبئ او قسه بيجو و كفا شامه
 لجه اوله كور سوره سبئ او قسه تنكوري
 بولنده قلم دوره كور اوله كور سوره سبئ او قسه
 دين اوله كور سوره سبئ او قسه

اولو

٣٠٠

اولو شه ايرشه اوله كور سوره سبئ او قسه
 حاجي و اوله كور سوره سبئ او قسه
 دهان اوله كور سوره سبئ او قسه
 ديني دروست اوله كور سوره سبئ او قسه
 دستور راسخ سلمان اوله كور سوره سبئ او قسه
 دين بولنده عيال اوله كور سوره سبئ او قسه
 دليل اوله كور سبئ او قسه توكل
 اهل اوله كور سوره سبئ او قسه حقي قضا
 بولنده شهيد اوله كور سوره سبئ او قسه
 ديني تمام اوله كور سوره سبئ او قسه
 مشركون و فتنه قدر مستلا اوله كور سوره سبئ
 او قسه قبا شامه امين اوله كور سوره سبئ
 او قسه جوق عورت هلا كوره و پوششيه كور سبئ
 سوره سبئ او قسه حرامدن امين اوله كور سبئ
 سوره سبئ او قسه بوز اوله كور و القم
 سوره سبئ او قسه حكمت و بلاغت بوله كور
 الحاقه سوره سبئ او قسه جوق كتاب اوله

شترين

الكسوال سور سبئ وقسمه متكرري به مطيع اوله
 الكونوح سور سبئ وقسمه ادبيلي قلادون قوروز
 وروحي عابله اوله الكونوح سور سبئ وقسمه
 جيلو له مطيع اوله الكونوح سور سبئ وقسمه اوله
 ورويات اوله الكونوح سور سبئ وقسمه
 وكون قوروزون امين اوله الكونوح سور سبئ وقسمه
 متكررين اما تانه اوله الكونوح سور سبئ
 وقسمه بوقسمه بوقسمه بوقسمه بوقسمه
 الكونوح سور سبئ وقسمه حقي ثقال كونين
 كونين اوجي ويره الكونوح سور سبئ
 وقسمه متكررين سا اوجي جيلو اوله الكونوح
 انظرت سور سبئ وقسمه اخوت قوروزون
 امين اوله الكونوح سور سبئ وقسمه
 حساب قبا منكر اوله الكونوح سور سبئ
 سور سبئ وقسمه متكررين خطا اما تانه اوله
 الكونوح سور سبئ وقسمه كونين روشن اوله
 الكونوح سور سبئ وقسمه كاشر

٨١

كافر شترين امين اوله الكونوح سور سبئ وقسمه
 ابراهيم بعباد ويري بعباد اوله الكونوح سور سبئ
 هالي سور سبئ وقسمه طابو طابو بعباد امين
 اوله الكونوح سور سبئ وقسمه جيلو كونا
 ويره الكونوح سور سبئ وقسمه هوفنه واره
 ويري اوله الكونوح سور سبئ وقسمه
 عافتي اميني خيلو اوله الكونوح سور سبئ
 سور سبئ وقسمه بعباد اوله الكونوح سور سبئ
 ابراهيم الكونوح سور سبئ وقسمه بوقسمه
 جوق صفا قوروزون سور سبئ وقسمه
 كونين امين كونين امين سور سبئ وقسمه
 اوسيلو ان سبئ اوله الكونوح سور سبئ وقسمه
 متكررين بعباد اوله الكونوح سور سبئ
 سبئ وقسمه متكررين بعباد اوله الكونوح سور
 سبئ وقسمه كونين امين اوله الكونوح سور
 سبئ وقسمه خيلو اوله الكونوح سور سبئ
 سبئ وقسمه خيلو اوله الكونوح سور سبئ

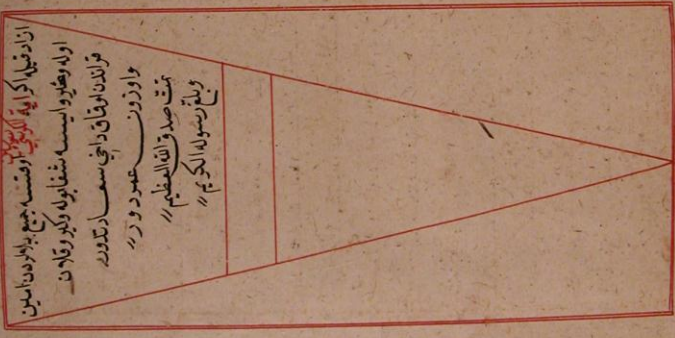
٨٢

۱۰۳

او قسمه در نیکو زین به عورا اوله که الحکم
 الکتاب سورده سنن اقسامه دینی در دست اوله
 کو العصور سورده سنن اقسامه یوزا شلوره توبه قبله
 کو بر کل سورده سنن اقسامه دینا دن انا اوله که
 الکریم سورده سنن اقسامه دینا دن خورا اوله که
 لایذنی سورده سنن اقسامه بله لرون امین اوله که
 لاریت سورده سنن اقسامه نماز ظلیف که کاهل اوله که
 اناعلیبیا سورده سنن اقسامه قیامه مکر توشه یاز اوله که
 کو قلیا یاز کما لکون سورده سنن اقسامه دینا دن
 نوبک اوله که انا عا سورده سنن اقسامه فرغ
 بوله که نیکت سورده سنن اقسامه در عثمان
 اوزدینا غفور توبه و دانی شهوالیه که قلیه اوله که
 سین اقسامه شیطان مکر نیدن امین اوله که قلی
 اعوز برب القلی سورده سنن اقسامه خانیوزین
 امین اوله که قلی عوز برب القلی سورده سنن
 اقسامه دوشمان شرف نیدن امین اوله که قلی
 سورده سنن اقسامه حق تعالی طایفون

ازاد

۱۰۶

ازاد قلیا که کراهه که اقسامه دینی در دست امین
 اوله وهیوز و ایسه شفا اوله و کبر و قلاب
 تراندن امین دانی سب در تدور
 و او زوز عبور و ور
 نمت صدق و الله العظیم
 زینم رسوله الکریم

کعبه
 ازاد کما لکون سورده سنن اقسامه دینی در دست امین

